

Työkyvyttömyyseläke

25.07.2023

Sisällysluettelo

1 Etuusohje	1
1.1 Asiakkaan kokonaistilanne	1
1.2 Kuntoutustarpeen selvittäminen	2
1.2.1 Ammatillisen kuntoutuksen vastuun selvittäminen	2
1.2.2 Asiakasmuistio - Työ- ja toimintakyvyn arviointi	3
1.3 Oikeus ja edellytykset	4
1.3.1 Ikä	4
1.3.2 Suomessa asuminen	4
1.3.2.1 Asumisaikavaatimus (karenssiaika)	5
1.3.3 KELA:n mukainen työkyvyttömyys	6
1.3.3.1 Alle 20-vuotiaat	6
1.3.3.1.1 Yhteistyö: nuoren kuntoutusraha ja työkyvyttömyyseläke	7
1.3.3.2 Alle 60-vuotiaat	9
1.3.3.3 60 vuotta täyttäneet	9
1.3.3.4 Sokeat, liikuntakyvyttömät tai avuttomat	9
1.3.3.4.1 Suhde ansiotuloihin ja muihin etuuksiin	10
1.3.3.5 Arvio työkyvystä: sairauspäiväraha ja työeläkkeet	11
1.3.4 Kansainväliset säännökset	12
1.3.4.1 EU-lainsäädännön vaikutukset	12
1.3.4.1.1 Asumisaikavaatimus (karenssiaika)	13
1.3.4.1.2 Oikeus ja edellytykset	15
1.3.4.1.3 Oikeus nuoren työkyvyttömän eläkkeeseen	16
1.3.4.2 Pohjoismaiden sosiaaliturvasopimus	17
1.3.4.3 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset	18
1.3.4.4 Brexit	19
1.4 Suhde muihin etuuksiin	20
1.4.1 Asumisen tuet	20
1.4.2 Eläketuki	20
1.4.3 KELA:n varhennettu vanhuuseläke	20
1.4.4 Kuntoutus ja kuntoutusraha	21
1.4.5 Lapsikorotus	24
1.4.6 Opintoetuudet	24
1.4.7 Perhe-eläke	24
1.4.8 Perhe-etuuudet	25
1.4.9 Perustulo	25
1.4.10 Sairauspäivärahat	25
1.4.11 Takuueläke	26
1.4.12 Toimeentulotuki	27
1.4.13 Työttömyysturva	27
1.4.14 Vammaisetuudet	27
1.5 Hakeminen	28
1.5.1 Vireilletulo	30
1.5.1.1 Lähettäjän vastuu	32

1.5.1.2 Asiakirjan siirto	32
1.5.2 Kuka voi hakea etuutta?	32
1.5.2.1 Henkilö itse	32
1.5.2.2 Edunvalvoja	33
1.5.2.3 Edunvalvontavaltuutettu	34
1.5.2.4 Asiamies eli valtuutettu	34
1.5.2.5 Lähiomainen tai muu henkilö	34
1.5.2.6 Hyvinvointialue	35
1.5.2.7 Kuolinpesä	35
1.5.3 Haku aika	35
1.5.4 Lisäselvitysten pyytäminen	36
1.5.5 Lääketieteelliset lisäselvitykset	38
1.5.6 Toimintakyvyn arviointitutkimukset	38
1.5.7 Hakeminen ilman edeltävää sairauspäivärahakautta	39
1.5.8 Hakemuksen peruminen	40
1.5.9 Kansainväliset säännökset	41
1.5.9.1 EU-lainsäädännön vaikutukset	41
1.5.9.1.1 EU-eläkkeiden hakeminen, kun hakija asuu Suomessa	43
1.5.9.1.2 EU-eläkkeiden hakeminen, kun hakija asuu toisessa sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa	46
1.5.9.1.3 EU-hakemuksen peruminen	47
1.5.9.2 Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus	48
1.5.9.2.1 Peruseläkkeiden hakeminen, kun hakija asuu Suomessa	48
1.5.9.2.2 Hakemus Suomeen toisesta Pohjoismaasta	49
1.5.9.3 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset	49
1.5.9.3.1 Toisen sosiaaliturvasopimusmaan eläkkeen hakeminen	50
1.5.9.3.2 Hakemus Suomeen toisesta sosiaaliturvasopimusmaasta	52
1.5.9.4 Brexit	53
1.6 Määrä	54
1.7 Määräytymisperusteet	55
1.7.1 Perhesuhteet	55
1.7.1.1 Eri talous	55
1.7.1.2 Yhteistalous	56
1.7.1.3 Avoliitto	56
1.7.1.4 Suojattu perheluokka	57
1.7.2 Tulot	57
1.7.2.1 Työeläkkeet	59
1.7.2.1.1 Lakisääteiset työ- ja perhe-eläkkeet	60
1.7.2.1.2 Vapaaehtoiset lisäeläkkeet	61
1.7.2.2 Tapaturmaeläkkeet	61
1.7.2.3 Liikennevahinkokorvaukset	62
1.7.2.4 Sotilasvammakorvaukset	63
1.7.2.5 Luopumiskorvaukset	63
1.7.2.6 Rajoitetusti tuloksi otettavat etuudet	63
1.7.2.7 Eläke ulkomailta	64
1.7.2.8 Eläketulojen jäätyminen	65
1.7.2.8.1 Kansaneläke alkaa 1.1.2008 tai myöhemmin	65

1.7.2.8.2 Kansaneläke alkanut ennen 1.1.2008	66
1.7.2.8.2.1 Ilman jäätymisaikaa olevat jäätyvät eläkkeet	66
1.7.2.8.2.2 Eläke tai sen korotus on jäänyt alle 1.9.1991 voimassa olleen tarkistusrajan	67
1.7.2.8.3 Perustemuutos ja jäätymisen purkautuminen	68
1.7.2.8.3.1 Esimerkkejä perustemuutoksista	69
1.7.2.8.4 Jäätyminen keskeyttämistilanteissa	71
1.7.2.9 Eläkkeiden ja korvausten määrän selvittäminen	71
1.7.2.9.1 Ulkomaan eläkkeiden ja korvausten määrän selvittäminen	72
1.7.3 Ulkomailla olon vaikutus eläkkeen määrään (suhteutus)	75
1.7.3.1 Eläkkeen määrään vaikuttava vakuutusaika	76
1.7.3.2 Suhteutus	77
1.7.4 Kansainväliset säännökset	77
1.7.4.1 EU-lainsäädännön vaikutukset eläkkeen määrään	77
1.7.4.1.1 Eläkkeen määrään vaikuttava vakuutusaika	78
1.7.4.1.2 Eläketulot	82
1.7.4.1.3 Perhesuhteiden vaikutus	84
1.7.4.1.4 Eläkkeen määrän laskeminen	85
1.7.4.2 Pohjoismaiden sosiaaliturvasopimus	89
1.7.4.3 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset	89
1.7.4.4 Brexit	90
1.8 Ratkaiseminen	91
1.8.1 Esteellisydestä	91
1.8.1.1 Käsittely- ja ratkaisukiello	91
1.8.1.2 Esteellisuuden toteaminen	91
1.8.2 Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen	92
1.8.3 Ennakoilmoitus- ja neuvottelumenettely	92
1.8.4 Kuuleminen	92
1.8.4.1 Milloin asiakasta on kuultava?	93
1.8.4.2 Miten kuullaan?	93
1.8.5 Työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen	93
1.8.5.1 Sairauspäivärahaan liittyvät asiat	94
1.8.5.1.1 Sairauspäivärahan laskennallisen ajan määrittäminen	95
1.8.5.2 Työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamisesta lukien	96
1.8.5.3 Työeläkkeen alkamiseen liittyvät asiat	97
1.8.5.4 Ammatilliseen kuntoutukseen ja kuntoutusrahaan liittyvät asiat	98
1.8.5.5 Maksun alkaminen erityisestä syystä enemmän kuin 6 kk takautuen	98
1.8.6 Päätöksen antaminen	99
1.8.6.1 Työkyvyttömyyseläkepäätöksen antaminen	99
1.8.6.2 Ratkaiseminen käytettävissä olevin tiedoin	101
1.8.6.3 Väliaikainen päätös	101
1.8.6.4 Päätöksensaajat	102
1.8.7 Kansainväliset säännökset	104
1.8.7.1 EU-lainsäädännön vaikutukset	104
1.8.7.1.1 Vakuutuskausitodistus	105
1.8.7.1.2 Väliaikainen ratkaiseminen	106
1.8.7.1.3 Lopullinen ratkaisu	108
1.8.7.1.4 Päätösten yhteenveto	109

1.8.7.2 Sosiaaliturvasopimukset	110
1.8.7.3 Brexit	111
1.9 Maksaminen	111
1.9.1 Maksuosoite	112
1.9.1.1 Ulkomaan maksuosoite	112
1.9.2 Maksunsaajat	112
1.9.2.1 Etuudensaaja	113
1.9.2.2 Edunvalvontavaltuutettu	113
1.9.2.3 Edunvalvoja	114
1.9.2.4 Hyvinvointialue	115
1.9.2.4.1 Laitos- tai perhehoito (AML 14 §)	116
1.9.2.4.2 Sijais- ja jälkihuolto	117
1.9.2.4.3 Elämäntapa, sairaus ja muut erityiset syyt	117
1.9.2.5 Vangin perhe	118
1.9.2.6 Kuolinpesä	119
1.9.3 Ulosotto	120
1.9.3.1 Tulopohja	120
1.9.3.2 Suojaisuus	120
1.9.3.3 Toimenpiteet palvelupisteessä	121
1.9.3.4 Ulosottoviranomaisen tiedonsaantioikeus	123
1.9.4 Maksaminen regressinä	124
1.9.4.1 Maksaminen toimeentulotuen korvaukseksi	125
1.9.4.2 Työttömyysetuuden korvaukseksi	126
1.9.4.3 Kuntoutusrahan korvaukseksi	128
1.9.4.4 Sairauspäivärahan korvaukseksi	128
1.9.4.5 Maahanmuuttajan erityistuen korvaukseksi	129
1.9.4.6 Maksaminen opintotuen liikamaksun korvaukseksi	129
1.9.4.7 Maksaminen perhe-eläkkeen liikamaksun korvaukseksi (ennakkosuoritus)	129
1.9.4.8 Maksaminen takuueläkkeen liikamaksun korvaukseksi	130
1.9.4.9 Maksaminen Potilasvakuutuskeskukselle	130
1.9.4.9.1 Toimenpiteet toimistossa/TK-ratkaisukeskuksessa	130
1.9.5 Kansainväliset säännökset	132
1.9.5.1 EU-lainsäädännön vaikutukset	132
1.9.5.1.1 Maksaminen regressivaatimuksella	132
1.9.5.1.2 Maksaminen takaisinperintänä	133
1.9.5.2 Sosiaaliturvasopimusten vaikutukset	134
1.9.6 Viivästyskorotus	134
1.9.6.1 Viivästysaika	135
1.9.6.1.1 Kolmen kuukauden sääntö	135
1.9.6.1.2 Yhden kuukauden sääntö	136
1.9.6.1.3 Etuus ei maksussa eräpäivänä (eräpäiväkorotus)	137
1.9.6.1.4 Etuudensaajasta johtuva maksueste (estekorotus)	137
1.9.6.2 Erityistilanteet	138
1.9.6.3 Korkoprosentti	139
1.9.6.4 Ei viivästyskorotusta	139
1.9.7 Ennakkonpidätyksen yleiset periaatteet	140
1.9.7.1 Ennakkonpidätyksen perusteet	140
1.9.7.2 Tietojen saanti ja käyttöönotto	141

1.9.7.2.1 Suorasiirtotiedot	142
1.9.7.2.2 Tiedot maksunsaajalta	142
1.9.7.2.3 Ennakonpidätyksen tallennus	143
1.9.7.3 Toimittaminen	143
1.9.7.3.1 Kansaneläke	143
1.9.7.3.2 Eläkejärjestelmien välinen kuittaus	144
1.9.7.3.3 Tulontasaus ja jaksottaminen	145
1.9.7.4 Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus	145
1.9.7.5 Takaisin maksetut etuudet	146
1.9.7.6 Regressisuoritukset	147
1.9.7.7 Vuosi-ilmoitukset	147
1.9.7.8 Kuukausivalvonta	148
1.9.8 Etuusmaksujen peruutukset pankista	148
1.9.8.1 Etuusmaksujen palauttaminen kuoleman jälkeen	148
1.10 Ilmoitusvelvollisuus	149
1.11 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	149
1.12 Tarkistaminen	149
1.12.1 Eläkeoikeuden tarkistaminen	151
1.12.2 Myöntämisperusteen tarkistaminen	151
1.12.3 Perhesuhteiden muutos	152
1.12.3.1 Puolison- tai oma laitoshoido	153
1.12.3.2 Puolison vankilassaolo	153
1.12.4 Vuositulojen muutos	154
1.12.5 Tarkistamisajankohta	155
1.12.6 Eläkelaji vaihtuu	156
1.12.7 Ennen 1.9.1991 alle vuositulon nousurajan jäänyt eläke tai sen korotus	156
1.12.8 Vuosien 1983 ja 1984 suojat	156
1.12.9 Ulkomailla asuvan olosuhteiden tarkistus	156
1.12.10 Vakinainen muutto Suomeen	157
1.12.11 Kansainväliset säännökset	159
1.12.11.1 EU-säännökset	160
1.12.11.2 Siirtyminen asetuksen 883/2004 erityismääräyksen mukaiseen laskentaan	162
1.12.11.3 Siirtymäsäännökset Euroopan unionin laajentuessa	164
1.12.11.4 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset	165
1.12.11.5 Brexit	166
1.13 Keskeyttäminen	166
1.13.1 Väliaikainen keskeyttäminen	167
1.13.2 Keskeyttäminen vankilassaolon vuoksi	168
1.13.3 Vakinainen muutto ulkomaille	168
1.13.4 Kansainväliset säännökset	170
1.13.4.1 EU-säännösten vaikutukset	170
1.13.4.2 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset	170
1.13.4.3 Brexit	171
1.14 Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen	171

1.14.1 Ratkaiseminen	179
1.14.2 Lepäävän eläkkeen maksuunpano	180
1.14.3 Lepäävän eläkkeen lakkaaminen	182
1.14.4 Alle 3 kuukauden työskentely	184
1.14.5 Erillislain voimassaolo	185
1.14.6 Muut etuudet eläkkeen lepäämisen aikana	185
1.14.7 Työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke	188
1.14.8 Kansaneläkelaki ja eläkkeen lepäämään jättäminen	189
1.14.8.1 Muut etuudet eläkkeen lepäämisen aikana	190
1.15 Lakkauttaminen	191
1.15.1 Kansainväliset säännökset	195
1.16 Liikamaksu	196
1.16.1 Takaisinperintä	196
1.16.2 Regressimenettely	196
1.16.2.1 Tuloksi otettavasta eläkkeestä valitus vireillä	197
1.16.2.2 Tulona huomioon otettavaa eläkettä korotettu takautuen	198
1.16.2.3 Työperhe-eläkkeen maksaminen Kelan eläkkeen korvaukseksi	199
1.16.2.4 SOLITA-huolto- ja perhe-eläkkeen maksaminen Kelan eläkkeen korvaukseksi	200
1.16.2.5 Takuueläkkeen maksaminen kansaneläkkeen korvaukseksi	202
1.16.3 Ennakkosuoritus	202
1.16.4 Kansainväliset säännökset	202
1.16.4.1 EU-lainsäädännön vaikutukset	202
1.16.4.1.1 Kelan regressivaatimus	203
1.16.4.1.2 Kelan etuuksien takaisinperintä	205
1.17 Muutoksenhaku	205
1.17.1 EU-lainsäädännön vaikutukset	205

1 Etuusohje

Etuusohje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusohjeen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuusohjeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1 Asiakkaan kokonaistilanne

Selvitä asiakkaan kokonaistilanne ratkaisutyön mallin mukaisesti, kun

- käsittelet työkyvyttömyyseläkkeeseen liittyvää asiaa
- osallistut asiantuntijana asiakkaan kokonaistilanteen ja kuntoutustarpeen selvittämiseen muussa yhteydessä.

Huolehdi tiedonkulusta ja kirjaa tarpeelliset tiedot työkyvynarvioinnin muistiinpanoihin.

Jos havaitset kokonaistilanteen kartoittamisessa, että asiakkaalla on useita tai isoja ongelmia terveydessä, elämänhallinnassa tai toimeentulossa, hän voi hyötyä moniammatillisesta palvelusta.

Kokonaistilanteen hahmottaminen

Etene ratkaisutyön mallin mukaisesti ja huomioi erityisesti

- muut terveystieteelliset etuudet, näiden asiakirjat sekä asiantuntijalääkärin arviot ja asiantuntijalausunnot
- työttömyysturvan lausunnot sekä
- tiedot työeläkkeistä ja korvauksista.

Pohdi asiakkaan toimintakykyä ja elämäntilannetta kokonaisuutena. Arvioi

- mistä asioista olisi tarpeen keskustella asiakkaan kanssa
- tarvitaanko lisäselvitystä esim. hoitotaholta
- selvitätkö asiakkaan tilannetta toisen etuuden ratkaisutyön asiantuntijan tai asiantuntijalääkärin kanssa.

Asiakkaan ohjaaminen ja jatkon varmistaminen

Selvittäessäsi asiakkaan työkyvyttömyyseläkkeeseen (ml. kuntoutustuki) liittyvää asiaa, arvioi myös ohjausta

- muiden etuuksien hakemisessa Kelalta
- muiden etuuksien tai palveluiden hakemiseen muulta taholta.

Jos asiakkaan hakemus hylätään, jatkon varmistamisen tärkeys korostuu.

Lue lisää neuvontavelvollisuudesta.

1.2 Kuntoutustarpeen selvittäminen

Ennen työkyvyttömyyseläkepäätöksen antamista (ml. kuntoutustuki), Kelan on selvitettävä asiakkaan oikeus Kelan järjestämään kuntoutukseen ja kuntoutusraahan tai tarvittaessa ohjattava asiakas muuhun lakisääteiseen kuntoutukseen (KEL 568/2007 13§).

Asiakkaalle kuntoutustarpeen selvittämisen tulos kerrotaan työkyvyttömyyseläkettä koskevassa päätöksessä ja tarvittaessa yhteydenotossa.

Hyödynnä ammatillisen kuntoutuksen etuusohjetta:

- Sairaus tai vamma
- Työkyky
- Opiskelukyky
- Työnhakija
- Elämänhallinta.

Hyödynnä kuntoutustarpeen selvittämisessä asiantuntijayhteistyötä (esim. sairauspäivärahan ja kuntoutuksen asiantuntija sekä asiantuntijalääkäri).

Katso myös:

- Työkyvyttömyyseläkepäätöksen antaminen: [kuntoutustarpeen selvittäminen](#)
- nuoren kuntoutusraha: Yhteistyö TK-ratkaisukeskuksen ja vakuutuspiirin välillä.

Asiakkaan ohjaaminen ammatilliseen kuntoutukseen

Asiakkaan kokonaistilanteen ja kuntoutustarpeen selvittämisen yhteydessä ammatillisen kuntoutusselvityksen järjestäminen voi tulla ajankohtaiseksi.

Lue lisää:

- Työkyvyttömyyseläkkeen prosessiohje, Kuntoutusasian käsittely
- Ammatillinen kuntoutusselvitys, Edellytykset 6§.

1.2.1 Ammatillisen kuntoutuksen vastuun selvittäminen

Kela vastaa nuorten ja työelämään vakiintumattomien työkäisten ammatillisesta kuntoutuksesta. Lisäksi Kela järjestää joitain ammatillisen kuntoutuksen palveluita työeläkekuntoutuksen piiriin kuuluville asiakkaille.

Lue lisää

- Kelan ja työeläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen yhteistyö.

Kela ei järjestä kuntoutusta, jos asiakas voi saada kuntoutusta tai korvausta sen kustannuksista tapaturman, liikennevahingon tai sotilasvamman perusteella.

Työeläkelaitoksen on selvitettävä asiakkaan kuntoutusmahdollisuuksia ja oikeutta työeläkekuntoutukseen ennen päätöksen antamista (TyEL 395/2006 36 § ja 25§). Työeläkekuntoutuksen myöntäminen edellyttää, että asiakkaalla on

- yhteys työelämään (vakiintunut työhistoria)

- ansioita kuntoutusta edeltävältä viideltä viimeiseltä kalenterivuodelta yhteensä vähintään 37 725,23 euroa (vuoden 2022 taso)
- työkyvyttömyyseläkkeen uhka ja ammatillisen kuntoutuksen järjestämistä pidetään tarkoituksenmukaisena.

Huomautus

Selvitä asiakkaan kuntouttava eläkelaitos Työeläke-kyselyllä tai [ETK:n työeläkeotepalvelulla](#).

1.2.2 Asiaksmuistio - Työ- ja toimintakyvyn arviointi

Asiakkaan työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn liittyvät olennaiset tiedot kirjataan Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin asiaksmuistioon (ASMU). Kirjaaminen sujuvoittaa asiakkaan kokonaistilanteeseen perehtymistä ja kuntoutustarpeen arviointia. Asiaksmuistiossa on selkeä rakenne ja otsikot, jotka ohjaavat sinua kirjaamisessa.

Kirjaa asiaksmuistioon ne asiat, joista voi olla hyötyä seuraavalle etuuskäsittelijälle tai palveluneuvojalle. Kullakin asiakkaalla on yksi Työ- ja toimintakykyarvioinnin asiaksmuistio, jonka aloitat, kun tarve kirjaamiselle ilmenee. Jos asiakkaalla on muistio jo valmiina, muokkaa tätä. Varmista, että asiakasmuistion tiedot ovat ajan tasalla.

Lue lisää teknisestä ohjeesta.

Digitaalisen työkaverin tekemä kirjaus asiaksmuistioon sairaus- ja osasairauspäivärahassa

Digitaalinen työkaveri kirjaa Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin muistiinpanot aina, kun

- sairauspäivärahan ratkaisussa ylittyy 61 tai 150 suorituspäivää tai
- osasairauspäivärahaa myönnetään.

Käsitellessäsi sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa on erittäin tärkeää täyttää Onni -järjestelmän paneelit huolellisesti, jotta tarvittavat tiedot asiakkaan tilanteesta siirtyvät muistiinpanoon. Katso teknisestä ohjeesta erityisesti kohdat:

- Työ ja toiminta
- Kuntoutustarpeen selvittäminen

Katso sairauspäivärahan työvälaineet, Digitaalisen työkaverin ("Tarmo" -robotin) poimimat tiedot, ja lue, mitkä tiedot digitaalinen työkaveri poimii Onnista kirjausta tehdessään.

Jos Onniin vietyjen tietojen lisäksi ilmenee tarve kirjata Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin muistiinpanoihin jotain muuta asiakkaan tilanteesta, kirjaa tiedot.

Huomautus

Kun sairauspäivärahan enimmäisaika on täyttynyt ja asiakas hakee päivärahaa uudelleen, joudut selvittämään oikeutta sairauspäivärahaan.

Tallenna näihin tilanteisiin liittyvän selvittämistyön johtopäätökset aina Työ- ja toimintakykyarvioinnin muistiinpanoihin (Etuushistoria, Aikaisemmat työkyvyttömyysjaksot), vaikka robotti kirjaisikin muistiinpanot muilta osin. Kirjaa tieto siitä, onko 12 kuukauden työkykyisyys täytynyt enimmäisaikaan nähden ja mitkä sairaudet ovat aiheuttaneet enimmäisajan aikana työkyvyttömyyttä. Kirjaa myös tieto lisäpäiväoikeudesta ja lisäpäivien suorituspäivistä.

Huomautus

Digitaalinen työkaveri ei kirjaa muistiinpanoa tarkistus- ja oikaisuratkaisuissa. Tallenna tarvittaessa myös näihin liittyvät asiat itse Työ- ja toimintakykyarvioinnin muistiinpanoihin.

1.3 Oikeus ja edellytykset

Työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki) maksetaan 16-64- vuotiaalle, joka on sairauden, vian tai vamman takia työkyvytön ((KEL 568/2007 12 §). Kuntoutustuki on sairauden hoidon, kuntoutumisen sekä hoito- ja kuntoutussuunnitelman valmistelun ajaksi myönnettävä määräaikainen työkyvyttömyyseläke.

Huomautus

Ennen työkyvyttömyyseläkepäättöksen antamista (ml. kuntoutustuki) Kelan on selvitettävä asiakkaan kuntoutustarve ja –mahdollisuudet sekä ohjattava asiakasta kuntoutusasioissa (KEL 568/2007 13§).

Kelan työkyvyttömyyseläkettä voi saada, jos asiakkaan muut eläkkeet ja korvaukset eivät ylitä tulorajaa (KEL 568/2007 19 §).

Katso myös [Asumisaikavaatimus \(karenssiaika\)](#).

1.3.1 Ikä

Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää 16-64 –vuotiaalle. Työkyvyttömyyseläkettä voidaan maksaa enintään sen kuukauden loppuun, jonka aikana asiakas täyttää 65 vuotta.

(KEL 568/2007 12 § 1 mom.)

1.3.2 Suomessa asuminen

Eläke voidaan myöntää Suomessa asuvalle hakijalle. Asumisella tarkoitetaan kansaneläkeläisissä säädettyissä eläkkeissä sitä, että hakija asuu vakinaisesti Suomessa tai on työnteon perusteella Suomessa vakuutettu.

Hakijan aikaisempi ulkomailla olo saattaa vaikuttaa kansaneläkkeen myöntämiseen ja eläkkeen määrään, jos hän ei ole asunut Suomessa koko 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen välistä aikaa.

1.3.2.1 Asumisaikavaatimus (karenssiaika)

Kansaneläkettä varten hakijalle sekä leskeneläkettä varten hakijalle ja edunjättäjälle karttuu vakuutusaikaa Suomessa asutulta ajalta ja sellaiselta ulkomailla olon ajalta, jolloin hän on edelleen Suomessa vakuuttamislain mukaisesti vakuutettu. Vakuutusaikaa kertyy siten myös ajalta, jolloin henkilö on tehnyt Suomessa työtä siten, että vakuuttamislain edellyttämä ansiotasovaatimus täyttyy. Vakuutusaikaa kertyy myös ns. jälkisuojan ajalta, ks. tarkemmin: työskentelyn päättymisen. Vakuutusaikaa karttuu kahteen tarkoitukseen eli

- eläkeoikeutta varten (karenssiaika)
- eläkkeen määrän laskemista eli suhteuttamista varten.

Karenssiajalla tarkoitetaan aikaa, joka hakijan ja edunjättäjän on ennen eläkkeen alkamista täytynyt asua Suomessa tai olla täällä vakuutettu ulkomailla olostaan huolimatta.

Esimerkki

Suomesta Kiinaan lähetetylle työntekijälle karttuu Suomen vakuutusaikaa siltä ajalta, jona hän on edelleen vakuuttamislain 11 §:n mukaan Suomessa asuvan henkilön asemassa, eli vakuutettuna Suomessa.

Karenssiajan karttumista ei estä 65 vuoden iän täyttäminen eikä ulkomaisen eläkkeen saaminen. Karenssiaikana otetaan huomioon myös sellainen Suomessa asuttu aika, jona henkilö on saanut aikaisemmin eläkettä tai pitkäaikaistyöttömien eläketukea. Jos henkilö ei ole asunut Suomessa ennen 65 vuoden ikää, hänellä ei ole lainkaan eläkkeen määrään vaikuttavaa vakuutusaikaa eikä hän voi saada kansaneläkettä. Sen sijaan tällaisella henkilöllä voi olla oikeus takuueläkkeeseen.

Karenssiaika on kolme vuotta. Se täyttyy, kun hakijalle ja edunjättäjälle on karttunut vakuutusaikaa 16 vuoden iän täyttämisen jälkeen eläkkeen alkamiseen saakka vähintään kolme vuotta. Lesken karenssiajan on pitänyt täytyä ennen edunjättäjän kuolemaa. Ajan ei tarvitse olla yhdenjaksoista (KEL 568/2007 9 §).

Lapsella ei ole karenssiaikaa. Riittää, että hän asuu Suomessa edunjättäjän kuollessa tai muuttaa Suomeen vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta (KEL 568/2007 9 §).

Nuorena työkyvyttömäksi tulleelta työkyvyttömyyseläkkeen hakijalta ei edellytetä karenssiajan täyttämistä. Nuorella työkyvyttömällä tarkoitetaan henkilöä, joka on tullut työkyvyttömäksi alle 19-vuotiaana ja asuessaan Suomessa tai joka on saanut 16 vuotta täyttäessään alle 16-vuotiaan vammaistukea (KEL 568/2007 9 §).

Selvitä Suomessa asuminen ja täällä vakuutettuna olo karenssiaikaa varten hakijan ja edunjättäjän Vakuutusjaksot-tiedoista. Jos tiedot ovat puutteelliset, ne täydennetään KV-keskuksessa.

Lue lisää karenssiajasta EU-tilanteissa.

1.3.3 KEL:n mukainen työkyvyttömyys

Työkyvyn arvioinnissa huomioidaan

- sairaus, vika tai vamma
- ikä
- koulutus
- ammattitaito
- aiempi työ.

Arvio perustuu ensisijaisesti lääkärinlausunnoissa esitettyihin objektiivisiin tutkimuslöydöksiin ja hakemuksessa esitettyihin tietoihin.

KEL:n mukainen työkyvyttömyys ei edellytä täyttä työkyvyttömyyttä. Työkyvyn tulee olla alentunut siinä määrin, ettei asiakas kykenisi jäljellä olevalla työkyvyllä työhön, joka turvaisi hänelle kohtuullisen toimeentulon.

Huomautus

Asiakkaan sairauden tai vamman haitta-aste tai invaliditeettiprosentti eivät ratkaise oikeutta KEL:n mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Ikä, työkyvyn arviointi ja lakiperuste

Työkyvyn arviointi

<ul style="list-style-type: none"> • Alle 20-v • Nuoren kuntoutusraha on ensisijainen etuus työkyvyttömyyseläkkeeseen (ml. kuntoutustuki) nähden. 	<ul style="list-style-type: none"> • KEL 16 § • KEL 12 § 2 mom.
<ul style="list-style-type: none"> • Alle 60-v • Työkykyä arvioidaan myös muuhun kuin omaan ammattiin tai työhön. 	<ul style="list-style-type: none"> • KEL 12 § 2 mom.
<ul style="list-style-type: none"> • Yli 60-v • Työkykyä arvioidaan omaan työhön, jos työura on pitkä. 	<ul style="list-style-type: none"> • KEL 12 § 3 mom.
<ul style="list-style-type: none"> • Työkyvyttömyyseläke myönnetään, jos asiakas on pysyvästi sokea, liikuntakyvytön tai avuton. 	<ul style="list-style-type: none"> • KEL 12 § 4 mom.

Lue lisää TK-ratkaisukeskuksen etuuskäsittelijän ratkaisijavaltuudet ja arviopyyntö asiantuntijalääkärille.

1.3.3.1 Alle 20-vuotiaat

Alle 20-vuotiaalle nuoren kuntoutusraha tai ammatillinen kuntoutus ja sen ajalta maksettava kuntoutusraha ovat ensisijaisia työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden (ml. kuntoutustuki). Kuntoutusrahaa (ml. nuoren kuntoutusraha) voi saada, jos on vakuutettuna Suomessa.

Työkyvyttömyyseläke (kuntoutustuki) voidaan myöntää alle 20-vuotiaalle, jos

- hänellä ei katsota olevan mahdollisuuksia ammatilliseen kuntoutumiseen
- hänen ammatillinen kuntoutus (ml. nuoren kuntoutusraha) on sairauden vuoksi keskeytynyt
- hänen ammatillinen kuntoutus (ml. nuoren kuntoutusraha) on päättynyt tuloksettomana.

Lue lisää

- Kuntoutus ja kuntoutusraha

Nuoren työkyvyttömän eläke

Alle 19-vuotiaalla voi olla oikeus nuoren työkyvyttömän eläkkeeseen. Nuoren työkyvyttömän eläkkeessä ei ole asumisaikavaatimusta eikä sitä suhteuteta Suomessa asuttuun aikaan.

Lue lisää kansallisista tilanteista etuusohjeen kohdasta Asumisaikavaatimus (karenssiaika), Suhteutus (kela.fi) ja EU-tilanteista kohdasta Oikeus nuoren työkyvyttömän eläkkeeseen.

Katso myös 13.1.2021 järjestetyn koulutuksen diat ja [tallenne](#) Koulutus-sivustolta.

Huomautus

Nuorella työkyvyttömällä voi olla oikeus myös takuueläkkeeseen. Lue lisää takuueläkkeen saamisen edellytyksistä etuusohjeesta.

1.3.3.1.1 Yhteistyö: nuoren kuntoutusraha ja työkyvyttömyyseläke

Kela arvioi alle 20-vuotiaan ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksia, kun asiakas hakee nuoren kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki).

Jos sekä nuoren kuntoutusrahan että työkyvyttömyyseläkkeen myöntöedellytykset täyttyvät, asiakas ei voi tehdä valintaa etuuksien välillä. Nuoren kuntoutusraha on ensisijainen etuus suhteessa työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Nuoren kuntoutusraha

Selvitä työkyvyttömyyseläkeasia yhteistyössä työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijän kanssa ennen nuoren kuntoutusrahan ratkaisua, jos

- nuoren kuntoutusrahan tarkoitus (ammatillisen kuntoutumisen varmistaminen ja työllistymisen edistäminen) ei täyty vaikean sairauden tai vamman vuoksi
- KHOPS:n mukainen kuntoutus päättyy tai keskeytyy ja sairauden tai vamman vuoksi on ilmeistä, ettei nuori voi jatkossa työllistyä ja saada toimeentuloa vapailla työmarkkinoilla.

Toimi näin

- Ole tarvittaessa yhteydessä työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijään asiakkaan kokonaistilanteen selvittämiseksi. Yhteystiedot löydät työvälineistä.

- Soita tarvittaessa asiakkaalle ja kerro ennakoivasti kokonaistilanteesta ja hakemuskäsittelyn etenemisestä.
- Tee arviopyyntö asiantuntijalääkärille
 - Ohjaa arviopyyntö työjonoon Asiantuntijalääkäriyksikkö/Lääkäri/Eläkekonsultaatio 32010 (tarkenne: Nuori, lisätarkenne TK-eläke?)

Jos nuoren kuntoutusraha hylätään ja työkyvyttömyyseläke olisi myönnettävissä:

- Konsultoi työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijää ja sovi työkyvyttömyyseläkeasian etenemisestä.
 - Työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijä tekee Oiwaan hakemuspyyntö -työn ja kirjaa työhön hakemuskäsittelyn kannalta olennaiset asiat.
- Soita asiakkaalle ja selitä kokonaistilanne. Ohjaa asiakasta työkyvyttömyyseläkkeen hakemiseen.
- Tee kirjaukset Onnin asiakasmuistioon.
- Ilmoita ratkaisusta tarvittaessa KHOPS:n yhteyshenkilölle.

Jos kummankaan etuuden, nuoren kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeen, myöntäminen ei ole mahdollista, arvioi, voitko ohjata asiakasta hakemaan muuta etuutta, kuten opintoetuutta, sairauspäivärahaa tai toimeentulotukea.

Jos sinulle herää huoli asiakkaan tilanteesta, muista nämä:

- Hyvinvointialueelle tehtävät ilmoitukset
- Moniammatillinen palvelu

Työkyvyttömyyseläke

Selvitä nuoren kuntoutusraha-asia ja nuoren mahdollisuudet kuntoutua ammatillisesti, jos alle 20-vuotias hakee työkyvyttömyyseläkettä.

Toimi näin

- Ole tarvittaessa yhteydessä nuoren kuntoutusrahan etuuskäsittelijään asiakkaan kokonaistilanteen selvittämiseksi. Yhteystiedot löydät työvälineistä.
- Soita tarvittaessa asiakkaalle ja kerro ennakoivasti kokonaistilanteesta ja hakemuskäsittelyn etenemisestä.
- Tee arviopyyntö asiantuntijalääkärille.
 - Ohjaa arviopyyntö työjonoon Asiantuntijalääkäriyksikkö/Lääkäri/Eläkekonsultaatio 32010 (tarkenne: Nuori, lisätarkenne: nukura?)

Jos työkyvyttömyyseläke hylätään ja nuoren kuntoutusraha olisi myönnettävissä:

- Konsultoi nuoren kuntoutusrahan etuuskäsittelijää ja sovi nuoren kuntoutusrahaetuusasian etenemisestä.
 - Nuoren kuntoutusrahan etuuskäsittelijä tekee Oiwaan hakemustyön ja kirjaa työhön hakemuskäsittelyn kannalta oleelliset asiat.
- Soita asiakkaalle ja selitä kokonaistilanne. Ohjaa asiakasta nuoren kuntoutusrahan hakemiseen.
- Tee kirjaukset Onnin asiakasmuistioon.

Jos kummankaan etuuden, nuoren kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeen, myöntäminen ei ole mahdollista, arvioi, voitko ohjata nuorta hakemaan muuta etuutta, kuten opintoetuutta, sairauspäivärahaa tai toimeentulotukea.

Jos sinulle herää huoli asiakkaan tilanteesta, muista nämä:

- Hyvinvointialueelle tehtävät ilmoitukset

- Moniammatillinen palvelu.

1.3.3.2 Alle 60-vuotiaat

Työkykyä arvioidaan asiakkaan

- tavalliseen työhön **ja**
- **muuhun** tavalliseen työhön **verrattavaan** työhön, joka turvaa kohtuullisen toimeentulon.

Muun työn ja kohtuullisen toimeentulon arvioinnissa huomioidaan

- ikä
- ammattitaito ja koulutus
- muut seikat.

1.3.3.3 60 vuotta täyttäneet

Työkykyä arvioidaan suhteessa asiakkaan työhön ja ammattiin eli lievemmin kuin alle 60-vuotiaalla.

Arvioinnissa painotetaan työkyvyttömyyden ammatillista luonnetta, kun asiakas

- on täyttänyt 60 vuotta **ja**
- hänellä on pitkä työhistoria.

Huomioi asiakkaan

- ammattitaito
- koulutus
- sairauden tai vamman vaikutus työ- ja toimintakykyyn
- työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus
- ansiotyöhistoria.

Työhistorialla tarkoitetaan työssäolovuosia Suomessa tai ulkomailla. Kelan ratkaisukäytännössä rajana on pidetty vähintään 10 vuoden työskentelyä.

Työhistoriaan voi sisältyä katkoksia työttömyyden, sairauslomien tai lastenhoidon vuoksi. Työ on voinut olla kausiluonteista tai osa-aikaista. Asiakkaan työskentely on voinut päättyä jo aiemmin.

Lue lisää 60 vuotta täyttäneen työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta.

1.3.3.4 Sokeat, liikuntakyvyttömät tai avuttomat

Työkyvyttömyyseläke myönnetään aina **pysyvästi** sokealle tai liikuntakyvyttömälle, samoin kuin asiakkaalle, joka sairautensa, vikansa tai vammansa vuoksi on **pysyvästi** niin avuttomassa tilassa, ettei voi tulla toimeen ilman toisen apua (KEL 568/2007 12 § 4 mom.). Työeläkelaeissa ei ole vastaavaa erityissäännöstä.

Asiakas on oikeutettu KEL 12 § 4.mom. työkyvyttömyyseläkkeeseen, vaikka hän työskentelisi.

Jos KEL 12 § 4 mom. edellytykset eivät täyty, arvioidaan yleisen työkyvyttömyyden edellytyksiä ([alle 60- vuotiaat](#) ja [60 vuotta täyttäneet](#)).

Katso myös

- Myöntämisperusteen tarkistaminen
- [Sairauspäivärahanan liittyvät asiat.](#)

Sokeus

Sokeana pidetään asiakasta, jolta puuttuu suuntausnäkö ja joka ei siten voi liikkua näkönsä heikkouden johdosta kuin tutussa ympäristössä. Suuntausnäkö puuttuu yleensä, jos näkökyky on 0,04 tai vähemmän tai näkökenttä on supistunut joka puolelta alle 10 asteeseen tai näitä vastaavissa tilanteissa.

Jos keskeisen näön tai näkökenttien osalta näkökyky on rajatapaus, arvioidaan seuraavia asioita:

- Kykeneekö asiakas liikkumaan näkönsä turvin oudossa ympäristössä?
- Tarvitseeko asiakas näkövammaisten apuvälineitä liikkumisessa (esim. valkoinen keppi)?
- Onko asiakkaalla etenevä, näkökykyyn vaikuttava sairaus?
- Hämäränäköongelma ei yksinään riitä eläkkeen myöntämiseen. Jos kuitenkin yllä esitetyt seikat ovat rajoilla ja asiakas ei pysty liikkumaan näkökykynsä turvin, voi kokonaisuus puoltaa KEL 12 § 4 mom. mukaisen eläkkeen myöntämistä.

Liikuntakyvyttömyys

Liikuntakyvyttömänä pidetään asiakasta, joka ei voi käyttää alaraajojaan liikkumiseen. Alaraajojen toiminnallisesta tilanteesta johtuen seisominen saattaa onnistua, mutta askeltakaan ei itsenäisesti edes apuvälineiden turvin kykene ottamaan.

Asiakas ei ole liikuntakyvytön, jos hänelle on tehty molemminpuolinen alaraaja-amputaatio, mutta kävely on proteesein mahdollista.

Avuttomuus

Työkyvyttömyyseläkettä ei soveltamiskäytännössä ole juurikaan myönnetty pysyvän avuttomuuden johdosta. Tällaisena on pidetty tilannetta, jossa asiakkaalla ei ollut käsiä.

1.3.3.4.1 Suhde ansiotuloihin ja muihin etuuksiin

Ansiotulot eivät vaikuta KEL 12 § 4 mom. mukaisen eläkkeen maksamiseen eikä sen määrään. Asiakas voi työskennellä, eikä Kelan eläkettä laiteta lepäämään.

Huomautus

Jos asiakas saa lisäksi

- takuueläkettä, ansiotulot vaikuttavat ja takuueläke jää lepäämään, jos ansioraja ylittyy
- työeläkettä, ansiotulot voivat vaikuttaa työeläkkeen maksun jatkumiseen. Jos ansiotulot estävät työeläkkeen maksun, voi KEL 12 § 4 mom. mukaisen eläkkeen määrä korottua.

Suhde muihin etuuksiin

Asiakkaan muut etuudet, eläkkeet ja korvaukset voivat vaikuttaa KEL 12 § 4. mom. määrään (tulot) tai niitä voi saada samanaikaisesti.

Asiakas voi saada samanaikaisesti **esimerkiksi**

- sairauspäivärahaa
- vanhempainpäivärahaa
- kuntoutusrahaa (ml. nuoren kuntoutusraha)
- työttömyysetuutta
- takuueläkettä
- eläkkeensaajan asumistukea
- eläkettä saavan hoitotukea
- lapsikorotusta.

Asiakas **ei voi saada** samanaikaisesti

- opintotukea
- 16 vuotta täyttäneen vammaistukea.

Huomautus

Sokealla ja liikuntakyvyttömällä on aina oikeus ylimpään vammaistukeen. Toisaalta sokealla ja liikuntakyvyttömällä on oikeus KEL 12 § 4 mom. eläkkeeseen ja **vähintään** eläkettä saavan perushoitotukeen.

Jos asiakas työskentelee, vammaistuen sekä työkyvyttömyyseläkkeen ja eläkettä saavan hoitotuen edullisuusvertailu voi tulla kyseeseen.

1.3.3.5 Arvio työkyvystä: sairauspäiväraha ja työeläkkeet

Sairauspäiväraha, työeläkkeet ja työkyvyttömyys

Sairauspäiväraha • SVL 1224/2004 8 luku 4 §	Työntekijän eläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke • TyEL 395/2006 35§	Julkisten alojen työeläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke • JuEL 81/2016 33§
Työkykyä arvioidaan suhteessa asiakkaan tavalliseen työhön. Tavallinen työ = oma työ tai siihen läheisesti verrattava työ.	Alle 60-vuotiaan työkykyä arvioidaan myös muuhun kuin omaan ammattiin tai työhön. 60-vuotta täyttäneen työkykyä arvioidaan omaan työhön, jos työura on pitkä.	Työkykyä arvioidaan omaan työhön, jos työkyvyttömyys alkaa palvelussuhteen aikana. Jos palvelussuhde on päättynyt, työkykyä arvioidaan samankaltaisesti kuin yksityisten alojen työeläkelaeissa ja Kelassa.

Pääosin kansan- ja työeläkkeiden arviot työkyvyttömyyseläkeoikeudesta ovat yhtenevät.

Esimerkki

Epilepsiaa sairastava 58- vuotias ammattiautoilija on työkyvytön omaan työhönsä sairauspäivärahan edellyttämällä tavalla. Iän puolesta tämä ei kuitenkaan riitä työkyvyttömyyseläkkeen saamiseksi, jos hänellä on työkykyä muuhun työhön. Kuntoutuksen mahdollisuudet on selvitettävä.

1.3.4 Kansainväliset säännökset

Ulkomailla olo saattaa vaikuttaa kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen myöntämiseen, eläkkeen määrään ja maksamiseen, jos

- eläkkeenhakija tai edunjättäjä ei ole asunut Suomessa koko 16 vuoden iän täyttämisen jälkeistä aikaa tai
- hakija asuu ulkomailla eläkettä hakiessaan tai
- edunjättäjä asuu ulkomailla kuollessaan.

Euroopan unionin 1.5.2010 sovellettaviksi tulleissa sosiaaliturva-asetuksissa 883/2004 (perusasetus) ja 987/2009 (täytäntöönpanoasetus) sekä niitä edeltävissä asetuksissa 1408/1971 ja 574/1972 sekä Suomen solmimissa sosiaaliturvasopimuksissa on kansaneläkelakia suotuisampia määräyksiä siitä, millä edellytyksillä eläkkeeseen on oikeus, jos hakija tai edunjättäjä on ollut vakuutettuna maissa, joissa mainittuja kansainvälisiä säännöksiä sovelletaan. Iso-Britannia on eronnut EU:sta 1.2.2020 ja Euroopan unioni ja Iso-Britannia ovat solmineet erosopimuksen, jonka säännöksillä on vaikutusta Kelan eläkkeisiin. Lisäksi Euroopan unioni ja Iso-Britannia ovat solmineet ns. kumppanuussopimuksen, joka määrittelee 1.1.2021 ja sen jälkeen EU-maiden ja Ison-Britannian välillä liikkuvien henkilöiden sosiaaliturvaa. Myös kumppanuussopimuksen määräyksillä on vaikutusta Kelan eläkkeisiin.

Kansainvälisten asetusten ja sopimusten perusteella eläke voidaan myöntää myös toisessa maassa asuvalle, mikä kansallisen lain perusteella ei ole mahdollista.

1.3.4.1 EU-lainsäädännön vaikutukset

- ([883/2004 artikkelit 44–59](#))
- ([1408/1971 artikkelit 37–49](#))
- ([859/2003 artikla 1](#))
- ([1231/2010 artikla 1](#))
- ([EU-sekakomitean päätös 1/2012](#))
- ([ETA-sekakomitean päätös 76/2011](#))
- [Erosopimus](#)
- [Kumppanuussopimus](#)

Kelan eläkkeissä sovelletaan 1.5.2010 lukien perusasetusta 883/2004 ja täytäntöönpanoasetusta 987/2009 niihin EU-maiden kansalaisiin, jotka ovat olleet eläkevakuutettuina Suomessa ja vähintään yhdessä muussa EU-maassa ([EU-maat](#)). Asetukset 883/2004 ja 987/2009 on ulotettu asetuksella 1231/2010 koskemaan 1.1.2011 alkaen myös 3. maiden kansalaisia.

Ennen 1.5.2010 EU- ja Eta-maiden kesken työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä sovellettiin aikaisempia asetuksia 1408/1971

ja 574/1972, joita Suomi alkoi soveltaa 1.1.1994. Tanskaa lukuun ottamatta muut EU-maat ovat soveltaneet 1.6.2003 lukien asetuksen 859/2003 perusteella asetuksia 1408/1971 ja 574/1972 myös 3. maiden työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä, jotka oleskelevat EU-alueella laillisesti.

Eta-maat Islanti, Norja ja Liechtenstein alkoivat ETA-sekakomitean päätöksellä 76/2011 soveltaa 1.6.2012 lukien asetuksia 883/2004 ja 987/2009 EU- ja Eta-maiden kansalaisiin, mutta eivät 3. maiden kansalaisiin.

ETA-maat Islanti, Norja ja Liechtenstein eivät soveltaneet 3. maiden kansalaisiin myöskään asetuksia 1408/1971 ja 574/1972. Kuitenkin Islanti ja Norja soveltavat näitä asetuksia pohjoismaiden välillä liikkuviin 3. maiden kansalaisiin uuden Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen voimaantuloon saakka.

Sveitsi, joka ei ole Euroopan unionin jäsen, soveltaa 1.4.2012 alkaen EU-sekakomitean päätöksellä 1/2012 asetuksia 883/2004 ja 987/2009 Sveitsin ja EU:n kansalaisiin. Sveitsi ei sovelta niitä Eta-maiden eikä 3. maiden kansalaisiin.

Ennen 1.4.2012 Sveitsi sovelsi Euroopan unionin ja Sveitsin välisen erillissopimuksen perusteella aikaisempia asetuksia 1408/1971 ja 574/1972 EU-kansalaisiin, mutta ei bulgarialaisiin, romanialaisiin, Eta-maiden eikä 3. maiden kansalaisiin.

Kukin maa käsittelee eläkehakemukset kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ottaen lisäksi huomioon asetusten eläkemääräykset. Esimerkiksi on mahdollista, että hakijaa ei pidetä työkyvyttömänä kaikissa maissa, joista eläkettä on haettu.

Iso-Britannia on soveltanut EU-jäsenyytensä aikana asetuksia 1408/71 ja 574/72 sekä asetuksia 883/2004 ja 987/2009. Iso-Britannia on eronnut EU:sta 1.2.2020. EU:n ja Ison-Britannian solmiman erosopimuksen mukaan 31.12.2020 saakka jatkuneen siirtymäajan aikana on edelleen sovellettu EU-asetuksia. Siirtymäajan päätyttyä EU:n ja Ison-Britannian välillä liikkuvien henkilöiden oikeus Kelan eläkkeisiin määräytyy joko erosopimuksen tai kumppanuussopimuksen mukaisesti.

1.3.4.1.1 Asumisaikavaatimus (karenssiaika)

Sosiaaliturva-asetusten mukaan vakuutusaikaa karttuu sekä eläkeoikeutta että eläkkeen määrää varten työnteosta ja yleensä vain yhdestä maasta kerrallaan. Asumisen perusteella vakuutusaikaa karttuu niissä maissa, joissa on myös asumisperusteinen eläketurva. Jos henkilö työskentelee muussa kuin asuinmaassa, vakuutusaikaa karttuu vain työskentelymaasta. Työskentely yhdessä maassa syrjäyttää siis samanaikaisen asumisen toisessa maassa.

Esimerkki

Ruotsissa asuvalle rajatyöntekijälle, joka työskentelee Suomessa, karttuu työnteon ajalta kansaneläkettä varten vain Suomen vakuutusaikaa.

Eräät maat ilmoittavat vakuutuskausitodistuksissaan (E 205, P5000), onko vakuutusaika karttunut eläkeoikeutta vai eläkkeen määrää vai molempia varten. Ellei tätä ole ilmoitettu, vakuutusajan tulkitaan kartuttaneen molempia.

Suomessa vakuutusaikaa eläkeoikeutta varten karttuu täällä asumisesta ja työskentelemisestä samoin periaattein kuin kansallisen lain mukaankin.

Aikana 1.1.1994–31.7.2004 työntekijälle on karttunut vakuutusaikaa myös sellaiselta työnteon perusteella Suomessa työeläkevakuutuksen piirissä olon ajalta, jolta hänen ei soveltamisalain perusteella ajan lyhyiden vuoksi olisi katsottu asuvan Suomessa. Heinäkuusta 2004 maaliskuun loppuun 2019 työntekijän on työeläkevakuutettuna olosta huolimatta täytynyt työskennellä Suomessa vähintään neljän kuukauden ajan, jotta vakuutusaikaa olisi karttunut kansaneläkettä ja perhe-eläkettä varten. Soveltamisalain kumonneesta, 1.4.2019 voimaan tulleesta, vakuuttamislaista on poistettu tämä ns. neljän kuukauden sääntö. Vakuuttamislain mukaan työskentelyn edellytyksenä on tietyn ansiotason täytyminen (vähintään 696,60 € /kk vuoden 2019 tasossa), jotta oikeus asumisperusteisiin etuuksiin voi syntyä ja siten vakuutusaikaa kertyä eläkettä varten. Kela saa tiedot työntekijän ansioista tulorekisteristä.

Selvittäessäsi Suomessa asuttua aikaa ota huomioon, mitä asetuksissa [1408/71](#) ja [883/2004](#) määrätään lainvalinnasta eli siitä, minkä maan lainsäädäntöä työntekijään ajalla 1.1.1994 - 30.4.2010 ja henkilöön 1.5.2010 alkaen on sovellettu, sekä mitä vakuuttamislaissa säädetään. Ota myös huomioon Kelan antamat vakuuttamisratkaisut. Kun selvität vuotta 1994 aikaisemman ajan Suomessa asumista, noudata kunakin ajankohtana voimassa olleen kansaneläkelain Suomessa asumista koskevia määräyksiä sekä Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräyksiä ja kahdenvälisten sosiaaliturvasopimusten lainvalintamääräyksiä.

Ota eläkehakemusta käsitellessäsi huomioon myös Norjan, Islannin, Liechtensteinin, Tanskan ja Sveitsin vahvistamat vakuutuskaudet, myös silloin kun nämä maat eivät sovello asetusta 883/2004 tai 1408/1971

- EU:n ja Sveitsin välisen sopimuksen perusteella
- 3. valtion työntekijäkansalaisia koskevan asetuksen 859/2003 perusteella
- 3. valtion kansalaisia koskevan asetuksen 1231/2010 perusteella.

Pohjoismaisessa sosiaaliturvasopimuksessa, jota EU-tilanteissa sosiaaliturva-asetusten ohella sovelletaan Pohjoismaiden välillä liikkuneisiin henkilöihin, on takautuvia aikoja koskeva seuraavan sisältöinen määräys: Jos eläkkeenhakija oli ennen vuotta 1994 ansainnut peruseläkeoikeuden asumalla yhdessä Pohjoismaassa ja samalla ansainnut työeläkeoikeuden toisesta Pohjoismaasta, peruseläkkeenkin katsotaan kertyneen samasta maasta kuin työeläkkeen. Jos hän on samanaikaisesti työskennellyt kahdessa Pohjoismaassa, joista toinen oli myös asuinmaa, peruseläke on karttunut vain asuinmaasta. ([Pohj.sop. artikla 18](#))

Asetusta 883/2004 sovellettaessa eläkeoikeutta varten otetaan tarvittaessa huomioon myös henkilölle toisesta maasta eläkeoikeutta ja eläkkeen laskentaa varten karttuneet ajat. Suomen vakuutusaikaa täytyy kuitenkin olla vähintään yksi vuosi. Jos asiakkaalla ei ole missään maassa yhden vuoden vakuutusaikaa, hänellä on kuitenkin oikeus kansaneläkkeeseen, jos hän on viimeksi ollut vakuutettuna Suomessa ja kaikkien maiden vakuutusaikaa yhteensä on vähintään kolme vuotta. (KEL 568/2007 9 §, [1408/1971](#) artikla 48, [883/2004](#) artiklat 6 ja 51).

Jos asetusta 1408/1971 sovellettaessa työntekijä ei ole ollut vakuutettuna Suomessa laissa edellytettyä kolmea vuotta, karenssiainkaa laskettaessa otetaan Suomen vakuutusajan lisäksi huomioon muissa asetuksia soveltavissa maissa vain eläkeoikeutta varten karttuneet vakuutusajat.

1.3.4.1.2 Oikeus ja edellytykset

([883/2004 artiklat 51 ja 52](#))

([1408/1971](#) artiklat 45 ja 46)

Kansaneläkkeen ja perhe-eläkkeen määrän laskentaan vaikuttaa se, millä perusteella EU-tilanteissa oikeus eläkkeeseen syntyy. Kirjaa eläkeoikeuden peruste eläkeratkaisuun.

Oikeus kansaneläkelain perusteella

Myös EU-tilanteissa oikeus kansaneläkkeeseen syntyy kansaneläkelain perusteella molempien edellytysten täytyessä, jos

- hakija asuu Suomessa eläkeoikeuden alkaessa ja
- kolmen vuoden karenssiaika täyttyy Suomen vakuutusajalla ilman muissa maissa kartuttaneiden vakuutusaikojen ottamista huomioon.

Oikeus sosiaaliturva-asetuksen eläkemääräysten perusteella

Oikeus kansaneläkkeeseen syntyy vain sosiaaliturva-asetuksen (883/2004 ja 1408/1971) perusteella, jos

- hakija asuu ulkomailla eläkeoikeuden alkaessa tai
- Suomessa asuvan hakijan kolmen vuoden karenssiaika täyttyy vain ottamalla huomioon myös muissa maissa karttuneet vakuutusajat (oikeutta ja määrää varten).

Lisäksi edellytetään (1408/1971), että hakija

- on tai on ollut työntekijä tai yrittäjä eli itsenäinen ammatinharjoittaja,
- on Suomen lisäksi ollut eläkevakuutettuna vähintään yhdessä muussa sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa,
- asuu Suomessa tai toisessa sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa ja
- on 16 vuotta täytettyään ollut vakuutettuna Suomessa täällä vaaditusta kolmen vuoden vakuutusajasta vähintään yhden vuoden. Jos kolmen vuoden karenssiaika ei täyty Suomen ajalla, enintään kaksi vuotta voidaan korvata toisessa asetuksia soveltavassa maassa karttuneella vakuutusajalla.

Edellisen kappaleen ehtoja noudatetaan 1.5.2010 lukien myös asetusta 883/2004 sovellettaessa, kuitenkin siten että hakija voi olla myös ns. ei-aktiivi eli ei ole tai ei ole ollut työntekijä eikä yrittäjä. Jos ei-aktiivi asuu toisessa maassa eläkettä hakiessaan, riittää että hän on ollut vakuutettuna vain Suomessa. Myös toisesta maasta eläkkeen laskentaa varten asumisesta karttuneella vakuutusajalla voi korvata eläkeoikeutta varten vaadittavasta Suomen kolmen vuoden ajasta puuttuvan osan. Jos ei-aktiivi on 3. maan kansalainen, oikeus eläkkeeseen alkaa aikaisintaan 1.1.2011.

Sovellettaessa asetusta 1408/1971 työntekijään hakijan kansalaisuudella ei ole vaikutusta. Eläkkeeseen on oikeus myös 3. maan työntekijäkansalaisella, joka täyttää edellä mainitut ehdot.

1.3.4.1.3 Oikeus nuoren työkyvyttömän eläkkeeseen

([883/2004 artiklat 5, 44 ja 46](#))

Suomen nuoren työkyvyttömän eläke on asetusta 883/2004 sovellettaessa ns. A-tyyppin eläke eli eläke, jonka määrä ei riipu vakuutusajan pituudesta ja joka mainitaan liitteessä VI. Nuoren työkyvyttömän eläkkeessä ei ole asumisaikavaatimusta eikä eläkettä suhteuteta Suomessa asuttuun aikaan. Nuoren työkyvyttömän eläkkeen kannalta on merkitystä sillä, onko hakija ollut vakuutettuna vain A-tyyppisissä eläkejärjestelmissä vai sekä A-tyyppisissä ja B-tyyppisissä eläkejärjestelmissä. B-tyyppisellä järjestelmällä tarkoitetaan muuta kuin A-tyyppistä eläkettä/ lainsäädäntöä. Kelan työkyvyttömyyseläke muille kuin nuorille työkyvyttömille henkilöille on B-tyyppinen etuus.

Hakija on ollut vakuutettuna vain A-tyyppisten lainsäädäntöjen mukaan

Jos hakija asuu työkyvyttömyyden kohdatessa maassa, jossa on A-tyyppin eläke, hän saa eläkkeen vain asuinmaastaan, jos hän muuten täyttää eläkkeen saamisen edellytykset. Ellei eläkettä myönnetä asuinmaasta, hän saa sen edellisestä vakuutusmaastaan, jos sielläkin on A-tyyppin eläkkeitä ja hänellä on siihen oikeus kyseisen maan lainsäädännön mukaan.

Esimerkki

Eläkkeen hakijan työkyvyttömyys on alkanut hänen ollessaan 17-vuotias ja asuessaan Virossa. Viro on myöntänyt hakijalle Work Ability Allowancen, joka on A-tyyppinen työkyvyttömyysetuus. Hakija on muuttanut Suomeen 18-vuotiaana ja hakee työkyvyttömyyseläkettä. Hakijalla ei ole oikeutta nuoren työkyvyttömän eläkkeeseen Kelasta, koska hän on ollut vakuutettuna pelkästään A-tyyppisissä eläkejärjestelmissä. Sen sijaan hänelle voi syntyä Suomessa asuessaan maahanmuuttajana oikeus takuueläkkeeseen.

Hakija on ollut vakuutettuna joko pelkästään B-tyyppisten lainsäädäntöjen tai sekä A- että B-tyyppisten lainsäädäntöjen mukaan

Jos hakija on ollut vakuutettuna myös B-tyyppisissä järjestelmissä, nuoren työkyvyttömän eläkkeeseen sovelletaan EU-asetuksen eläkeluvun säännöksiä. Katso tarkemmin eläkkeen laskemisesta EU-tilanteissa.

Huomaa, että nuoren työkyvyttömän itsenäistä eläkettä ei suhteuteta vaan eläke lasketaan täydestä kansaneläkkeestä. Lisäksi itsenäistä eläkkeestä voidaan vähentää toisen EU-maan maksama eläke asetuksen 883/2004 54 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Pro rata -eläkettä laskettaessa teoreettista eläkettä vastaa täysi nuoren työkyvyttömän eläke ja pro rata -kerroin lasketaan Suomen ja kaikkien EU-asetuksia soveltavien maiden vakuutuskausien suhteena.

Esimerkki

Eläkkeen hakijan työkyvyttömyys on alkanut hänen ollessaan 17-vuotias ja asuessaan Ruotsissa. Ruotsin sjuk- ja aktivitetsersättning ovaat A-tyyppisiä työkyvyttömyysetuuksia. Ruotsin garantiersättning on B-tyyppinen työkyvyttömyysetuus. Hakija on muuttanut Suomeen 18-vuotiaana ja hakee työkyvyttömyyseläkettä. Koska hakija on ollut vakuutettuna sekä A- että B-tyyppisten lainsäädäntöjen mukaan, hän voi saada Kelan nuoren työkyvyttömän eläkkeen. Itsenäisestä eläkkeestä voidaan vähentää mahdollinen Ruotsin myöntämä eläke.

Arvioidessasi oikeutta eläkkeeseen kansallisen lain ja EU-asetuksen perusteella, ota huomioon seuraavaa:

Oikeus kansaneläkelain perusteella nuoren työkyvyttömän eläkkeeseen on hakijalla, joka

- asuu Suomessa eläkeoikeuden alkaessa ja
- jonka työkyvyttömyys on alkanut ennen 19 vuoden ikää Suomessa asuttaessa tai
- joka on saanut 16 vuotta täyttäessään alle 16-vuotiaan vammaistukea.

Oikeus sosiaaliturva-asetuksen perusteella eläkkeeseen on hakijalla, joka

- on EU-/Eta-maan kansalainen
- asuu Suomessa eläkeoikeuden alkaessa ja
- jonka työkyvyttömyys on alkanut ennen 19 vuoden ikää toisessa EU-/Eta-maassa tai
- joka on saanut 16 vuotta täyttäessään alle 16-vuotiaan vammaistukea.

EU-asetuksia sovellettaessa työkyvyttömyyden alkaminen toisessa EU-/Eta-maassa alle 19-vuotiaana voidaan rinnastaa työkyvyttömyyden alkamiseen Suomessa.

Nuoren työkyvyttömyyseläke alkaa yleensä viimeistään 19-vuotispäivää seuraavan kuukauden alusta. Eläke voi alkaa myöhemminkin, jos nuori on saanut sairauspäivärahaa, joka on alkanut ennen 19 vuoden iän täyttämistä, ja eläke myönnetään heti sen jatkoksi.

Toisessa maassa asuvalle, jolla ei ole ollenkaan asumisaikaa Suomessa 16 vuoden iän täyttämisen jälkeen, ei myönnetä nuoren työkyvyttömän eläkettä. Jos asumisaikaa Suomessa on vähintään yksi vuosi, toisessa maassa asuvalle voidaan myöntää pro rata –eläke.

1.3.4.2 Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus

Uusi Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus tuli voimaan 1.5.2014. Sopimuksella ulotetaan EU-asetuksen 883/2004 ja 987/2009 soveltaminen koskemaan kaikkia henkilöitä, joihin pohjoismaista sopimusta sovelletaan ja jotka asuvat Pohjoismaassa, ellei sopimuksessa toisin määrätä. Vain asetuksen säännöksistä poikkeavat määräykset on kirjoitettu sopimukseen. Uusi sopimus korvaa aikaisemman 1.8.2004 alkaen voimassa olleen sopimuksen. Färsaarten ja Grönlannin osalta aikaisempi sopimus kuitenkin on edelleen voimassa siihen saakka, kunnes tämä sopimus siellä tulee voimaan.

Uuden sopimuksen merkitys eläkkeiden kannalta tulee olemaan vähäinen. Asetuksia 883/2004 ja 987/2009 on sovellettu Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa 1.5.2010 alkaen ja Norjassa ja Islannissa 1.6.2012 alkaen. Käytännössä sopimuksella on merkitystä Färsaarten ja Grönlannin kannalta, jotka eivät ole EU:n jäseniä eivätkä kuulu ETA-sopimuksen piiriin sekä pohjoismaiden välillä liikkuvien kolmansien maiden kansalaisten kannalta.

Sopimusta sovelletaan kaikkeen EU-asetuksen soveltamisalaan kuuluvaan lainsäädäntöön.

Oikeus ja edellytykset

Kansaneläkkeeseen on oikeus hakijalla, joka

- on Suomen lisäksi asunut vähintään yhdessä muussa Pohjoismaassa,
- asuu Suomessa tai toisessa sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa ja
- on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa vähintään kolme vuotta. Kolmen vuoden asumisaikavaatimuksen täyttämiseksi voidaan kuitenkin lukea hyväksi muissa asetuksia soveltavissa maissa täyttyneitä vakuutuskausia edellyttäen, että Suomen vakuutusaikaa on vähintään yksi vuosi.

Hakijan kansalaisuudella ei ole merkitystä.

Henkilön asuminen Pohjoismaassa perustuu maan kansalliseen lainsäädäntöön. Jos ei ole selvää, mitä lainsäädäntöä henkilöön tulee soveltaa, henkilön katsotaan asuvan siinä maassa, jossa hän on väestökirjoilla (Pohj. sop artikla 5).

1.3.4.3 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset

Suomella on voimassa kahden välinen sosiaaliturvasopimus Amerikan Yhdysvaltojen, Kanadan, Chilen, Israelin ja Australian kanssa. Suomella on uudempia sosiaaliturvasopimuksia myös Intian, Kiinan ja Etelä-Korean kanssa. Muista sopimuksista poiketen Intian, Kiinan ja Etelä-Korean sopimusta sovelletaan ainoastaan työeläkejärjestelmän eläkkeisiin eivätkä sopimukset vaikuta kansaneläkkeeseen.

Suomessa asuva kansaneläkkeen hakija saa eläkkeen aina kansaneläkelain perusteella, koska sopimuksissa ei ole enää lakia edullisempia määräyksiä.

Sopimukset sisältävät seuraavat eläkelajit, joita koskevat sopimusten mainitut artiklat

Sopimusmaa	Voimaantuloaika	Kelan eläkkeet	Artiklat
USA	1.11.1992 (17.5.1968)	vanhuuseläke ja perhe-eläke	6 artikla
Kanada	1.2.1988	vanhuuseläke ja perhe-eläke	10 artikla
Chile	1.1.2008	vanhuuseläke ja perhe-eläke	12 artikla
Israel	1.9.1999	vanhuuseläke ja perhe-eläke	14 artikla
Australia	1.7.2009	vanhuuseläke	15 artikla

Oikeus ja edellytykset

Kansaneläkkeeseen on oikeus hakijalla, joka

- on Suomen tai toisen sopimusmaan kansalainen,
- asuu toisessa sopimusmaassa ja
- on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa yhdenjaksoisesti vähintään kolme vuotta. Australian sopimusta sovellettaessa kolmen vuoden ajan ei tarvitse olla yhdenjaksoista. USA:n sopimusta sovellettaessa aika on yhdenjaksoiset viisi vuotta.

Pakolainen ja valtioton henkilö rinnastetaan Suomen kansalaiseen.

1.3.4.4 Brexit

Erosopimus

Henkilön eläke-etuudet määräytyvät erosopimuksen mukaisesti, jos henkilö on liikkunut Ison-Britannian ja EU-maan välillä ennen siirtymäajan päättymistä 31.12.2020. Käytännössä merkitystä on sillä, että henkilöllä on vakuutusaikaa (Isosta-Britanniasta tai sekä EU:sta että Isosta-Britanniasta) ajalta ennen 31.12.2020.

Jos henkilö on liikkunut EU-maan ja Ison-Britannian välillä ennen siirtymäajan päättymistä niin, että hänellä on eläkkeeseen oikeuttavaa vakuutusaikaa, hän kuuluu erosopimuksen 30 tai 32 artiklan piiriin. Eläkkeissä ei yleensä ole tarpeen tarkemmin selvittää, kummasta tilanteesta on kyse. Erosopimuksen 30 tai 32 artiklan piiriin kuuluva henkilö voi saada vanhuuseläkkeen, työkyvyttömyyseläkkeen ja perhe-eläkkeen EU-asetuksen eläkesäännösten mukaisesti. Ns. nuoren työkyvyttömän eläke sekä leskeneläke ns. nuoren edunjättäjän ja lesken tilanteessa eivät kuulu 32 artiklan piiriin. Mikäli tällainen tilanne tulee esille erosopimuksen soveltuessa, kysy tarkempaa ohjeistusta kv-eläkeasiat postilaatikosta.

Erosopimusta sovellettaessa soveltuvat EU- asetuksen periaatteet, joiden mukaan henkilölle karttuu vakuutusaikaa eläkeoikeutta ja määrää varten vain yhdestä maasta kerrallaan. Eläkeoikeutta varten otetaan tarvittaessa huomioon myös Isosta-Britanniasta eläkeoikeutta ja eläkkeen laskentaa varten karttuneet ajat. Suomen vakuutusaikaa täytyy kuitenkin olla vähintään yksi vuosi.

Iso-Britannia ilmoittaa siellä karttuneet eläkkeen vakuutusajat P5000 SED:illä ja vakuutusajat otetaan huomioon sekä kansaneläkeoikeutta että määrän laskemista varten.

Katso tarkemmin oikeudesta ja edellytyksistä kansaneläkelain ja sosiaaliturva-asetuksen perusteella täältä.

Kumppanuussopimus

Kumppanuussopimus noudattelee vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen osalta pitkälti EU-asetuksen säännöksiä sellaisena, kuin se oli Ison-Britannian erotessa EU:sta. Kumppanuussopimuksen mukaan henkilölle karttuu vakuutusaikaa eläkeoikeutta ja määrää varten vain yhdestä maasta kerrallaan.

Eläkeoikeutta varten otetaan tarvittaessa huomioon myös henkilölle toisesta maasta eläkeoikeutta ja eläkkeen laskentaa varten karttuneet ajat. Suomen vakuutusaikaa täytyy kuitenkin olla vähintään yksi vuosi.

Iso-Britannia ilmoittaa siellä karttuneet eläkkeen vakuutusajat P5000 SED:illä ja vakuutusajat otetaan huomioon sekä kansaneläkeoikeutta että määrän laskemista varten.

Kumppanuussopimuksen työkyvyttömyyseläkettä koskevat säännökset eroavat EU-asetuksen säännöksistä. Näin ollen Suomessa asuvan työkyvyttömyyseläkeoikeutta varten voidaan ottaa huomioon Isossa-Britanniassa 1.1.2021 tai sen jälkeen karttuneet kaudet, edellyttäen että Suomen vakuutusaikaa on vähintään yksi vuosi. Työkyvyttömyyseläkkeen määrän laskennassa kausia ei huomioida, vaan eläke lasketaan kansallisen lain mukaan. Työkyvyttömyyseläkettä ei kumppanuussopimuksen perusteella myönnetä Isossa-Britanniassa asuvalle .

Kumppanuussopimusta sovelletaan, jos henkilö on liikkunut Suomen / Suomen sekä muiden EU-maiden ja Ison-Britannian välillä ensimmäistä kertaa 1.1.2021 alkaen. Jos henkilöllä on Ison-Britannian vakuutuskausia myös ajalta ennen 31.12.2020, sovelletaan häneen erosopimuksen 32 artiklaa ja sekä ennen 31.12.2020 että sen jälkeen täyttyneet Ison-Britannian kaudet otetaan huomioon erosopimuksen mukaisesti ja työkyvyttömyyseläkkeeseen sovelletaan muutenkin erosopimusta.

1.4 Suhde muihin etuuksiin

Asiakkaan muu etuus tai korvaus

- voi vaikuttaa työkyvyttömyyseläkkeen (ml. kuntoutustuki) määräytymiseen
- voi estää työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen ja maksamisen
- ei vaikuta työkyvyttömyyseläkkeen (ml. kuntoutustuki) määräytymiseen, myöntämiseen eikä maksamiseen.

Työkyvyttömyyseläke voi puolestaan vaikuttaa toisen etuuden tai korvauksen myöntämisedellytyksiin, määräytymiseen tai sille ei ole vaikutusta.

Muun eläkkeen ja korvauksen vaikutus työkyvyttömyyseläkkeen määräytymiseen kerrotaan [Tulot](#)-sivulla.

1.4.1 Asumisen tuet

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki) hän

- voi saada eläkkeensaajan asumistukea
- ei voi saada yleistä asumistukea, jos hänellä olisi oikeus eläkkeensaajan asumistukeen.

1.4.2 Eläketuki

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä tai se on lepäämässä (ml. kuntoutustuki), hänellä ei ole oikeutta eläketukeen.

Eläketuen saajalle työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamisesta seuraavan kuukauden alusta.

Huomautus

Lisää päätöksen perusteluihin QED54 tai QED55 ja Eläketukilaki 16 §.

Lue lisää: Työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamisajankohta.

1.4.3 KEL:n varhennettu vanhuuseläke

Työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki) ei myönnetä, jos asiakas saa KEL:n mukaista varhennettua vanhuuseläkettä (KEL 568/2007 12 § 5 mom.).

Jos työkyvyttömyys on alkanut

- ennen varhennetun vanhuuseläkkeen alkamista **tai**
- samasta ajankohdasta kuin varhennettu vanhuuseläke

työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) voidaan myöntää oikeuden alkamisesta seuraavan kuukauden alusta. Varhennettu vanhuuseläke lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien.

Lue lisää: [Työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamisajankohta](#).

1.4.4 Kuntoutus ja kuntoutusraha

[Kelan järjestämä kuntoutus ja kuntoutusraha](#)

[Nuoren kuntoutusraha](#)

[Eläkkeensaajan kuntoutusraha](#)

[KEL 12 § 4 mom. eläke ja kuntoutusraha](#)

[Työeläkekuntoutus](#)

[Regressitilanteet](#)

Kelan järjestämä kuntoutus ja kuntoutusraha

Ennen työkyvyttömyyseläkkepäätöksen antamista, Kelan on selvitettävä asiakkaan oikeus Kelan järjestämään kuntoutukseen ja kuntoutusrahan tai tarvittaessa ohjattava asiakas muuhun lakisääteiseen kuntoutukseen.

Kela järjestää

- ammatillista kuntoutusta
- harkinnanvaraista lääkinnällistä kuntoutusta
- kuntoutuspsykoterapiaa
- vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta.

Lisäksi Kela maksaa kuntoutusrahaa sekä Kelan että muun tahon järjestämän kuntoutuksen ajalta.

Ammatillinen kuntoutus on lähtökohtaisesti ensisijainen työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden. Jos asiakkaalle on myönnetty pitkäkestoinen ja yhdenjaksoinen ammatillisen kuntoutuksen toimenpide, työkyvyttömyyseläkettä ei myönnetä ennen kuntoutuksen päättymistä. Asiakkaan toimeentulo turvataan kuntoutuksen ajan kuntoutusrahalla, jonka maksaminen perustuu kuntoutuspäätökseen.

Asiakkaan ammatillinen kuntoutus voi käynnistyä kuntoutustuen aikana. Jos asiakas hakee kuntoutustukeen **jatkoo** ammatillisen kuntoutuksen aikana, kuntoutustuen maksaminen voi jatkua.

Lue lisää työkyvyttömyyseläkkeen [alkamisajasta kuntoutusrahan jälkeen](#).

Nuoren kuntoutusraha

Nuoren kuntoutusraha on ensisijainen ja estävä etuus työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden (KEL 568/2007 16§). Vaikka molempien etuuksien myöntöedellytykset täyttyisivät, asiakas ei voi tehdä valintaa etuuksien välillä.

Jos alle 20-vuotias hakee työkyvyttömyyseläkettä, selvittää ensin oikeus nuoren kuntoutusrahan Yhteistyö TK-ratkaisukeskuksen ja vakuutuspiirin välillä –ohjeen

mukaisesti. Jos asiakas opiskelee ja hänelle myönnetään nuoren kuntoutusraha, Kelan on selvitettävä **lisäksi** oikeus koulutukseen ammatillisena kuntoutuksena (KKRL 566/2005 20 § 5 mom.).

Työkyvyttömyyseläke voi alkaa aikaisintaan nuoren kuntoutusrahan päättymistä seuraavan kuukauden alusta.

Jos nuoren KHOPS:n mukainen kuntoutus keskeytyy sairauden tai vamman vuoksi, eikä ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksia enää ole, nuoren kuntoutusrahaa maksetaan keskeytymiskuukauden loppun saakka.

Lue lisää nuoren kuntoutusrahasta.

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea ja osallistuu kuntoutukseen, hän voi saada eläkkeensaajan kuntoutusrahaa 30 kalenteripäivän omavastuun jälkeen.

Eläkkeensaajan kuntoutusraha ei vaikuta työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisperusteisiin.

KEL 12 § 4 mom. eläke ja kuntoutusraha

Jos asiakas saa KEL 12 § 4 mom. mukaista eläkettä ja osallistuu kuntoutukseen, hänen kuntoutusraha **ei** määräydy eläkkeensaajan kuntoutusrahana. Jos taas asiakas saa työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä **ja** KEL 12 §:n 4 mom. mukaista eläkettä samanaikaisesti, hänen kuntoutusraha määräytyy eläkkeensaajan kuntoutusrahana.

KEL 12 §:n 4 mom. eläkettä, kuntoutusrahaa (ml. nuoren kuntoutusrahaa) ja takuueläkettä voi saada samanaikaisesti. Jos nuoren kuntoutusrahan saajalle myönnetään takautuvasti KEL 12 § 4. mom. eläke, maksua ei pidätetä regressinä Kelalle, vaan eläke maksetaan asiakkaalle.

Lue lisää kuntoutusrahasta ja KEL 12 § 4 mom. eläkkeestä.

Työeläkekuntoutus

Työeläkekuntoutuksella tarkoitetaan työeläkelaitosten järjestämää ja kustantamaa ammatillista kuntoutusta, jonka tavoitteena on ehkäistä työkyvyttömyyttä ja parantaa työn tekemisen mahdollisuuksia silloin, kun asiakas ei enää terveydentilansa vuoksi voi jatkaa entisessä työssään.

Keskeisiä työeläkekuntoutuksen toimenpiteitä ovat

- neuvonta ja ohjaus
- työkokeilu omalla työpaikalla tai muussa työssä
- työhönvalmennus
- ammattitaidon täydentäminen tai ammattiin johtava koulutus
- tuki elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen.

Järjestämänsä kuntoutuksen ajalta työeläkelaitos voi maksaa

- kuntoutusrahaa tai osakuntoutusrahaa
- kuntoutuskorotusta kuntoutustuen lisäksi
- harkinnanvaraista kuntoutusavustusta
- korvata kuntoutuksesta aiheutuvia kuluja.

Työeläkekuntoutuksen vaikutus Kelan työkyvyttömyyseläkkeeseen

Työeläkelaitoksen kuntoutusraha **estää** Kelan työkyvyttömyyseläkkeen saamisen. Työeläkeyhtiön maksaman kuntoutustuen lisänä maksettava kuntoutuskorotus (33 prosenttia) puolestaan **ei estä** työkyvyttömyyseläkkeen myöntämistä eikä se vaikuta työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisperusteisiin.

Jos työeläkeyhtiö on maksanut välillä kuntoutustukea ja välillä kuntoutusrahaa, Kelan työkyvyttömyyseläkettä voi saada, kun työeläkeyhtiön kuntoutusrahan maksu on päättynyt. Kelan työkyvyttömyyseläkkeen määrä pysyy samana, jos sen maksaminen alkaa uudelleen, työeläkelaitoksen maksama kuntoutusrahan jälkeen.

Työeläkeyhtiön maksama kuntoutusrahan määrä on asiakkaan laskennallinen työkyvyttömyyseläke korotettuna 33 prosentilla.

Regressitilanteet

Kelan eläkkeet (työkyvyttömyys- ja takuueläke) voidaan myöntää takautuvasti samalle ajalle, jolta on maksettu kuntoutusrahaa (ml. nuoren kuntoutusraha). Samalta ajalta maksettu kuntoutusraha peritään regressinä takautuvasti myönnettävistä eläkkeistä (KEL 568/2007 70 § 1 mom., KKRL 566/2005 39§), TKL 703/2010 19 §. Kuntoutusrahan lisäksi maksettua **ylläpitokorvausta ei kuitenkaan peritä**, koska takautuva eläke ei vaikuta asiakkaan oikeuteen saada sitä. Lue lisää ylläpitokorvauksesta.

Työeläkeyhtiö puolestaan **vähentää** Kelan kuntoutusrahan, jos se myöntää ja maksaa työkyvyttömyyseläkkeen takautuvasti samalta ajalta (TyEL 395/2006 32 §, TyEL 395/2006 42 §). Kela ei voi periä maksettua kuntoutusrahaa työeläkeyhtiöltä. Kela ilmoittaa maksetun kuntoutusrahan ajan ja määrän työeläkeyhtiölle KRV05-kirjeellä.

Kuntoutusraha oikaistaan tai tarkistetaan eläkkeen/eläkkeiden alkamisesta lukien. Maksettua kuntoutusrahaa ei muuteta takautuvasti määräytymään eläkkeensaajan kuntoutusrahana. Jos kuntoutusrahaa on vielä maksamatta, sen määräytyminen muuttuu eläkkeensaajan kuntoutusrahaksi.

Miten toimit?

Selvitä

- mille ajalle kuntoutusrahapäätös on annettu ja meneekö sen maksu päällekkäin sekä KEL:n että TyEL:n mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen kanssa. Huomioi, että etuus voidaan myöntää jaksoissa.
- kuntoutusrahan maksutiedot ja maksueräntiedot.
 - Ylläpitokorvausta ei peritä eläkkeestä
- onko KRV05-kirjettä lähetetty, jos asiakas hakee myös työeläkeyhtiöstä.
 - Kysy työeläkeyhtiöstä, minkä verran Kelan kuntoutusraha on vähentänyt työeläkkeen maksua.
 - Jos KRV05-kirjettä ei ole vielä lähetetty, ole yhteydessä kuntoutusrahan etuuskäsittelijään.
- Takautuvien eläkkeiden vähentäminen -työkalulla, minkä verran kuntoutusrahaa jää vähennettäväksi Kelan eläkkeestä (ja takuueläkkeestä).

1.4.5 Lapsikorotus

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki), hän voi saada lapsikorotusta. Sitä maksetaan asiakkaan kanssa samassa taloudessa asuvista alle 16-vuotiaista eläkkeensaajan tai hänen puolisonsa lapsista ja kasvattilapsista.

1.4.6 Opintoetuudet

Opintotukea (opintoraha ja opintolainan valtiontakaus) ei myönnetä, jos asiakas saa Kelan työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki).

Lue lisää:

- opintotuen estävät etuudet
- Maksaminen opintotuen liikamaksun korvaukseksi.

Työkyvyttömyyseläke ei vaikuta seuraaviin opiskelijoiden etuuksiin:

- [Ateriatuki](#)
- Korkoavustus
- Koulumatkatuki.

1.4.7 Perhe-eläke

Perhe-eläkkeitä ovat leskeneläke ja lapseneläke.

Leskeneläke

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki),

- hän **voi saada** leskeneläkkeenä alkueläkkeen.
 - Asiakkaalle maksetaan työkyvyttömyyseläkkeen ja alkueläkkeen erotus.
- hän **ei voi saada** leskeneläkkeen jatkoeläkettä.

Asiakkaalta ei pyydetä suostumusta jatkoeläkkeen lakkauttamiseen, jos työkyvyttömyyseläke myönnetään:

- Lakkauta jatkoeläke työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta alkaen.
- Täydennä Maksuvaatimus-näytölle maksunsaajan tiedot: Kelan toimisto, tunnus 00480 (Kela/Palautustiimi/eläke).

Edullisuusvertailu jatkoeläkkeen ja työkyvyttömyyseläkkeen välillä

Leski voi valita itselleen edullisemman eläkkeen, jos hänellä olisi oikeus sekä jatkoeläkkeeseen että työkyvyttömyyseläkkeeseen. Asiakas voi pyytää eläkkeensä (jatkoeläke tai työkyvyttömyyseläke) lakkauttamista asiointipalvelussa, kirjallisesti tai suullisesti.

Työkyvyttömyyseläkettä ja jatkoeläkettä ei makseta samanaikaisesti. Molemmissa eläkkeissä, lakkautettava eläke vähennetään, jos toinen eläke myönnetään samalle ajalle. Työkyvyttömyyseläke vähennetään jatkoeläkkeestä, jos sitä on maksettu samalle ajalle ja samoin menetellään toisin päin.

Lue lisää :

- Leskeneläkkeen suhteesta muihin etuuksiin
- Maksaminen perhe-eläkkeen liikamaksun korvaukseksi (ennakkosuoritus).

Lapsen eläke

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki), se estää Kelan maksaman lapseneläkkeen saamisen.

1.4.8 Perhe-etuudet

Perhe-etuudet

- vanhempainpäiväraha (erityisraskausraha, raskausraha, vanhempainraha), osittainen päiväraha
- kotihoidontuki
- yksityisen hoidon tuki

eivät vaikuta työkyvyttömyyseläkeoikeuteen (ml. kuntoutustuki) tai eläkkeen määräytymiseen. Näin on myös erityishoitorahan osalta.

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä ja samalla hän työskentelee hoidon tuottajana ja saa yksityisen hoidon tukea, se on työansiota.

Vanhempainpäivärahat

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä, vanhempainpäivärahasta vähennetään työkyvyttömyyseläkkeen määrää.

1.4.9 Perustulo

Kaksivuotinen perustulokokeilu on päättynyt 31.12.2018.

Jos työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki myönnetään takautuvasti (esim. muutoksenhaun johdosta) ajalle, jona asiakas on saanut perustuloa, tee itäiseen vakuutuspiiriin Toimeksiantotyö perustulon lakkauttamiseksi. Anna eläkepäätös ja peri perustulon liikamaksu regressinä takautuvasti myönnettävästä kansaneläkkeestä.

1.4.10 Sairauspäivärahat

Sairauspäiväraha

Sairauspäiväraha estää työkyvyttömyyseläkkeen (ml. kuntoutustuki) myöntämisen sairauspäivärahan enimmäisajan päättymiseen asti.

Sairauspäivärahan enimmäisaika (ENI) = Sairauspäiväraha myönnetään enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jota seuraavan kuukauden aikana päivärahapäivien määrä nousisi 300 päivään.

Sairauspäivärahan ensisijaisuusaika (ESA) = Ensisijaisuusaika vahvistetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohdan

määrittelyä varten. Ensisijaisuusaika vahvistetaan, kun sairauspäivärahaa on maksettu 150 päivää.

Lue lisää enimmäisajasta ja sen laskemisesta sekä ensisijaisuusajasta.

Osasairauspäiväraha

Osasairauspäivärahaa maksetaan enintään 120 arkipäivältä. Se ei vaikuta sairauspäivärahan enimmäis- eikä ensisijaisuusaikaan.

Jos asiakas on saanut osasairauspäivärahaa ja hänelle myönnetään sen ajalle työkyvyttömyyseläke, selvitetään samalla ylittävät työansiot lepäämisen ansiorajan.

Takautuvat tilanteet

Enimmäisajan täyttymisen jälkeen, sairauspäivärahaa voi saada

- lisäpäivinä saman sairauden perusteella
- uuden sairauden perusteella
- osasairauspäivärahana.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään samalle ajalle sairauspäivärahan kanssa, eläkettä maksetaan sairauspäivärahan korvaukseksi.

Lue lisää Sairauspäivärahan korvaukseksi.

Tilanteet, milloin työkyvyttömyyseläkettä ja sairauspäivärahoja maksetaan samanaikaisesti

- Jos asiakas on työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehnyt työtä, hän voi saada sairauspäivärahaa (ml. osasairauspäivärahaa). Sairauspäivärahan myöntöedellytyksiä arvioidaan työhön, jota hän tekee eläkkeensä ohessa.
- Jos asiakkaan työkyvyttömyyseläke on lepäämässä työstä saatujen ansiotulojen vuoksi, hän voi saada sairauspäivärahaa (ml. osasairauspäivärahaa). Sairauspäivärahan myöntöedellytyksiä arvioidaan työhön, jota hän tekee eläkkeen lepäämisen aikana. Asiakkaan pyynnöstä työkyvyttömyyseläke maksaminen voidaan aloittaa uudestaan.

Sairauspäiväraha (ml. osasairauspäiväraha) ei vaikuta edellä kuvatuissa tilanteissa työkyvyttömyyseläkeoikeuteen tai sen määräytymiseen.

Lue lisää Työkyvyttömyyseläkkeellä olevan oikeus sairauspäivärahaan.

1.4.11 Takuueläke

Työkyvyttömyyseläkkeen (ml. kuntoutustuki) lisäksi, asiakas voi saada takuueläkettä. Sen myöntäminen edellyttää, että asiakkaan eläketulot jäävät alle takuueläkkeen tulorajan.

Voit selvittää takuueläkkeen määrään Eläkkeen laskennat –laskentatoiminnolla (APLA).

Lue lisää maahanmuuttajan oikeudesta takuueläkkeeseen.

1.4.12 Toimeentulotuki

Työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) on ensisijainen etuus toimeentulotukeen nähden. Toimeentulotuella ei ole vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeeseen.

Toimeentulotuki koostuu Kelan myöntämästä perustoimeentulotuesta sekä hyvinvointialueen myöntämästä täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta. Sekä Kela että hyvinvointialue voivat periä ja nostaa asiakkaalle maksettavan työkyvyttömyyseläkkeen ajalta, jolta ne ovat maksaneet toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa työkyvyttömyyseläkettä vastaan. Jos eläkkeeseen kohdistuu sekä Kelan että hyvinvointialueen maksuvaatimukset, maksetaan työkyvyttömyyseläke ensin Kelalle ja sen jälkeen hyvinvointialueelle.

Työkyvyttömyyseläkeratkaisu muodostaa Tarkistettava asia –työn toimeentulotukeen.

Lue lisää:

- Maksaminen toimeentulotuen korvaukseksi (kansaneläke)
- Maksaminen toimeentulotuen korvaukseksi (lapsikorotus).

1.4.13 Työttömyysturva

Ansiopäivärahaa (ml. liikkuvuusavustus) voivat saada ne työttömät, jotka ovat työttömyyskassan jäseniä. Kelan työttömyysetuutta (ml. liikkuvuusavustus) maksetaan, jos asiakkaalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan.

Työkyvyttömyyseläke on estävä etuus työttömyysetuuksien maksamiselle. Työttömyysetuutta voi kuitenkin saada, jos asiakkaan työkyvyttömyyseläkeoikeus perustuu KEL 12 § 4 mom. (pysyvästi sokea, liikuntakyvytön tai avuton). Tällöin eläke vähennetään työttömyysetuudesta.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti ajalle, jolle on maksettu työttömyysetuutta, Kela tai työttömyyskassa perivät maksun takaisin.

Lue lisää Työttömyysetuuden korvaukseksi.

1.4.14 Vammaisetuudet

Eläkettä saavan hoitotuki

Jos asiakas saa työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki), hän voi saada eläkettä saavan hoitotukea.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki

Työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) estää vammaistuen saamisen.

Edullisuusvertailu

Asiakas ei voi saada samanaikaisesti eläkettä saavan hoitotukea ja 16 vuotta täyttäneen vammaistukea.

Edullisuusvertailu voi tulla selvitettäväksi esimerkiksi, kun asiakas on sokea tai liikuntakyvytön ja tekee työtä.

Sokealla ja liikuntakyvyttömällä on oikeus ylimpään vammaistukeen. Toisaalta sokealla ja liikuntakyvyttömällä on oikeus kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen ja vähintään eläkettä saavan perushoitotukeen. Ylintä vammaistukea ja työkyvyttömyyseläkettä ja eläkettä saavan hoitotukea ei kuitenkaan voi saada samanaikaisesti. Lue lisää edullisuusvertailusta.

Selvitä asia vammaisetuksien etuuskäsittelijän kanssa.

Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelut

Työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki) ja vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua voi saada samanaikaisesti.

1.5 Hakeminen

[Hakemus](#)

[Lääketieteelliset lisäselvitykset, muutt liitteet ja ilmoitukset](#)

[Selvittäminen ja ohjaus](#)

Hakemus tulee vireille, kun se on jätetty Kelaan, työeläkelaitokseen, työeläkejärjestelmän palvelupisteeseen tai ulkomaan vakuutuslaitokseen.

Hakemus

Työkyvyttömyyseläkettä (ml. kuntoutustuki) voi hakea

- OmaKelassa (voi hakea myös työeläkkeen)
 - Myös osalla työeläkelaitoksista on käytössä sähköinen hakemus, jolla voi samalla hakea Kelan työkyvyttömyyseläkettä. Lue lisää Työeläkepalvelusta.
- lomakkeella [ETK/Kela 7002](#) (ohje [ETK/Kela 7007o](#))
 - Käy myös EU ja Eta-maasta, Sveitsistä ja sosiaaliturvasopimusmaasta hakemiseen
- suullisesti, jos haetaan **pelkästään Kelan työkyvyttömyyseläkettä** ja asiakkaan ei ole mahdollista hakea eläkettä OmaKelassa tai hakemuslomakkeella (ETK/Kela 7002)
 - suullisesti ei voi hakea eläkettä EU ja Eta-maasta, Sveitsistä ja sosiaaliturvasopimusmaasta

Työeläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkettä on haettava kirjallisesti. Työeläkehakemus tulee lähtökohtaisesti kirjallisesti vireille, joten tästä syystä sitä ei voi hakea suullisesti.

Lääketieteelliset selvitykset, muut liitteet ja ilmoitukset

Asiakas voi toimittaa liitteitä asiointipalvelussa.

Jos lääkärinlausunto on kirjoitettu sairauspäivärahan tai kuntoutustuen päättymisajankohtaan,

- kerro asiakkaalle, että saatu lausunto on kirjoitettu jo myönnetylle ajalle
- ohjaa asiakasta toimittamaan uusi lausunto.

Lääketieteelliset selvitykset

	Huomioitavaa
--	---------------------

Lääkärinlausunto B	Enintään 6 kuukautta aiemmin allekirjoitettu. Tulee yleensä perustua vastaanotolla tapahtuneeseen tutkimukseen. Tapaukset arvioidaan kuitenkin yksilöllisesti ja poikkeustilanteessa lääkärinlausunto voidaan hyväksyä, vaikka lausunto on kirjoitettu etävastaanotolla tehdyn tutkimuksen perusteella. Erityisesti ensimmäistä kertaa haettaessa lausunto ei voi yksinomaan perustua etävastaanottoon. Jos kuntoutustukihakemus on vireillä, lausunnon tulee sisältää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelma.
Muu lääkärinlausunto	<ul style="list-style-type: none"> • Enintään 6 kuukautta aiemmin allekirjoitettu. • Lausunnon tulee sisältää <ul style="list-style-type: none"> – riittävät tiedot työkyvyn arvioimiseksi – arvio työkyvyttömyyden kestosta.
Muut lääketieteelliset selvitykset 2 edeltävältä vuodelta	<ul style="list-style-type: none"> • Esim. kuntoutusta koskevat asiakirjat. • Omakannasta tulostetut tai kopioidut tiedot eivät korvaa lääkärinlausuntoa tai sen kopiota. Niitä voidaan kuitenkin tapauskohtaisesti käyttää lisäselvityksinä, jos niiden aitoutta ei ole syytä epäillä.

Muut liitteet ja ilmoitukset

	Lomake	Huomioitavaa
U-liite	ETK/Kela 7110	Ilmoitetaan asuminen ja työnteko ulkomailla
Liite TM	Mela/Kela 001	Maatalousyrittäjän selvitys
Tarkistushakemus	EV 267	Muutos työkyvyssä
Selvitys - Tulot ja perhesuhteet	EV 16L	Ulkomailla asuvan eläkkeensaajan ulkomaisten eläketulojen ja olosuhteiden selvittäminen
Ilmoitus eläkkeelle paluusta/työnteon jatkamisesta	EV 275	Työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki/takuueläke
Ilmoitus eläkkeen lepäämään jättämisestä	EV278	Työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki/takuueläke

Selvittäminen ja ohjaus

Jos asiakkaalla voisi olla oikeus muuhun eläkkeeseen, jota hän ei ole hakenut, Kela ohjaa hakemisessa.

Lue lisää neuvontavollisuudesta.

Jos asiakas hakee **vain** Kelan työkyvyttömyyseläkettä tai **vain** työeläkettä, selvitetään

- onko työeläkettä kertynyt
- ylittyykö vai alittuuko kansaneläkkeen [tuloraja](#).

Arvioi työeläkekarttuma ja tuloraja:

- Työeläkearvion kysely (Oiwa, Asiakkaan kooste –näyttö)
- Työeläkkeet ja korvaukset kysely (etuuskäsittelyjärjestelmä)
- Hakemuksen tiedot työhistoriasta
- Aikaisemmat Kelan eläkepäätökset

Jos työeläkettä **on kertynyt**

- ohjaa hakemaan myös työeläkettä
- kerro, että takuueläkkeessä edellytetään, että kaikki eläkkeet, joihin olisi oikeus on haettava.

Jos työeläkettä **ei ole kertynyt** lainkaan

- ohjaa hakemaan Kelan työkyvyttömyyseläkettä
 - Asiakas voi ilmoittaa hakevansa myös vastaamalla viestiin tai puhelimesta.
- selvitä asiakkaalta, jätetäänkö hakemus välittämättä työeläkelaitokseen.
 - Jos työeläke on jo vireillä, kiirehdi asian käsittelyä.

Jos työeläkkeen arvioitu **määrä ylittää** kansaneläkkeen [tulorajan](#) kerro, että

- kansaneläkettä ei jäisi maksettavaksi.

Jos asiakas on **työskennellyt ulkomailla**, selvitetään

- oliko ulkomaisella työnantajalla lisäeläkejärjestelmää
 - Ohjaa hakemisessa.
- saako jo lisäeläkettä ulkomailta.
 - Pyydä kopio eläkepäätöksestä ja maksukuitista.

Lue lisää Työkyvyttömyyseläkkeen prosessikuvauksesta: Asiakkaan asian valmistelu.

1.5.1 Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuksien hakemisesta on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat [Hakemuslomakkeen täydentäminen](#) ja [Allekirjoitus](#).

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisesti OmaKelassa

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä sähköistä OmaKela -palvelua.

Asiakkaan on tällöin tunnistauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. OmaKelan kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle. Jos hakemusta ei voi tehdä OmaKelassa, asiakas voi suurimmassa osassa Kelan etuuksista tehdä hakemuksen pdf-lomakkeella. Pdf-lomake lähetetään tällöin OmaKelassa viestin liitteenä.

Asia voi tulla vireille myös muutoin viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu [verkoasiointiin Kelassa](#).

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etuusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjää koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja sähköpostilla. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etuusasioita voidaan lähettää. Katso ohje miten toimia, kun asiakas lähettää sähköpostilla etuushakemuksen, liitteitä tai valituksen. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [OmaKela -palvelun](#). Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etuusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle.

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oivan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue [suullisesta hakemisesta](#).

1.5.1.1 Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös [asiakirjan siirrosta](#).

1.5.1.2 Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.5.2 Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuksien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.5.2.1 Henkilö itse

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
 - ellei holhousviranomainen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan
- on täysivaltainen, ellei holhousviranomainen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
 - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa
 - edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
 - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea** etuutta
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.5.2.2 Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on **määrätty hoitamaan päämiehen** (edunvalvonnan alainen henkilö) **taloudellisia asioita** tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**. Jos etuutta hakee tai hakemuksen on allekirjoittanut päämies itse, on **edunvalvojaa kuultava asiassa**.
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** holhousasioiden rekisterikyselyllä. Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomainen on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työvälineet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päättymisen.

1.5.2.3 Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon – tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- **Holhousasioiden rekisteristä** rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.
- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.
- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, pyydä edunvalvontavaltuutetulta kopio edunvalvontavaltakirjasta.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.5.2.4 Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luetteloa (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.5.2.5 Lähiomainen tai muu henkilö

Lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti huolehtii henkilöstä **voi hakea etuutta toisen puolesta**

- jos henkilö **ei** sairauden, vanhuuden tai muun sellaisen syyn takia **itse pysty** hakemaan etuutta (tai muutoin huolehtimaan eduistaan ja oikeuksistaan) **eikä** hänellä ole **edunvalvojaa**. Tämä edellyttää myös sitä, että Kela **hyväksyy** lähiomaisen tai muun henkilön toimimaan toisen puolesta ja että **etuuslaissa on tästä asiasta säännös**
- kansaneläkelain etuudet (KEL 568/2007 54 § 2 mom.)
- vammaisetuudet (570/2007 15 § 2 mom.)
- kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet (566/2005 5 luku 42 §)
- eläkkeensaajan asumistuki (EAL 571/2007 3 luku 20 § 2 mom.)
- sairausvakuutuslain mukaiset etuudet (SVL 1224/2004 15 luku 2 § 3 mom.) ja
- vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua koskevat asiat (133/2010 13 § 2 mom.)

Tällaisen henkilön ei tarvitse esittää valtakirjaa, vaan hänen esiintymisensä perustuu Kelan hyväksyntään.

Lue lisää miten lähiomainen tai muu päämiehestä huolehtinut henkilö voi käyttää puhevaltaa ja miten hyväksyminen kirjataan.

1.5.2.6 Hyvinvointialue

Jos lapsi on otettu hyvinvointialueen toimesta huostaan, sillä on oikeus hakea lapselle kuuluvaa etuutta.

1.5.2.7 Kuolinpesä

Kuolinpesä ei voi hakea eläkettä. Eläke on henkilökohtainen etuus, jota ei voi henkilön puolesta hakea hänen kuolemansa jälkeen.

Lue myös eläkkeen maksamisesta kuolinpesälle (Maksaminen > Maksunsaajat > Kuolinpesä)

1.5.3 Hakuaika

Työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) voidaan myöntää

- oikeuden syntymistä, seuraavan kuukauden alusta lukien
- enintään 6 kalenterikuukauden ajalta ennen eläkkeen hakemista (KEL 568/2007 55 §).

Hakemiskuukautta ei oteta huomioon takautuvaa hakuaikaa laskettaessa.

Lue lisää alkamisajasta.

Esimerkki

Työkyvyttömyyseläkettä on haettu 30.4. Eläke voidaan myöntää takautuen 1.10. alkaen.

Työkyvyttömyyseläkkeen voi myöntää erityisestä syystä pidemmältä kuin 6 kuukauden ajalta takautuen.

Erityisenä syynä ei pidetä

- tietämättömyyttä
- edunvalvojan tai muun hakemiseen oikeutetun henkilön laiminlyöntiä etuuden hakemisessa.

1.5.4 Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytettävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää tietojen saamisesta muilta tahoilta.

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
 - Viestipalvelu tai puhelin
 - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimella sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.
- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräajan kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.
- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwassa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.
- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti [OmaKelassa](#) Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. Kela.fi:stä kohdasta Henkilöasiakkaat - [Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soitetaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 16100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuksien omat viestimallit löytyvät Etuuksien ohje –sivuilta Työvälineet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinnumeron osalta.

- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohdaisesti on määritelty, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja Asiakirjat ja asiakirjojen käsittely.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuksissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).
- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydetty lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaikaa lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.
- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.
- Erityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommenteissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovittua tai hänelle annetusta poikkeavasta määräajasta.
- Määräaikaa voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisää aikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oiwan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi

odottamisaika. Voit antaa lisää aikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaikaa voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.

- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.5.5 Lääketieteelliset lisäselvitykset

Jos asiakkaan työkykyä ei pystytä arvioimaan hakemuksen liitteenä olevan lääkärinlausunto B:n perusteella, asiantuntijalääkäri kirjaa arvioon, mitä lääketieteellisiä lisäselvityksiä pyydetään.

- Pyydä lisäselvitykset asiakkaalta ja anna määräaika. Kerro asiakkaalle, että lisäselvitykset tarvitaan hakemuksen ratkaisemista varten.
- Voit myös sopia asiakkaan kanssa, että Kela pyytää selvitykset terveydenhuollosta (kirje TKL05).
- Kuule asiakasta (kirje TKS04) ennen päätöksen antamista, jos ratkaisuehdotus, ml. neuvottelutilanteet, on hylkäävä. Liitä mukaan kopiot lisäselvityksistä. Ks. myös Miten asiakasta kuullaan.

Jos asiakas ei toimita tarvittavia selvityksiä tai jos asiakkaaseen ei saada yhteyttä, Kelalla on oikeus saada eläkeasian ratkaisemista varten välttämättömät tiedot maksutta terveydenhuollosta ja häntä hoitaneelta lääkäriltä (KEL 568/2007 86 §).

Kela voi lähettää asiakkaan toimintakyvyn arviointitutkimukseen, jos asiakkaan työkykyä ei pystytä arvioimaan hakemuksen liitteenä toimitetun lääkärinlausunnon ja saatujen lisäselvitysten perusteella (KEL 568/2007 61 §).

Kela voi hankkia (harvinainen tilanne) lääkärinlausunnon kustannuksellaan (KEL 568/2007 57 § 2 mom.), jos

- asiakas on hoidettavana sairaalassa tai laitoksessa
- siihen on jokin muu erityinen syy.

Päätöksen lääkärinlausunnon pyytämisestä tekee asiantuntijalääkäri ja lausuntopyyntöön kirjataan, mitä lääkärinlausunnossa tulisi käydä ilmi.

Kirjanpito- ja maksuliikenneryhmä maksaa lausuntopalkkion kustannuksen. Toimi näin:

1. Käytä lomaketta Tietoa talouspalveluista > Ulkomaan ja etuusmaksujen maksumääräys (pdf) ja täydennä siitä seuraavat kohdat:
 - a. maksun tiedot (oikean yläkulman tekstikentät)
 - b. maksun aihe (*Korvaus lausunnosta*) ja summa
2. Lähetä täydennetty lomake sähköpostin liitteenä osoitteeseen [KASSA](#) ja kirjaa viestin aiheeksi KAVA.

Jos sinulla on kysyttävää palkkion maksamiseen liittyen, ota yhteyttä yllä mainittuun sähköpostiosoitteeseen.

Kirjaa työn kommenttiin tieto palkkion maksamisesta.

1.5.6 Toimintakyvyn arviointitutkimukset

Kela voi määrätä työkyvyttömyyseläkettä hakevan tai saavan asiakkaan perustellusta syystä tutkimukseen työkyvyn selvittämiseksi (KEL 568/2007 61 §).

Asiakas voidaan määrätä toimintakyvyn arviointitutkimukseen, jos Kelaan toimitettujen lääketieteellisten selvitysten perusteella ei pystytä arvioimaan, onko asiakas työkykyinen vai työkyvytön. Tutkimukseen määrääminen voi olla tarpeen, vaikka asiakas olisi toimittanut alkuperäisten hakemusasiakirjojen lisäksi Kelan pyytämät lisäselvitykset (esim. erikoislääkärin B-lausunto, potilaskertomus) eikä työkykyä voida niidenkään perusteella arvioida. Tutkimuksen tarpeen arvioi aina Kelan asiantuntijalääkäri.

Kun asiantuntijalääkäri on todennut tutkimuksen tarpeellisuuden, hän kirjaa arvioonsa seuraavat asiat:

- mitkä ovat tutkimuksen yksilölliset tavoitteet ja tutkimuskysymykset
- moniammatillisen työryhmän kokoonpano
- tutkimuksessa tarvittavat perushintaa kuuluvat laboratoriokokeet (tai kannanotto, ettei laboratoriokokeita tarvita lainkaan)
- vain tarvittaessa: tutkimustyyppin ulkopuoliset tutkimukset eli ns. lisätutkimukset esim. erikoisalakonsultaatiot ja laboratoriokokeet.

Tutkimusmääräyksen (TKV03) laatimiseksi tarvitsen edellä mainitut asiakaskohtaiset tiedot. Pyydä asiantuntijalääkäriä tarvittaessa tarkentamaan arviotaan, jos edellä esitetyissä asioissa on epäselvyyttä.

Tutkimuksiin määrääminen ei pääsääntöisesti tule kysymykseen silloin, jos

- asiakas on valittanut kuntoutustuki- tai työkyvyttömyyseläkepäätöksestä tai asia on jo muutoksenhakuelimessä ratkaistavana
- asiakkaan tutkimukset ovat kesken terveydenhuollossa. Jos tutkimukset ovat kesken terveydenhuollossa, niiden valmistumista ja tutkimustuloksia tulee odottaa ensin.

Kelan tulee varmistua asiakkaan toimeentulon turvaamisesta tutkimuksen ajalle. Kuntoutustuki (jatkohakemukset) voidaan myöntää tutkimustulosten saapumiseen saakka. Kuntoutustukea ei myönnetä tutkimusten ajalle, jos kyseessä on uusi hakemus. Jos asiakkaan toimeentulo on jo turvattu esimerkiksi työttömyysturvalla, odotetaan tutkimustulosten saapumista.

Jos asiakas kieltäytyy osallistumasta tutkimuksiin, hakemus ratkaistaan käytettävissä olevilla tiedoilla. Tällöin kuntoutustuki/työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää tai hylätä joko kokonaan tai osittain (KEL 62 §).

Tarkemmat ohjeet toimintakyvyn arviointitutkimuksiin lähettämisestä löydät Työvälineet-sivustolta.

1.5.7 Hakeminen ilman edeltävää sairauspäivärahaa

Pääsääntöisesti työkyvyttömyyseläke voi alkaa vasta sairauspäivärahan laskennallisen ajan jälkeen.

Laskennallista aikaa ei selvitetä seuraavissa tilanteissa:

- työkyvyttömyys on alkanut ennen 15 vuoden ikää
- nuoren kuntoutusrahan maksaminen on päättynyt
- asiakkaalle on aiemmin myönnetty sairauspäivärahan enimmäisaika, eikä hänellä ole oikeutta työeläkkeeseen
- sairauspäiväraha on hylätty enimmäisajan jälkeen

- työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke on myönnetty
- työeläkelakien mukainen vanhuuseläke on myönnetty.
 - KEL:n työkyvyttömyysedellytyksen tulee täyttyä, vaikka saisi vanhuuseläkettä.

Selvittäminen ja ohjaaminen

Työkyvyttömyyseläkettä voi hakea ilman edeltävää sairauspäivärahakautta. Hakemuksen käsittelyn yhteydessä kuitenkin selvitetään, olisiko sairauspäivärahan hakeminen asiakkaalle edullisempaa

Selvitä

- työeläkkeen määrää Työeläkearvion kyselyllä (Oiwa, Asiakkaan kooste –näyttö)
- onko aikaisempia työeläkkeitä Työeläkkeet ja korvaukset kyselyllä
- hakemuksen tiedoista työhistoriaa.

Arvioi sairauspäivärahan määrää ja myöntöedellytyksiä:

- Sairauspäivärahan laskennat: Määrä (kela.fi/laskurit) ja Sairauspäivärahan aika (APLA)
- Kysy sairauspäivärahan ratkaisuasiantuntijalta tai tee Toimeksiantotyö.

Jos sairauspäiväraha on edullisempi,

- kerro sairauspäivärahan ensisijaisuudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden, ja miten sairauspäivärahan laskennallinen aika määrittäisi eläkkeen alkamisaikaa
- ohjaa sairauspäivärahan hakemisessa.

Huomautus

Jos työttömälle on karttunut työeläkettä, työkyvyttömyyseläke ilman sairauspäivärahakautta voi olla edullisempi.

1.5.8 Hakemuksen peruminen

Asiakas voi perua hakemuksensa suullisesti tai kirjallisesti, jos päätöstä ei ole annettu. Jos työkyvyttömyyseläkepääätös (ml. kuntoutustuki) on annettu, sen voi lakkauttaa vain erityisestä syystä.

Jos asiakkaalla on edunvalvoja tai voimassa on edunvalvontavaltuus, hän ei voi perua hakemustaan ilman laillisen edustajansa suostumusta.

- Liitä kirjallinen ilmoitus tai Yhteydenotto vireillä olevaan Hakemustyöhön.
- Muuta hakemuksen tyyppiä Muu tarkistus ja lisää tarkenne "Peruttu hakemus".
- Poista hakemuksen rekisteröintitiedot etuusjärjestelmästä.
- Ilmoita perumisesta asiakkaalle: viestipalvelu, soitto tai kirje (YHI39)

Lue lisää:

- Hakemistietojen korjaus, poisto ja kysely
- EU-hakemuksen peruminen
- Kuka voi hakea etuutta?.

1.5.9 Kansainväliset säännökset

Henkilöllä, joka on ollut vakuutettuna toisessa sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa, on Suomen eläkkeiden lisäksi yleensä oikeus myös toisen maan eläkkeeseen. Sama koskee myös hänen jälkeensä maksettavaa perhe-eläkettä. Hakijan kokonaiseläketurva koostuu siis eri maista niissä karttuneiden vakuutusaikojen perusteella myönnettävien eläkkeiden summasta.

Sovellettaessa asetuksia 883/2004 ja 987/2009 vanhuuseläkkeen lisäksi työkyvyttömyys- tai perhe-eläkettäkään ei tarvitse hakea kaikista maista ja laitoksista samanaikaisesti, koska hakija voi kuitenkin perua jättämänsä hakemuksen.

Asetusten 1408/1971 ja 574/1972 mukaan työkyvyttömyyseläkettä oli haettava samanaikaisesti kaikista maista, joissa hakija oli ollut vakuutettuna. Sama koski perhe-eläkkeen hakemista. Vain vanhuuseläkkeen hakemista saattoi lykätä.

Hakemuksessa tulee ilmoittaa maat, joista eläkettä haetaan. Kelankaan eläkettä ei tarvitse hakea samanaikaisesti muiden eläkkeiden kanssa. Hakemus käsitellään Kelassa, jos Suomessa asuva on rastittanut hakevansa kansaneläkettä. Jos hakija yhden hakemuksen jättämisen jälkeen täydentää hakemustaan ilmoittamalla uuden vakuutusmaan, hakemus tulee vireille tässä maassa hakemuksen täydennyspäivänä.

Työkyvyttömyys- tai perhe-eläkehakemuksen voi myös perua yhdestäkin maasta tai laitoksesta. Lue lisää [perumisesta](#).

Ulkomailta tuleva hakemus käsitellään Kelassa, ellei siihen ole selvästi merkitty, että kansaneläkettä ei haeta.

Vanhuuseläkettä ei myöskään tarvitse hakea kaikista maista samanaikaisesti. Tämä johtuu siitä, että eri maiden vanhuuseläkeiät voivat erota tai hakijalla voi olla oikeus lykkäyskorotukseen, jos hän ei ota eläkettä kyseisen maan varsinaisessa vanhuuseläkeiässä. Hakijan tulee ilmoittaa, minkä maan vanhuuseläkkeen hakemista hän lykkää tuonnemmaksi.

1.5.9.1 EU-lainsäädännön vaikutukset

[\(987/2009 artikkelat 45 - 46\)](#)

[\(574/1972 artikkelat 35 – 38\)](#)

Sosiaaliturva-asetuksessa 987/2009 määrätään laitosten välisestä menettelystä, kun haetaan eri maiden eläkkeitä. Yhteen laitokseen jätetyn kansallisen hakemuksen perusteella asia otetaan käsiteltäväksi jokaisessa maassa, jossa hakija tai edunjättäjä on ollut vakuutettuna, ellei hakija ole perunut hakemusta tai jättänyt tietoisesti hakematta jotakin eläkettä.

Sovellettaessa asetusta 987/2009 tietojenvaihto eri maiden laitosten kesken on sähköistä. Sähköiseen tiedonsiirtoon siirtymisellä oli kuitenkin muutaman vuoden siirtymäkausi, jonka aikana tietoja välitettiin joko entisillä E-lomakkeilla tai paperisilla SED-asiakirjoilla.

Yhteyslaitos (käsittelevä laitos)

[\(987/2004 artikla 47\)](#)

[\(574/1972 artikla 41\)](#)

Asetusta 987/2009 sovellettaessa asetuksen 574/1972 mukaisesta käsittelevästä laitoksesta käytetään nimitystä yhteyslaitos. Yhteyslaitoksen tehtävät ovat miltei samat kuin käsittelevän laitoksen.

Yhteyslaitos koordinoi eläkehakemuksen käsittelyä. Yhteyslaitos on yleensä työntekijän asuinmaan eläkelaitos, myös silloin kun kyseessä on Pohjoismaainen merityön tai rajatyön tekijä. Jos henkilö ei ole ollut vakuutettuna asuinmaassaan tai jos hän asuu asetuksia soveltavien maiden ulkopuolella, yhteyslaitoksena on sen maan laitos, jossa hän oli viimeksi vakuutettuna tai jonka kansalainen hän on.

Yhteyslaitoksen tehtävät hoitaa **Eläketurvakeskus**, kun hakija asuu Suomessa. Hakijan yleistietoihin kirjoittuu ohjelmallisesti käsitteleväksi laitokseksi ETK, kun QE-järjestelmään tai RAKE-järjestelmään rekisteröidään vireille ETA-eläkehakemus.

Yhteyslaitoksen tehtävä asetuksen 987/2009 mukaan on

- käsitellä etuushakemus soveltamansa lainsäädännön mukaisesti
- osallistua tietojenvaihtoon
- tiedottaa päätöksistä ja toimista, joita tarvitaan hakemuksen käsittelemiseksi asianomaisissa laitoksissa
- antaa hakijalle pyynnöstä tiedot, jotka liittyvät yhteisönäkökohtiin asian käsittelyssä
- pitää hakija ajan tasalla asian etenemisestä
- lähettää hakijalle ja muille asianomaisille laitoksille yhteenveto päätöksistä.

Asetuksen 987/2009 mukaan kukin käsittelyyn osallistuva laitos pyytää ja toimittaa tiedot kaikille muille laitoksille ja vain tiedoksi yhteyslaitokselle.

Yhteyslaitos säilyy entisenä, vaikka eläkkeensaaja tai -hakija muuttaa asuinmaata. Se voidaan määrätä uudelleen, jos asiakas hakee eri lajista eläkettä (esimerkiksi perhe-eläkettä) tai aikaisempi eläke on päättynyt (esimerkiksi kuntoutustuki). Suomi-Ruotsi-tilanteessa yhteyslaitos määrätään uudelleen, jos työkyvyttömyyseläkkeen saaja vanhuuseläkettä hakiessaan ei enää asu samassa Pohjoismaassa.

Kun hakija asuu ulkomailla, yhteyslaitoksen tehtävistä huolehtii asuinmaan, viimeisen vakuutusmaan tai hakijan kansalaisuusmaan laitos. Yhteyslaitoksen maakoodi ja Kelan ulkomaan laitosrekisterin (OSKY/Viranomaiset ja laitokset > Ulkomaan laitokset) mukainen laitosnumero kirjataan hakijan yleistietoihin KV-keskuksessa. KV-keskus toimii ulkomailla asuvien eläkkeenhakijoiden ja -saajien kotitoimistona. Ennen siirtymistä sähköiseen tiedonvaihtoon KV-keskus toimi myös Suomen yhdyslaitoksena ulkomaisten osapuolien ja Suomen työeläkelaitosten välillä.

Muut laitokset/kyseiset laitokset

Muilla laitoksilla/kyseisillä laitoksilla tarkoitetaan kaikkia muita käsittelyyn osallistuvia yksiköitä ja laitoksia. Näitä ovat esimerkiksi KV-keskus, työeläkelaitokset, Ruotsin vakuutuskassat ja eläkeviranomaiset, muiden asetuksia soveltavien maiden eläke- ja vakuutuslaitokset.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa otetaan kantaa Suomessa ja ulkomailla asuvan hakijan työkyvyttömyyteen. Myös ulkomailla asuvan asiakkaan työkyvyttömyyseläkkeen lepäämisasiat käsitellään TK-ratkaisukeskuksessa.

1.5.9.1.1 EU-eläkkeiden hakeminen, kun hakija asuu Suomessa

Lomakkeet	Lisäselvitysten pyytäminen
Vakuutuskausitodistus	Hakemus toiseen maahan
Vakuutushistoria muissa asetuksia soveltavissa maissa	Käsittelypaikka
Vireilletulo	Toimintaohje U-liitteen käsittelylle KV-keskuksessa

Asetuksia 883/2004 ja 987/2009 sovellettaessa käytetään sähköisessä tiedonvaihdoissa SEDejä, rakenteisia sähköisiä asiakirjoja. Ennen siirtymistä sähköiseen tiedonvaihtoon on mahdollista käyttää entisiä E-lomakkeita tai SEDien paperiversioita.

Lomakkeet ja SEDit

Kelan ja työeläkelaitosten yhteisillä kansallisilla [lomakkeilla](#) hakija hakee Suomen eläkkeiden lisäksi myös toisen sosiaaliturva-asetuksia soveltavan maan eläkettä täyttämällä ulkomaan eläkkeen hakemista koskevan kohdan.

Hakemuksen kiinteä osa on lomake Asuminen ja työnteko ulkomailla ([Liite U](#)), jolla hakijan tulee ilmoittaa mahdollisimman tarkasti kaikki 16 vuoden iän täyttämisen jälkeiset tavanomaisia lomamatkoja pidemmät Suomesta poissaolon aikansa. Hakijan ei pidä jättää täyttämättä sellaisissa maissakaan olonsa aikoja, joista hän ei hae eläkettä. Perhe-eläkettä haettaessa U-liite tarvitaan aina edunjäntäjästä ja kaikista ulkomailla olleista hakijoista. On tärkeää, että hakija täyttää myös U-liitteen kohdan 6 Suostumus. Suostumuksen perusteella Kela voi kysyä ulkomaan laitoksilta tietoa niistä eläkkeistä, jotka eivät kuulu sosiaaliturva-asetusten piiriin.

Eläketurvakeskus yhteyslaitoksena välittää hakemustiedot toiseen maahan ja Kelaan SEDeillä. Jos toinen sosiaaliturva-asetuksia soveltava maa ei ole vielä siirtynyt sähköiseen tiedonvaihtoon, käyttää ETK E 200-sarjan paperilomakkeita (sulkeissa vanhojen paperisten E-lomakkeiden numerot):

- P2000 vanhuuseläke (E202)
- P2100 perhe-eläke (E203)
- P2200 työkyvyttömyyseläke (E204)
- P5000 vakuutuskaudet (E205)
- P4000 vakuutushistoriaa koskeva ilmoitus (E207)
- P6000 eläkepäätös (E210)
- P7000 ilmoitus eläkepäätösten yhteenvedosta, asiakkaalle esitettävä asiakirja P1 (E211)
- lääkärinlausunto (joko kansallinen lääkärinlausunto, E213-lomake tai yksityiskohtainen lääkärinlausunto, detailed medical report)

Vakuutuskausitodistus (P5000, E205)

Koska Suomessa on kaksi eläkejärjestelmää, toiseen maahan lähetetään myös kaksi vakuutuskausitodistusta. Kelan KV-keskus vahvistaa Suomen asumiskaudet ja Eläketurvakeskus vahvistaa työskentelykaudet.

Vakuutushistoriaa koskeva ilmoitus (P4000, E207)

Eläketurvakeskus täyttää vakuutushistoriaa koskevan ilmoituksen U-liitteen tietojen perusteella.

Lääkärintlausunto (vain työkyvyttömyyseläke)

Työkyvyttömyyseläkehakemuksen liitteenä on yleensä kansallinen B-lääkärintlausunto, jonka hakija itse kustantaa. Jos toinen maa pyytää B-lausunnon sijasta yksityiskohtaista lääkärintlausuntoa tai E213-lomaketta, senkin kustantaa hakija.

Jos toinen maa pyytää hakijan terveydentilasta muuta lääketieteellistä lisäselvitystä tai haluaa tarkistuttaa eläkkeensaajan työkyvyn, voi lisäselvityksen kustannukset velkoa selvitystä pyytäneeltä maalta. Jos maan kanssa on luovuttu tällaisten lääketieteellisten selvitysten kustannusten korvaamisesta, selvitykset korvaa työeläkelaitos ja ellei henkilö ole ollut Suomessa töissä, kustannukset korvaa Kela. Tällöin kustannusten korvausasia käsitellään KV-keskuksessa. Suomi on luopunut lääketieteellisten selvitysten kustannusten korvaamisesta muiden Pohjoismaiden ja Yhdistyneen kuningaskunnan (Iso-Britannia ja Pohjois-Irlanti) kanssa.

Vireilletulo

[\(987/2009 artikla 45\)](#)

[\(574/1972 artikla 36\)](#)

EU-eläkehakemus tulee vireille samana päivänä Suomessa ja niissä maissa, joiden eläkettä haetaan. Suomessa jätetyn hakemuksen vireilletulopäivä on sekä Kelassa että työeläkelaitoksessa se päivä, jolloin hakemus ensiksi jätetään. Jos hakemus tulee Kelaan työeläkelaitoksesta, vireilletulopäivä Kelassakin on työeläkelaitokseen jättöpäivä.

Eläketurvakeskus ilmoittaa toiseen maahan Suomen eläkehakemuksen jättöpäivän, koska hakemus tulee vireille kaikissa maissa samana päivänä.

Jos hakija asetusta 883/2004 sovellettaessa hakee myöhemmin erikseen jostain maasta omaa eläkettä, jonka on aiemmin jättänyt hakematta tai jota ei ole maininnut aikaisemmin, vireilletulopäivä kyseisessä maassa on tämän myöhemmän hakemuksen tai hakemuksen täydentämisen jättöpäivä. Perhe-eläkehakemuksen myöhempi täydentäminen ei kuitenkaan myöhennä vireilletuloa. Perhe-eläkkeen hakijalle ei saa syntyä edunmenetyksiä siitä syystä, että hän vasta myöhemmin saa tietää edunjättäjän ulkomailla olosta.

Kirjaa Kelassa käsiteltävä hakemus vireille QE-järjestelmään ETA-asiana. Kirjaa samalla myös hakijan Kela-tietoihin KV-keskuksen numero 67593, kun asiakas asuu Suomessa.

Lisäselvitysten pyytäminen

Pyydä hakijalta kaikki ulkomailla oloa todentavat asiakirjat, esimerkiksi koulu-, opiskelu- ja työtodistukset, komennusmääräykset, merityö- ja työkirjat, vanhat passit ja mahdolliset matkaliput. Selvitykset tarvitaan toiseen maahan lähtevän hakemuksen liitteeksi. Kopio työkirjan jokaisesta sivusta tarvitaan aina kun eläkettä haetaan seuraavista maista: Bulgaria, Viro, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovenia, Unkari, Kroatia ja Kreikka. Työkirjan kopio pitää todistaa oikeaksi Kelassa allekirjoituksella, nimenselvennyksellä ja päivämäärällä.

Hakijalla voi olla oikeus muista maista maksettaviin lisäeläkkeisiin, jotka otetaan huomioon eläkkeen määrää laskettaessa. Lue lisää lisäeläkkeistä.

Vanhuuseläkkeen hakijalla, joka on ollut töissä Ruotsissa, on yleensä oikeus saada Ruotsista työmarkkinasopimukseen perustuvaa lisäeläkettä. Se otetaan tulona huomioon kansaneläkettä laskettaessa, joten Kela tarvitsee tiedon lisäeläkkeen alkamisajankohdasta ja bruttomäärästä. Huolehdi siitä, että asiakas hakee lisäeläkettä ja pyydä häntä toimittamaan päätös lisäeläkkeestä ja maksukuitti Kelaan.

Hakemus toiseen maahan

Toimita Kelassa vastaanotettu kansallinen hakemus liitteineen työeläkejärjestelmälle. Eläketurvakeskus toimittaa hakemuksen sosiaaliturva-asetuksia soveltaviin maihin ja Kelalle SEDeillä. Ennen sähköistä tiedonvaihtoa käytetään paperisia E 200-sarjan E-lomakkeita.

Käsittelypaikka

EU-tilanteissa kansaneläke- ja perhe-eläkehakemusten käsittely on keskitetty KV-keskukseen.

Ohjaa eläkehakemus OIWAn kautta KV-keskukseen etuuden mukaiseen, Suomessa asuvan työjonoon.

Ohjaa U-liite tarvittaessa OIWAn kautta Vakuutusjaksojen rekisteröinti –työnä KV-keskuksen Yhteyslaitos-työjonoon, ellei ole ohjautunut sinne automaattisesti.

Toimintaohje U-liitteen käsittelylle KV-keskuksessa

Vertaa U-liitteen tietoja päätteeltä saataviin ulkomailla oloa tukeviin vihjetietoihin. Tarkista asiakkaan ilmoittamat epäselvät Suomeen ja Suomesta muuton ajat esimerkiksi Digi- ja väestötietovirastosta tai seurakunnasta.

Pyri selvittämään suuret poikkeamat asiakkaan antamiin tietoihin yhdessä hänen kanssaan. Aikojen selvittäminen on tärkeää, jotta hakijalle voidaan laskea oikean suuruinen eläke ja että ulkomaille voidaan ilmoittaa Suomessa asutusta ajasta karttunut vakuutus aika mahdollisimman tarkasti.

Viiteinä ulkomailla olosta voivat olla esimerkiksi seuraavat päätteen tiedot

- ulkomaan kansalaisuus
- syntymäkunta tai edellinen kotikunta ulkomailla
- kuntahistoriassa kotikunta ulkomailla
- osoitehistoriassa ulkomaan osoite
- oleskelulupatietoja
- toisen Pohjoismaan henkilötunnus tai ulkomaan vakuutusnumero
- vakuutusjaksot-tietoja
- vakuuttamishistoria-tietoja
- ulkomaan vakuutusjaksot-tietoja (Ruotsin tai Norjan työskentelyhistoria)
- ulkomaan eläketietoja verotustiedoissa tai työeläketiedoissa.

Voit myös selvittää web-kyselyllä työeläkejärjestelmän ansiotyörekisteristä hakijan työsuhteet Suomessa.

Muutto- ja vakuutushistoriatietoja selvittäessäsi ja kirjatessasi ota huomioon se, mitä muuton ajankohtana voimassa olleissa laeissa ja sosiaaliturvasopimuksissa on sanottu Suomessa asumisesta. Lue lisää.

1.5.9.1.2 EU-eläkkeiden hakeminen, kun hakija asuu toisessa sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa

Käsittelypaikka

EU-tilanteissa vanhuuseläke- ja perhe-eläkehakemusten käsittely on keskitetty KV-keskukseen. Työkyvyttömyyseläkehakemukset käsitellään työkyvyttömyyden selvittämisen osalta Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa.

KV-keskus toimii toisissa sosiaaliturva-asetuksia soveltavissa maissa asuvien hakijoiden kotitoimistona. Jos toinen sosiaaliturva-asetuksia soveltava maa ei ole vielä siirtynyt sähköiseen tiedonvaihtoon, toimii KV-keskus lisäksi ulkomaisten yhteyslaitosten Suomen yhdyslaitoksena.

Paperitiedonvaihdossa KV-keskus välittää hakemustiedot Suomen työeläkelaitoksille ja vakuutuskausi- ja päätöstietoja kaikille käsittelyyn osallistuville laitoksille.

Käsittelyn päätteeksi KV-keskus toimittaa toisen maan yhteyslaitoksesta saamansa päätösten yhteenvedon (P7000 tai E211-lomake) Eläketurvakeskukselle tiedoksi ja rekisteröitäväksi työeläketietoihin.

Lomakkeet ja SEDit

Toisesta sosiaaliturva-asetuksia soveltavasta maasta hakemus saapuu KV-keskukseen sähköisesti SEDeillä. Jos toinen sosiaaliturva-asetuksia soveltava maa ei ole vielä siirtynyt sähköiseen tiedonvaihtoon, käytetään paperisia E-lomakkeita tai SEDien paperiversioita (sulkeissa E-lomakkeiden numerot):

- P2000 vanhuuseläke (E202)
- P2100 perhe-eläke (E203)
- P2200 työkyvyttömyyseläke (E204) ja lääkärinlausunto (joko kansallinen, yksityiskohtainen lääkärinlausunto tai E213-lomake)
- P5000 vakuutuskaudet (E205)
- P4000 vakuutushistoriaa koskeva ilmoitus (E207).

Vireilletulo

([987/2009 artikla 45](#))

([574/1972 artiklat 36](#))

Hakemus tulee vireille Kelassa samana päivänä, jona se on jätetty toisen sosiaaliturva-asetuksia soveltavan maan laitokselle. Kirjaa toisesta maasta saapuneesta hakemuksesta sekä Kelaan saapumispäivä että hakemuksen jättöpäivä toisessa maassa. Takautuva kuuden kuukauden haku-aika lasketaan toisen maan hakemispäivästä. Viivästyskorotusta aletaan laskea aikaisintaan Kelaan saapumispäivästä. Jos hakemuksessa ei ole ilmoitettu kyseisen maan hakemuksen jättöpäivää, sinä pidetään päivää, jolloin laitos on allekirjoittanut hakemuksen.

Asetusta 987/2009 sovellettaessa asiakkaan katsotaan hakeneen Suomesta sekä kansaneläkettä että työeläkettä, jos hakemukseen ei ole merkitty, mitä eläkettä ei haeta. Jos hakija ei ole samanaikaisesti hakenut Kelan eläkettä, myöhemmin tulleen hakemuksen vireilletulopäivä on sen jättöpäivä asuinmaassa. Jos Kelan perhe-eläkettä haetaan myöhemmin, hakemuksen katsotaan tulleen vireille alkuperäisen hakemuksen jättöpäivänä.

Sovellettaessa asetusta 574/1972 selvitetiin ulkomaan laitokselta syy eläkehakemuksen viipymiseen ja tarkistettiin oikea hakemuksen jättöpäivä, jos Kelaan saapumisen ja toisessa maassa jättämisen väliä on enemmän kuin vuosi. Syynä voi olla esimerkiksi se, että hakemus lähetettiin Suomeen vasta, kun asiakas on ilmoittanut hakevansa täältä aikaisemmin lykkäämäänsä vanhuuseläkettä. Hakemuksen jättöpäiväksi katsottiin tällöin päivä, jolloin hakija ilmoitti hakevansa Suomen eläkettä. Perhe-eläkehakemuksen yli vuoden viipyminen voi johtua esimerkiksi siitä, että hakija vasta myöhemmin saa tiedon edunjättäjän Suomessa vakuutettuna olost. Pitkästä viipymisajasta huolimatta perhe-eläkehakemus tuli vireille Kelassa ulkomaan hakemuspäivänä.

Jotta voit rekisteröidä hakemuksen vireille, pyydä hakijalle ja perhe-eläkettä haettaessa myös edunjättäjälle suomalainen henkilötunnus Digi- ja väestötietovirastosta, jos sitä ei ole ennestään. Vaikka Kelan eläkettä ei haettaisikaan, työeläkevakuuttaja tarvitsee henkilötunnuksen hakijalle ja perhe-eläkkeen edunjättäjälle.

Toimita paperilla vastaanotettu hakemus liitteineen työeläkejärjestelmälle. Jos hakemus on saapunut sähköisesti EESSIn kautta, varmista, että työeläkelaitos on yhtenä osapuolena tiedonvaihdoissa.

Lisäselvitysten pyytäminen

Tarkista hakemus. Pyydä puuttuvat selvitykset toisen maan laitokselta.

Jos hakija asuu Ruotsissa ja on ollut siellä töissä, pyydä häneltä Ruotsin työmarkkinasopimuseläkkeestä päätös tai kuitti, josta selviää eläkkeen alkamisaika ja bruttomäärä. Tarkista, saako muussa maassa asuva hakija tuloksi otettavaa lisäeläkettä.

Kirjaa myös hakijan muutto- ja vakuutushistoria ja Suomesta poissaolon aikana tapahtuneet yleistietojen muutokset.

1.5.9.1.3 EU-hakemuksen peruminen

[\(987/2009 artikla 46\)](#)

[\(574/1972 artikla 36\)](#)

Sovellettaessa asetusta 987/2009 hakija voi eläkkeen lajista riippumatta perua vain yhdenkin maan tai laitoksen eläkettä koskevan hakemuksen. Tämä on mahdollista, koska hakijaa ei voida enää velvoittaa hakemaan edes työkyvyttömyys- tai perhe-eläkettä samanaikaisesti kaikista maista.

Vanhuuseläkkeen saamista hakija voi lykätä. Siksi myös yhden maan hakemuksen peruminen on mahdollista, jos perumisen edellytykset täyttyvät kyseisen maan lainsäädännön mukaan. Kelan vanhuuseläkehakemuksen voi perua, jos päätös ei ole lainvoimainen tai eläkettä ei vielä ole maksettu.

Ilmoita perumisesta yhteislaitokselle. Kirjaa ilmoitukseen perumisen syyt ja mitä etuuksia hakija menettäisi ottaessaan vastaan perutun eläkkeen.

Sovellettaessa asetusta 574/1972 hakija voi perua EU-eläkehakemuksensa, jos minkään maan päätös ei ole lainvoimainen. Hakemus siis perutaan kaikissa maissa. Vain yhden maan työkyvyttömyyseläke- tai perhe-eläkehakemusta ei voi perua edes silloin, kun sen päätös ei ole vielä lainvoimainen. Joissakin harvoissa yksittäistapauksissa toisen maan hakemus voidaan perua, jos tämä maa siihen suostuu. Perumisen edellytyksenä on tällöin, että hakija ottamalla vastaan toisen maan pienen eläkkeen samalla menettää pääasiallisen toimeentulolähteensä toisessa maassa. Kun sovelletaan asetusta 574/1972, yhdyslaitos/käsittelylaitos selvittää toisen maan mahdollisuudet ja suostumuksen perumiseen.

KV-keskus käsittelee Kelan eläkettä koskevan perumisen sekä Suomessa että ulkomailla asuvien hakijoiden osalta.

1.5.9.2 Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus

Uusi Pohjoismainen sopimus tuli voimaan 1.5.2014.

Uusi pohjoismainen sopimus laajentaa asetuksen 883/2004 soveltamisen myös Färsaarilla ja Grönlannissa asuviin henkilöihin.

Hakijalla on oikeus kansaneläkkeeseen kaikista niistä Pohjoismaista, joissa hän on asunut. Siten Suomessa asuva hakija hakee yleensä samanaikaisesti Suomen kansaneläkettä ja ainakin yhden muun Pohjoismaan kansaneläkettä. Vastaavasti leskellä ja lapsella on oikeus perhe-eläkkeeseen niistä Pohjoismaista, joissa edunjäntäjä on asunut.

1.5.9.2.1 Peruseläkkeiden hakeminen, kun hakija asuu Suomessa

Lomakkeet

Kelan ja työeläkelaitosten yhteisillä kansallisilla hakemuksilla hakija hakee kansaneläkkeen lisäksi myös toisen Pohjoismaan peruseläkettä täyttämällä ulkomaan eläkkeen hakemista koskevan kohdan.

Hakemuksen kiinteä osa on lomake Asuminen ja työnteko ulkomailla (Liite U), jolla hakijan tulee ilmoittaa mahdollisimman tarkasti kaikki 16 vuoden iän täyttämisen jälkeiset tavanomaisia lomamatkoja pidemmät Suomesta poissaolon aikansa. Perhe-eläkettä haettaessa Liite U tarvitaan aina edunjäntäjästä ja kaikista ulkomailla asuneista hakijoista.

Vireilletulo

Eläkehakemus tulee vireille samana päivänä kaikissa Pohjoismaissa, joiden eläkettä haetaan.

Eläketurvakeskus ilmoittaa toiseen Pohjoismaahan maahan toimittamassaan hakemuksessa Suomen kansaneläkkeen hakupäivän.

Käsittelypaikka

Suomessa asuvan hakijan eläkehakemus käsitellään KV-keskuksessa.

Ohjaa U-liite tarvittaessa KV-keskuksen Yhteyslaitos-työjonoon hakijan tai edunjäntäjän muutto- ja vakuutushistorian tarkistamista ja kirjaamista varten.

KV-keskuksen toimenpiteet on selostettu kohdassa Toimintaohje U-liitteen käsittelylle KV-keskuksessa.

Hakemus ulkomaille

Tietojen vaihdossa käytetään samaa muotoa ja menetelmää kuin sovellettaessa EU-asetusta ja sen täytäntöönpanoasetusta.

Toimita Kelassa vastaanotettu kansallinen hakemus liitteineen työeläkejärjestelmälle ANNI-käyttöliittymällä.

1.5.9.2.2 Hakemus Suomeen toisesta Pohjoismaasta

Lomakkeet

Tietojen vaihdossa käytetään samaa muotoa ja menetelmää kuin sovellettaessa EU-asetusta ja sen täytäntöönpanoasetusta.

Vireilletulo

Hakemus tulee vireille Kelassa samana päivänä, jona se on jätetty toisen Pohjoismaan laitokselle. Kirjaa toisesta Pohjoismaasta saapuneesta hakemuksesta sekä Kelaan saapumispäivä että hakemuksen jättöpäivä kyseisessä maassa. Takautuva kuuden kuukauden haku aika lasketaan toisen maan hakemispäivästä. Viivästyskorotusta aletaan laskea aikaisintaan Kelaan saapumispäivästä.

Jos hakemuksessa ei ole ilmoitettu kyseisen maan hakemuksen jättöpäivää, sinä pidetään päivää, jolloin laitos on allekirjoittanut hakemuksen.

Jotta voit rekisteröidä hakemuksen vireille, pyydä hakijalle suomalainen henkilötunnus Digi- ja väestötietovirastosta, jos sitä ei ole ennestään.

1.5.9.3 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset

Suomen solmimissa kahdenvälisissä sosiaaliturvasopimuksissa on yleensä mukana vanhuuseläkkeet ja perhe-eläkkeet. Vanhuuseläkeikä eri maissa ei ole sama kuin Suomessa. Siten asiakas hakee yleensä samanaikaisesti niitä eläkkeitä, joihin hänellä ikänsä puolesta on oikeus. Sosiaaliturvasopimukset eivät velvoita hakemaan kummankin maan eläkkeitä samanaikaisesti.

1.5.9.3.1 Toisen sosiaaliturvasopimusmaan eläkkeen hakeminen

Asiakas hakee yleensä samanaikaisesti kansaneläkettä Suomesta sekä eläkettä toisesta sosiaaliturvasopimusmaasta. Työeläke voi olla jo maksussa alemman vanhuuseläkeiän johdosta.

Lomakkeet

Kelan ja työeläkelaitosten yhteisillä kansallisilla hakemuksilla haetaan Suomen eläkkeiden lisäksi myös toisen sosiaaliturvasopimusmaan eläkettä täyttämällä ulkomaan eläkkeen hakemista koskeva kohta. Kansallisella hakemuksella voi hakea myös eläkettä Intiasta ja Etelä-Koreasta, vaikka sopimukset eivät koske Kelan eläkkeitä. Sen sijaan kansallisella hakemuksella ei voi hakea eläkettä Kiinasta, vaan asiakkaan on itse selvitettävä eläkeoikeutensa.

Hakemuksen kiinteä osa on lomake Asuminen ja työnteko ulkomailla (Liite U), jolla hakijan tulee ilmoittaa kaikki 16 vuoden iän täyttämisen jälkeiset tavanomaisia lomamatkoja pidemmät Suomesta poissaolon aikansa mahdollisimman tarkasti. Perhe-eläkettä haettaessa U-liite tarvitaan aina edunjäntäjästä ja kaikista ulkomailla olleista hakijoista.

Asiakas voi hakea sosiaaliturvasopimusmaan eläkettä, lukuun ottamatta Kiinaa, myös täyttämällä sosiaaliturvasopimusmaan hakemuslomakkeen, jonka saa [Työeläke.fi-sivuilta](https://tyoelake.fi/sivuilta). Kiinan eläkettä ei voi hakea sosiaaliturvasopimusmaan lomakkeella vaan asiakkaan on itse selvitettävä eläkeoikeutensa. Eläketurvakeskus vastaa asiakkaiden neuvomisesta sosiaaliturvasopimusmaiden eläkkeiden hakemisessa.

Eläketurvakeskus toimittaa hakemuksen toiseen sopimusmaahan kyseisen sopimuksen mukaisella hakemuksella. Hakemuksen saatteeksi kirjoitetaan sopimuksen mukainen Suomen yhteydenpitomake. Tarvittaessa Eläketurvakeskus pyytää Suomen asumiskaudet KV-keskuksesta. Australian eläkettä hakevan Suomen asumiskaudet KV-keskus ilmoittaa lomakkeella FI/AUS 2A ja muista sopimusmaista eläkettä hakevien kaudet ottamalla kuvaruutukopion HEKY / Henkilön yleistiedot / Eläkkeen vakuutusajat -tiedoista.

Eläketurvakeskus välittää hakemustiedot toiseen maahan seuraavilla lomakkeilla:

Sopimusmaa	Lomakkeet	Sopimusmaan eläkkeet
USA	FIN/USA 4 hakemuspyyntö + FIN/USA 2 yhteydenpitomake (USA lähettää hakijalle varsinaisen hakemuslomakkeen täytettäväksi)	vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläke
Kanada	CAN/FIN 2 CAN/FIN 2 (DI) + lääkärinlausunto	vanhuuseläke ja perhe- eläke työkyvyttömyyseläke

	CAN/FIN 4 lapsenetuudet FIN/CAN 3 yhteydenpitomake	lapsikorotus
Chile	RCH/FI-1 RCH/FI-2 FI/CL 2 yhteydenpitomake	vanhuuseläke ja tk-eläke perhe-eläke
Israel	I/FI 4 I/FI 3 I/FI 5 FIN/ISR 2 yhteydenpitomake	vanhuuseläke työkyvyttömyyseläke perhe-eläke
Australia	AUS140_FI Mod(IA) Tulot ja omaisuus FI/AUS 2 yhteydenpitomake	vanhuuseläke

Amerikan yhdysvaltojen eläkkeen saamiseksi hakijalla tulee olla henkilökohtainen SSA-numero. Jos se puuttuu, hakijan tulee käydä henkilökohtaisesti haastateltavana USA:n suurlähetystössä Helsingissä. Passi tulee ottaa mukaan haastatteluun.

Vireilletulo

Suomen eläkkeiden hakemispäivä katsotaan myös Kanadan, Chilen ja Israelin eläkkeiden hakemispäiväksi, jos kyseisten maiden eläkkeitä on haettu kuuden kuukauden kuluessa Suomen hakemusten jättämisestä. Australian sopimuksen mukaista vanhuuseläkettä on haettava 12 kuukauden kuluessa Suomen hakemusten jättämisestä. Muissa sopimuksissa hakemispäivä on se, jona hakija on jättänyt sopimusmaan eläkehakemuksen.

Eläketurvakeskus ilmoittaa toiseen sosiaaliturvasopimusmaahan Suomen eläkkeiden hakemispäivän.

Lisäselvitysten pyytäminen

Pyydä hakijalta kaikki ulkomailla oloa todentavat asiakirjat, esimerkiksi koulu-, opiskelu- ja työtodistukset, komennusmääräykset, merityö- ja työkirjat, vanhat passit ja mahdolliset matkaliput jne. Selvitykset tarvitaan toiseen maahan lähtevän hakemuksen liitteeksi.

Hakemus sopimusmaahan

Välitä Kelassa vastaanotettu kansallinen hakemus liitteineen työeläkejärjestelmälle sähköisenä sanomana Anni-käyttöliittymässä. Lue lisää ohjeesta Eläkehakemusten sanomaliikenne.

Eläketurvakeskus toimittaa hakemuksen sosiaaliturvasopimusmaihiin kyseisten sopimusten mukaisilla hakemuslomakkeilla.

Käsittelypaikka

Sosiaaliturvasopimusmaassa olleen hakijan Kelan eläkettä koskevat hakemukset käsitellään KV-keskuksessa riippumatta siitä, sovelletaanko ratkaisemisessa sosiaaliturvasopimuksen vai kansaneläkelain säännöksiä.

Ohjaa eläkehakemus OIWAn kautta Hakemus-työnä sen KV-keskukseen etuuden mukaiseen työjonoon.

Ohjaa U-liite tarvittaessa OIWAn kautta Vakuutusjaksojen rekisteröinti -työnä KV-keskuksen Yhteyslaitos-työjonoon hakijan tai edunjähtäjän muutto- ja vakuutushistorian tarkistamista ja kirjaamista varten.

KV-keskuksen toimenpiteet on selostettu kohdassa Toimintaohje U-liitteelle (Vanhuuseläke > Hakeminen > Kv-säännökset > EU-säännökset > Hakeminen Suomessa > Toimintaohje U-liitteelle).

1.5.9.3.2 Hakemus Suomeen toisesta sosiaaliturvasopimusmaasta

Lomakkeet

Kelalla ja Eläketurvakeskuksella on yhteiset hakemuslomakkeet Chilen ja Australian sopimuksissa. Muissa sopimuksissa kummallakin laitoksella on omat lomakkeensa.

Toisesta sosiaaliturvasopimusmaasta hakemus saapuu Kelan KV-keskukseen seuraavilla lomakkeilla

Sopimusmaa	Lomakkeet	Suomen eläkkeet (vain työeläke)
USA	FIN/USA 3A (EV61A) FIN/USA 3B (EV61B)	vanhuuseläke perhe-eläke
Kanada	FIN/CAN 2B (EV57Aen, fr) FIN/CAN 2C (EV57Aen, fr) CAN/FIN 3 yhteydenpitolomake	vanhuuseläke perhe-eläke
Chile	FI/CL 3 (ETK/Kela FI/CL 3) FI/CL 4 (ETK/Kela FI/CL 4) FI/CL 4a (ETK/Kela 4a) RCH/FI 6 yhteydenpitolomake	vanhuuseläke, (tk-eläke) perhe-eläke lapseneläke
Israel	FIN/ISR 3A (EV63A) FIN/ISR 3B (EV63B) I/FI 2 yhteydenpitolomake	vanhuuseläke perhe-eläke
Australia	FI/AUS 3 (ETK/Kela FI/AUS 3)	vanhuuseläke, (tk-eläke)

	FI/AUS 4 (ETK/Kela FI/AUS 4)	(perhe-eläke)
	FI/AUS 4A (ETK/Kela FI/AUS 4A)	(perhe-eläke, lapsiliite)
	AUS200_FI yhteydenpitomake	

Vireilletulo

Kirjaa toisesta sosiaaliturvasopimusmaasta saapuvasta hakemuksesta Kelaan saapumispäivä ja hakemuksen jättöpäivä ulkomailla. Takautuva kuuden kuukauden haku-aika lasketaan ulkomaan jättöpäivästä. Viivästyskorotusta aletaan laskea aikaisintaan Kelaan saapumispäivästä.

Kanadasta, Chilestä tai Israelista saapuvan hakemuksen vireilletulopäivä Kelassa on sama kuin kyseisen maan eläkkeen hakemispäivä, jos Kelan eläkettä on haettu kuuden (6) kuukauden kuluessa sopimusmaan eläkkeen hakemisesta. Australian sopimuksessa aika on 12 kuukautta. Muulloin vireilletulopäivä on päivä, jolloin Suomen eläkkeittä on haettu sopimusmaassa.

Lisäselvitysten pyytäminen

Jos hakija asuu toisessa sosiaaliturvasopimusmaassa, Kelan KV-keskus pyytää puuttuvat selvitykset ulkomaan laitokselta sekä Kelaä että työeläkelaitoksen tarpeita varten.

Kirjaa myös hakijan muutto- ja vakuutushistoria ja Suomesta poissaolon aikana tapahtuneet yleistietojen muutokset.

Muutto- ja vakuutushistoriatietoja selvittäessäsi ja kirjatessasi ota huomioon se, mitä muuton ajankohtana voimassa olleissa laeissa ja sosiaaliturvasopimuksissa oli sanottu Suomessa asumisesta. Lue lisää.

1.5.9.4 Brexit

Erosopimus

Erosopimuksen mukaan eläkkeen hakemisessa noudatetaan asetuksen 987/2009 mukaista hakemismenettelyä. Tietojen vaihdossa käytetään EESSI:ä ja asianmukaisia SED:ejä.

Katso tarkemmin eläkkeiden hakemisesta, kun hakija asuu Suomessa täältä

Katso tarkemmin eläkkeiden hakemisesta, kun hakija asuu sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa täältä

Kumppanuussopimus

Kumppanuussopimuksen mukaan vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen hakemisessa noudatetaan samanlaisia menettelyjä kuin mistä säädetään asetuksessa 987/2009. EESSI:n käytöstä tietojen vaihdossa ei ole tehty vielä päätöstä.

Katso tarkemmin vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen hakemisesta, kun hakija asuu Suomessa täältä

Katso tarkemmin vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen hakemisesta, kun hakija asuu sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa täältä

Kumppanuussopimuksessa ei ole työkyvyttömyyseläkkeen hakemista koskevia säännöksiä. Työkyvyttömyyseläkkeen hakemiseen sovelletaan siten kansaneläkelain säännöksiä. Mikäli Isossa-Britanniassa asuva henkilö hakee kansaneläkettä, eläkehakemus hylätään.

1.6 Määrä

Kansaneläke maksetaan täysimääräisenä, jos eläkkeeseen vaikuttavat tulot eivät ylitä täyteen kansaneläkkeeseen oikeuttavaa tulorajaa, joka 1.1.2023 alkaen on 743 euroa. (KEL 568/2007 19 §)

Täysimääräistä kansaneläkettä voi pienentää eläkkeensaajan ulkomailla asuma aika (suhteutus).

Täysimääräisen kansaneläkkeen määrät 1.1.2023 alkaen ovat perheluokittain seuraavat:

- Yksin asuva 732,67 €/kk
- Parisuhteessa 654,13 €/kk.

Eläketulojen vuoksi vähennetty kansaneläke

Kun henkilön eläketulot ylittävät täyteen kansaneläkkeeseen oikeuttavan tulorajan, tulot pienentävät kansaneläkettä 50 prosentilla tulorajan ylittävästä osasta (KEL 568/2007 20 §).

Kansaneläkettä ei makseta, jos henkilön eläketulot ovat 1.1.2023 alkaen vähintään

- Yksin asuva 1 512,38 €/kk
- Parisuhteessa 1 355,30 €/kk.

Tulorajat ovat pienemmät, jos on kysymyksessä vähennetty vanhuuseläke tai eläke on suhteutettu. Jos kyseessä on lykätty vanhuuseläke, tulorajat ovat suuremmat.

Voit laskea kansaneläkkeen määrän CICSissä APLA > Eläkkeen laskennat > Kansaneläkkeen määrä.

Kansaneläke lasketaan kaavasta

Täysimääräinen kansaneläke vuodessa - 0,5 x (vuositulot - täyteen kansaneläkkeeseen oikeuttava tuloraja).

Pienin maksettava eläke

Kansaneläkettä ei makseta, jos sen määrä olisi pienempi kuin 7,46 euroa kuukaudessa (1.1.2023 alkaen).

Kansaneläkkeen määrä voi jäädä pienintä maksettavaa määrää pienemmäksi muiden eläketulojen tai eläkkeen suhteuttamisen takia.

(KEL 568/2007 25 §)

Indeksikorotus

Maksussa olevaa kansaneläkkeen määrää tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Kansaneläkkeen täysi määrä, vähimmäismäärä ja tuloajat tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksin muutosta vastaavasti. Kansaneläkkeeseen tehtiin lisäksi ylimääräinen indeksitarkistus 1.8.2022 .

Kansaneläkeindeksi on 1.1.2023 alkaen 1805.

1.7 Määräytymisperusteet

Kansaneläkkeen määrä lasketaan eläkkeensaajan perhesuhteiden ja eläkkeeseen vaikuttavien tulojen perusteella. Lisäksi kansaneläkkeen määrään vaikuttaa eläkkeensaajan Suomessa asuma aika (suhteutus).

1.7.1 Perhesuhteet

Perhesuhteilla tarkoitetaan sitä, onko eläkkeensaaja avioliitossa, avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa vai ei (KEL 568/2007 5 § ja 19 §).

Perhesuhteiden perusteella määräytyy eläkkeen perheluokka

Y-perheluokka

Eläkkeensaaja, joka ei ole avioliitossa, avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa sekä sellaiset aviopuolisot/rekisteröidyn parisuhteen osapuolet, joilla ei ole yhteistä taloutta. Kansaneläkkeensaajan perheluokka voi olla myös ns. Suojattu Y-perheluokka. Lue lisää suojatusta perheluokasta (Kansaneläkkeen määräytymisperusteet > Suojattu perheluokka).

P-perheluokka

Eläkkeensaaja, joka on avioliitossa, avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa.

1.7.1.1 Eri talous

Jos avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevalla henkilöllä ei ole yhteistä taloutta puolisonsa kanssa, hänen eläkkeensä lasketaan Y-perheluokan mukaan (KEL 568/2007 5 § ja 19 §)

Aviopuolisoilla tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolilla katsotaan olevan eri talous silloin, kun

- puoliset asuvat erillään sen vuoksi, että toinen puoliso on laitoshoidon tai avohoidon toimintayksikössä. Hoidon tulee tällöin olla jatkuvaa. Jatkuvaksi hoito katsotaan, jos se kestää yhtäjaksoisesti vähintään kolme kuukautta. Jos molemmat puoliset ovat jatkuvassa hoidossa, katsotaan heidän asuvan eri taloudessa siinäkin tapauksessa, että puoliset ovat samassa toimintayksikössä. Jos puoliset asuvat palvelutalossa, eri talous ratkaistaan asumismuodosta riippuen tapauskohtaisesti.
- puoliset ovat muuttaneet pysyvästi erilleen asumaan eikä heillä ole yhteistaloutta. Erillään asuminen arvioidaan tapauskohtaisesti.

Kun harkitset eri taloutta koskevan säännöksen soveltamista tilanteessa, jossa avioliitossa / rekisteröidyssä parisuhteessa oleva eläkkeensaaja on muuttanut yhteisestä asunnosta omaan asuntoon, kiinnitä ratkaisua tehdessäsi huomiota mm. siihen, kenen nimissä vuokrasopimus on tehty sekä siihen, kuka maksaa asumismenot (mm. vuokran) ja muut kustannukset.

1.7.1.2 Yhteistalous

Eläkkeensaajan solmittua avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen häntä pidetään yhteistaloudessa asuvana mm. silloin, kun

- molemmat puoliset pitävät edelleen omat asuntonsa
- toinen puolisoista asuu ulkomailla
- toinen puoliso muuttaa muualle opintojen tai työn vuoksi ja kysymys ei ole välien rikkoutumisesta. Puolison muualla asuminen voi kestää useitakin vuosia.
- puoliset asuvat edelleen yhdessä avioeron harkinta-aikana tai
- aviopuoliset asuvat edelleen yhdessä jo erottuaan.

Jos ajan kuluessa osoittautuu, että eläkkeensaaja asuu pysyvästi erillään puolisostaan eikä hänellä ole yhteistä taloutta puolisonsa kanssa, voidaan eläkkeensaajan perheluokka muuttaa hakemuksesta Y-perheluokaksi. Erillään asumisen aika harkitaan tapauskohtaisesti.

1.7.1.3 Avoliitto

Avoliitolla tarkoitetaan sitä, että kaksi henkilöä avioliittoa solmimatta elävät jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa (KEL 5 §). 1.3.2017 alkaen myös samaa sukupuolta olevat voivat olla avoliitossa.

Jos asiakas väestörekisteritietojen mukaan tai tosiasiallisesti asuu samassa asunnossa toisen henkilön kanssa ja ilmoittaa olevansa avoliitossa, etuus ratkaistaan sen mukaisesti. Jos asiakas ei tällaisessa tilanteessa ilmoita olevansa avoliitossa, eivätkä muut käytettävissä olevat tiedot tue asiakkaan antamaa tietoa, asiakkaalta pyydetään lisäselvitystä asumisesta (esimerkiksi asunnon koko ja huonemäärä, muu yhdessä asumisen syy kuin avoliitto, vuokrasopimukset, vuokran tosiasiallinen maksaminen). Muun selvityksen ohella asunnon tulee aina olla sellainen, että siinä on selkeästi riittävän yksityisyyden takaavat tilat. Suhteen tulkitseminen avoliitoksi harkitaan tapauskohtaisesti eikä mikään seikka yksinään ole ratkaiseva (esim. henkilöiden isokaan ikäero ei yksinään estä avoliitossa oloa). Ratkaisu tehdään kokonaisharkinnan perusteella, ottaen huomioon yleinen elämäkokemus ja se, miltä tilanne esitettyjen selvitysten perusteella kokonaisuutena näyttää. Harkinnassa voi ottaa huomioon esimerkiksi sen, että yleisen elämäkokemuksen mukaan kimppa-asuminen on tavanomaisempaa samaa sukupuolta olevien kesken ilman, että kysymys on avoliitosta. Toisaalta henkilöiden muuttaminen asunnosta toiseen yhdessä, osoittaa yleensä sen, että heillä on tarkoitus elää jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa suhteissa.

Pääsääntöisesti henkilöitä voidaan pitää avoliitossa elävinä, kun he asuvat samassa asunnossa eivätkä he ole lähisukua keskenään. Myöskään serkuksia ei lähtökohtaisesti tulkita avopuolisoiksi. Avoliitossa eläviksi voidaan katsoa henkilöt aina, jos he asuvat samassa asunnossa ja sen lisäksi heillä on joko yhteisiä lapsia, he ovat kihloissa tai kyseessä on muutoin vakiintuneeksi katsottava suhde. Lapsen/lasten asuminen samassa asunnossa voi yleisen elämäkokemuksen mukaan viitata avoliittoon myös silloin, kun lapset eivät ole yhteisiä.

Avoliitto alkaa, kun kaksi henkilöä muuttaa yhteen ja heidät katsotaan avoliitossa asuviksi. Avoliitto päättyy, kun avopuolisot muuttavat erilleen. Tämä johtuu avoliiton luonteesta, jossa suhde syntyy yhdessä asumisella. Avoliiton katsotaan kuitenkin edelleen jatkuvan erilleen muutosta huolimatta, jos hakija itse ilmoittaa avoliiton edelleen jatkuvan.

Ulkomailla asuvista Kelan ei ole mahdollista saada vastaavia väestörekisteritietoja kuin Suomessa asuvista. Näissä tapauksissa perhesuhteiden arviointi perustuu lähinnä asiakkaalta saataviin tietoihin, vaikka suhdetta muuten arvioidaan samoin kuin muissakin tilanteissa.

Lähtökohta on, että henkilön avoliitto tulkitaan samoin kaikkia etuuslakeja toimeenpantaessa.

1.7.1.4 Suojattu perheluokka

Kun avioliitossa tai avoliitossa olevalle henkilölle on myönnetty lisäosa ennen 1.9.1991, lisäosa on myönnetty Y-perheluokan mukaan, jos hänen puolisonsa ei ennen 1.9.1991 lainmuutosta ollut kansaneläkkeensaaja. Perheluokka säilyy Y-perheluokkana (= suojattu Y), vaikka puolisolle myönnetään eläke. Suoja purkautuu, kun perhesuhteet muuttuvat avioliiton solmimisen tai purkautumisen vuoksi tai avoliittoon menon tai sen päättymisen vuoksi. (KELVpL 569/2007 12 §)

Suojattu Y-perheluokka ei eroa eläkekyselyillä (mm. EKAS, EKLO) tavallisesta Y-perheluokasta. Jos huomaat, että naimisissa tai avoliitossa olevan eläkkeensaajan perheluokka on Y, tutki aikaisemmista tiedoista, onko kyseessä suojattu Y-perheluokka ennen kuin tarkistat tai oikaiset perheluokan P:ksi.

1.7.2 Tulot

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa otetaan vuositulona huomioon eläkkeenhakijan jatkuvasti tai vuosittain toistuvasti saamat

- työ- ja virkasuhteeseen sekä yrittäjätoimintaan perustuvat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- lakisääteisen tapaturmavakuutukseen ja sotilastapaturmaan perustuvat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- liikennevahinkoon perustuvat korvaukset, eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- sotilasvammalakiin perustuva huoltoeläke
- maatalousyrittäjien luopumisjärjestelmän mukaiset etuudet
- ulkomailta maksettavat vastaavat eläkkeet ja korvaukset kuin Suomesta maksettuina otetaan tulona huomioon

Eläkkeet otetaan huomioon bruttomääräisinä kokonaan, osittain tai rajoitetusti. Eläkkeet otetaan huomioon yleensä myöntö- tai tarkistusajankohdan tasoisina, jos kansaneläke

on alkanut 1.1.2008 tai myöhemmin. Jos kansaneläke on alkanut ennen 1.1.2008, eläketulot ovat voineet jäättyä.

Kertasuorituksena maksettuja eläkkeitä ei oteta tulona huomioon.

Tuloksi ei oteta myöskään eläkkeitä, joita henkilö ei saa. Ennakoitu työeläke otetaan kuitenkin tulona huomioon vanhuuseläkkeessä ja varhennetussa vanhuuseläkkeessä, vaikka henkilölle ei vielä makseta työeläkettä.

Esimerkki

Esimerkki 1. Eläkkeensaaja ei halua hakea työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä, vaikka hänellä olisi siihen oikeus. Perhe-eläkettä ei oteta tulona huomioon kansaneläkkeessä. Asiakas ei voi saada kansaneläkkeen lisäksi takuueläkettä, jos hän ei hae perhe-eläkettä.

Jatkuva tulo

Eläketulo katsotaan yleensä jatkuvaksi, jos sitä maksetaan vähintään kuudelta kuukaudelta. Jos kansaneläke myönnetään lyhyemmäksi ajaksi kuin kuudeksi kuukaudeksi (kuntoutustuki), otetaan tulona huomioon kuitenkin myös alle kuusi kuukautta kestävä eläke.

Esimerkki

Esimerkki 2. Kansaneläke on myönnetty kuntoutustukena 1.2.2020 -30.6.2020. Samalle ajalle on myönnetty työeläkelakien mukainen kuntoutustuki. Kuntoutustuki otetaan kansaneläkkeessä tuloksi, vaikka sitä maksetaan alle kuusi kuukautta.

Kansaneläkkeessä voidaan jatkuvana tulona ottaa huomioon eläke jo ennen sen alkamista. Tällöin edellytetään kuitenkin, että eläkkeenhakija saa jotakin muuta etuutta ennen kansaneläkkeessä tulona huomioon otettavan eläkkeen alkamista. Lisäksi edellytetään, että kansaneläke myönnetään alle kuusi kuukautta ennen tuloksi otettavan eläkkeen alkamista.

Esimerkki

Esimerkki 3. Eläkkeenhakija on joutunut tapaturmaan ja saanut työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa 15.5.2019 lukien. Päiväraha muuttuu tapaturmaeläkkeeksi 15.5.2020.

Hakijalle myönnetään kansaneläke 1.2.2020 lukien. Samasta ajankohdasta hakijalle tulee oikeus myös eläkkeensaajan asumistukeen. Tapaturmaeläke otetaan jatkuvan tulon periaatteen mukaisesti huomioon kansaneläkkeessä ja eläkkeensaajan asumistuessa jo 1.2.2020 lukien.

Esimerkki

Esimerkki 4. Eläkkeenhakija on joutunut tapaturmaan ja saanut työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa 10.4.2019 lukien. Päiväraha muuttuu tapaturmaeläkkeeksi 10.4.2020. Eläkkeenhakijalle on myönnetty työeläke, mutta sen määrä on 0 euroa LITA-vähennyksen vuoksi.

Hakijalle myönnetään kansaneläke ja takuueläke 1.10.2019 lukien. Kansaneläke ja takuueläke myönnetään täysimääräisenä. Tapaturmaeläkettä ei voida ottaa tuloksi kansaneläkettä ja takuueläkettä myönnettäessä.

Kansaneläke ja takuueläke tarkistetaan 1.5.2020 lukien ja tuloksi otetaan tapaturmaeläke.

Eläkkeensaajalle tulee oikeus eläkkeensaajan asumistukeen 1.10.2019 lukien. Tuloksi otetaan kansaneläke, takuueläke ja tapaturman perusteella maksettava päiväraha. Asumistuki tarkistetaan 1.5.2020 lukien (jos tuloissa huomattava muutos).

Esimerkki

Esimerkki 5. Eläkkeenhakijalle myönnetään kansaneläke työkyvyttömyyseläkkeenä 1.5.2020 lukien. Työeläke myönnetään vasta 1.6.2020 lukien. Kansaneläke myönnetään täysimääräisenä, sillä eläkkeenhakija ei saa mitään etuutta ennen työeläkkeen alkamista. Kyse ei ole myöskään vanhuuseläkkeestä, jolloin työeläke otettaisiin huomioon ennakoituna eläkkeenä. Hakijalle tulee oikeus myös takuueläkkeeseen 1.5.2020 lukien.

Kansaneläke ja takuueläke tarkistetaan 1.6.2020 lukien ja tuloksi otetaan työeläke.

Hakijalle myönnetään myös eläkkeensaajan asumistuki 1.5.2020 lukien. Tuloksi otetaan 1.5.2020 lukien työeläke sekä kansaneläke ja takuueläke sen suuruisena kuin ne ovat 1.6.2020 lukien. Asumistukea ei tarkisteta 1.6.2020 lukien, kun työeläke myönnetään sekä kansaneläkkeen ja takuueläkkeen määrä muuttuvat (ellei muuta tarkistusperustetta).

Vuosittain toistuva tulo

Vuosittain toistuvana tulo voidaan ottaa huomioon, vaikka se kestäisi alle kuusi kuukautta, jos tulo toistuu vuosittain. Tällöin tulo otetaan huomioon toisena vuonna, jolloin se muodostuu vuosittain toistuvaksi. Vuosittain toistuva tulo otetaan huomioon vuositasona, joten sen on vaikutettava kansaneläkkeseen vuoden ennen kuin se voidaan poistaa tulorittelystä. Vuosittain toistuvaa tuloa arvioitaessa ei oteta huomioon aiemmin päättyntä jatkuvaa tuloa.

(KEL 568/2007 22 §) , (KEL 568/2007 23 §) , (KELVpL 569/2007 8 §)

1.7.2.1 Työeläkkeet

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa vuositulona otetaan huomioon eläkkeensaajan työeläkkeet. Työeläkkeellä tarkoitetaan kansaneläkeläisiä:

- eri työeläkelakien tai eläkesääntöjen mukaisia työ- ja perhe-eläkkeitä (lakisääteiset työeläkkeet)
- muita eläkkeitä ja perhe-eläkkeitä, jotka perustuvat työ- tai virkasuhteeseen, yrittäjätoimintaan tai luottamustehtävään (vapaaehtoiset lisäeläkkeet).

Työeläkkeitä eivät ole esimerkiksi ylimääräiset taiteilija -ja sanomalehtimieseläkkeet, diplomaatin puolison erityiskorvaus tai yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuva eläke, jos vakuutuksenottaja on ollut yksityishenkilö. Nämä eläkkeet eivät perustu työ- tai virkasuhteeseen, yrittäjätoimintaan tai luottamustehtävään eikä niitä sen vuoksi oteta tulona huomioon kansaneläkkeen määrää laskettaessa.

(KEL 568/2007 6 §)

1.7.2.1.1 Lakisääteiset työ- ja perhe-eläkkeet

[Lakisääteiset omat työeläkkeet ja perhe-eläkkeet](#) otetaan tulona huomioon kokonaan tai osittain. Jos työeläkkeen eläketapahtuma on aikaisempi kuin 1.6.1975, työeläke otetaan tulona huomioon vain rajoitetusti eli laskennalliseen eurorajaan saakka.

Lakisääteisiin omiin työeläkkeisiin ja perhe-eläkkeisiin sovelletaan pääsääntöisesti viimeisen laitoksen periaatetta (Vilma) 1.1.2004 lukien. Tällöin työeläke (VILMAEL) / perhe-eläke (VILMAPE) maksetaan yhdestä eläkelaitoksesta ja se otetaan tuloksi yhtenä eläkkeenä. Jos työeläkkeeseen/perhe-eläkkeeseen ei ole sovellettu Vilma-periaatetta, maksetaan julkisten alojen ja yksityisten alojen työeläkkeet erikseen omista eläkejärjestelmistään. Tällöin kunkin eläkejärjestelmän maksama eläke otetaan erikseen tuloksi.

Kansaneläkkeessä tulona huomioon otettavan työeläkkeen määrän näet HEKY/ Työeläkkeet ja korvaukset/Työeläkepääöstiedot –kyselyllä Perusmäärä-kentässä. Perusmäärä näkyy eläkkeessä vain silloin, jos työeläke sisältää varhennusvähennystä tai kansaneläkkeessä etuoikeutettuja karttumia/korotuksia. Tulona huomioon otettavan työeläkkeen määrän saat myös työeläkepääöstietojenkyselyltä, kun valitset F16-näppäimellä Tulokoodit -toiminnon.

Työeläkkeen varhennusvähennys

Työeläkelakien mukaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen, osittaiseen varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sekä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeiseen vanhuuseläkkeeseen sisältyvä varhennusvähennys otetaan tulona huomioon. Tällainen eläke otetaan siten tulona huomioon maksettavaa eläkettä suurempana (KEL 568/2007 22 § 3 mom.)

Voit lisätä päätökseen näissä tilanteissa lisäselvitysfraasin QEC25. Muokkaa fraasia tarvittaessa.

Työeläkelakien mukaiseen perhe-eläkkeeseen sisältyvä varhennusvähennys

Edunjättäjän varhennettuun vanhuuseläkkeeseen perustuva perhe-eläke otetaan 1.1.2008 lukien tulona huomioon maksettavan eläkkeen suuruksena.

Ennen 1.1.2008 varhennettuun vanhuuseläkkeeseen perustuva perhe-eläke otettiin huomioon varhennusvähennyksellä lisättyinä. Jos tällainen perhe-eläke on otettu tulona huomioon ennen 1.1.2008, otetaan se tuloksi maksettavan eläkkeen suuruksena seuraavassa 1.1.2008 tai myöhemmin tehtävässä tarkistuksessa. Perhe-eläkkeen tulona huomioon ottaminen 1.1.2008 lukien ilman varhennusvähennystä ei ole perustemuutos, joten se ei pura työeläkelakien mukaisen perhe-eläkkeen jäätymistä.

Etuoikeutetut työeläkkeen karttumat ja korotukset

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa tulona ei oteta huomioon henkilön omaan työeläkkeeseen sisältyviä seuraavia karttumia ja korotuksia (KEL 568/2007 23 §), (KELVpL 569/2007 9 §) ja (KELVpL 569/2007 10 § 5 mom.)

- eläkkeensaajan 63 iän jälkeen tehdystä työstä karttunutta työeläkettä, jos tällainen karttuma on ansaittu 1.1.2005 - 31.12.2016. Jos eläkkeensaaja on täyttänyt 63 vuotta ennen 1.1.2005, tuloksi otetaan hänelle 31.12.2004 mennessä karttunut työeläke.
- lapsen hoidon ja opiskelun ajalta karttunutta työeläkkeen osaa
- työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotusta
- työeläkelakien mukaista lapsikorotusta
- työeläkelakien mukaisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin maksettavaa kuntoutuskorotusta
- työeläkkeen lykkäyskorotusta
- työeläkelaitosten 1.10.2003 alkaen maksamaa työeläkkeen korotusta. Korotus maksetaan kansaneläkkeen pohjaosan yhteensovituksen vuoksi

Etuoikeutetut työeläkelakien mukaisen perhe-eläkkeen karttumat ja korotukset

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa tulona ei oteta huomioon työeläkelakien mukaiseen perhe-eläkkeeseen sisältyviä seuraavia karttumia ja korotuksia (KEL 568/2007 23 §) ja (KELVpL 569/2007 10 § 5 mom.)

- lykkäyskorotusta, joka perustuu edunjättäjän 65 vuoden täyttämisen jälkeiseen aikaan ennen 1.1.2005
- lapsen hoidon ja opiskelun ajalta karttunutta perhe-eläkkeen osaa
- edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotusta.

1.7.2.1.2 Vapaaehtoiset lisäeläkkeet

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon rekisteröity lisäeläke ja lisäperhe-eläke. Rekisteröity lisäeläke otetaan tulona huomioon kuten muutkin lakisääteiset työeläkkeet eli ilman 63 vuoden iän jälkeen karttunutta eläkettä, jos tällainen karttuma on ansaittu 1.1.2005 - 31.12.2016.

Tulona otetaan huomioon myös rekisteröimättömät lisäeläkkeet, jotka eivät perustu lakiin. Tällaisia ovat mm. eläkekassojen ja eläkesäätiöiden maksamat lisäeläkkeet ja lisäperhe-eläkkeet sekä työnantajien muutoin järjestämät lisäeläkkeet ja lisäperhe-eläkkeet.

Yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvat eläkkeet ja perhe-eläkkeet otetaan tulona huomioon vain silloin, kun ne maksetaan työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjä- tai luottamusmiestoiminnan perusteella. Yksilölliseen eläkevakuutukseen perustuvaa eläkettä ei oteta tuloksi silloin, kun vakuutuksenottaja on ollut yksityishenkilö, yksityisen liikkeen- tai ammatinharjoittaja tai maatalousyrittäjä.

Huoltoapulain (HAL) 5 §:n mukainen eläke otetaan tulona huomioon, sillä sitä pidetään työeläkkeenä.

(KEL 568/2007 6 § ja 22 §)

1.7.2.2 Tapaturmaeläkkeet

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon lakisääteisen tapaturmavakuutuksen (esim. työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain,

sotilastapaturmalain, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisienhallintatehtävissä annetun lain) mukainen

- tapaturmaeläke ja kuntoutuksen ajalta maksettava tapaturmaeläke
- kuntoutusraha vuoden kuluttua vahingon sattumisesta
- perhe-eläke
- elinkorko ja kuntoutuksen ajalta maksettava elinkorko
- huoltoeläke

Vapaaehtoiseen vakuutuksen perustuva tapaturmaeläke, kuntoutusraha (vuoden kuluttua vahingosta) tai perhe-eläke, joka perustuu työtapaturma- ja ammattitautilakiin tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin, otetaan kansaneläkkeessä tulona huomioon. Tuloksi ei kuitenkaan oteta työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista vapaa-ajan vahingon perusteella maksettavaa tapaturmaeläkettä tai kuntoutusrahaa, joka perustuu samaan vahinkotapahtumaan kuin kansaneläke. Tällaista vapaa-ajan vahinkoon perustuvaa tapaturmaeläkettä tai kuntoutusrahaa ei oteta tuloksi, koska tapaturmavakuutusyhtiö vähentää kansaneläkkeen maksamastaan korvauksesta.

Tapaturmavakuutuslain tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaiseen vapaaehtoiseen vakuutukseen (TVL 57 § ja MATA 21 §) perustuva tapaturmaeläke ja perhe-eläke otetaan tuloksi, jos eläkkeen alkamisaika on 1.1.1994 tai sen jälkeen (KEL 568/2007 22 §) ja (KELVpL 569/2007 10 § 2 mom.).

Tapaturmaeläkkeeseen ja elinkorkoon maksettavaa **kertakorotusta ei oteta tulona huomioon**. Kertakorottamattoman tapaturmaeläkkeen tai elinkoron määrän saat HEKY / Työeläkkeet ja korvaukset / Tapaturmakorvaukset-kyselyltä, kun valitset F16-näppäimellä Tulokoodit-toiminnon. Kansaneläketulona näytetään kertakorottamaton tapaturmaeläkkeen/ elinkoron määrä.

Yksityiseen tapaturmavakuutukseen perustuvaa korvausta ei oteta tuloksi kansaneläkkeessä.

1.7.2.3 Liikennevahinkokorvaukset

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon liikennevakuutusta koskevien eri lakien mukainen

- työkyvyttömyyseläke
- perhe-eläke
- ansionmenetyksen korvaus
 - Vuoden kuluttua liikennevahingon sattumisesta, jos liikennevahinko on sattunut 1.1.1995 tai sen jälkeen
 - kun korvausta on maksettu 365 päivältä, jos liikennevahinko on sattunut ennen 1.1.1995 ja korvauksen maksaminen on alkanut 1.1.1985 tai sen jälkeen (KELVpL 569/2007 10 § 1 mom.)
 - ei oteta tuloksi lainkaan, jos ansionmenetyksen korvauksen maksaminen on alkanut ennen 1.1.1985. Tällainen korvaus otetaan tuloksi vasta sen jälkeen, kun se muuttuu työkyvyttömyyseläkkeeksi (KELVpL 569/2007 10 § 1 mom.)

Työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetyksen korvaus maksetaan kuntoutuksen ajalta täysimääräisenä (100 %). Kuntoutuksen ajan korvaus otetaan tulona huomioon kuten vastaava työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetyksen korvaus.

Raideliikennevastuulain mukaisia korvauksia ei oteta tuloksi 1.1.2017 lukien.

1.7.2.4 Sotilasvammakorvaukset

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon sotilasvammalain mukainen huoltoeläke. Jos huoltoeläke on alkanut ennen 1.1.1983, otetaan se tuloksi rajoitetusti eli laskennalliseen euromäärään saakka. Lisähuoltoeläkettä ei oteta tulona huomioon.

Sotilasvammalain mukaista elinkorkoa ei oteta kansaneläkkeessä tulona huomioon. Ennen 1.1.2008 otettiin tulona huomioon elinkoron ikä- ja omaiskorotus.

1.7.2.5 Luopumiskorvaukset

Luopumistuen perusmäärä otetaan tuloksi. Perusmäärä vastaa MYEL - työkyvyttömyyseläkkeen vähimmäiseläkettä.

Perusmäärään maksettavaa työeläkkeen lapsikorotusta ei oteta tuloksi.

Kansaneläkkeessä tuloksi ei myöskään oteta luopumisjärjestelmän mukaisiin eläkkeisiin maksettavaa täydennysosaa, lisäosaa ja luopumislisää. Luopumiseläkettä ei oteta tuloksi.

1.7.2.6 Rajoitetusti tuloksi otettavat etuudet

Kansaneläkkeen määrää laskettaessa otetaan seuraavat etuudet tulona huomioon rajoitetusti eli enintään laskennalliseen euromäärään saakka (KELVpL 569/2007 8 §)

- ennen 1.7.1975 sattuneeseen eläketapahtumaan perustuva **oma työeläke**
- ennen 1.1.1983 alkanut sotilasvammalain mukainen **huoltoeläke**.

Rajoitetusti tulona huomioon otettavia työeläkkeitä (eläketapahtuma ennen 1.7.1975) ovat:

- yksityisen alan (TEL, LEL, YEL, MYEL, MEL) vähimmäisehtojen mukainen oma työeläke
- julkisen alan (VaEL, KuEL ja vastaavat) omista työeläkkeistä se osa, jonka laskeminen on määritelty KELVpL 8 §:n 1 momentin 4 kohdassa. Muu osa otetaan kokonaan tuloksi.

Jos julkisen alan työeläkkeeseen on laskettu KELVpL 8 §:n mukainen osa, tämä rajoitetusti tuloksi otettava määrä näkyy HEKY / Työeläkkeet ja korvaukset / Työeläkepääätös-kyselyllä / Eläkejakson-tiedoissa kohdassa "KEV 8 § / vuosi". Jos määrää ei ole viety työeläketietoihin, pyydä maksujenhallintaryhmää laskemaan määrä. Ota yhteyttä maksujenhallintaryhmään tekemällä OIWAan Toimeksianto-työ (kts. Oiwa-prosessiohje etuuksille).

Kun teet eläkeratkaisua, ohjelma ottaa rajoitetusti tulona huomioon otettavista eläkkeistä huomioon enintään tuloksilukemisrajan suuruisen määrän. Jos eläkkeensaajalla on rajoitetusti tuloksi otettavien eläkkeiden lisäksi myös muita eläketuloja, myös tällöin tuloksilukemisraja lasketaan ohjelmallisesti.

Tuloksilukemisrajan ja tuloksilukemisrajan laskukaavan löydät eläketaulukosta.
(Ratkaisutyö > Eläketaulukko).

1.7.2.7 Eläke ulkomailta

Kansaneläkkeessä otetaan tulona huomioon ulkomailta maksettavat

- työ- ja virkasuhteeseen sekä yrittäjätoimintaan perustuvat lakisääteiset ja vapaaehtoiset työeläkkeet ja perhe-eläkkeet
- työtapaturmaan perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- liikennevahinkoon perustuvat omat eläkkeet ja perhe-eläkkeet
- sotilasvammaan perustuvat perhe-eläkkeet
- maatalousyrittäjien luopumisetuusia vastaavat etuudet
- kansaneläkettä ja kansaneläkelain mukaista perhe-eläkettä vastaavat eläkkeet

Ulkomailta maksettavan eläkkeen tuloksi ottamisen voi estää EY-asetus 1408/1971, joka kieltää omaan asumis- tai vakuutusaikaan perustuvan eläkkeen tulona huomioon ottamisen samanlaisessa etuudessa. EU-asetus 883/2004 estää asumiseen perustuvien eläkkeiden ottamisen tulona huomioon. Sosiaalityrvasopimusmaista maksettavat eläkkeet otetaan tulona huomioon. Tuloa ovat myös valtioiden välisten järjestöjen palveluksessa ansaitut eläkkeet. Järjestöjä löytyy kyselyllä OSKY/Valtiot ja valtioiden väliset järjestöt. Lue lisää kv-säännösten vaikutuksesta eläkkeiden tulona huomioon ottamiseen.

Ulkomailta maksettava oma työeläke ja kansaneläkettä vastaava peruseläke tai takuueläke, jotka eivät olleet tuloa kansaneläkkeessä ennen 1.1.1997 voimassa olleen kansaneläkelain perusteella, otetaan tulona huomioon, kun kansaneläke tarkistetaan

- 1.1.1997 tai sen jälkeen tulojen tai perhesuhteiden muutoksen vuoksi ja
- 1.1.2010 alkaen kansaneläke tarkistetaan kahden vuoden välein ulkomailta maksettavan eläkkeen vuoksi (KEL 568/2007 24 § 3 mom).

Jos kansaneläke myönnetään tai tarkistetaan ajalle ennen 1.1.1997, otetaan em. ulkomailta maksettava eläke tulona huomioon 1.1.1997 lukien.

(KELVpL 569/2007 10 § 4 mom.)

Lue lisää ulkomailta maksettavista eläkkeistä.

Huomaa kuitenkin

Tulona huomioon ottaminen poikkeaa Suomesta maksettavan eläkkeen ja korvauksen tuloksi ottamisesta seuraavasti

- työeläkkeen varhennusvähennystä ei oteta tuloksi, vaan eläke otetaan tuloksi maksetun määräisenä
- ulkomailta myöhemmin myönnettävää työeläkettä ei oteta tuloksi ennakoituna työeläkkeenä
- lapsikorotus, lykkäyskorotus ja kuntoutuskorotus otetaan tuloksi
- 63 ikävuoden jälkeen karttunut eläkkeen osa otetaan tuloksi, samoin kuin opiskelun ja lapsen hoidon ajalta karttunut osa
- maatalousyrittäjien luopumisjärjestelmän mukainen luopumistuki, sukupolvenvaihdoseläke ja luopumiskorvaus otetaan tuloksi kokonaan

- ei rajoitetusti tulona huomioon otettavia etuuksia

Jos ulkomaan eläke maksetaan muussa valuutassa kuin euroissa, lue lisää eläkkeiden ja korvausten muuttamisesta euroiksi.

1.7.2.8 Eläketulojen jäätyminen

Jäätyminen tarkoittaa sitä, että kansaneläkettä tarkistettaessa aikaisemmin tulona huomioon otettu eläke tai korvaus otetaan huomioon työeläkeindeksin sijasta kansaneläkeindeksillä korotettuna. Näin ollen tuloksi otetun etuuden määrä poikkeaa sen todellisesta määrästä.

Jäätymiä etuuksia **ovat**

- työeläkkeet ja muut eläkkeet ja korvaukset, jotka perustuvat lakiin, asetukseen tai julkiseen eläkesääntöön taikka Valtioneuvoston päätökseen (KELVpL 569/2007 14 § 5 mom.)
- ennakoitu työeläke
- rekisteröidyt lisäeläkkeet
- EY-asetuksen 1408/1971 perusteella laskettu teoreettinen työeläke

Jäätymiä etuuksia **eivät ole** esim.

- rekisteröimättömät lisäeläkkeet
- muut vapaaehtoiset eläkkeet
- ulkomailta maksettavat eläkkeet

Jos kansaneläkkeen myöntö- tai tarkistus aika on ennen 1.1.2008, lue lisää jäätymisestä, joka oli voimassa ennen 1.1.2008.

1.7.2.8.1 Kansaneläke alkaa 1.1.2008 tai myöhemmin

Eläketuloja ei jäädytetä, kun kansaneläke alkaa 1.1.2008 tai myöhemmin. Kun tällainen kansaneläke myöhemmin tarkistetaan, eläketulot otetaan tuloksi aina tarkistusajankohdan suuruksena.

Kuitenkin silloin, kun henkilö siirtyy ennen 1.1.2008 alkaneelta leskeneläkkeen täydennysmäärältä kansaneläkkeensaajaksi, jäädytetyn eläketulon jäätymisaika säilyy entisenä (jäätyminen siirtyy), ellei jäädytetyssä tulossa ole tapahtunut perustemuutosta 1.1.2008 tai myöhemmin.

Esimerkki

Henkilölle myönnetään kansaneläkkeen vanhuuseläke 65-vuotiaana 1.2.2009 lukien. Hän on saanut välittömästi ennen kansaneläkkeen myöntämistä leskeneläkkeen täydennysmäärää, jossa on otettu tuloksi KuEL perhe-eläke ja se on jäätynyt 1.1.1990. Lisäksi henkilö on lopettanut VaEL-työsuhteen 31.1.2009 ja hänelle on myönnetty 1.2.2009 lukien VaEL-eläke. Kansaneläkettä myönnettäessä KuEL perhe-eläke jäätyy 1.1.1990,

koska perustemuutosta ei ole tapahtunut. VaEL-eläke otetaan huomioon kansaneläkkeen myöntöajankohdan suuruisena, eikä sitä jäädytetä.

1.7.2.8.2 Kansaneläke alkanut ennen 1.1.2008

Kun kansaneläke on alkanut ennen 1.1.2008 ja tuloksi otetaan uusi eläke 1.1.2008 tai myöhemmin, ei tällaista 1.1.2008 jälkeen tuloksi otettavaa eläkettä jäädytetä.

Kun ennen 1.1.2008 alkaneessa kansaneläkkeessä on otettu tulona huomioon jäätyvä eläke tai korvaus, on tällainen eläketulo jäänyt 1.12.2007 tai aikaisemmalle ajalle.

Tarkistus 1.1.2008 tai myöhemmin

Kun ennen 1.1.2008 alkanut kansaneläke tarkistetaan 1.1.2008 tai myöhemmin, jäätynyt eläketulo otetaan tarkistuksessa huomioon

- edelleen **jäätyneenä**, jos tuloksi otetussa eläketulossa **ei ole** tapahtunut **perustemuutosta**. Säilytä tällöin tuloerittelyssä jäätyneen eläkkeen entinen määrä ja entinen jäätymisaika. Ratkaisussa ohjelma korottaa jäätyntä eläkettä kansaneläkeindeksillä tarkistusajankohdan tasoon.
- tarkistusajankohdan suuruisena eli **jäätyminen purkautuu**, jos eläketulossa **on** tapahtunut **perustemuutos** 1.1.2008 tai myöhemmin. Merkitse tällöin eläke tuloerittelyyn tarkistusajankohdan määräisenä ja poista eläkkeen jäätymisaika.

Esimerkki

Henkilölle on myönnetty kansaneläke 1.10.2005. Kansaneläkkeessä on otettu tulona huomioon työeläkelakien mukainen työttömyyseläke ja perhe-eläke. Molemmat eläkkeet on jäädytetty kansaneläkkeen alkamisaikaan eli 1.10.2005.

Työeläkelakien mukainen työttömyyseläke muuttuu 1.3.2009 lukien vanhuuseläkkeeksi. Vanhuuseläkkeeseen on lisätty ns. lepäävä tulevan ajan osuus, jolloin työeläkkeen määrässä tapahtuu muu kuin indeksikorotuksesta johtuva muutos (perustemuutos). Työeläkkeen jäätyminen purkautuu ja se otetaan kansaneläkkeen tarkistuksessa huomioon tarkistusajankohdan 1.3.2009 tasossa, eikä eläkettä enää jäädytetä. Työeläkelakien mukaisessa perhe-eläkkeessä ei ole tapahtunut muita muutoksia kuin indeksikorotuksia, joten perhe-eläkkeen jäätyminen säilyy edelleen (ei perustemuutosta). Perhe-eläke otetaan tulona huomioon 1.3.2009 tarkistuksessa jäätyneenä 1.10.2005 tasoon.

1.7.2.8.2.1 Ilman jäätymisaikaa olevat jäätyvät eläkkeet

Kun kansaneläke tarkistetaan 1.1.2008 tai myöhemmin ja tuloerittelyssä on ilman jäätymisaikaa olevia jäätyviä eläketuloja, selvitetään näille tuloille jäätymisaika. Jäätymisajan vieminen edellyttää, että ko. tulossa ei ole tapahtunut perustemuutosta 1.1.2008 tai myöhemmin. Jäätymisaika puuttuu yleensä sellaisilta eläketuloilta, jotka

on otettu tuloksi ennen jäätymissäännöstön voimaantuloa (tuloerittelyn indeksi on 323 tai pienempi) tai eläke on tuotu eläketuloerittelyyn 1.1.1983 lainmuunnosajossa (tuloerittelyn indeksi on 689 tai pienempi).

Jäätymissäännös tuli voimaan 1.7.1975. Etuus, joka on otettu tulona huomioon ennen lain voimaantuloa, jäätyy 1.6.1975 tasoon. Tämä on aikaisin mahdollinen jäätymisaika. Kansaneläkeuudistuksessa 1.1.1983 lisäosa muodostettiin tukiosan ja tukilisän saajille. Ne lisäosaan vaikuttavat eläkkeet ja korvaukset, jotka eivät olleet tukiosatuloa, lisättiin pelkkää tukiosaa saaneille tuloksi 1.1.1983 tasoisena ilman jäätymisaikaa alennettuna tuloarvion kansaneläkeindeksiin. Kansaneläkettä seuraavan kerran tarkistettaessa nämä eläkkeet ja korvaukset jäätyvät 1.1.1983, ellei perustemuutosta ole myöhemmin tapahtunut. Tulona huomioon otettava määrä on 1.1.1983 ajankohdan todellinen määrä tai perustemuutoksen ajankohdan todellinen määrä.

Lue lisää jäätymisajan selvittämisestä

1.7.2.8.2.2 Eläke tai sen korotus on jäänyt alle 1.9.1991 voimassa olleen tarkistusrajan

Kun kansaneläke tarkistetaan 1.1.2008 tai myöhemmin, otetaan tulona huomioon aina eläke tai sen korotus, joka on jäänyt alle tarkistusrajan, joka oli voimassa ennen 1.9.1991. Menettele tarkistuksessa eläketulojen jäätymisen osalta seuraavasti

- Jos eläkettä ei ole otettu lainkaan tulona huomioon kansaneläkkeessä, ota tämä eläke tarkistuksessa tulona huomioon tarkistusajankohdan suuruisena. Eläkettä ei enää jäädytetä.
- Jos eläke on otettu jo osittain tulona huomioon, mutta eläkkeeseen tullut korotus on suojattu, jäädytä tällainen eläketulo viimeisen perustemuutoksen ajankohtaan.
- Jos eläketulossa on tapahtunut perustemuutos 1.1.2008 tai myöhemmin, ota tämä eläke tarkistuksessa huomioon tarkistusajankohdan määräisenä. Eläkettä ei enää jäädytetä.

Esimerkki

Henkilölle on myönnetty kansaneläke 1.6.1986 alkaen. Kansaneläkkeessä on otettu tulona huomioon osatyökyvyttömyyseläke. Eläke on jäädytetty kansaneläkkeen alkamisaikaan eli 1.6.1986. Myel-osatyökyvyttömyyseläke muuttuu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi 1.2.1991. Muutos on perustemuutos, mutta kansaneläkettä ei ole kuitenkaan tarkistettu 1.2.1991 lukien, koska vuositulojen muutos jäänyt alle voimassa olleen tarkistusrajan (vuositulojen nousuraja).

Kansaneläke tarkistetaan 1.6.2009 lukien, koska eläkkeensaajan puoliso kuolee 15.5.2009. Eläkkeensaajalle myönnetään 1.6.2009 lukien TyEL perhe-eläke, joka otetaan tulona huomioon tarkistusajankohdan suuruisena, eikä sitä jäädytetä. Työeläkkeessä ei ole tapahtunut perustemuutoksia 1.1.2008 tai myöhemmin, joten eläke jäädytetään tarkistuksessa viimeisen perustemuutoksen ajankohtaan eli 1.2.1991.

1.7.2.8.3 Perustemuutos ja jäätymisen purkautuminen

Perustemuutoksella tarkoitetaan sitä, että aikaisemmin vuosituloksi otetun etuuden määräytymisperusteissa tapahtuu muu kuin indeksikorotuksesta johtuva muutos. Tällöin eläketulon **jäätyminen purkautuu** (KELVpL 569/2007 14 §)

Perustemuutoksena ei kuitenkaan pidetä sellaista muutosta, joka ei vaikuta tuloksi otetun etuuden määrään.

Vilma työeläke/perhe-eläke otetaan tuloksi yhtenä eläkkeenä. Jos yhdessäkin Vilmaan sisältyvässä eläkkeessä tapahtuu perustemuutos tai myönnetään Vilma-eläkkeeseen sisältyvä uusi, tuloksi otettava eläke, purkautuu koko Vilma-eläkkeen jäätymisen. Silloin, kun työeläkkeeseen/ perhe-eläkkeeseen ei ole sovellettu viimeisen laitoksen periaatetta, voivat eri eläkejärjestelmien mukaiset työeläkkeet/perhe-eläkkeet jäätymä ja jäätymisen voi purkautua eri aikaan.

Esimerkki

Esimerkki 1 / Perustemuutos

Kansaneläkkeen saajalla on tulona työeläke ja tapaturmavakuutuslain mukainen työkyvyttömyyseläke, jotka ovat jäätyneet kansaneläkkeen alkamisajankohtaan 1.1.1992. Henkilö täyttää 65 vuotta ja tapaturmaeläke pienenee 1.2.2008 ja työeläke muuttuu uuden yhteensovituksen vuoksi. Kansaneläke tarkistetaan 1.2.2008 lukien. Työeläke ja tapaturmaeläke otetaan tulona huomioon tarkistusajankohdan suuruusena, eikä niitä enää jäädytetä.

Esimerkki

Esimerkki 2 / Perustemuutos ei vaikuta tuloksi otettavan määrään, koska työeläkkeen lapsikorotusta ei oteta tuloksi, sen poistuminen työeläkkeestä ei vaikuta yleensä tuloksi otetun työeläkkeen määrään, joten työeläkkeen jäätymistä ei tällöin pureta.

Perustemuutoksen selvittäminen

Voit yleensä tarkistaa, onko eläkkeessä tapahtunut perustemuutos seuraavasti

- Korota aiemmin tulona huomioon otettu eläke muutoksen ajankohdan TEL-indeksiin.
- Jos korotettu määrä eroaa muutoksen ajankohdan määrästä, on kyseessä perustemuutos. Muista verrata määrää kansaneläkkeessä tulona huomioon otettavaan määrään (perusmäärään).
- Voit tehdä indeksoinnin esim. työeläkkeiden ja korvausten- kyselyssä olevalla indeksointi- tapahtumalla (F15) tai APLA/Eläkkeen laskennat/Työeläkkeen indeksointi -toiminnolla (vain työeläkkeet).
- Huomaa kuitenkin, ettei perustemuutosta voi selvittää pelkästään eläkkeen indeksoinnilla, jos alkamisajan ja muutosajan välissä on ollut esimerkiksi tasokorotuksia, eläke ei ole korottunut TEL-indeksillä tai rekisteröityyn lisäeläkkeeseen on tehty hyvityskorotus (1.1.1996).

1.7.2.8.3.1 Esimerkkejä perustemuutoksista

Esimerkkejä jäätymisen purkavista perustemuutoksista ovat mm.

Työeläke

- osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttuminen täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi, työttömyyseläkkeeksi tai vanhuuseläkkeeksi
- täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen osatyökyvyttömyyseläkkeeksi
- työttömyyseläkkeen ja täyden työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi, jos määräytymisperusteet samalla muuttuvat
- työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja vanhuuseläkkeeseen on lisätty lepäävä tulevan ajan osuus
- osa-aikaeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi
- yhteensovitus/ensisijaisten etuuksien vähentäminen, yhteensovituksen/ vähennyksen muuttuminen tai poistuminen
- 1.1.1994 ETA-sopimuksen, 1.1.1997 Kanadan sopimuksen ja 1.10.1997 Viron sopimuksen voimaantulon johdosta tehdyn työeläkkeen uudelleen laskennan aiheuttama määrän muutos. Uudelleen laskenta ja määrän muutos voi tapahtua myöhemminkin kuin sopimuksen voimaantulosta
- yksityisoikeudellisen työeläkkeen rekisteröidyssä lisäeläkkeessä tapahtunut muutos, esim. kun eläkkeensaaja täyttää 65 vuotta
- julkisoikeudellisessa työeläkkeessä ns. LEL- tai TEL-osuuden vähentäminen
- lapsikorotuksen poistuminen KuEL-lisäeläketurvan mukaisesta eläkkeestä
- ennakoitu eläke muuttuu myönnetyksi työeläkkeeksi 1.1.2005 tai myöhemmin

Työperhe-eläke

Lapseneläke

- edunsaajien lukumäärä muuttuu
- edunsaajina olevien lasten lukumäärä muuttuu
- yhteensovitus/ensisijaisten etuuksien vähentäminen

Leskeneläke ja entisen puolison eläke

- edunsaajien lukumäärä muuttuu. Leskeneläkkeen määrä ei kuitenkaan enää muutu, jos edunsaajana on ollut leski ja 1 lapsi. Kuitenkin viimeksi mainitussa tapauksessa perustemuutos voi tapahtua siitä syystä, että eläkesovitus muuttaa leskeneläkkeen määrää
- yhteensovitus/ensisijaisten etuuksien vähentäminen
- eläkesovitus/leskeneläkkeen vähentäminen
- entisen puolison eläke lakkaa tai muuttuu

Kun yksityisoikeudellinen perhe-eläke perustuu ennen 1.7.1990 sattuneeseen eläketapahtumaan ja edunsaajina on pelkästään lapsia, lasten osuus muuttuu aina, kun lasten lukumäärä muuttuu. Lesken osuus muuttuu edunsaajien lukumäärän muuttuessa, kun edunsaajina on leski ja 3 tai useampia lapsia.

Kun julkisoikeudellinen perhe-eläke perustuu ennen 1.7.1990 sattuneeseen eläketapahtumaan, on edunsaajien lukumäärän muuttuessa lisäeläketurvan mukaisissa perhe-eläkkeissä aina perustemuutos.

Luopumiskorvaus

- yhteensovitus/ensisijaisten etuuksien vähentäminen

Sukupolvenvaihdoseläke ja luopumistuki

- yhteensovitus/ensisijaisten etuuksien vähentäminen,
- SpV-eläkkeen tai luopumistuen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi purkaa jäätymisen silloin, kun perhe-eläkkeensaaja siirtyy vanhuuseläkkeelle

Tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet

Tapaturmaeläke tai elinkorko

- haitta-asteen tai työkyvyn alenemaprocentin muuttuminen. Kun korvaus muuttuu kuntoutusajan tapaturmaeläkkeeksi tai elinkoroksi tai päinvastoin, jäätyminen purkautuu vain, jos haitta-aste tai alenemaprocentti samalla muuttuu
- elinkorkoon vaikuttavien omaisten lukumäärän muuttuminen (puoliso ja alle 17-vuotiaat lapset sekä poikkeustapauksessa muut omaiset)
- tapaturmaeläkkeen alentaminen, kun saaja täyttää 65 vuotta 1.3.1993 tai sen jälkeen.

Perhe-eläke tai huoltoeläke

- edunsaajien lukumäärän muuttuminen
- tulosoituksen aiheuttama muutos leskeneläkkeeseen.

Sotilasvammalain mukaiset etuudet

Huoltoeläke

- kuntien kalleusluokituksen vaikutuksen poistuminen huoltoeläkkeestä 1.1.2008 lukien.

Liikennevakuutuslain mukaiset etuudet

Työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetyskorvaus

- korvausasteen muuttuminen. Eläkkeen tai ansionmenetyskorvauksen muuttuessa kuntoutusajan korvaukseksi tai päinvastoin, jäätyminen purkautuu vain, jos korvausaste samalla muuttuu
- korvauksen muuttuminen, joka johtuu vuosityöansion muutoksesta
- yhteensovitus kansaneläkkeen pohjaosan kanssa vuoteen 1996 saakka. Lisäksi pohjaosan leikkaamisen vuoksi yhteensovituksia tehtiin 1.1.1996–1.1.2001
- vuosityöansion alentaminen 60 prosenttiin, kun eläkkeensaaja saavuttaa eläkeiän
- maksettavan korvauksen määrän muuttuminen sen vuoksi, että ensisijaisina maksettavat TVL:n ja SOVL:n mukaiset korvaukset ovat muuttuneet.

Perhe-eläke

- edunsaajien lukumäärän muuttuminen
- edunjättäjän vuosityöansion alentaminen 60 prosenttiin ajankohtana, jolloin hän olisi saavuttanut eläkeiän
- edunsaajan tulojen muuttuminen ajankohtana, jolloin hän siirtyy eläkkeelle
- lesken eläkkeen muuttuminen, kun huollettavana oleva nuorin lapsi täyttää 18 vuotta

- maksettavan korvauksen määrän muuttuminen sen vuoksi, että ensisijaisina maksettavat TVL:n ja SOVL:n mukaiset korvaukset ovat muuttuneet.

Ei perustemuutosta

Perustemuutoksena eivät ole

- edunjättäjän varhennettuun vanhuuseläkkeeseen perustuvan työeläkelakien mukaisen perhe-eläkkeen tulona huomioon ottaminen 1.1.2008 lukien ilman varhennusvähennystä (tuloksi ottamisen muuttuminen)
- työkyvyttömyyseläkkeen, kuntoutustuen, yksilöllisen varhaiseläkkeen, tai työttömyyseläkkeen muuttumista vanhuuseläkkeeksi, jos eläkkeen määräytymisperusteet eivät ole muuttuneet (KELVpL 14 § 4 mom.)
- luopumistuen, luopumiskorvauksen ja sukupolvenvaihdoseläkkeen muuttumista MYEL-työkyvyttömyyseläkkeeksi tai vanhuuseläkkeeksi ellei henkilölle samanaikaisesti myönnetä muuta yksityisoikeudellista eläkettä tai palkattomilta ajoilta karttunutta eläkettä
- työttömyyseläkkeen muuttumista työkyvyttömyyseläkkeeksi (KELVpL 14 § 4 mom.)
- uuden työeläkkeen alkamisesta, jos työeläke perustuu pelkästään 1.1.2005 tai myöhemmin 63 vuotta täyttäneen henkilön työhön
- työkyvyttömyyseläkkeen korottamista kertakorotuksella, aikaisintaan vuonna 2010
- työeläkkeiden ja niihin rinnastettavien korvausten indeksitarkistuksia
- työeläkkeisiin 1.7.1975–1.1.1982 tehtyjä ns. tasokorotuksia
- rekisteröityihin lisäeläkkeisiin 1.1.1996 annettua 1,3 % hyvityskorotusta

1.7.2.8.4 Jäätyminen keskeyttämistilanteissa

Jäätyminen ei purkaudu, kun eläkkeen maksaminen on keskeytetty väliaikaisesti

- ulkomailla asumisen vuoksi
- vankilassaolon vuoksi
- työttömyyseläkkeessä työhön menon tai muun vastaavan syyn vuoksi
- työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen vuoksi.

Jäätyminen säilyminen edellyttää, että tuloksi otetussa etuudessa ei ole tapahtunut perustemuutosta keskeytyksen aikana.

1.7.2.9 Eläkkeiden ja korvausten määrän selvittäminen

Ratkaise kansaneläke vasta sen jälkeen, kun kaikista muualta haetuista eläkkeistä ja korvauksista on saatu tiedot tai niiden määrä on muulla tavalla selvitetty. Voit harkintasi mukaan ratkaista kansaneläkkeen (lopullisella päätöksellä), vaikka työeläkkeestä olisi annettu vasta väliaikainen päätös. Jos työeläkkeen määrä korottuu, kun siitä annetaan lopullinen päätös, lue tarvittaessa lisää kansaneläkepäätöksen oikaisusta.

Selvitä eläkkeiden ja korvausten määrät HEKY / Työeläkkeet ja korvaukset -kyselyltä tai eläkepäätoksestä.

Huomaathan, että vaikka eläkkeiden ja korvausten maksajat ilmoittavat 1.1.2021 lukien etuuksien maksutiedot tulorekisteriin, eläkkeiden ja korvausten tuloksi ottaminen selvitetään jatkossakin HEKY/Työeläkkeet ja korvaukset -kyselyltä tai eläkepäätöksestä. Tulorekisterin tiedoissa on maksutiedot, mutta sitä kautta ei saada kaikkia tuloksi ottamisen kannalta tarvittavia tietoja.

Ratkaisua tehdessä pyöristä eläkkeiden ja korvausten määrät lähimpään euroon ja merkitse kukin tulo erikseen.

Ennen eläkeratkaisun tekemistä voit tarvittaessa kysyä lisätietoja. Jos eläkkeen tai korvauksen tuloksi ottaminen tai eläkkeen jäätyminen on epäselvä, kysy neuvoa vanhuuseläkkeen prosessikaavion mukaisesti. Jos tietoliikenteen piiriin kuuluva etuus puuttuu kyselystä tai kyselyllä ilmoitetussa määrässä on epäselvyyttä, ota yhteyttä maksujenhallintaryhmään tekemällä Oiwaan Toimeksianto-työ ja ohjaamalla se oikeaan työjonoon.

Määriä koskevat tiedustelut voit kysyä suoraan eläkkeiden ja korvausten maksajilta tai maksujenhallintaryhmästä. Jos kyse on vapaaehtoisesta eläkkeestä, kysy eläkkeen määrästä aina maksujenhallintaryhmästä.

1.7.2.9.1 Ulkomaan eläkkeiden ja korvausten määrän selvittäminen

Kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja eläkkeensaajan asumistuen ratkaisemiseksi tarvitaan tiedot ulkomailta maksettavien eläkkeiden ja korvausten määristä. Pyydä tiedot asiakkaalta. Tarkista kuitenkin ensin, onko tiedot toimitettu aikaisemmin muun etuusasian ratkaisemista varten. Jos ulkomaan eläkkeiden määrätietoja ei ole käytettävissä, eikä asiakas voi niitä itse toimittaa, eläkehakemuksen käsittely voi viivästyä. Harkitse tällöin tietojen pyytämistä suoraan eläkkeen maksajalta.

Mahdollisuus tiedustella eläkkeiden määriä riippuu siitä, mistä maasta ja laitoksesta eläkettä maksetaan. Myös se, miten tietoja voi pyytää, vaihtelee maittain ja eläkelaitoksittain. Katso lisää seuraavien otsikoiden alta:

- Eläkkeen määrän tiedusteleminen EU:n sosiaaliturva-asetuksia soveltavalta laitokselta
 - Tiedustelut EU-/Eta-maiden laitoksille, jotka ovat EESSI-valmiita
 - Tiedustelut EU-/Eta-maiden laitoksille, jotka eivät ole EESSI-valmiita
- Eläkkeen määrän tiedusteleminen EU-/Eta-maan laitokselta, joka ei sovelleta EU:n sosiaaliturva-asetuksia (esim. ruotsalaiset lisäeläkelaitokset)
- Eläkkeen määrän tiedusteleminen sosiaaliturvasopimusmaan laitokselta (Australia, Chile, Israel ja Kanada)
- Muut maat (esim. Venäjä, tiedusteluja ei voi laittaa)

Eläkkeen määrän tiedusteleminen EU:n sosiaaliturva-asetuksia soveltavalta laitokselta

Kelalla on oikeus saada tietoja niiltä EU/Eta-maiden laitoksilta, joiden maksamiin eläkkeisiin sovelletaan EU:n sosiaaliturva-asetuksia. Käytä tiedustelussa ruotsia tai englantia, kun tiedustelet eläkkeen määrää Pohjoismaista, ja englantia, kun pyydät tietoja muista maista. Näin saat vastauksen nopeammin.

Ilmoita asiakkaan vakuutustunnus kyseisessä maassa aina kun se on Kelan tiedossa. Ulkomaisia vakuutustunnuksia on tallennettu HEKY:lle Henkilön yleistietoihin. Puuttuvia vakuutustunnuksia voit etsiä Kelaan jo toimitetuista asiakirjoista. Rekisteröi puuttuvat vakuutustunnukset HEMU:lla asiakkaan tietoihin (Henkilön yleistiedot > Ulkomaiset vakuutustunnukset). Ulkomaisen vakuutustunnuksen rekisteröintiohje löytyy Ratkaistutyön Teknisistä ohjeista kohdasta Ulkomaiset vakuutustunnukset.

Suomessa on eläkkeissä siirrytty sähköiseen tiedonvaihtoon eli EESSlin (Electronic Exchange of Social Security Information). Jos tarvitset eläkkeen määrän tietoja toisesta EU:n sosiaaliturva-asetuksia soveltavasta laitoksesta, tee tiedustelu EESSlin kautta sähköisesti, jos toinen laitoskin on jo siirtynyt EESSlin, eli on EESSI-valmis.

Kaikki EU-/Eta-maan eläkelaitokset eivät vielä ole siirtyneet sähköiseen tiedonvaihtoon EESSlin kautta. Katso Sinetin ratkaisutyön työvälineistä muiden maiden tilanne. Jos maa on EESSI-valmis, katso toimintaohjeet tämän ohjeen kohdasta 'Tiedustelut EU-/Eta-maiden laitoksille, jotka ovat EESSI-valmiita'.

Jos maa ei ole EESSI-valmis, katso toimintaohjeet kohdasta 'Tiedustelut EU-/Eta-maiden laitoksille, jotka eivät ole EESSI-valmiita'.

Tiedustelut EU-/Eta-maiden laitoksille, jotka ovat EESSI-valmiita

Kaikki eläkkeen määrätiedustelut asetuksia soveltavien EU-/Eta-maiden EESSI-valmiille laitoksille on jatkossa laitettava EESSlin kautta RINA-käyttöliittymällä kolmea poikkeusta lukuunottamatta. RINA-käyttöliittymää käytetään KV-keskuksessa.

Jatkossakin on mahdollista tiedustella eläkkeen määriä suojatulla sähköpostilla Viron Sotsiaalkindlustusametista (SKA, vanhuuseläke, perhe-eläke) ja Ruotsin Pensionsmyndighetenistä (PM, vanhuuseläke, perhe-eläke). Katso toimintaohjeet tämän ohjeen kohdasta 'Poikkeuksena Viron Sotsiaalkindlustusamet ja Ruotsin Pensionsmyndigheten, sähköpostimenettely jatkuu'. Sähköpostitiedustelut näihin kahteen laitokseen laittaa sen etuuden käsittelijä, joka tietoa tarvitsee.

Saksan Deutsche Rentenversicherungin (DRV) eläkkeen määriä voi tiedustella Saksan eläkelaitoksen tarjoaman onlinepalvelun kautta. Käyttäjätunnuksia palveluun on myönnetty lähinnä KV-keskuksen ja TK-ratkaisukeskuksen käsittelijöille. Muiden yksiköiden käsittelijät voivat pyytää katsomaan onlinepalvelusta saatavia tietoja lähettämällä sähköpostia ryhmäsähköpostiin KV-ELÄKEASIAT.

Toimintaohje eläkkeensaajan asumistuen käsittelijälle, joka tarvitsee määrätietoa EESSI-valmiilta laitokselta

- Tarkista ensin, onko tarvittava tieto jo toimitettu Kelaan tai onko sitä pyydetty asiakkaalta. Pyydä tieto ensisijaisesti asiakkaalta.
- Jos tietoa tarvitaan Viron Sotsiaalkindlustusametilta tai Ruotsin Pensionsmyndigheteniltä, lähetä tiedustelu laitokseen suojatulla sähköpostilla
- Jos tietoa tarvitaan Saksan eläkelaitoksesta Deutsche Rentenversicherung, lähetä tiedustelu ryhmäsähköpostiin KV-ELÄKEASIAT. KV-osaamiskeskuksessa tarkistetaan, onko tieto saatavilla Saksan laitoksen online-palvelun kautta.
- Jos tietoa pitää pyytää joltakin muulta EESSI-valmiilta laitokselta, luo Oiwaan SED-pyyntötyö etuudella 'Eläkkeensaajan asumistuki'.
 - Kirjoita työn kommenttiin teksti ruotsiksi tai englanniksi, jonka KV-keskus liittää ulkomaille EESSlin kautta lähetettävään tiedusteluun. Kirjoita, mitä tietoja ulkomailta halutaan, mistä laitoksesta ja mistä ajankohdasta lukien.
 - Ohjaa työ Kansainvälisten asioiden keskuksen työjonolle 'TUKI 99600'.

Toimintaohje KV-keskuksen käsittelijälle tiedustelun lähettämiseen sähköisesti RINA-käyttöliittymällä

KV-keskuksen käsittelijä laittaa eläkkeen määrien tiedustelut EESSI-valmiisiin laitoksiin EESSIn kautta RINA-käyttöliittymällä, jos kyse ei ole Viron SKA:lle, Ruotsin PM:lle tai Saksan DRV:lle laitettavasta tiedustelusta.

- Jos käynnissä on yhteinen eläkehakemusprosessi (RINAssa avoimena joko P_BUC_01, _02, _03 tai _10), KV-keskuksen käsittelijä tiedustelee eläkkeen määriä P8000 SEDillä avoimen eläkehakemus-BUCin sisällä.
- Jos hakemus-BUCia ei ole avoimena, KV-keskuksen käsittelijä tiedustelee eläkkeen määriä lisätieto-BUCilla P_BUC_05. Kuitenkin
 - Jos eläkkeen määrää tarvitaan ainoastaan takuueläkettä varten (ei kansaneläkettä käsittelyssä tai maksussa), KV-keskuksen käsittelijä pyytää ulkomaan eläkkeen määriä BUCilla P_BUC_07.
 - Jos eläkkeen määrää tarvitaan ainoastaan eläkkeensaajan asumistukea varten (ei kansaneläkettä käsittelyssä tai maksussa), KV-keskuksen käsittelijä pyytää ulkomaan eläkkeen määriä joko BUCilla H_BUC_01 tai BUCilla M_BUC_03a.

Poikkeuksena Viron Sotsiaalkindlustusamet ja Ruotsin Pensionsmyndigheten, sähköpostimenettely jatkuu

Senkin jälkeen kun kaikki laitokset ovat EESSI-valmiita, voidaan eläkkeen määrää tiedustella poikkeuksellisesti suojatulla sähköpostilla kahdesta laitoksesta:

- Viron Sotsiaalkindlustusamet (vanhuus- ja perhe-eläkkeet)
- Ruotsin Pensionsmyndigheten (vanhuus- ja perhe-eläkkeet)

Näiden laitosten kanssa on sovittu kahdenvälisesti, että eläkkeen määrätiedustelut voi laittaa suojatulla sähköpostilla, jos käynnissä ei ole yhteistä eläkehakemusprosessia EESSIssä. Tiedustelun sähköpostilla tekee sen yksikön käsittelijä, joka tarvitsee eläkkeen määrän tietoa ulkomailta. Muita tiedusteluja ei voi laittaa sähköpostitse.

Eläkkeen määrän tiedusteleminen sähköpostitse Viron Sotsiaalkindlustusametista (SKA)

Laita eläkkeen määrätiedustelut Sotsiaalkindlustusametiin sähköpostiosoitteeseen info@sotsiaalkindlustusamet.ee.s

Kirjoita varsinaiseen viestiin aina myös asiakkaan nimen lisäksi vakuutustunnus Virossa. Otsikkokenttään yksilöivää tietoa ei saa laittaa.

Eläkkeen määrän tiedusteleminen sähköpostitse Ruotsin Pensionsmyndighetenistä (PM)

Laita eläkkeen määrätiedustelut Pensionsmyndigheteniin sähköpostiosoitteeseen international@pensionsmyndigheten.se.s

Kirjoita varsinaiseen viestiin aina myös asiakkaan nimen lisäksi vakuutustunnus Ruotsissa. Otsikkokenttään yksilöivää tietoa ei saa laittaa.

Tiedustelut EU-/Eta-maiden laitoksille, jotka eivät ole EESSI-valmiita

Jos laitos, josta tietoa eläkkeen määrästä tarvitaan, ei ole vielä EESSI-valmis, on tiedustelu laitettava kuten tähänkin asti, eli kirjeitse. Tiedustelun tekee sen yksikön käsittelijä, joka tietoa tarvitsee. Kts. Sinetin taulukko EESSI-valmiista maista.

Jos tiedossasi ei ole maksavan laitoksen yhteystietoja (esimerkiksi aiemmin toimitettua maksukuittia tai muuta selvitystä, etsi yhteystietoja EESSI-laitoshakemistosta tai CICSin

OSKY-toiminnolla Viranomaiset ja laitokset > Ulkomaan laitokset. Tee kysely E001-lomakkeella.

Eläkkeen määrän tiedusteleminen EU-/Eta-maan laitokselta, joka ei sovelle EU:n sosiaaliturva-asetuksia

Jos tarvitset määrätietoja EU-/Eta-maan laitoksesta, joka ei sovelle EU:n sosiaaliturva-asetuksia, tietoja ei voi kysyä suoraan laitoksesta ilman asiakkaan kirjallista suostumusta siihen. Tiedusteluja laitoksiin ei voi suostumuksen jälkeenkään laittaa sähköisesti EESSIn kautta. Käytännössä määrätiedusteluja on laitettu ruotsalaisiin työmarkkinasopimuseläkelaitoksiin, eli lisäeläkelaitoksiin.

Jos tarvitset tietoa ruotsalaisista työmarkkinasopimuslaitoksista, voit tarkistaa Sinetin ratkaisutyön sivuston Ruotsin eläkejärjestelmäkuvauksesta, miten kukin laitos toivoo Kelan olevan yhteydessä. Jos huomaat, että Sinetin tiedot eivät enää pidä paikkaansa esimerkiksi yhteystietojen osalta, ilmoita siitä KV-eläkeasiat-ryhmäsähköpostilaatikkoon.

Tarkista ennen tiedustelun tekemistä, että asiakkaan kirjallisesti antama suostumus on kirjattu asiakkaan tietoihin (HEKY > Henkilön yleistiedot > Ulkomaiset lisäeläkelaitokset). Kirjaa suostumus HEMUlla, jos tieto puuttuu. Suostumustiedon kirjaamisen ohje löytyy Ratkaistutyön Teknisistä ohjeista kohdasta Ulkomaiset lisäeläkelaitokset.

Sosiaaliturvasopimusmaat

Australian, Chilen, Israelin ja Kanadan eläkelaitosten kanssa on sovittu yhteydenpidosta laitosten kesken. Voit tiedustella eläkkeistä näiden maiden viranomaisilta käyttämällä kyseisen sopimuksen mukaista yhteydenpitolomaketta. Lomakkeet löytyvät Sinetistä Lomakkeet-työtilasta. Voit etsiä oikean lomakkeen työtilasta kirjoittamalla lomakekoodin tai maan nimen työtilan Etsi tiedosto –hakuun. (Saat lomakkeen auki täytettävässä muodossa, kun valitset lomakkeen nimen perästä "...” ja avautuvasta valikosta "avaa".)

Yhteydenpitolomakkeen nimi:

- Australia: FI/AUS 2
- Chile: FI/CL 2
- Israel: FI/ISR 2
- Kanada: FIN/CAN 3

USA:n laitoksen kanssa yhteydenpitoa ei ole, vaan selvitykset on hankittava asiakkaalta itseltään.

Muut maat

Muiden maiden, esim. Venäjän kanssa Kelalla ei ole sopimusta yhteydenpidosta, eikä näiden maiden laitoksilla siten ole velvollisuutta toimittaa Kelalle tietoja. Myös oikeiden yhteystahojen löytyminen voi olla vaikeaa. Näissä tapauksissa asiakkaan on itse toimitettava tiedot Kelaan.

1.7.3 Ulkomailla olon vaikutus eläkkeen määrään (suhteutus)

Eläkkeenhakijan ulkomailla olo pienentää kansaneläkkeen määrää, jos hän on asunut Suomessa vähemmän kuin 80 % siitä kokonaisajasta, joka on kulunut 16 vuoden iän täyttämisestä eläkkeen alkamiseen.

Ennen 1.1.2008 alkanutta vanhuuseläkettä ei pienennetty ulkomailla olon vuoksi, jos eläkkeensaaja oli asunut Suomessa 40 vuotta 16 vuoden iän täyttämisen ja eläkkeen alkamisen välisenä aikana.

1.7.3.1 Eläkkeen määrään vaikuttava vakuutusaika

(KEL 568/2007 21 §)

Kansaneläkettä varten eläkkeen määrään vaikuttavaa vakuutusaikaa karttuu hakijan Suomessa asumalta tai työskentelemältä ajalta 16 vuoden iän täyttämisestä kansaneläkkeen tai takuueläkkeen alkamiseen, kuitenkin enintään 65 vuoden ikään saakka. Työskentelyn edellytyksenä on vakuuttamislain edellyttämän ansiotasovaatimuksen täytyminen. Vakuutusaikaa karttuu myös sellaiselta tosiasialliselta ulkomailla olon ajalta, jolloin henkilöön sovelletaan kansaneläkelakia vakuuttamislain perusteella (esimerkiksi Suomesta lähetetty työntekijä). Henkilön tai tämän työnantajan on tällöin viimeistään Suomeen paluun yhteydessä ilmoitettava ulkomailla oleskelusta (ks. ilmoitusvelvollisuus). Ilmoituksen tekemisellä on merkitystä kansaneläkettä varten kertyvän vakuutuskauden kannalta, vaikka henkilöllä ei olisi mitään etuutta maksussa.

Kansaneläkelain 21 §:n 2. momentti on kumottu lainmuutoksella, joka tuli voimaan 1.7.2012. Siten ulkomailta maksettava oma eläke tai työtapaturman taikka liikennevahingon perusteella maksettava korvaus ei enää estä vakuutusajan karttumista Suomessa asutulta ajalta. Ulkomaan eläkkeen saamisen ajalta ei kuitenkaan kartu uutta vakuutusaikaa, jos asiakas saa samanaikaisesti Suomesta sellaista etuutta, joka estää vakuutusajan karttumisen.

Vakuutusajan karttumista ei estä myöskään

- aikaisempi kuntoutustuen saaminen, jos sen lakkaamista on seurannut vähintään kuukauden pituinen eläkkeetön kausi
- sairauspäivärahan saaminen Suomesta tai ulkomailta
- työeläkkeen saaminen Suomesta
- perhe-eläkkeen saaminen Suomesta tai ulkomailta
- eläkettä saavan hoitotuen saaminen työeläkkeen perusteella 1.1.2008 lukien, jos kansaneläkehakemus on hylätty eläketulojen vuoksi
- eläketuki.

Ajalta, jolta henkilö on saanut pitkäaikaistyöttömien eläketukea, ei kartu vakuutusaikaa vanhuuseläkettä varten. Uutta vakuutusaikaa ei kartu myöskään siltä ajalta, jolta työttömyyseläkettä ei työssä olon vuoksi makseta taikka jolta työkyvyttömyyseläke on lepäämässä. Myös takuueläkkeen saaminen estää vakuutusajan karttumisen kansaneläkettä varten.

Jos toistaiseksi myönnetty eläke on lakannut lainmuutoksen, perhesuhteiden tai eläketulojen muutoksen johdosta, sen saamisen ajalta ei kartu vakuutusaikaa uutta eläkettä varten.

Eläkkeen määrään vaikuttavaa vakuutusaikaa ei kartu ollenkaan silloin, kun asiakas muuttaa Suomeen ensimmäistä kertaa vasta 65 vuotta täytettyään. Tällöin asiakas ei voi saada kansaneläkettä. Vakuutusaikaa karttuu vain karenssiaikaa varten.

1.7.3.2 Suhteutus

(KEL 568/2007 21 §)

Kansaneläkkeen määrä suhteutetaan hakijan Suomessa asumaan aikaan aina, kun hän ei ole asunut tai ollut täällä vakuutettuna koko sitä aikaa, joka on kulunut 16 vuoden iän täyttämisestä kansaneläkkeen tai takuueläkkeen alkamiseen tai enintään 65 vuoden iän täyttämiseen. Suhteuttamisesta huolimatta kansaneläkkeen määrä voi olla täysi, jos hakijalla on eläkkeen määrään vaikuttavaa Suomen vakuutusaikaa vähintään 4/5 eli 80 % siitä kokonaisajasta, joka on kulunut 16 vuoden iän täyttämisestä eläkkeen alkamiseen tai 65 vuoden ikään.

Suhteutuserroin saadaan jakamalla kansaneläkkeen määrään vaikuttava vakuutusaika ajalla, joka on 80 prosenttia 16 vuoden iän täyttämisen ja 65 vuoden iän täyttämisen tai eläkkeen alkamisen välisestä ajasta.

Suhteutettu kansaneläke lasketaan siten, että täysi perhesuhteiden mukainen kansaneläke kerrotaan suhteutuskertoimella ja sen jälkeen otetaan huomioon tulojen vaikutus (KEL 568/2007 20 §).

Jos nuoren henkilön työkyvyttömyys alkaa hänen asuessaan Suomessa ja ennen kuin hän on täyttänyt 19 vuotta, kansaneläkettä ei suhteuteta hänen Suomessa asumaan aikaan.

1.7.4 Kansainväliset säännökset

Sosiaaliturva-asetuksissa 883/2004, 987/2009, 1408/1971 ja 574/1972 on määräyksiä vakuutusajoista ja siitä, miten eri maiden päällekkäisiä vakuutusaikoja käsitellään. Niissä on määräyksiä myös eläketulojen huomioon ottamisesta ja eläkkeen määrän laskemisesta.

Pohjoismaisessa sosiaaliturvasopimuksessa on määräyksiä siitä, miten vakuutusajat ovat karttuneet Pohjoismaiden välillä liikkuneille henkilöille eläkettä varten ajalta ennen 1.1.1994.

Kahdenvälisiä sosiaaliturvasopimuksia sovellettaessa vakuutusaikaan ja eläkkeen määrän laskemiseen sovelletaan kansaneläkelain säännöksiä. Australian sosiaaliturvasopimuksessa on määräykset eläkkeen laskennasta sen mukaan, kummassa sopimusmaassa hakija asuu.

Jos toisessa sopimusmaassa asuva eläkkeenhakija on ollut vakuutettuna Suomen lisäksi myös muussa EU-/Eta-maassa, eläkkeen laskennassa tulee ottaa huomioon myös asetuksen 883/2004 eläkemääräykset. Lue lisää ratkaisemisesta .

1.7.4.1 EU-lainsäädännön vaikutukset eläkkeen määrään

Sosiaaliturva-asetuksissa [883/2004](#), [987/2009](#), [1408/1971](#) ja [574/1972](#) sekä Pohjoismaisessa sosiaaliturvasopimuksessa on määräyksiä vakuutusajoista ja siitä, miten eri maiden päällekkäisiä vakuutusaikoja käsitellään. Sosiaaliturva-asetuksissa on määräyksiä myös eläketulojen huomioon ottamisesta ja eläkkeen määrän laskemisesta.

Perusasetuksessa 883/2004, sen johtolauseessa 43 ja liitteessä XI SUOMI kohdassa 1 on kansaneläkkeiden laskemisesta erityismääräys. Säännökset eivät koske perhe-eläkettä.

1.7.4.1.1 Eläkkeen määrään vaikuttava vakuutusaika

(KEL 568/2007 21 §)

Kansaneläkkeen määrän laskentaa varten karttuu vakuutusaikaa Suomessa asumisesta ja työskentelystä 16 vuoden iän täyttämisestä kansaneläkkeen tai Suomessa asumisesta takuueläkkeen alkamiseen, enintään kuitenkin 65 vuoden ikään saakka. Eläketuen saaminen ei estä kansaneläkkeen vakuutusajan karttumista. Vakuutusaikaa ei kartu ajalla 1.8.2004 - 31.3.2019 pelkästä työskentelystä Suomessa, jos työskentely ei ole kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta. Soveltamisalalain kumonnoen, 1.4.2019 voimaan tulleen vakuuttamislain mukaan, vakuutusaikaa työskentelyn perusteella karttuu, jos työntekijä saavuttaa tietyn ansiotason (696,60€ / kuukaudessa vuoden 2019 tasossa). Vakuutusaikaa karttuu myös sellaiselta ulkomailla olon ajalta, jona henkilö pysyy Suomessa vakuutettuna (esimerkiksi Suomesta lähetetty työntekijä, jolla on Kelan päätös tai Eläketurvakeskuksen todistus). Myös siltä Suomessa asutulta ajalta, jona hakija on saanut ulkomailta eläkettä tai korvausta, karttuu vakuutusaikaa 1.7.2012 tai sen jälkeen alkavaa eläkettä varten.

Ennen aikaa 1.7.2012 vakuutusaikaa ei karttunut siltä Suomessa asumis- tai työskentelyajalta, jolta hakija oli tosiasiallisesti saanut omaan vakuutukseen perustuvaa jatkuvaa eläkettä tai korvausta ulkomailta. Jatkuvuus määriteltiin samalla tavalla kuin etuuksia tuloksi otettaessa.

Tosiasiallinen saaminen tarkoitti sitä, että etuutta maksettiin, eikä esimerkiksi eläkettä ollut jätetty lepäämään. Ulkomaan etuuden määrällä tai sillä, oliko se täyttä vai osaeläkettä, ei ollut merkitystä. Ulkomaan eläkkeinä, jotka estivät vakuutusajan karttumisen Suomessa asuttaessa, tulivat kysymykseen työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvat eläkkeet eli samat etuudet, jotka kansaneläkelain mukaan olisi otettu tulona huomioon, sekä lisäksi ulkomailta maksettavat kansaneläkkeet ja siihen verrattavat eläkkeet. Esimerkiksi Ruotsin työmarkkinasopimuksiin perustuvien eläkkeiden (avtalspension, tjänstepension) ja elinkoron (livränta) saaminen työtapaturman tai liikennevahingon perusteella esti Suomen vakuutusajan karttumisen.

Myös sellainen Suomessa asuttu aika, jolta hakija on aikaisemmin saanut Kelan kuntoutustukea, kartuttaa vakuutusaikaa myöhemmin alkavaa (vähintään yhden kuukauden katkos) uutta eläkettä tai kuntoutustukea varten.

Ennen vuotta 2010 saadun pitkäaikaistyöttömien eläketuen (39/2005) ja takuueläkkeen saamisen ajalta ei kartu vakuutusaikaa kansaneläkettä varten. Jos toistaiseksi myönnetty eläke on lakannut lainmuutoksen, perhesuhteiden tai eläketulojen muutoksen johdosta, sen saamisen ajalta ei kartu vakuutusaikaa uutta eläkettä varten. Näin myös silloin, jos työttömyyseläkettä ei makseta työskentelyn johdosta tai työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään.

Esimerkki. Asiakas on muuttanut Suomeen 25 vuoden iässä vuonna 1990.

Sairastuttuaan hänelle on myönnetty sairauspäiväraha-kauden jälkeen työkyvyttömyyseläke 1.9.2010. Eläke on suhteutettu Suomessa asuttuun aikaan (n. 20 vuotta). Asiakas on löytänyt työpaikan ja haluaa kokeilla paluuta työelämään. Kuukausiansiot ylittävät ansaintarajan 1.9.2011 lukien, joten työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään samasta ajankohdasta kahden vuoden ajaksi. Kiivas työtahti käy liiaksi asiakkaan voimille, joten hän lopettaa työskentelyn 15.5.2012 ja pyytää eläkkeensä maksamista.

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen aloitetaan 1.6.2012 lukien aikaisemman suhteutuksen mukaisena. Eläkkeen lepäämisen ajalta 1.9.2011 – 30.5.2012 hänelle ei ole karttunut lisää vakuutusaikaa.

Työeläkkeenä Suomesta saatu oma tai perhe-eläke ei estä vakuutusajan karttumista.

Selvitä tarvittaessa ennen Suomen vakuutusajan vahvistamista asiakkaan suomalaiset työsuhteet työeläkejärjestelmän ansiotyörekisteristä tai Eläketurvakeskuksen P5000-vakuutuskauditodistuksesta. Näin siitä syystä, ettei Suomen vakuutusajaksi vahvistettaisi sellaista aikaa, jona merityön tai rajatyön tekijä on työnteon perusteella kuulunut toisen maan vakuutukseen tai ettei Suomen vakuutusajasta jäisi puuttumaan aikaa, jona henkilö on tehnyt työtä Suomessa asumatta täällä.

Asetuksen mukaisen pro rata -eläkkeen määrän laskemista varten tarvitaan myös muiden maiden vahvistamat vakuutuskaudet (P5000 tai E 205-lomake). Voidaksesi laskea lopullisen eläkkeen määrän tarvitset kaikkien niiden maiden vahvistamat vakuutuskaudet, joissa asiakas on ollut eläkevakuutettuna. Laskennassa on otettava huomioon myös niiden vakuutettuna olomaiden vakuutuskaudet,

- joista eläkettä ei vielä haeta esimerkiksi korkeamman eläkeiän vuoksi
- joiden vanhuuseläkettä on lykätty tai
- joissa hakemus on hylätty.

Jos toisessa maassa ei ole asumisperusteista eläketurvaa, se vahvistaa vakuutusajakseen vain työskentelyajan. Siten tällaisessa maassa asuttu aika ei ole minkään maan vakuutusaikaa. Jos toisen maan vahvistamat ajat eivät ole päällekkäisiä Suomen vakuutusajan kanssa, ne hyväksytään yleensä sellaisinaan. Kuitenkaan toisen maan vakuutusaikanaan ilmoittamaa tulevan ajan osuutta ei hyväksytä.

Sovellettaessa asetuksia 883/2004 ja 987/2009 ei ole merkitystä, onko toinen maa luokitellut vakuutuskautensa eläkeoikeutta kartuttaviksi tai eläkkeen määrän laskennassa huomioonotettaviksi.

Asetuksen 883/2004, sen johtolauseen 43 ja liitemääräyksen XI mukaan Kela saa ottaa toisista asetuksia soveltavista maista ansaitut omat työeläkkeet tulona huomioon kansaneläkkeessä, jos hakijan Suomen vakuutusaikaa lisätään muiden maiden vakuutusajoilla. Edunjättäjän Suomen vakuutusaikaa ei lisätä muiden maiden vakuutusajoilla, koska asetuksen liitemääräys ei koske perhe-eläkkeitä. Liitemääräys ja vakuutusajan lisääminen koskevat tilanteita, joissa toisessa maassa on olemassa työeläke, joka voisi olla tuloa kansaneläkkeessä. Näin ollen esim. laskettaessa Suomessa asuvan henkilön itsenäistä eläkettä tilanteessa, jossa henkilö hakee Suomesta kansaneläkettä ja Virosta uutta työkykyisyysetuutta, Viron vakuutusaikaa ei lisätä Suomen aikaan kansaneläkettä laskettaessa. Näin sen vuoksi, että Viron uutta työkykyisyysetuutta ei pidetä työeläkkeenä. Jos kansaneläkkeen saajalle täytyy laskea pro rata -eläke, silloin Viron vakuutuskaudet kuitenkin on lisättävä Suomen vakuutusaikaan, jotta pro rata-eläkkeen laskemisessa tarvittava teoreettinen eläke määräytyy oikein.

Ota huomioon muiden maiden vahvistamat vakuutusajat selvitettyäsi ensin mahdollisen päällekkäisten vakuutusaikojen vaikutuksen. Toisten maiden vakuutusajat otetaan huomioon riippumatta siitä, haetaanko eläkettä kaikista EU-maista yhtä aikaa tai myönnetäänkö niistä eläkettä, eli toisen maan vahvistama

- työskentelyaika
- työskentely- ja asumisajan maksimipituus, jos maa on vahvistanut myös asumisaikaa
- pelkkä asumisaika, vaikka asumiseen perustuvaa eläkettä ei oteta tuloksi.

Esimerkki

Henkilö hakee eläkettä Suomesta ja Ruotsista, mutta on työskennellyt myös Norjassa, josta ei vielä hae eläkettä. Koska eläkettä haetaan Suomen lisäksi myös muusta EU-/Eta-maasta, kansaneläkettä laskettaessa otetaan huomioon vakuutusaika kaikista EU-/Eta-maista, vaikka Norjan eläke haetaan vasta myöhemmin.

Esimerkki

Henkilö on työskennellyt Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Hän hakee eläkettä vain Suomesta. Kansaneläke lasketaan kansallisten sääntöjen mukaisesti eikä Ruotsin ja Norjan vakuutusaikaa oteta huomioon. Kansaneläkettä laskettaessa otetaan huomioon Ruotsin ja Norjan vakuutusajat siinä vaiheessa, kun henkilö hakee eläkettä muusta EU-/Eta-maasta.

Kirjaa Eläkkeen vakuutusajat –tietoihin lisäksi tekninen FIN-kestoivi ja rekisteröi sille Suomen vakuutusajan lisäyksenä huomioon ottamasi muiden maiden vahvistamien vakuutusaikojen summa.

Päällekkäiset vakuutusajat

([987/2009 artiklat 12 ja 43](#))
([574/72 art. 15](#))

Sovellettaessa asetusta 987/2009 niihin eläkkeisiin, jotka alkavat 1.5.2010 tai sen jälkeen, päällekkäisistä vakuutusajoista todetaan, että

- pakollinen kausi syrjäyttää toisen maan vapaaehtoisesta tai valinnaisesta kauden.

Toukokuun 2010 alusta lukien ei voi enää karttua vakuutusaikaa samanaikaisesti kahdesta maasta, jos henkilö on yrittäjänä asuinmaassaan ja käy palkkatyössä toisessa maassa. Tällöin vakuutusaika karttuu vain työntekomaasta ([883/2004 artikla 13](#)).

Edelleen on voimassa pääsääntö, että vakuutusaikaa karttuu työskentelymaasta. Siten asuinmaasta ei kartu vakuutusaikaa, jos henkilö samanaikaisesti työskentelee toisessa maassa tai toisen maan lipun alaisessa aluksessa.

Takautuvia Suomessa asumisen aikoja selvitettyäsi pätee edelleen se tosiaikaperiaate, että noudatetaan sitä lainsäädäntöä, joka oli voimassa muuton hetkellä. Lisäksi on otettava huomioon henkilöille annetut vakuuttamispäätökset / -ratkaisut. Jos vakuuttamispäätöksen / -ratkaisun antamisen jälkeen asiakkaan olosuhteissa on tapahtunut muutoksia, niillä saattaa olla vaikutuksia Suomen vakuutusajan karttumiseen. Jos tällaisista olosuhdemuutoksista, esimerkiksi ulkomailta töissä olosta, saadaan tieto vasta eläkettä haettaessa, kysymykseen saattaa tulla vakuuttamisasian tarkistaminen.

Asetuksessa 574/1972 on säännöt siitä, miten menetellään, kun eri maiden vakuutusajat ovat päällekkäisiä. Niiden mukaan noudatetaan seuraavaa järjestystä

- pakollinen kausi syrjäyttää vapaaehtoisen tai valinnaisen kauden
- varsinainen kausi syrjäyttää siihen rinnastettavan kauden
- täytetty kausi syrjäyttää hyväksi luettavan kauden.

Yleensä työntekijä on vakuutettu vain yhdessä asetusta soveltavassa valtiossa kerrallaan ([1408/1971 artikla 13](#)). Jos ennen vuotta 1994 kummankin maan pakolliset vakuutusajat ovat päällekkäiset, ota huomioon vain Suomessa karttunut vakuutusaika. Vuodesta 1994 lukien työntekijä voi olla vakuutettuna samanaikaisesti kahdessa maassa seuraavissa tilanteissa:

- Hakija asuu ja toimii yrittäjänä yhdessä maassa ja työskentelee samanaikaisesti toisessa maassa ([1408: 14 c artikla](#) ja liite VII).
- Hakija, joka kuuluu yhden maan pakolliseen vakuutukseen, voi samanaikaisesti kuulua toisen maan vapaaehtoiseen tai valinnaiseen vakuutukseen, jos tämä maa sen hyväksyy ([574: artikla 15](#)).

Jos vuoden 1993 jälkeen työnteosta karttuneet toisen maan vakuutusajat ovat päällekkäisiä Suomen asumisajan kanssa eikä kyseessä ole edellä mainittu sallittu päällekkäisyystilanne, työskentelymaan vakuutusaika syrjäyttää Suomessa yksinomaan asumisesta karttuneen vakuutusajan. Jos toisen maan työskentelyajan kanssa päällekkäistä on sekä Suomen asumisaika että Suomen työskentelyaika, Kela ottaa huomioon asumisaikana sen ajan, jonka Eläketurvakeskus on ilmoittanut työskentelyajaksi. Tältä osin siis toisen maan työskentelyaika syrjäytyy. Kuitenkin jos henkilö on ollut vakuutettuna **Pohjoismaissa ja työntekoon perustuvat maiden vakuutusajat ovat päällekkäiset sinä vuonna, jona henkilö muuttaa toiseen Pohjoismaahan**, Kela ottaa muuttovuodesta vakuutusajakseen vain Suomessa asutun ajan.

Vuotta 1994 aikaisempia päällekkäisiä vakuutusaikoja karsittaessa tulee ottaa huomioon se, että Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen mukaan vakuutusaikaa peruseläkettäkin varten karttuu vain työskentelymaasta, jos henkilö asuu yhdessä Pohjoismaassa ja työskentelee toisessa. Jos henkilö työskentelee kahdessa Pohjoismaassa, joista toinen on asuinmaa, vakuutusaikaa peruseläkettä varten karttuu asuinmaasta. Henkilö asuu siinä Pohjoismaassa, jossa hän on väestökirjoilla (Pohj. sop. artikla 11).

Vuotta lyhyempi vakuutusaika

(KEL 568/2007 9 §)
([883/2004 artikla 57](#))
([1408/71 art 48](#))

Vuotta lyhyemmän vakuutusajan perusteella ei tarvitse myöntää eläkettä, jos kansallisen lain mukaan vaaditaan vähintään vuoden tai tätä pidempi vakuutusaika. Tällöin jokainen maa, jossa työntekijä on ollut vakuutettuna vuoden tai joka ei vaadi edes vuoden vakuutusaikaa, ottaa omaa pro rata -eläkettä laskiessaan huomioon ne muiden maiden alle vuoden pituiset vakuutusajat, joiden perusteella nämä eivät myönnä eläkettä. Ajat otetaan huomioon laskettaessa eläkkeen teoreettista määrää, mutta ei teoreettista eläkettä suhteutettaessa.

Toisen maan ilmoittamat alle vuoden pituiset vakuutuskaudet kirjataan Eläkkeen vakuutusajat -tietoihin sekä toisen maan vakuutusaikana että Suomen vakuutusajan lisäyksenä tekniselle FIN-kestoriville.

1.7.4.1.2 Eläketulot

(KEL 22 §) (KEL 31 §, 33 § ja 34 §) (KEL 43 §)
([883/2004 artiklat 53 - 55](#))
(1408/71 art. 46 – 46c)

Asetuksissa 883/2004 ja 1408/1971 on säännökset siitä, miten samanlaiset ja erilaiset etuudet voidaan sovittaa yhteen eli ottaa tulona huomioon. Perusasetuksen 883/2004 johtolauseessa 43 ja asetuksen liitteessä XI SUOMI kodassa 1 on kansaneläkkeiden laskemisesta ja tulojen huomioon ottamisesta erityismääräys.

Samanlainen etuus

Samanlaisella etuudella tarkoitetaan asetuksien 883/2004 ja 1408/1971 piiriin kuuluvaa vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkettä, joka on myönnetty saman henkilön vakuutuskausien perusteella. Asetus kieltää sovittamasta yhteen samanlaisia etuuksia. Siten esimerkiksi suhteutetussa vanhuuseläkkeessä ei voida ottaa tulona huomioon toisen maan vanhuuseläkettä, jos myös se on laskettu hakijan vakuutuskausien perusteella.

Kansaneläke katsotaan samanlaiseksi etuudeksi kuin toisesta asetuksia soveltavasta maasta maksettava työeläke ja kansaneläkettä vastaava peruseläke tai takuueläke. Perhe-eläke katsotaan samanlaiseksi etuudeksi kuin toisesta maasta saman edunjättäjän jälkeen maksettava työeläke ja perhe-eläkkeenä maksettava peruseläke tai takuueläke.

Erityismääräyksen perusteella Kela saa asetusta 883/2004 soveltaessaan ottaa toisista sosiaaliturva-asetuksia soveltavista maista ansaitut samanlaiset **työeläkkeet** tulona huomioon kansaneläkkeessä vastaavalla tavalla kuin Suomen työeläkkeet. Tämä kuitenkin edellyttää, että Suomessa asutuksi ajaksi katsotaan myös ne vakuutusajat, jotka hakijalle on karttunut muista maista. Toisesta maasta asumisen perusteella myönnettyä eläkettä ei edelleenkään saa ottaa tulona huomioon.

Erilainen etuus

Eri henkilöiden vakuutukseen tai eri vakuutustapahtumaan perustuvat etuudet ovat erilaisia. Siten omassa eläkkeessä saadaan ottaa tulona huomioon toisen maan perhe-eläke ja sellainen oma eläke, joka perustuu esimerkiksi edesmenneen tai eronneen puolison vakuutusaikaan. Jos osa toisen maan eläkkeestä perustuu puolison vakuutusaikaan, tämä osa otetaan tulona huomioon omassa eläkkeessä. Ellei ulkomaan päätöksestä tai muuten selviä (esimerkiksi prosenttiosuutena laskemalla) tämän toisen henkilön vakuutusaikaan perustuvan osuuden määrä, koko eläke jätetään ottamatta huomioon.

Myös liikennevahingon ja tapaturman perusteella maksettavat eli eri vakuutustapahtumaan perustuvat etuudet ovat erilaisia kuin eläkkeet ja ne saadaan sovittaa yhteen. Erilaisia ovat myös esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeet, jos toisen maan eläke lasketaan vakuutusajan perusteella ja toisen maan eläke ei riipu

vakuutusajan pituudesta. Kelan eläkkeistä nuoren työkyvyttömän eläke ja VTS-eläke eivät riipu vakuutusajan pituudesta. VTS-eläkkeellä tarkoitetaan eläkettä, joka on alkanut ennen 1.1.1999 suhteuttamattomana eikä sitä ole myöhemminkään suhteutettu.

Eläkettä määrittäessä Suomesta ja ulkomailta maksettavat eläkkeet sekä tapaturma- ja liikennevakuutuskorvaukset otetaan tulona huomioon yleensä kansaneläkelain periaatteiden mukaisesti. Kuitenkaan toisesta asetuksia soveltavasta maasta maksettavaa samanlaista eli saman henkilön vakuutukseen perustuvaa, asetuksen piiriin kuuluvaa eläkettä ei oteta eläketulona huomioon, koska tämä kielletään asetuksessa 1408/71. Perhe-eläke katsotaan samanlaiseksi etuudeksi kuin toisesta maasta saman edunjättäjän jälkeen maksettava työperhe-eläke ja perhe-eläkkeenä maksettava peruseläke tai takuueläke.

Sosiaaliturva-asetuksia soveltavien maiden ulkopuolisista maista maksettavat kansaneläkkeet, työeläkkeet ja korvaukset ovat tuloa riippumatta siitä, perustuvatko ne omaan vai edunjättäjän vakuutukseen. Tulona otetaan huomioon myös sosiaaliturvasopimusmaista myönnetty eläkkeet.

Asetusta sovellettaessa toisesta maasta maksettava työkyvyttömyyseläke ei saa estää leskeneläkkeen saamista. Jatkoeläkkeen täydennysmäärässä otetaan siten toisen maan työkyvyttömyyseläke tulona huomioon, koska se perustuu eri vakuutustapahtumaan.

Saman erilaisen etuuden tai tulon vaikutus

(883/2004 artikla 55)

(1408/71 art. 46 – 46c)

Jos sama erilainen etuus vaikuttaa kahden tai useamman asetuksia soveltavan maan eläkkeen määrään, tätä etuutta ei saa ottaa tulona huomioon sen suuruisena kuin kansallinen laki edellyttää. Erilaisella etuudella tarkoitetaan esimerkiksi eläkettä tai korvausta, joka perustuu toisen henkilön vakuutukseen tai eri vakuutustapahtumaan (tapaturma- ja liikennevakuutuskorvaukset) sekä muuta tuloa, joka vaikuttaa eläkkeen laskentaan. Se, minkä suuruisena tällainen etuus otetaan tulona huomioon, on kerrottu kohdassa Lopullinen eläke ja sen laskeminen (Vanhuuseläke > Määräytymisperusteet > Kv-säännökset > EU-säännökset > Määrän laskeminen > Lopullinen eläke ja sen laskeminen).

Tällainen tilanne on esimerkiksi Ruotsin elinkoron (livränta) ottaminen huomioon kansaneläkkeessä, jos se vaikuttaa eläkkeen laskentaan myös Ruotsissa.

Työeläkkeen teoreettinen määrä

Asetusta 1408/1971 sovellettaessa tämä ohje koskee kansaneläkettä ja perhe-eläkettä. Sovellettaessa asetusta 883/2004 ohje koskee vain perhe-eläkettä.

Asetuksen 1408/1971 mukaista pro rata -eläkkeen määrää laskettaessa suomalaisia lakisääteisiä omia työeläkkeitä ei oteta tuloksi, vaan niiden sijasta yhteen sovitettu työeläkkeen teoreettinen määrä. Teoreettisella määrällä tarkoitetaan sitä eläkettä, jonka asiakas saisi, jos hän olisi työskennellyt Suomessa myös sen ajan, jonka hän on työskennellyt muissa asetuksia soveltavissa maissa.

Teoreettinen määrä sisältää kaikki henkilön yksityisten alojen ja julkisten alojen lakisääteiset työeläkkeet ja lisäksi sitä laskettaessa on otettu huomioon myös muiden

asetuksia soveltavien maiden työskentelyaika. Teoreettinen työeläke otetaan tuloksi kuten muukin työeläke 1.1.2005 alkaen eli ilman siihen sisältävää

- työeläkkeen lapsikorotusta
- 63 ikävuoden jälkeen ansaittua työeläkkeen osaa
- työeläkkeen lykkäyskorotusta
- lapsen hoidon ja opiskelun ajalta karttunutta osuutta
- työkyvyttömyyseläkkeen kertakorvausta.

Työeläkkeen varhennusvähennys otetaan tuloksi eli varhennusvähennyksen osuus lisätään tuloksi otettavaan määrään.

Teoreettisen työeläkkeen määrään ei sisälly

- yksityisten alojen rekisteröimätöntä eikä rekisteröityä lisäeläkettä
- kansanedustajan ja valtioneuvoston jäsenen eikä vanhan virkamieseläkelainsäädännön mukaisia työeläkkeitä
- työeläkettä, joka on karttunut EU-säännösten mukaan lasketun työeläkkeen rinnalla 1.1.2005 tai myöhemmin tehdystä työstä. Työeläkelaitos ei laske EU-eläkettä uudelleen, kun eläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttunut työeläke myönnetään.

Nämä eläkkeet otetaan tuloksi teoreettisen eläkkeen lisäksi. EU-eläkkeen rinnalla tehdystä työstä karttunut eläke otetaan huomioon vain silloin, kun se on karttunut alle 63 vuoden iässä tehdystä työstä (työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla karttunut eläke, joka myönnetään aikaisintaan vanhuuseläkeiässä).

Teoreettisen eläkkeen laskee työeläkelaitos. Hakija saa pyynnöstä työeläkelaitoksesta päätöksen teoreettisen eläkkeen määrästä. Teoreettista määrää ei lasketa, jos asiakas on ollut ulkomailla ennen 23 vuoden ikää (1.1.2005 lukien ennen 18 vuoden ikää) tai ennen työeläkejärjestelmän voimaantuloa 8.7.1961. Teoreettista eläkettä ei lasketa myöskään silloin, kun asiakkaalla ei ole työeläkevakuutuskausia Suomessa, mutta hän saa tulevan ajan eläkkeen toisen maan ansioiden perusteella. Näissä tapauksissa otetaan tulona huomioon työeläkkeen todellinen määrä (merkitse oikealle tulokoodille).

Kelaa varten työeläkelaitos laskee teoreettisen määrän kansaneläkettä varten vain Kelan pyynnöstä, myös silloin kun hakija asuu ulkomailla. Pyydä laskentaa kirjeellä (VEL08, TKL08, PEL09).

Teoreettisen työeläkkeen määrä ilmoitetaan HEKY / Työeläkkeet ja korvaukset -kyselyssä. Jos saat vastauksen kirjallisena eikä määrää näy kyselyssä, lähetä kirjallisena saamasi määrätieto tietohallinto-osaston tietotukeen rekisteröitäväksi työeläketietoihin.

Merkitse työeläkkeen teoreettinen määrä kansaneläkkeessä koodille 73 ja perhe-eläkkeessä koodille 74.

1.7.4.1.3 Perhesuhteiden vaikutus

([883/2004 artiklat 5 ja 7](#))
(1408/71 art. 47, 574/72 art. 38)

Jos puoliset asuvat eri maissa muusta syystä kuin välirikon vuoksi, eläkettä laskettaessa heidän katsotaan asuvan yhteistaloudessa

1.7.4.1.4 Eläkkeen määrän laskeminen

([883/2004 artikla 52](#))
(1408/71 art. 46 – 47)

Sosiaaliturva-asetuksissa on tarkat määräykset siitä, miten ja monellako tavalla eläkkeiden määrä lasketaan eri tilanteissa. Eläke voidaan myöntää tietyin edellytyksin väliaikaisena siihen saakka, kunnes kaikki lopullista ratkaisemista varten tarvittavat tiedot ovat käytettävissä. Lopullisen eläkkeen laskemiseksi asetuksessa on kaksi tapaa. Lopullisena eläkkeenä maksetaan suurempi eläke.

Väliaikainen eläke ja sen laskeminen

(KEL 568/2007 71 §)
([987/2009 artikla 50](#))
(574/1972 art. 45)

Asetuksen 987/2009 mukaan hakijalle on maksettava perusasetuksen mukainen itsenäinen eläke heti, kun on selvitetty, että hakijalla on oikeus eläkkeeseen kyseisen maan lainsäädännön mukaan. Suomessa asuvalla hakijalla on oikeus eläkkeeseen, kun kansaneläkelain edellyttämä kolmen vuoden karenssiaika on täyttynyt Suomen vakuutusajalla.

Koska toisista maista maksettavat työeläkkeet otetaan kansaneläkkeessä tulona huomioon asetuksen 883/2004 liitteen XI erityismääräyksen perusteella, väliaikainen maksaminen on mahdollista seuraavin edellytyksin:

- kolmen vuoden karenssiaika on täyttynyt Suomesta karttuneella vakuutusajalla ja
- hakijalle on myönnetty lopullinen työeläke, joka ei ylitä täyden takuueläkkeen määrää ja
- hakija itse kenenkään kehottamatta on pyytänyt väliaikaista maksamista ja
- hakija on tietoinen mahdollisen liikamaksun takaisinperinnästä.

Jos hakijan taloudellinen tilanne on huono ja hänen pääasiallinen toimeentulonsa on kansaneläkkeen varassa, tulona voidaan poikkeuksellisesti ottaa huomioon väliaikaisen työeläkkeen määrä.

Väliaikaista päätöstä ei tule antaa, jos karenssiaika täyttyy vain laskemalla vakuutusajat yhteen tai hakija asuu toisessa asetuksia soveltavassa maassa. Hakemusta ei liioin hylätä väliaikaisesti.

Asetus 987/2009 edellyttää, että myös ulkomailla asuvalle maksetaan eläkkeen ennakko heti, kun oikeus eläkkeeseen on selvillä. Pro rata -eläkkeen käsittelyssä tarvitaan usein myös asetusten ulkopuolisten ulkomaisten eläkkeiden tietoja, joten pro rata -eläkkeen määrää on mahdotonta arvioida. Tästä syystä eläkkeen ennakko maksetaan ulkomailla asuvalle vain poikkeuksellisesti, esimerkiksi jos hakijan pääasiallinen toimeentulo olisi kansaneläkkeen varassa. Ota tällöin yhteyttä ryhmäpostilaatikkoon KV-ELÄKEASIAT.

Laske väliaikainen kansaneläke kansaneläkelain mukaisesti hakijan Suomessa asumaan aikaan suhteutettuna. Kirjaa Eläkkeen vakuutusajat –tietoihin Suomen vakuutusajat ja tekninen FIN-keistorivi (00 vv 00 kk 00 pv). Ota eläketulona huomioon

Suomen todelliset työeläkkeet ja korvaukset sekä ne tuloksi otettavat ulkomaan etuudet, jotka ovat jo tiedossa väliaikaista ratkaisua tehtäessä.

Lue lisää asetuksen 883/2004 mukaisen väliaikaisen eläkkeen laskemisesta kohdasta Ratkaiseminen.

Sovellettaessa asetusta 574/1972 väliaikainen eläke voitiin tietyin edellytyksin myöntää Suomessa asuvalle hakijalle, kun jouduttiin odottamaan lopullisessa ratkaisemisessa tarvittavia tietoja. Yleensä edellytettiin hakijan kirjallista pyyntöä. Toisessa asetuksia soveltavassa maassa asuvalle eläkettä ei myönnetty väliaikaisena.

Lopullinen eläke ja sen laskeminen

([883/2004 artiklat 52 - 56](#), liite XI)

Asetuksen 883/2004 mukainen itsenäinen eläke (= teoreettinen eläke) lasketaan asetuksen liitteen XI Suomea koskevan erityismääräyksen perusteella ottamalla Suomen vakuutusajan lisäyksenä huomioon muissa maissa karttunut vakuutusaika ja ottamalla vuosituloksi myös niissä ansaitut asetuksen piiriin kuuluvat omat työeläkkeet. Erityismääräys siis syrjäyttää asetuksen artiklojen 52 – 54 määräykset samanlaisten eläkkeiden tuloksi ottamiskiellosta.

Laske kansaneläkkeen (itsenäinen eläke) määrä seuraavasti: Laske ensin kansallinen suhteutuskerroin, jossa otat huomioon muiden maiden vakuutusajat Suomen vakuutusajan lisäyksenä (tekninen FIN-kestoivi). Jos vakuutusajojen summa on suurempi kuin lain mukaan vaaditaan Suomen täyteen eläkkeeseen, ohjelma ottaa huomioon vain täyteen eläkkeeseen oikeuttavan ajan. Kerro näin saadulla suhteutuskertoimella täysi perhesuhteiden mukainen kansaneläke kuukaudessa. Vähennä tästä vuositulojen vaikutus.

Laske asetuksen 883/2004 mukainen pro rata -eläke kertomalla edellä mainittu itsenäinen eläke pro rata -kertoimella, joka on saatu jakamalla Suomesta karttunut vakuutusaika Suomen ja muiden maiden vakuutusajojen summalla. Jos vakuutusajojen summa on suurempi kuin lain mukaan vaaditaan Suomen täyteen eläkkeeseen, ohjelma ottaa huomioon vain täyteen eläkkeeseen oikeuttavan ajan. Pro rata -eläke on siis Suomen vakuutusajojen vastaava osuus itsenäisestä eläkkeestä.

Suomessa asuvalla hakijalla, jonka karenssiaika on täytynyt Suomesta karttuneella vakuutusajalla, on oikeus itsenäiseen eläkkeeseen. Pro rata -eläke maksetaan, jos Suomessa asuvan hakijan karenssiaika on täytynyt laskemalla vakuutusajat yhteen tai jos hakija asuu toisessa maassa.

Vertailu voi olla tarpeen vain, jos kaksi tai useampi maa ottaa saman erilaisen etuuden huomioon eläkkeessään.

Lue lisää asetuksen 883/2004 mukaisen lopullisen eläkkeen laskemisesta kohdasta Ratkaiseminen.

Saman erilaisen etuuden vaikutus eläkkeen laskentaan

([883/2004 artikla 55](#))

([1408/71 artikla 46 c](#))

Jos Kela ja yksi tai useampi muu maa ottaa huomioon saman muun etuuden, menettele seuraavasti tätä etuutta tuloksi rekisteröidessäsi.

- Kun asiakkaalla on oikeus itsenäiseen eläkkeeseen, rekisteröi eläketuloksi puolet kyseisen muun etuuden määrästä, jos maita on kaksi ja muulloin maiden lukumäärää vastaava osuus siitä.
- Kun asiakkaalla on oikeus pro rata -eläkkeeseen, rekisteröi eläketuloksi kyseisen muun etuuden todellinen määrä. Pro rata –eläke saadaan kertomalla itsenäinen eläke pro rata -kertoimella, joten kaikista rekisteröidyistä tuloista otetaan ohjelmallisesti huomioon vain Suomen vakuutusaikaa vastaava osuus.

Huomaa, että jos asiakkaan eläkeoikeus perustuu kansalliseen lakiin, kansaneläke tällaisessa tilanteessa on laskettava kahdella tavalla eli verrattava, onko pro rata –eläke suurempi kuin itsenäinen eläke. Muulloin vertailua ei tarvitse tehdä.

Lue lisää erilaisesta etuudesta ja sen vaikutuksesta.

Kun kansaneläkettä seuraavan kerran tarkistetaan, selvitä otetaanko sama erilainen etuus edelleen huomioon Kelan lisäksi muissakin eläkkeissä. Mikäli sama erilainen etuus ei enää vaikuta useampaan etuuteen, ei kyseessä ole EU-asetuksen 55 artiklan soveltamistilanne. (Asetuksen 1408/71 46 c artiklassa on asetuksen 883/2004 55 artiklaa vastaava säännös) Rekisteröi silloin eläketuloksi erilaisen etuuden tai muun tulon todellinen määrä.

Esimerkki 1

Suomessa asuva vuonna 1937 syntynyt henkilö saa Suomesta kansaneläkettä ja Ruotsista garantipensionia. Hän jää leskeksi ja hänelle myönnetään Suomen työeläkejärjestelmästä perhe-eläke. Perhe-eläke on erilainen etuus, joka voi vaikuttaa sekä kansaneläkkeeseen että Ruotsin garantipensioon.

Kun tarkistat kansaneläkettä, selvitä vaikuttaako perhe-eläke Ruotsin eläkkeeseen. Mikäli vaikuttaa, kyseessä on EU-asetuksen 55 artiklan soveltamistilanne. Jos kansaneläke on myönnetty itsenäisenä eläkkeenä, rekisteröi eläketuloksi puolet perhe-eläkkeen määrästä. Jos kansaneläke on myönnetty pro rata-eläkkeenä, rekisteröi eläketuloksi perhe-eläkkeen todellinen määrä.

Esimerkki 2

Suomessa asuva henkilö saa Suomesta kansaneläkettä ja työeläkejärjestelmästä perhe-eläkettä sekä Ruotsista garantipensionia. Suomen kansaneläkkeessä on otettu perhe-eläkkeestä huomioon puolet, koska perhe-eläke on vaikuttanut myös Ruotsin garantipensionin määrään. Ruotsi lakkaa maksamasta garantipensionia Suomessa asuvalle 1938 ja sen jälkeen syntyneelle henkilölle 1.1.2023 alkaen.

Kun seuraavan kerran tarkistat kansaneläkettä 1.1.2023 tai sen jälkeiselle ajalle tulojen muutoksen, perhesuhteiden muutoksen tai määräaikaistarkistuksen takia, kyseessä ei enää ole EU-asetuksen 55 artiklan mukainen soveltamistilanne. Suomen perhe-eläke ei enää vaikuta toisen EU-asetuksia soveltavan maan eläkkeeseen. Rekisteröi tällöin kansaneläkkeen eläketuloksi perhe-eläkkeen todellinen määrä.

Lopullinen eläke ja sen laskeminen

_(1408/1971 artiklat 46–47)

Tämä ohjeen kohta koskee lopullisen kansaneläkkeen laskemista, kun sovelletaan asetusta 1408/1971.

Se, millä perusteella hakijalla on oikeus eläkkeeseen, määrää myös sen, millä tavalla tai tavoilla eläkkeen määrä on laskettava.

Jos hakijalla on oikeus eläkkeeseen kansallisen lain mukaan, eläkkeen määrä on laskettava kahdella tavalla; asetuksen mukaisena kansallisena eläkkeenä ja pro rata – eläkkeenä ja maksettava asiakkaalle suurempi eläke. Jos oikeus eläkkeeseen syntyy pelkästään asetuksen perusteella, lasketaan vain asetuksen mukainen pro rata -eläke. Esimerkiksi toisessa asetuksia soveltavassa maassa asuvalle hakijalle lasketaan aina vain pro rata -eläke, koska oikeus eläkkeeseen on vain asetuksen perusteella (KEL 568/2007 8 §).

Laskennassa tarvitaan suhteutusta varten Suomen lopulliset eläkkeen määrään vaikuttavat vakuutusajat ja toisten maiden vahvistamat vakuutusajat. Eläkkeen vakuutusajat –tiedoissa teknisen FIN-keston arvo on 00 vv 00 kk 00 pv. Näiden perusteella ohjelma on laskenut kansallisen suhteutuskertoimen ja pro rata - suhteutuskertoimen.

1. Asetuksen mukainen kansallinen eläke (1408/1971)

Täysi perhesuhteiden mukainen kansaneläke kerrotaan kansallisella suhteutuskertoimella ja sen jälkeen otetaan huomioon muiden eläketulojen vaikutus. Rekisteröi eläketuloksi **Suomen työeläkkeen todellinen määrä**, muut tulona huomioon otettavat etuudet ja ne ulkomaiset etuudet, jotka asetuksen 1408/1971 mukaan voidaan ottaa huomioon.

Jos kaksi tai useampi maa ottaa huomioon saman muun etuuden, rekisteröi eläketuloksi puolet kyseisen etuuden määrästä, jos maita on kaksi ja muulloin maiden lukumäärää vastaava osuus siitä.

2. Pro rata –eläke (1408/1971)

Pro rata -eläkettä varten lasketaan ensin teoreettinen määrä eli se eläke, jonka työntekijä olisi ansainnut, jos muissa maissa työskennelty aika olisi työskennelty Suomessa. Sen jälkeen teoreettinen määrä kerrotaan Suomen vakuutusajan ja kaikkien asetusta soveltavien maiden vakuutusaikojen summan suhteella (pro rata -suhde). Jos vakuutusaikojen summa on suurempi kuin lain mukaan vaaditaan Suomen täyteen eläkkeeseen, huomioon otetaan vain täyteen eläkkeeseen oikeuttava aika (1408/1971 artikla 47).

Täysi perhesuhteiden mukainen kansaneläke kerrotaan kansallisella suhteutuskertoimella ja sen jälkeen otetaan huomioon muiden eläketulojen vaikutus pro rata -suhteessa. Rekisteröi eläketulona **Suomen työeläkkeen teoreettinen määrä**, ne työeläkkeet, jotka eivät sisälly teoreettiseen määrään ja muut tulona huomioon otettavat etuudet sekä ne ulkomaiset etuudet, jotka asetuksen 1408/1971 mukaan voidaan ottaa huomioon. Rekisteröi työeläkkeen todellinen määrä eläketuloksi niissä tilanteissa, joissa teoreettista määrää ei lasketa.

Jos kaksi tai useampi maa ottaa huomioon saman muun etuuden, rekisteröi eläketuloksi sen todellinen määrä. Sen Suomen vakuutusaikaa vastaava osuus otetaan huomioon ohjelmallisesti samalla tavalla pro rata -suhteessa kuin muistakin eläketuloista.

Vertailu (1408/1971)

Jos eläkkeeseen on **oikeus kansallisen lain perusteella** ja suhteutuskerroin on pienempi kuin 1, vertaa kumpi kohdissa 1 ja 2 esitetyillä tavoilla lasketuista eläkkeistä on suurempi. Se maksetaan hakijalle lopullisena eläkkeenä. Jos pro rata -eläke on yhtä

suuri kuin lain mukaan laskettu, hakijalle maksetaan kansallisen lain mukaan laskettu eläke. Myös myöhemmissä eläketulojen muutoksen johdosta tehtävissä tarkistuksissa eläketuloja käsitellään samalla tavalla kuin nyt myönnettyssä suuremmassa eläkkeessä eikä suhteutuksen maksamisperustetta muuteta.

Kansaneläkkeessä vertailu ei ole tarpeen, jos suhteutuskerroin on 1, koska asetuksen mukainen kansallinen eläke on suurempi tai vähintään yhtä suuri kuin pro rata -eläke.

Vertailua ei tehdä ollenkaan, jos eläkkeeseen on **oikeus vain asetuksen perusteella**. Tällöin lasketaan ja maksetaan vain pro rata -eläke. Eläke säilyy pro rata -eläkkeenä myös myöhemmissä tarkistuksissa.

1.7.4.2 Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus

Eläkkeen määrään vaikuttava vakuutusaika

Kansaneläkettä varten eläkkeen määrään vaikuttavaa vakuutusaikaa karttuu hakijan Suomessa asumalta ajalta 16 vuoden iän täyttämisestä eläkkeen alkamiseen tai enintään 65 vuoden ikään saakka. Vakuutusaikaa karttuu myös sellaiselta tosiasialliselta ulkomailla olon ajalta, jolloin henkilöön sovelletaan kansaneläkelakia soveltamisalain perusteella (esimerkiksi Suomesta lähetetyn työntekijän perheenjäsen, joka itse ei työskentele).

Eläkkeen suhteuttamista varten tarvitaan myös toisen Pohjoismaan asumisajat.

Sopimuksessa on säännös ennen vuotta 1994 täyttyneistä vakuutuskausista. Jos henkilö on ennen vuotta 1994 ansainnut asumisen perusteella oikeuden peruseläkkeeseen yhdestä Pohjoismaasta ja samanaikaisesti ansainnut oikeuden työeläkkeeseen toisesta Pohjoismaasta, lasketaan peruseläke tältä ajalta vain viimeksi mainitusta työskentelymaasta. Jos henkilö on ansainnut työeläkettä samanaikaisesti useasta Pohjoismaasta, joista yksi on myös asuinmaa, peruseläke lasketaan vain asuinmaasta.

Eläketulot

Eläketuloina otetaan huomioon EU-asetuksen mukaisesti henkilön omat työeläkkeet Suomesta ja ulkomailta, perhe-eläkkeet ja mahdollisesti tapaturman tai liikennevahingon perusteella maksettavat korvaukset.

Eläkkeen määrän laskeminen

Eläkkeen määrä lasketaan EU-asetuksen mukaisten edellytysten täytyessä sekä itsenäisenä eläkkeenä että pro rata -eläkkeenä. Näistä suurempi maksetaan hakijalle.

1.7.4.3 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset

Eläkkeen määrään vaikuttava vakuutusaika

Kahdenvälisissä sopimuksissa on määräyksiä siitä, kumman sopimusmaan lainsäädäntöä sovelletaan työntekijöihin ja eräisiin muihin henkilöryhmiin (esimerkiksi

valtion virkamiehet, lähetetyt työntekijät, kuljetusliikkeiden palveluksessa olevat, merityön tekijät, opiskelijat) sovelletaan.

Suomessa asuttu aika otetaan huomioon kansaneläkelain määräysten mukaisesti. Toisesta sopimusmaasta karttunutta vakuutusaikaa ei rekisteröidä eläkkeen määrään vaikuttavana vakuutusaikana Eläkkeen vakuutusajat -tietoihin. Teknisen FIN-keston arvo on 00 vv 00 kk 00 pv.

Eläketulot

Eläketuloina otetaan huomioon samat etuudet kuin eläkettä kansaneläkelain mukaan laskettaessa. Siten myös toisesta sopimusmaasta maksettavat eläkkeet otetaan tulona huomioon. Poikkeus on Australian sopimus, jossa Australian vanhuuseläkettä (Age Pension) ei saa ottaa huomioon, jos hakija asuu Australiassa. Suomessa asuvan hakijan kansaneläkkeessä otetaan tuloksi kaikki Australiasta maksettavat eläkkeet.

Eläkkeen määrän laskeminen

Eläkkeen määrä suhteutetaan (Suhteutus) ja lasketaan kansaneläkelain määräysten mukaisesti.

1.7.4.4 Brexit

Erosopimus

Erosopimustilanteissa sovelletaan asetuksia 883/2004 ja 987/2009. Katso tarkemmin EU-säännösten vaikutuksista vanhuuseläkkeen, työkyvyttömyyseläkkeen ja perhe-eläkkeen määrään täältä ja sen alla olevista kohdista.

Kumppanuussopimus

Kumppanuussopimuksen vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen määrään vaikuttavat säännökset vastaavat asetuksen 883/2004 ja asetuksen 987/2009 säännöksiä. Artiklojen numerot kuitenkin eroavat EU-asetusten artikloista. Työkyvyttömyyseläkettä koskevat säännökset eroavat huomattavasti asetuksen 883/2004 säännöksistä.

Katso EU-lainsäädännön vaikutuksista vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen määrään tarkemmin täältä ja sen alla olevista kohdista.

Kumppanuussopimuksen mukaan työkyvyttömyyseläkkeen määrää laskettaessa ei tarvitse ottaa huomioon Isossa-Britanniassa karttunutta vakuutusaikaa. Sopimuksessa ei ole eläkkeen laskemista koskevaa säännöstä, joten Kelan työkyvyttömyyseläke lasketaan kansallisen lain mukaan. Katso tarkemmin ulkomailla olon vaikutuksesta eläkkeen määrään täältä, eläkkeen määrään vaikuttavasta vakuutusajasta täältä ja suhteutuksesta täältä sekä sekä tulojen vaikutuksesta täältä ja sen alakohdista.

Huomaa työkyvyttömyyseläkkeen osalta kuitenkin, että jos henkilö on liikkunut useiden EU-maiden ja Ison-Britannian välillä ja häneen on sovellettava kumppanuussopimusta, EU-maiden osalta henkilölle lasketaan työkyvyttömyyseläke EU-asetuksen mukaisesti, mutta eläkettä laskettaessa ei oteta huomioon Ison-Britannian vakuutusaikaa.

1.8 Ratkaiseminen

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi (KEL 568/2007 14 § 1 mom.). Eläkettä ei myönnetä lyhyemmäksi ajaksi kuin yhdeksi kalenterikuukaudeksi. Jos työkyvyttömyyseläkkeen myöntämiselle ei ole laissa määritettyjä edellytyksiä, eläkehakemus hylätään.

Ennen työkyvyttömyyseläkepäättöksen antamista Kela ja työeläkelaitos pyrkivät neuvottelemaan ratkaisuihin, jos ehdotukset eroavat toisistaan. Neuvottelumenettelyllä pyritään välttämään se, että toinen eläkelaitos myöntäisi ja toinen hylkäisi eläkehakemuksen.

Työkyvyttömyyseläke alkaa pääsääntöisesti sairauspäivärahauden päättyttyä. Jos henkilölle on myönnetty työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke, kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää samasta ajankohdasta työeläkkeen kanssa.

Työkyvyttömyyseläkkeellä ollessa voi tehdä töitä. Ansioiden ylittäessä laissa säädetyn [ansaintarajan](#) työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään eli sen maksaminen keskeytetään. Pysyvästi sokeat tai liikuntakyvyttömät voivat ansaita eläkkeellä ollessaan ilman ansaintarajaa eli lepäämään jättäminen ei koske heitä.

Työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa, jos eläkkeensaajan työkyvyn arvioidaan palautuneen. Työkyvyttömyyseläke on mahdollista lakkauttaa myös eläkkeensaajan pyynnöstä.

1.8.1 Esteellisydestä

Hallintolaissa säädettyjä virkamiesten esteellisyysperusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin.

Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokielloista.

1.8.1.1 Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.8.1.2 Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyysasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.8.2 Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen

Lue lisää asiantuntijalääkärin arvion pyytämisestä.

1.8.3 Ennakkoilmoitus- ja neuvottelumenettely

Ennakkoilmoitusmenettelyllä tarkoitetaan Kelan ja työeläkelaitoksen välistä tiedonvaihtoa työkyvyttömyyseläkkeen ratkaisussa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että eläkelaitos (Kela tai työeläkelaitos) ilmoittaa toisen järjestelmän eläkelaitokselle ratkaisuehdotuksensa eläkeasiassa ennen päätöksen antamista. Ennakkoilmoituksen vastaanottanut eläkelaitos vastaa lähettäneelle laitokselle määräajassa. Menettelyllä pyritään ehkäisemään eriäviä työkyvyttömyyseläkeratkaisuja kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän välillä. Menettelyä noudatetaan niiden asiakkaiden kohdalla, jotka hakevat työkyvyttömyyseläkettä Kelasta ja työeläkelaitokselta. Kuntoutustuen jatkoa haettaessa ennakkoilmoitusmenettely käydään silloin, kun työeläkkeen määrä on ollut ensimmäisessä päätöksessä 200-500 euroa. Jos jatkoon ehdotetaan hylkäystä, käydään ennakkoilmoitusmenettely normaalisti.

Neuvottelumenettelyyn edetään, jos Kela ja työeläkelaitos ovat eri mieltä eläkeratkaisusta, eli toinen eläkelaitos myöntäisi eläkkeen, mutta toinen hylkäisi. Neuvottelua tarvitaan myös silloin, kun eläkelaitokset olisivat myöntämässä eläkkeen eri ajoille, toinen myöntäisi toistaiseksi, toinen määräajaksi tai määräajat poikkeavat toisistaan.

Jos Kelan ja työeläkelaitoksen eläkeratkaisut eroavat toisistaan, laitosten eläkekäsittelijät neuvottelevat yhtenevään ratkaisuun pääsemiseksi.

Jos työeläkelaitoksen käsittelijä ei ehdi ensin ottaa yhteyttä, **ole yhteydessä** työeläkelaitoksen yhteyshenkilöön ja **käy asiassa** neuvottelu. **Arvioi** asiakkaan kokonaistilannetta ja joko lähetä Kelan perustelut työeläkelaitokseen tai pyydä työeläkelaitoksen perustelut Kelaan. **Pyydä** tarvittaessa uudelleen asiantuntijalääkärin arviota asiaan. Ennen päätöksen antamista ole vielä yhteydessä työeläkelaitokseen.

Jos asiakas on neuvottelumenettelyn aikana yhteydessä Kelaan, Kelan ja työeläkelaitoksen ratkaisuehdotuksista ei voi puhua asiakkaan kanssa, sillä lopullinen ratkaisu voi neuvottelun kuluessa muuttua.

Ennakkoilmoituksen lisätiedoissa vaihdetaan myös kuntoutusta koskevia tietoja. Työeläkelaitos ilmoittaa, jos ammatillisen kuntoutuksen vastuu on heillä, tai jos vastuu on heiltä siirtynyt Kelaan. Työeläkelaitos voi myös ilmoittaa, jos lääkinnällistä kuntoutusta voisi selvittää Kelassa. Kela ilmoittaa, jos ammatillisen kuntoutuksen vastuu on Kelalla. Jos kuntoutuksen vastuu on vakuutusyhtiöllä, eläkelaitokset ilmoittavat tämän lisätiedoissa.

Lue ennakkoilmoitusmenettelyn teknisestä toteuttamisesta lisää verkkokoulun luvusta "Valmistelu ja ratkaiseminen Ennakkoilmoitus- ja neuvottelumenettely".

1.8.4 Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.8.4.1 Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.8.4.2 Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.8.5 Työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Työkyvyttömyyseläkkeen (ml. kuntoutustuki) maksamisen alkaminen ja työkyvyttömyyden alkaminen ovat eri asioita. **Ensin** selvitetään eläkeoikeus eli täyttyykö KEL 568/2007 12§:n mukainen työkyvyttömyys ja **tämän jälkeen**, milloin eläkkeen maksaminen alkaa.

Pääsääntöisesti työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen alkaa sairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen, ellei

- työkyvyttömyyseläkeoikeus ja ikä
- työeläkkeen (ml. vanhuuseläke) alkamisajankohta
- kuntoutusraha-aika ammatillisen kuntoutuksen ajalta

vaikuta alkamisaikaan (KEL 568/2007 15 § 1-5 mom).

Työkyvyttömyyseläkettä voi saada enintään 6 kuukautta takautuen hakemisesta. Hakemiskuukautta ei lasketa mukaan takautuvaan aikaan KEL 568/2007 55 § 1 mom. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen alkaa aina kuukauden alusta.

Erityisestä syystä työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voi alkaa 6 kuukautta pidemmältä aikaa takautuen.

Työkyvyttömyyseläkkeen maksun alkaminen edellyttää lisäksi, että asumisaikavaatimus (karenssiaika) täyttyy. Asumisaikavaatimuksessa on alle 19-vuotiasta koskevat poikkeukset.

Alkamisajan selvittäminen

Selvitä seuraavat asiat, ennen kuin ratkaiset työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajan:

- Asumisaikavaatimus
- Työkyvyttömyyseläkeoikeuden toteaminen ja ikä
- Sairauspäivärahan enimmäisaika
 - Sairauspäivärahan laskennallinen aika
 - Sairauspäivärahan lisäpäivät.

Lisäksi selvitä, vaikuttavatko seuraavat asiat alkamisaikaan:

- työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen alkaminen
- ammatillisen kuntoutuksen, kuntoutusrahan tai nuoren kuntoutusrahan päätyminen
- takautuva aika, enintään 6 kuukautta takautuen eläkkeen hakemisesta.

Katso myös alkamisaikakaavio.

1.8.5.1 Sairauspäivärahaan liittyvät asiat

Työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) myönnetään aikaisintaan seuraavan kuukauden alusta, kun sairauspäivärahan enimmäisaika on täytynyt (KEL 568/2007 15 § 1 mom.).

- Katso asiakkaan viimeisin sairauspäivärahapäätös, sen suorituspäivät ja enimmäisajan täyttymisen ajankohta.

Jos sairauspäivärahaa

- **on myönnetty** enimmäisaikaan saakka ja työeläkelaitos myöntää työkyvyttömyyseläkkeen eri ajankohdasta, Kelan työkyvyttömyyseläke voi alkaa sairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen.
- **ei ole myönnetty** enimmäisaikaan saakka ja työeläkelaitos myöntää työkyvyttömyyseläkkeen, Kelan työkyvyttömyyseläke voi alkaa samasta ajankohdasta.

Sairauspäivärahan enimmäisaika (ENI) = Sairauspäiväraha myönnetään enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jota seuraavan kuukauden aikana päivärahapäivien määrä nousisi 300 päivään.

Sairauspäivärahan ensisijaisuusaika (ESA) = Ensisijaisuusaika vahvistetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajankohdan määrittelyä varten. Ensisijaisuusaika vahvistetaan, kun sairauspäivärahaa on maksettu 150 päivää.

Lue lisää enimmäisajasta ja sen laskemisesta sekä ensisijaisuusajasta.

Alle 20-vuotiaat

Työkyvyttömyyseläke alkaa sairauspäivärahan enimmäisajan tai sitä vastaavan laskennallisen ajan jälkeen, jos alle 20-vuotiaan kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyys on alkanut 15 ikävuoden **jälkeen** ja

- hän ei ole saanut nuoren kuntoutusrahaa tai kuntoutusrahaa ammatillisen kuntoutuksen perusteella
- ammatillisen kuntoutumisen mahdollisuuksia ei ole
- työeläkeoikeutta ei ole

Huomautus

Työkyvyttömyyseläke alkaa **ilman edeltävää** sairauspäivärahakautta, jos eläkeoikeus on alkanut ennen 15 vuoden ikää (KEL 15 § 3 mom.).

Kv-tilanteet

Sairauspäivärahan enimmäisaikaan otetaan huomioon myös seuraavat ajanjaksot (KEL 568/2007 15 § 5 mom.):

- Aika, jolta on maksettu sairausajan palkkaa tai sairauspäivärahaa vastaavaa etuutta toisesta maasta.
 - Sairauspäivärahaa vastaavan ulkomaan etuuden tulee olla täysi tai lähes täysi.

- Lue lisää ulkomailta maksettavien etuuksien vaikutuksesta sairauspäivärahaan.
- Aika, jolta asiakas on saanut täyttä tai lähes täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaa etuutta toisesta maasta (käytännössä etuudet olleet EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä).

Sairauspäivärahan laskennallisen ajan jälkeen

Sairauspäivärahan laskennallinen aika selvitetään, jos sairauspäivän enimmäisaikaa ei ole eikä asiakkaalle ole myönnetty työeläkettä.

Riittää, että asiakkaalla on kertaalleen myönnetty sairauspäivärahaa enimmäisaika.

Jos asiakkaalle on myönnetty sairauspäivärahan enimmäisaika aikaisemmin eikä hänellä ole työeläkettä, työkyvyttömyyseläke alkaa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta.

Sairauspäivärahan lisäpäivät

Työkyvyttömyyseläke alkaa sairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen, jos sairauspäivärahan lisäpäiviä on maksettu, ja työskentelyaika enimmäisajan jälkeen jäi lyhyeksi (1-2 kk). Työskentely katsotaan työkokeiluksi.

Työkyvyttömyyseläke alkaa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos sairauspäivärahan lisäpäiviä on maksettu ja sairauspäivärahan enimmäisajan ja työkyvyttömyyden alkamisen välillä on pidempi aika.

- Enimmäisajan jälkeen asiakas on ollut työssä pidempään (kuukausia) ja sairastuu.
- Enimmäisajan jälkeen asiakas on ollut työttömänä eli ei ole ollut työkyvytön, palaa työhön ja sairastuu.

Lue lisää työkyvyttömyyseläkkeen maksamisesta sairauspäivärahan korvaukseksi.

Osasairauspäiväraha

Osasairauspäiväraha ei vaikuta sairauspäivärahan enimmäis- eikä ensisijaisuusaikaan. Selvitä tarvittaessa sairauspäivärahan myöntämisedellytykset.

Lue lisää sairauspäivärahojen suhteesta työkyvyttömyyseläkkeeseen.

1.8.5.1.1 Sairauspäivärahan laskennallisen ajan määrittäminen

Työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) alkaa yleensä sairauspäivärahakauden jälkeen. Jos sairauspäivärahaa ei ole haettu tai siihen ei ole oikeutta, työkyvyttömyyseläke alkaa sairauspäivärahan enimmäisaikaa vastaavan ns. laskennallisen ajan jälkeen, ellei asiakkaalla ole oikeutta työeläkkeeseen.

Sairauspäivärahan laskennallinen enimmäisaika määritetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemista varten laadittujen ajankohtaisten terveydentilaselvitysten perusteella. Laskennassa voidaan lisäksi huomioida kahden edeltävän vuoden ajalta terveydentilaselvitykset, joissa asiakas on arvioitu työkyvyttömäksi. Laskennallinen enimmäisaika määritetään samalla tavoin kuin, jos työkyvyttömyyden perusteella olisi

haettu sairauspäivärahaa. Myös aikaisemmat sairauspäivärahapäivät huomioidaan. Lue sairauspäivärahan enimmäisajan laskemisesta lisää sairauspäivärahan etuusohjeesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen etuuskäsittelijä: toimi seuraavasti, kun käsittelyssäsi on tapaus, johon todennäköisesti tarvitset työkyvyttömyyseläkkeen alkamisajan määrittämistä varten sairauspäivärahan laskennallisen ajan:

- Ole skypellä yhteydessä eteläisen vakuutuspiirin moniammatillisen ryhmän asiantuntijaan (MOTI Työkykyetuudet) ja selvitä, voisiko asiakas saada sairauspäivärahan ennen kuin pyydät työkyvyttömyyseläkeasiaan asiantuntijalääkärin arvion.
 - Jos sairauspäiväraha ei tule kysymykseen (sairaustapahtuma ei määritettävissä), selvitä yhdessä moniammatillisen ryhmän asiantuntijan kanssa sairauspäivärahan laskennallinen aika ja jatka asian käsittelyä prosessin mukaisesti.
 - Ennen päätöksen antamista ole yhteydessä asiakkaaseen ja varmista, että asiakas ymmärtää tilanteen ja turvaa toimeentulonsa esim. työttömyysetuudella.
 - Jos sairauspäiväraha tulee kysymykseen, sovi moniammatillisen ryhmän asiantuntijan kanssa, että tämä jatkaa asiakkaan etuusasioiden (sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläke) käsittelyä ja neuvoo asiakasta hakemaan sairauspäivärahaa sekä antaa etuuspäätökset (sairauspäiväraha/työkyvyttömyyseläke) asiakkaalle.

Esimerkki

21-vuotias asiakas hakee työkyvyttömyyseläkettä 8/2020 saapuneella hakemuksella. Sairauspäivärahaa ei ole haettu, eikä taustalla sairauspäivärahakautta/suorituspäiviä. Lievä älyllinen kehitysvammaisuus. Suorittanut ammatillisen perustutkinnon erityisammattioppilaitoksessa valmistuen 5/2020. Työeläkkeeseen ei oikeutta.

Työkyvyttömyyseläkehakemuksen liitteenä on hoitopalaute sisältäen 7/2020 päivätyn kuntoutussuunnitelman. Kuntoutussuunnitelmassa suositetaan työkyvyttömyyseläkettä.

Sairauspäiväraha ei tule kysymykseen, koska sairaustapahtumaa ei pystytty määrittämään. Ennen työkyvyttömyyseläkkeen alkamista tarvitaan sairauspäivärahan laskennallinen aika, joka määritetään työkyvyttömyyseläkehakemukseen liitetyn 7/2020 päivätyn kuntoutussuunnitelman perusteella. Ko. tapauksessa sairauspäivärahan laskennallinen aika päättyy 30.6.2021 ja siten työkyvyttömyyseläke voi alkaa 1.7.2021 alkaen (APLA > Sairauspäivärahan laskennat > Sairauspäivärahan aika).

1.8.5.2 Työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamisesta lukien

Työkyvyttömyyseläke alkaa työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamisesta seuraavan kuukauden alusta **ilman edeltävää** sairauspäivärahakautta seuraavissa tilanteissa:

- eläkeoikeus on alkanut ennen 15 vuoden ikää (KEL 15 § 3 mom.)
 - Ennen 15 vuoden ikää työkyvyttömiksi tulneiden työkyvyttömyyseläke alkaa pääsääntöisesti 16 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

- asiakas saa eläketukea ennen eläkeoikeuden alkamista.

Jos sairauspäivärahan enimmäisaika on täyttynyt aikaisemmin, eikä asiakkaalla ole työeläkettä, työkyvyttömyyseläke voi alkaa työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamista seuraavan kuukauden alusta. Työkyvyttömyyseläkeoikeuden alkamisajankohdaksi katsotaan työkyvyttömyyseläkehakemuksen liitteeksi toimitetun lääkärinlausunnon allekirjoituspäivä.

Katso myös Sairauspäivärahaan liittyvät asiat

Huomautus

Kansaneläkelain 15 § 3 mom. ei tule sovellettavaksi, jos pysyvä sokeus, liikuntakyvyttömyys tai avuttomuus alkaa 15 ikävuoden jälkeen.

Jos 60 vuotta täyttävä/täyttänyt asiakas on katsottavissa työkyvyttömäksi omaan työhönsä (KEL 12 § 3 mom.), mutta ei muuhun sopivaan kohtuullisen toimeentulon turvaavaan työhön (KEL 12 § 2 mom.), työkyvyttömyyseläke voi alkaa aikaisintaan 60 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Ellei 60 vuotta täyttävällä/täyttäneellä ole oikeutta työeläkkeeseen, työkyvyttömyyseläke voi alkaa sairauspäivärahan enimmäisajan tai sitä vastaavan laskennallisen ajan jälkeen.

1.8.5.3 Työeläkkeen alkamiseen liittyvät asiat

Työeläkelaitos voi myöntää työkyvyttömyyseläkkeen (ml. kuntoutustuki)

- sairauspäivärahan **ensisijaisuusajan** päättymistä
- työkyvyttömyyden alkamista (eläketapahtuma)

seuraavan kuukauden alusta.

Kelan työkyvyttömyyseläke voi alkaa samasta ajankohdasta työeläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen kanssa, jos sairauspäivärahaa **ei ole myönnetty** enimmäisaikaan saakka (KEL 568/2007 15 § 1 mom.).

Ulkomaan työkyvyttömyyseläkettä vastaava etuus ei rinnastu Suomen työeläkkeeseen.

Kelan työkyvyttömyyseläke voi alkaa samasta ajankohdasta kuin työeläkelaitoksen myöntämä **vanhuuseläke**, jos sairauspäivärahaa **ei ole myönnetty** enimmäisaikaan saakka (KEL 568/2007 15 § 4 mom.).

- Ennen 1962 syntyneillä työeläkelainmukainen vanhuuseläke voi alkaa ennen 65-vuoden ikää.
- Vuonna 1962 ja sen jälkeen syntyneillä työ- ja kansaneläkkeen vanhuuseläkeikä on sama.

Kelan työkyvyttömyyseläke voi alkaa samasta ajankohdasta kuin työeläkelaitoksen työkyvyttömyyseläke, jos se muuttuu osatyökyvyttömyyseläkkeestä täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi.

Lue lisää [työeläkkeen alkamisesta Työeläkelakipalvelussa](#).

1.8.5.4 Ammatilliseen kuntoutukseen ja kuntoutusrahan liittyvät asiat

Jos asiakkaalle on myönnetty sairauspäivärahan enimmäisajan päättymisen jälkeen pitkäkestoinen ammatillinen kuntoutus Kelasta tai työeläkelaitoksesta ja hänelle maksetaan tältä ajalta kuntoutusrahaa, työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) ei voi alkaa ennen ammatillisen kuntoutuksen ja kuntoutusrahan maksun päättymistä (KEL 568/2007 15 § 2 mom.).

Asiakkaan ammatillinen kuntoutus voi käynnistyä kuntoutustuen aikana. Jos asiakas hakee kuntoutustukeen **jatkoo** ammatillisen kuntoutuksen aikana, kuntoutustuen maksaminen voi jatkua.

Huomautus

Työeläkelaitoksen kuntoutusraha **estää** Kelan kuntoutustuen saamisen.

Lue lisää Kuntoutus ja kuntoutusraha.

Työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen ammatillisen kuntoutuksen jälkeen

Työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) voi alkaa ammatillisen kuntoutuksen jälkeen, kun

- Kelan järjestämä ammatillinen kuntoutus ja sen ajalta maksettava kuntoutusraha ovat päättyneet tai niiden päättymisen ajankohta on tiedossa ja asiakas on saanut aiemmin sairauspäivärahan enimmäisaikaan saakka. Uuden työkyvyttömyyden tilanteessa tarkista, onko sairauspäiväraha-oikeutta (ml. lisäpäivät).
- Työeläkelaitoksen maksama kuntoutusraha tai kuntoutusavustus on päättynyt tai päättymisen ajankohta on tiedossa.
- Nuoren kuntoutusrahan tai alle 20-vuotiaana alkaneen kuntoutusrahan maksaminen on edeltävästi päättynyt tai päättymisen ajankohta on tiedossa.

Lue lisää alle 20-vuotiaista luvusta Sairauspäivärahaan liittyvät asiat.

1.8.5.5 Maksun alkaminen erityisestä syystä enemmän kuin 6 kk takautuen

Erityisestä syystä työkyvyttömyyseläke voi alkaa takautuen 6 kk pidemmältä aikaa (KEL 568/2007 55 §).

Erityisen syyn soveltamista on tarkoin harkittava. Sellaisena ei pidetä asiakkaan tietämättömyyttä tai asiakkaan edunvalvojan laiminlyöntiä eläkkeen hakemisessa.

Erityisiä syitä:

- Psyykkinen sairaus on estänyt asiakasta hoitamasta asioitaan ja eläke on jäänyt hakematta.
 - Esimerkiksi asiakas ei ole psyykkisen sairauden vuoksi kyennyt toimittamaan hänelle laadittua lääkärinlausuntoa B kuntoutustuen jatkumista varten.

- Ylivoimaisen esteen vuoksi asiakkaalla ei ole ollut mahdollisuutta hakea eläkettä ajoissa.

Huomautus

Jos kyse on työkyvyttömyyseläkepäätöksen oikaisusta asia- menettely-, kirjoitus tai laskuvirheen vuoksi, eduksi oikaisulla ei ole takautuvaa aikarajaa.

1.8.6 Päätöksen antaminen

Etuuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta. Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoiteltu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella. Huomaa myös tilanteet, joissa päätös annetaan asiakkaan käyttämällä saamen kielellä.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perusteleminen.

1.8.6.1 Työkyvyttömyyseläkepäätöksen antaminen

Työkyvyttömyyseläkepäätös

- on asiallinen, selkeä ja ymmärrettävä
- sisältää asiantuntijalääkärin kirjaamat perustelut (erityisesti hylkäykset ja osahylkäykset)
- sisältää Kelan tekemän arvion asiakkaan kuntoutumisen mahdollisuuksista
- selvittää asiakkaalle, mitkä asiat ovat vaikuttaneet, jos eläke hylätään osittain tai kokonaan

sisältää perusteluihin liittyvät lainkohdat.

Lue lisää

- Päätöksen muoto ja sisältö
- Päätöksen perusteleminen
- Päätöksen antaminen

Päätöksen perusteleminen

Perustele päätös yksilöllisesti **ainakin** seuraavissa tilanteissa:

- KEL:n mukainen työkyvyttömyysedellytys ei täyty (huomio KEL 12 §:n eri tilanteet)
 - Hylkäyspäätös – ei työkyvytön –fraasit
- kuntoutustuki myönnetään esitettyä lyhyemmälle ajalle tai työkyvyttömyyseläkkeen sijaan myönnetään kuntoutustuki
 - Kirjaa päätökseen, mille ajalle eläke on myönnetty ja miltä ajalta se on hylätty.
- muu etuus estää eläkkeen myöntämisen
- asiakas ei toimita pyynnöstä huolimatta selvitystä terveydentilastaan tai kieltäytyy toimintakyvyn arviointitutkimuksesta
- oikeutta Kelan eläkkeeseen ei ole, koska eläketulon raja ylittyy tai asumisaikavaatimus ei täyty.

Varmista, että päätöksen perusteluissa **huomioit asiakkaan hakemuksessa ja muissa asiakirjoissa esittämät vaatimukset** (Hallintolaki 434/2003 45 §, Laki Kansaneläkelaitoksesta 731/2001 22a§).

Kuntoutustarpeen selvittäminen

Kerro asiakkaalle kuntoutustarpeen selvittämisen tulos. Valitse tilanteeseen sopiva fraasi (QEU11 - 17, QEU99) ja tarvittaessa lisää päätökseen yksilölliset perustelut.

- Voit ohjata asiakasta ammatilliseen ja/tai lääkinnälliseen kuntoutukseen.
- Voit kirjata tietoja asiakkaan hoito- ja kuntoutumissuunnitelmasta sekä perustella kuntoutustuen myöntämistä ja sen aikaa.

Katso myös

- [kuntoutustarpeen selvittäminen](#)
- hylkäyspäätöksen infokirje.

Päätöksen antaja

Päätöksen antaja

Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskus	Vakuutuspiiri	Kansainvälisten asioiden keskus
---	---------------	---------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • Päätös työkyvyttömyyseläkkeestä • Päätös kuntoutustuen jatkumisesta, kun sen määräytymisperuste ei muutu • Katso Työnjako TK-ratkaisukeskus / vakuutuspiirien eläkeryhmät 	<ul style="list-style-type: none"> • Päätös kuntoutustuen jatkumisesta, kun sen määräytymisperuste muuttuu /vaihtuu perhesuhteen tai eläketulon muuttumisen vuoksi. • Katso Työnjako TK-ratkaisukeskus / vakuutuspiirien eläkeryhmät 	<ul style="list-style-type: none"> • Katso kansainvälisten eläkeasioiden käsittelypaikka
---	--	---

1.8.6.2 Ratkaiseminen käytettävissä olevin tiedoin

Työkyvyttömyyseläkehakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella ja hylätä, jos hakija kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia tietoja. Eläkehakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevin tiedoin myös silloin, kun hakija ei toimita Kelaan selvitystä, jota häneltä voidaan kohtuudella vaatia (KEL 568/2007 62 §).

Kela voi määrätä kuntoutustukea tai työkyvyttömyyseläkettä hakevan asiakkaan toimintakyvyn arviointitutkimuksiin, jos hänen työkykyään ei pystytä arvioimaan Kelaan toimitetuista lääkärinlausunnoista ja muista terveydentilaselvityksistä. Hakija on velvollinen noudattamaan tutkimusmääräystä, sillä muussa tapauksessa hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevin tiedoin ja hylätä (KEL 568/2007 62 §). Katso myös tutkimuksiin määrääminen.

1.8.6.3 Väliaikainen päätös

Myöntäminen väliaikaisesti

Kansaneläke ratkaistaan yleensä lopullisella päätöksellä vasta sen jälkeen, kun kaikista muualta haetuista eläkkeistä ja korvauksista on saatu tiedot tai niiden määrä on muulla tavalla selvitetty.

Kansaneläke voidaan kuitenkin myöntää väliaikaisella päätöksellä, kun

- kansaneläkkeessä tulona huomioon otettava eläke tai korvaus on hylätty ja eläkkeestä on muutoksenhaku vireillä (KEL 568/2007 72 §). Lue lisää menettelystä.
- kansaneläkkeeseen on haettu muutosta. Lue lisää Muutoksenhakuohjeesta.
- Kela on tehnyt päätöksen poistamista koskevan esityksen muutoksenhakuelimelle (KEL 568/2007 84 §). Lue lisää menettelystä.
- henkilö on hakenut eläkettä tai korvausta toisesta EU-/ETA-maasta tai Sveitsistä. (KEL 568/2007 71 §). Lue lisää menettelystä.

Jos nuoren kuntoutusrahapäätöstä koskevan valituksen vireillä ollessa arvioidaan, että alle 20-vuotiaalla asiakkaalla on työkyvyttömyyseläkeoikeus, myönnä työkyvyttömyyseläke väliaikaisella päätöksellä. Annettuasi väliaikaisen päätöksen luo Oiwaan kansaneläkkeeseen Seuranta –työ lopullisen päätöksen antamista varten ja siirrä se odottamaan noin 6 kuukaudeksi. Kirjaa lisäksi mahdollisen

kuntoutusrahamyönnön varalle Oiwaan Kuntoutusrahan Muutoksenhaku-työn kommenttiin, että työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki on myönnetty väliaikaisella päätöksellä.

Jos nuoren kuntoutusraha myönnetään myöhemmin valituksen johdosta takautuvasti samalle ajalle, jolle on maksettu työkyvyttömyyseläkettä, liikaa maksettu kansaneläke peritään takaisin. Takaisinperittävää määrää voidaan kuitata myöhemmin maksettavasta kuntoutusrahasta. Ilman etuudensaajan suostumusta kuittaaminen voidaan kohdistaa kansaneläkelain mukaiseen tai siihen rinnastettavaan muuhun etuuteen, kuten nuoren kuntoutusrahaan.

Keskeyttäminen väliaikaisesti

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti, jos on perusteltua syytä olettaa, että eläke tulisi lakkauttaa. Eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää antamalla väliaikainen päätös, jos on ilmeistä, ettei eläkkeensaajalla olosuhteiden muuttumisen johdosta ole oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen (KEL 568/2007 73 § 1 mom.). Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää mm. terveydentilan tai ansioiden perusteella. Lue lisää työkyvyttömyyseläkkeen väliaikaisesta keskeyttämisestä.

Kansaneläke

Kansaneläkkeen maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää antamalla väliaikainen päätös.

(KEL 568/2007 73 §)

Lue lisää

- regressimenettelystä
- väliaikaisesta keskeyttämisestä (KEL 568/2007 73 §)

1.8.6.4 Päätöksensaajat

Työkyvyttömyyseläkepätös lähetetään eläkkeenhakijalle tai -saajalle itselleen, ellei hänellä ole edunvalvojaa.

Hakija tai edunvalvoja/huoltaja

Työkyvyttömyyseläkepätös tulee lähettää hakijalle itselleen tai tämän lailliselle edustajalle (huoltaja, edunvalvoja). Pääsääntöisesti 15 vuotta täyttänyt henkilö voi itse käyttää puhevaltaa edunvalvojansa ohella. Päätös tulisi siksi lähettää sekä 16 vuotta täyttäneelle eläkkeensaajalle että hänen edunvalvojalleen.

Jos henkilölle on määrätty edunvalvoja ja hänet on rekisteröity maksunsaajaksi, lähtevät päätökset ohjelmallisesti sekä eläkkeensaajalle että edunvalvojalle. Voit erityisistä syistä estää päätöksen lähtemisen eläkkeensaajalle itselleen. Menettely tulee kyseeseen vain erityistapauksissa.

Otathan tarvittaessa yhteyttä osaamiskeskukseen (RP_TYÖKYKY).

Edunvalvontavaltuutus

Päätös tulee lähettää myös edunvalvontavaltuutetulle, kun edunvalvontavaltuutus on vahvistettu ja se kattaa etuusasioiden hoidon.

Valtuutus

Kun henkilö on valtuuttanut toisen henkilön hoitamaan Kela-asioitaan, lähetä päätös myös valtuutetulle, jollei tämän oikeutta vastaanottaa tiedoksiantoja ole erikseen rajoitettu esimerkiksi valtakirjassa. Valtuutuksen laajuuden perusteella sinun tulee tapauskohtaisesti ratkaista, lähetätkö päätöksen valtuutuksen nojalla toimivalle henkilölle vai et.

Hyvinvointialue

Kun täysi-ikäisen henkilön etuus maksetaan hyvinvointialueelle asiakasmaksulain 14 §:n tai kansaneläkelain 67 §:n nojalla, lähetetään päätökset ohjelmallisesti sekä hyvinvointialueelle että eläkkeensaajalle itselleen.

Jos työkyvyttömyyseläkehakemus hylätään, päätöstä ei lähetetä hyvinvointialueelle. Asiasta ei ole myöskään tarpeen tiedottaa hyvinvointialuetta muulla tavoin. Jos kuntoutustuki myönnetään haettua lyhyemmälle ajalle, hyvinvointialueelle lähetettävästä päätöksestä tulee jättää lääketieteelliset hylkäysperustelut pois. Päätös tiedoksi – toiminnolla päätöksen voi lähettää hyvinvointialueen sosiaalitoimelle ja muokata päätöstä.

Jos alaikäisen henkilön etuus maksetaan hyvinvointialueelle asiakasmaksulain 14 §:n nojalla, lähetetään päätös ohjelmallisesti hyvinvointialueelle. Lähetä päätös erikseen myös alaikäisen edunvalvojalle.

Kuolinpesä

Päätös lähetetään ensisijaisesti kuolinpesän hoitajalle.

Kuolinpesän hoitaja voi olla:

- **Pesänselvittäjä.** Jos kuolinpesälle on määrätty pesänselvittäjä, hän toimii aina pesän hoitajana ja päätös lähetetään pesänselvittäjän nimellä tämän ilmoittamaan osoitteeseen.
- **Testamentin toimeenpanija.** Jos vainajan testamentissa on määrätty testamentin toimeenpanija, hän toimii pesän hoitajana ja päätös lähetetään toimeenpanijan nimellä tämän ilmoittamaan osoitteeseen.
- **Kuolinpesän osakkaiden valtuuttama kuolinpesän edustaja.** Jos osakkaat ovat valtuuttaneet kuolinpesälle edustajan, hän toimii pesän hoitajana ja päätös lähetetään edustajan nimellä tämän ilmoittamaan osoitteeseen.
- **Leski.** Jos edellä mainittuja pesänhoitajia ei ole Kelan tiedossa eikä esimerkiksi jotakin pesän osakkaista ole ilmoitettu hoitajaksi ja vainajalta on jäänyt leski, voit olettaa lesken kuolinpesän hoitajaksi ja lähettää päätöksen hänen nimellään hänen osoitteeseensa.
- **Pesän osakas.** Pesän hoitajana voi toimia myös joku pesän osakkaista.

Kuolinpesän hoitajan selvittäminen

Kun kuolinpesän hoitaja on Kelan tiedossa tai vainajalta on jäänyt leski, sinun ei tarvitse erikseen selvittää kuolinpesän hoitajaa. Myös jos joku pesän täysi-ikäisistä osakkaista

on asunut vainajan kanssa, voit olettaa hänet pesänhoitajaksi ja lähettää päätöksen hänen nimellään hänen osoitteeseensa. Jos vainajan kanssa on asunut useampi täysi-ikäinen osakas tai jos kukaan täysi-ikäisistä osakkaista ei ole asunut vainajan kanssa, sinun tulee selvittää kuolinpesän hoitaja.

Voit selvittää kuolinpesän hoitajan puhelimitse tai kirjeellä YHL16. Jos pesänhoitajaksi ilmoitetaan muu kuin pesänselvittäjä, testamentin toimeenpanija tai kuolinpesän osakkaiden valtuuttama edustaja, varmista, hyväksyykö pesänhoitajaksi nimetty itse sen, että hän toimii hoitajana. Päätös lähetetään pesänhoitajaksi nimetyn nimellä hänen osoitteeseensa.

Kun kuolinpesän hoitajaa ei saada selville

Jos kuolinpesän hoitajaa ei saada selville, päätös lähetetään jollekin kuolinpesän osakkaista tämän nimellä tämän omaan osoitteeseen. Kuolinpesän osakkaita ovat perilliset ja yleistestamentin saajat sekä yleensä myös leski. Jos yhtään osakastakaan ei ole tiedossa, päätös lähetetään vainajan kuolinpesälle vainajan viimeiseen osoitteeseen.

Tiedoksianto- ja vahingonkorvausvastuuteksti päätökseen

Kuolinpesätilanteissa päätöksessä tulee olla teksti, jossa kerrotaan vastaanottajan velvollisuudesta ilmoittaa tiedoksisaannista muille pesän osakkaille sekä ilmoitetaan laiminlyöntiin liittyvästä vahingonkorvausvastuusta.

Sovelletut lainkohdat Hallintolaki (434/2003) 9 luku.

1.8.7 Kansainväliset säännökset

ETA-eläkkeiden ratkaisemisessa noudatetaan Euroopan unionin sosiaaliturva-asetusten 987/2009 ja 574/1972 määräyksiä eläkkeiden käsittelystä.

Sosiaaliturvasopimuksissa ei ole ratkaisemista koskevia säännöksiä.

1.8.7.1 EU-lainsäädännön vaikutukset

[\(987/2009 artikkelit 12 ja 43 - 52\)](#)
[\(574/72 art. 35 – 52\)](#)

Asetuksessa 987/2009, jota sovelletaan asetuksen 883/2004 eläkesäännösten mukaan määräytyvien eläkkeiden prosessiin, on seikkaperäisemmät määräykset prosessin etenemisestä. Pääpaino on sähköisessä laitosten välisessä tiedonvaihdoissa, jonka käyttöönotto jäsenmaissa alkoi vuonna 2019. Suomen eläkelaitokset siirtyivät sähköiseen tiedonvaihtoon joulukuussa 2020. Eläkkeiden osalta odotetaan kaikkien sosiaaliturva-asetuksia soveltavien maiden olevan sähköisessä tiedonvaihdoissa vuoden 2022 loppuun mennessä. Yhteyslaitoksen rooli painottuu hakijan ajan tasalla pitämiseen eläkekäsittelyn etenemisestä. Laitokset vaihtavat tietoja keskenään ja kukin laitos pyytää itse tarvitsemansa lisäselvitykset muilta laitoksilta. Yhteyslaitos päättää prosessin päätösten yhteenvetoon (P7000).

Sosiaaliturva-asetuksessa 574/1972 määrätään menettelystä, kun EU-tilanteissa haetaan eri maiden eläkkeitä asetuksen 1408/1971

perusteella. Ratkaiseminen on osa ETA-hakemusprosessia. Hakemustiedot toiseen maahan välitetään hallintotoimikunnan vahvistamilla E 200 -sarjan lomakkeilla. Käsittely alkaa siitä, kun hakija jättää eläkehakemuksensa asuinmaan laitokseen ja ilmoittaa samalla olostaan toisessa asetuksia soveltavassa maassa. Käsittelyä laitoksen välityksellä maat ilmoittavat toisilleen vakuutuskautensa ja päätöstietonsa. Käsittely päättyy, kun asiakas saa käsittelyä laitoksesta E 211 -yhteenvedon kaikkien käsittelyyn osallistuneiden laitosten eläkepäätyksistä.

1.8.7.1.1 Vakuutuskausitodistus

([987/2009 artiklat 47 ja 52](#))
([574/72 art. 42 ja 43](#))

Asetuksen 987/2009 mukaan kaikkien eläkekäsittelyyn osallistuvien laitosten on ilmoitettava yhteyslaitokselle ja toisilleen soveltamansa lainsäädännön mukaan täyttyneet vakuutus- ja asumiskaudet. Vakuutuskaudet ilmoitetaan P5000 SEDillä (ennen siirtymistä sähköiseen tiedonvaihtoon on myös mahdollista käyttää asetuksen 574/1972 mukaista paperista E 205-lomaketta tai SEDin P5000 paperiversiota). Suomen asumiskaudet vahvistetaan KV-keskuksessa. Eläketurvakeskus vahvistaa aina Suomen työskentelykaudet. Jokainen muu maa vahvistaa itse omat vakuutuskautensa maansa lainsäädännön mukaisesti.

Toimenpideohje KV-keskukselle kun hakija asuu Suomessa

Ratkaisemisen ensimmäinen vaihe on Suomessa asutun ajan vahvistaminen. Selvittää aluksi, onko asiakkaan Eläkkeen vakuutusajat -tietoihin kirjoittuneita jaksoja korjattava. Sinne on kirjoittunut ohjelmallisesti asiakkaan Vakuutusjaksot-tiedoista Suomessa tai ulkomailla olon jaksoja 16 vuoden iästä alkaen. Korjaa jaksot sen mukaisiksi kuin otat vakuutusajan huomioon eläkkeen määrän laskennassa. Huomaa, että ulkomaan eläkkeen tai korvauksen saaminen ei enää estä asumisajan karttumista silloin, kun asiakas asuu Suomessa eikä saa samanaikaisesti sellaista etuutta Suomesta, jonka saaminen estää uuden vakuutusajan karttumisen.

Kun olet saanut kaikkien tarvitsemiesi maiden vahvistamat vakuutuskaudet, tarkista muuttuvatko Suomen asumiskaudet, kun otat huomioon asetuksen yhteensovitusmääräykset päällekkäisistä vakuutuskausista ja ns. tekniset päällekkäisyydet, jotka johtuvat maiden erilaisista tavoista merkitä vakuutusaikoja.

Kun sovellet asetusta 987/2009 eläkkeisiin, jotka alkavat 1.5.2010 tai sen jälkeen, tarkistettuja Suomen asumisjaksoja ei tarvitse korjata pelkästään toisen maan vakuutusajan teknisen päällekkäisyyden takia. Tällöin voit kirjata toisen maan ajan kestonä.

Kirjaa Eläkkeen vakuutusajat -tietoihin eläkkeen suhteutusta ja laskentaa varten kaikissa tilanteissa myös tekninen FIN-kestoivi seuraavasti

- Jos olet laskemassa asetuksen 883/2004 tai 1408/1971 mukaista väliaikaista määrää, kirjaa FIN-kestoivin ajaksi 00 vv 00 kk 00 pv.
- Jos olet laskemassa asetuksen 883/2004 mukaista lopullista kansaneläkkeen määrää, kirjaa FIN-kestoivin ajaksi muiden asetusta soveltavien maiden

vakuutusaikojen summa. Ota summassa huomioon myös sen maan aika, joka on vahvistanut pelkkää asumisaikaa.

- Jos olet laskemassa asetuksen 1408/1971 mukaista lopullista kansaneläkkeen taikka väliaikaista tai lopullista perhe-eläkkeen määrää, kirjaa FIN-keistorivin ajaksi 00 vv 00 kk 00 pv.

Valmista ja toimita hakemusprosessissa mukana oleville laitoksille uusi vakuutuskausitodistus, jos Suomen asumiskausiin tulee vähintään yhden vuoden muutos puoleen tai toiseen. Muutos saattaa vaikuttaa toisen maan pro rata -eläkkeen laskentaan. Teknisen FIN-keistorivin tietoja ei kirjoiteta vakuutuskausitodistukseen.

Valmista asumiskausitodistus myös tilanteissa, joissa Kelan eläkettä ei haeta. Sähköisessä tiedonvaihdossa Kela on mukana yhtenä toimijana eläkehakemusprosessia näissäkin tilanteissa. On sovittu Eläketurvakeskuksen kanssa, että Kela voi poistua sähköisestä prosessista sen jälkeen, kun Kela on lähettänyt asumiskausitodistuksen kaikille osapuolille.

Vastaavasti Kela tarvitsee toisen maan vahvistamat vakuutuskaudet eläkehakemuksen käsittelyä varten riippumatta siitä, onko toisen maan eläkettä haettu.

Toimenpideohje KV-keskukselle kun hakija asuu ulkomailla

Asetusta 987/2009 sovellettaessa eläkkeenhakija on velvollinen asuinmaassaan ilmoittamaan tiedot niistä vakuutuskausista ja asumiskausista, jotka ovat saattaneet täyttyä toisen maan lainsäädännön mukaisesti. Asuinmaan yhteyslaitos toimittaa nämä tiedot KV-keskukseen SEDillä P4000 tai E 207-lomakkeella. Samalla haetaan yleensä eläkettä ja pyydetään Suomen vakuutuskausia.

Myös toinen maa voi pyytää KV-keskuksesta Suomen vakuutuskausia jo ennen eläkehakemusta. Pyyntöön mukana on yleensä vakuutushistoriatiedot (P4000 tai E 207-lomake). Esimerkiksi Saksa tarvitsee avioerotilanteissa Suomenkin vakuutusajat Saksan eläkeoikeuden jakamista varten.

Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, pyydä se Digi- ja väestötietovirastosta.

Selvitä ja vahvista Suomen asumiskaudet. Kirjaa Eläkkeen vakuutusajat –tietoihin eläkkeen suhteutusta ja laskentaa varten kaikissa tilanteissa myös tekninen FIN-keistorivi seuraavasti:

- Jos olet laskemassa asetuksen 883/2004 mukaista lopullista kansaneläkkeen määrää, kirjaa FIN-keistorivin ajaksi muiden asetusta soveltavien maiden vakuutusaikojen summa. Ota summassa huomioon myös sen maan aika, joka on vahvistanut pelkkää asumisaikaa.
- Jos olet laskemassa asetuksen 1408/1971 mukaista lopullista kansaneläkkeen tai perhe-eläkkeen määrää tai eläkettä ei ole vielä haettu, kirjaa FIN-keistorivin ajaksi 00 vv 00 kk 00 pv.

Kirjaa Suomen vakuutusajat vakuutuskausitodistukselle (P5000 tai E 205 –lomake). Teknisen FIN-keistorivin tietoja ei kirjoiteta vakuutuskausitodistukseen.

1.8.7.1.2 Väliaikainen ratkaiseminen

(KEL 568/2007 71 §)

([987/2009 artikla 50](#))
(574/72 art. 45)

Väliaikaisesta käsittelystä on säännökset sekä asetuksessa 987/2009 että 574/1972. Lue lisää väliaikaisen päätöksen antamisesta kohdasta Väliaikainen eläke ja sen laskeminen.

Suomessa asuvan asiakkaan hakemus voidaan ratkaista tietyin edellytyksin väliaikaisena ja maksaa väliaikaista eläkettä siihen saakka, kunnes kaikilta tahoilta on saatu ne tiedot, jotka tarvitaan hakemuksen lopullista ratkaisemista varten.

Ulkomailla asuvalle hakijalle ei yleensä makseta ennakkoa sovellettaessa asetusta 987/2009. Ennakon maksaminen voi tulla kysymykseen vain poikkeuksellisesti, jos hakijan pääasiallinen toimeentulo on kansaneläkkeen varassa. Ota tällöin yhteyttä kansainvälisten asioiden osaamiskeskuksen kansainvälisiä eläkeasioita hoitaviin henkilöihin (KV-ELÄKEASIAT-ryhmäpostilaatikko).

Sovellettaessa asetusta 574/1972 toisessa maassa asuvan hakemusta ei käsitellä Ulkomaan yksikössä väliaikaisena, koska väliaikaista pro rata -eläkettä ei voida heti laskea.

Älä hylkää hakemusta väliaikaisena, koska väliaikaiseen päätökseen ei voi hakea muutosta. Toisaalta ratkaisu voi muuttua myönteiseksi, kun olet saanut kaikki lopullista käsittelyä varten tarvittavat tiedot. Älä myöskään anna etukäteistä väliaikaista päätöstä.

Eläkkeen väliaikaisen myöntämisen edellytyksenä on, että

- eläkkeen määrään vaikuttava Suomen vakuutusaika on kirjattu Eläkkeen vakuutusajat -tietoihin eläkkeen suhteuttamista varten.
- Suomen työeläkkeen määrä ei ylitä täyden takuueläkkeen määrää ja päätös on lopullinen. Jos hakijan taloudellinen tilanne on huono ja hänen pääasiallinen toimeentulonsa on kansaneläkkeen varassa, eläketulona voidaan poikkeuksellisesti ottaa huomioon työeläkkeen väliaikainen määrä.
- hakija on pyytänyt väliaikaista päätöstä ja on tietoinen mahdollisen liikamaksun takaisinperinnästä.

Laske väliaikainen kansaneläke kansaneläkelain mukaisesti hakijan Suomessa asumaan aikaan suhteutettuna. Kirjaa Eläkkeen vakuutusajat –tietoihin Suomen vakuutusajat ja teknisen FIN-keston arvoksi 00 vv 00 kk 00 pv. Ota eläketulona huomioon Suomen todelliset työeläkkeet ja korvaukset sekä ne tuloksi otettavat ulkomaan etuudet, jotka ovat jo tiedossa väliaikaista ratkaisua tehtäessä.

Muuta euroiksi ne tulona huomioon otettavat ulkomaan etuudet, jotka maksetaan muussa valuutassa kuin euroina. Voit käyttää muuntamisessa Euroopan keskuspankin laskuria, jonka löydät internet-osoitteesta <http://sdw.ecb.europa.eu/curConverter.do>

Käytä valuutan muuntamisessa ulkomaan eläkkeen tuloksi ottamiskuukautta edeltävän kuukauden 1. pankkipäivänä voimassa olevaa kurssia.

Älä maksa viivästyskorotusta väliaikaisen ratkaisemisen perusteella.

Ilmoita väliaikaisessa päätöksessä myöntämistä koskevien asioiden lisäksi ainakin

- eläkkeen määrään vaikuttava Suomen vakuutusaika tai tieto siitä, että ulkomailla olo ei ole vaikuttanut eläkkeen määrään
- mitkä ulkomaan tulot on otettu huomioon
- regressivaatimuksen lähettämisestä toisen maan laitokselle, jos vaatimus on esitetty
- mahdollisen liikamaksun takaisinperimisestä

- lopullisen päätöksen antamisesta myöhemmin.

Päätöksen liitteenä ei ole ohjetta muutoksen hakemisesta.

Väliaikainen päätös postitetaan eläkkeenhakijalle ja nostajalle.

1.8.7.1.3 Lopullinen ratkaisu

Ratkaise hakemus lopullisesti joko ensimmäisellä käsittelykerralla tai väliaikaisen ratkaisemisen jälkeen heti, kun kaikki sen käsittelemisessä tarvittavat tiedot on saatu. Lue lisää kohdasta Lopullinen eläke ja sen laskeminen.

Suhteutusta varten tarvitset Suomesta karttuneet ja muiden maiden vahvistamat vakuutusajat. Kirjaa myös tekninen FIN-kestoivi. Näiden perusteella ohjelma laskee kansallisen suhteutuskertoimen ja pro rata –kertoimen. Lisäksi tarvitset kaikkien tulona huomioon otettavien eläkkeiden ja korvausten lopulliset bruttomäärät.

Jos ratkaiset hakemusta asetuksen 1408/1971 perusteella, tarvitset Suomen työeläkkeen teoreettisen määrän silloin, kun kansallinen suhteutuskerroin on pienempi kuin 1. Eläkkeen vakuutusajat –tiedoissa teknisen FIN-kestorivin arvo on 00 vv 00 kk 00 pv. Teoreettisen määrän saat pyynnöstä työeläkelaitoksesta. Ota se tulona huomioon Suomen työeläkkeen asemesta. Asetuksen 1408/1971 piiriin kuuluvia muiden maiden samanlaisia eläkkeitä et voi ottaa tuloksi.

Hakemuksen lopullisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että olet saanut

- ETK:n vahvistamat Suomen työskentelykaudet (P5000)
- muiden maiden vahvistamat vakuutuskaudet ja kirjannut ne ottaen huomioon yhteensovitusäännökset ja mahdollisen vaikutuksen asumisjaksoihin
- Suomen työeläkkeen lopullisen maksettavan määrän asetuksen mukaisen kansallisen eläkkeen (itsenäinen eläke) laskemista varten
- Suomen työeläkkeen teoreettisen määrän pro rata –perhe-eläkkeen laskemista varten
- muiden maiden eläkepäätökset
- muista asetuksista soveltavista maista ja muualta ulkomailta maksettavien tulona huomioon otettavien eläkkeiden ja korvausten bruttomäärät
 - poikkeus, hylkäävä päätös: jos tieto mahdollisesta ulkomailta maksettavasta eläkkeestä viivästyy, ei tietoja tarvitse odottaa, jos kansaneläkkeen tai perhe-eläkkeen tuloraja ylittyy jo käytettävissä olevien tulotietojen perusteella.

Laske asetuksen 884/2004 mukainen lopullinen itsenäinen eläke kertomalla täysi perhesuhteiden mukainen kansaneläke kansallisella suhteutuskertoimella, jossa on otettu huomioon muiden maiden vakuutusaika Suomen vakuutusajan lisäyksenä. Jos vakuutusaikojen summa on suurempi kuin lain mukaan vaaditaan Suomen täyteen eläkkeeseen, huomioon otetaan vain täyteen eläkkeeseen oikeuttava aika. Vähennä tästä vuositulojen vaikutus.

Laske asetuksen 883/2004 mukainen pro rata –eläke kertomalla edellä mainittu itsenäinen eläke pro rata –kertoimella, joka on laskettu jakamalla Suomesta karttunut vakuutusaika Suomen ja muiden maiden vakuutusaikojen summalla. Jos vakuutusaikojen summa on suurempi kuin lain mukaan vaaditaan Suomen täyteen

eläkkeeseen, huomioon otetaan vain täyteen eläkkeeseen oikeuttava aika. Pro rata – eläke on siis Suomen vakuutusajakoja vastaava osuus itsenäisestä eläkkeestä.

Muuta euroiksi ne tulona huomioon otettavat ulkomaan etuudet, jotka maksetaan muussa valuutassa kuin euroina. Voit käyttää muuntamisessa Euroopan keskuspankin laskuria, jonka löydät nettiosoitteesta www.sdw.ecb.europa.eu/curConverter.do. Käytä valuutan muuntamisessa ulkomaan eläkkeen tuloksi ottamiskuukautta edeltävän kuukauden 1. pankkipäivänä voimassa olevaa kurssia tai käsittelypäivän kurssia, jos edellä mainittu päivä on vielä etukäteinen.

Hylkää hakemus vasta, kun olet saanut kaikista maista tiedot lopullista ratkaisemista varten.

Maksa Suomessa asuvalle hakijalle asetuksen 883/2004 mukainen itsenäinen eläke, jos kolmen vuoden karenssiaika on täyttynyt Suomen vakuutusajalla. Pro rata –eläke voi olla suurempi, jos kaksi tai useampi maa on ottanut huomioon saman erilaisen etuuden.

Jos Suomessa asuvan asiakkaan karenssiaika on täyttynyt vain laskemalla vakuutusajat yhteen tai jos hakija asuu ulkomailla, maksa pro rata –eläke.

Kirjaa OIWAn eläketyöhön laskelmat ja lopullisen ratkaisemisen perusteet sekä valuutanvaihtotiedot.

Ilmoita lopullisessa päätöksessä myöntämistä tai hylkäämistä koskevien asioiden lisäksi ainakin

- eläkkeen määrään vaikuttava Suomen vakuutusaika ja muiden maiden vakuutuskausien kesto yhteensä tai tieto siitä, että ulkomailla olo ei ole vaikuttanut eläkkeen määrään
- Suomen vakuutusajan lisäyksenä huomioon otettu muiden maiden aika
- mitä ulkomaan eläkkeitä ei ole otettu tulona huomioon ja mitä on
- mahdollisen liikaa maksetun eläkkeen takaisinperimisestä
- että käsittelyssä on otettu huomioon sosiaaliturva-asetusten määräykset.

Asetus 987/2009: Päätöksen liitteenä on aina kansallinen muutoksenhakuohje, jonka perusteella asiakas voi hakea muutosta. Käsittelyn päätteeksi yhteyslaitos antaa kaikista päätöksistä yhteenvedon (P7000 tai E 211), mutta sen perusteella ei voi hakea muutosta. Lue lisää muutoksenhakemisesta .

Asetus 574/1972: Päätöksen liitteenä on ohje muutoksen hakemisesta. Jos hakija on ollut vakuutettuna vain Pohjoismaissa, päätöksen mukana on tavanomainen muutoksenhakuohje. Jos hakija on ollut vakuutettuna myös Pohjoismaiden ulkopuolisessa asetuksia soveltavassa maassa, myönteiseen päätökseen liitettiin tiedote, jonka mukaan muutosta voidaan hakea vasta, kun hakija on saanut päätösten E 211 -yhteenvedon. Tilanne on samanlainen, kun 1.5.2010 tai sen jälkeen alkavaan eläkkeeseen sovelletaan asetusta 1408/1971 (asiakas on vakuutettuna ETA-maassa tai Sveitsissä taikka on ETA-maan tai Sveitsin kansalainen tai asiakas on 3. maan kansalainen ja eläke alkaa 15.2010–31.12.2010 välisenä aikana).

1.8.7.1.4 Päätösten yhteenvedo

Sovellettaessa asetusta 987/2009 yhteyslaitos laatii päätösten yhteenvedon (asiakkaalle esitettävä asiakirja P1, laitoksille P7000 tai E 211) saatuaan jokaisesta

laitoksesta kansalliset päätökset muutoksenhakuohjeineen. Yhteenveto ei avaa asiakkaalle uutta muutoksenhakumahdollisuutta. Lue lisää muutoksenhausta.

Sovellettaessa asetusta 574/1972 käsittelevä laitos laatii päätösten yhteenvedon lomakkeelle E 211, kun se on saanut kaikkien käsittelyyn osallistuneiden maiden ja laitosten eläkepäätökset. Asetuksen mukaan yhteenveto laaditaan hakijan äidinkielellä ja sen mukana lähetetään kunkin laitoksen alkuperäinen päätöskappale. Yhteenvedossa ilmoitetaan myös eri laitosten muutoksenhakekeinot. Valitusaika alkaa siitä, kun asiakas on saanut tiedon päätösten yhteenvedosta. Valitusaika lasketaan kunkin maan oman lainsäädännön mukaisesti. Hakija saa kuitenkin hakea muutosta heti kansallisen hylkäävän päätöksen saatuaan, jos kyse on työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä.

Yhteyslaitos ei automaattisesti laadi yhteenvetoa, jos uusi eläkehakemus koskee vain yhtä maata tai yhtä laitosta. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun yksi maa jo maksaa vanhuuseläkettä ja sitä nyt vasta haetaan korkeamman eläkeiän maasta.

1.8.7.2 Sosiaaliturvasopimukset

Eläkehakemuksia Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella ratkaistaessa noudatetaan samaa menettelyä kuin EU-tilanteissa.

Muihin sosiaaliturvasopimuksiin perustuvien hakemusten käsittely ei eroa kansallisesta käsittelystä, ellei hakija ole ollut vakuutettuna myös muussa EU/Eta-maassa kuin Suomessa. Amerikan Yhdysvaltoja lukuun ottamatta toiseen sopimusmaahan on kuitenkin ilmoitettava tiedoksi ensimmäisen päätöksen sisältö. Kun eläkkeensaaja asuu Australiassa, sinne on ilmoitettava vanhuuseläkkeessä tapahtuneet kaikki muutokset. Intian sopimus ei koske Kelan eläkkeitä eikä Kela voi ilmoittaa eläketietoja Intiaan.

Tee ilmoitus kyseisen sopimuksen mukaisella yhteydenpitolomakkeella. Jos asiakas asuu Suomessa, toimita yhteydenpitolomake sopimusmaan yhdyslaitokselle. Yhdyslaitosten osoitteet löytyvät Kelan ulkomaan laitosten rekisteristä OSKY / Viranomaiset ja laitokset / Ulkomaan laitokset.

KV-keskus kirjoittaa lomakkeen ulkomailla asuvan hakijan päätöksen sisällöstä.

Yhteydenpitolomakkeet ovat:

Sopimusmaa	Lomakkeet
Kanada	FIN/CAN 3
Chile	FI/CL 2
Israel	FIN/ISR 2
Australia	FI/AUS 2

Chilen sopimuksen mukaan Chilessä asuvalle eläkkeensaajalle on annettava terveydenhuoltoa varten todistus Suomen eläkkeiden saamisesta. KV-keskus antaa sen lomakkeella FI / CL 5 sekä kansaneläkkeestä että työeläkkeestä.

Sopimusmaassa asuva hakija on ollut vakuutettuna EU-/Eta-alueella

Jos sosiaaliturvasopimusmaassa asuva eläkkeenhakija on ollut vakuutettuna Suomen lisäksi myös vähintään yhdessä muussa EU/Eta-maassa, EU-säännösten mukaisesti hänelle myönnetään pro rata -eläke. Intiassa asuvalle ei myönnetä kansaneläkettä, koska sopimus ei koske Kelan eläkkeitä.

Pyydä vakuutuskaudet ja eläkkeiden määrätiedot muista EU-/Eta-maista. Kirjaa näiden maiden vakuutuskaudet Eläkkeen vakuutusajat –tietoihin pro rata –suhteutuskertoimen laskentaa varten. Ota eläketulona huomioon myös näistä maista ansaitut työeläkkeet.

1.8.7.3 Brexit

Erosopimus

Erosopimustilanteissa sovelletaan asetuksia 883/2004 ja 987/2009.. Erosopimuksen mukainen eläkehakemusprosessi noudattaa EU-säännösten mukaista käsittelyprosessia vanhuuseläkkeen, työkyvyttömyyseläkkeen ja perhe-eläkkeen osalta. Ks. EU-lainsäädännön vaikutuksista tarkemmin täältä ja tämän kohdan alakohdista.

Kumppanuussopimus

Kumppanuussopimuksen vanhuuseläkettä ja perhe-eläkettä koskevat säännökset vastaavat asetuksen 883/2004 ja asetuksen 987/2009 säännöksiä. Artiklojen numerot kuitenkin eroavat EU-asetusten artikloista. Kumppanuussopimuksen mukainen eläkehakemusprosessi noudattaa vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen kohdalla EU-säännösten mukaista käsittelyprosessia. Ks. EU-lainsäädännön vaikutuksista tarkemmin täältä ja tämän kohdan alakohdista

Kumppanuussopimuksen työkyvyttömyyseläkettä koskevat säännökset eroavat huomattavasti asetuksen 883/2004 ja asetuksen 987/2004 säännöksistä. Työkyvyttömyyseläkettä haetaan kansallisella eläkehakemuksella ja tarvittaessa otetaan huomioon Ison-Britannian lääkärinlausunnot. Kelan työkyvyttömyyseläkettä ei voida myöntää kumppanuussopimuksen perusteella Isossa-Britanniassa asuvalle.

1.9 Maksaminen

Työkyvyttömyyseläke maksetaan kuukauden 7. päivänä tai sitä edeltävänä pankkipäivänä.

Työkyvyttömyyseläke maksetaan pääsääntöisesti etuudensaajalle itselleen hänen ilmoittamalleen tilille. Eläkkeen maksaminen muulle kuin sen saajalle itselleen tulee kysymykseen vain laissa määrätyn perusteiden.

Jos eläkehakemuksen käsittely viivästyy, eläkkeeseen voidaan tietyissä tilanteissa maksaa viivästyskorotusta.

1.9.1 Maksuosoite

Etuus maksetaan etuudensaajan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Jos asiakas ei saa avattua pankkitiliä tai jos asiakas esittää Kelalle erityisen syyn, etuus voidaan maksaa prepaid-kortille. Poikkeuksellisissa tilanteissa etuus voidaan maksaa myös maksuosoituksena tai käteismaksuna (KEL 568/2007 64 §).

Jos etuudensaaja on alaikäinen tai hänelle on määrätty edunvalvoja taloudellisten asioiden hoitoa varten, etuus maksetaan edunvalvojan ilmoittamalle tilille.

Hyvinvointialueelle maksettava etuus maksetaan hyvinvointialueen ilmoittamalle tilille.

Lue lisää maksamisesta.

1.9.1.1 Ulkomaan maksuosoite

Kelan eläke voidaan maksaa ulkomailla vakinaisesti asuvalle eläkkeensaajalle seuraavin tavoin:

1. Eläke maksetaan eläkkeensaajan ilmoittamalle tilille Suomessa toimivaan pankkiin.
2. Jos eläkkeensaaja ei ole ilmoittanut tiliä Suomessa tai hän ei halua eläkettä sinne, eläke maksetaan ulkomaille kansainvälisiä pankkiyhteystietoja käyttäen kirjoittamalla ulkomaan maksuosoitteeksi.
 - IBAN-tilinumero ja pankin BIC-koodi (kansainvälinen muoto) tai
 - BBAN-tilinumero (kansallinen muoto) ja pankin BIC-/SWIFT-koodi tai
 - BBAN-tilinumero ja pankin nimi sekä pankin maakoodi. Pankin osoite kirjoitetaan pankin nimen alle, jos se on ilmoitettu. Tai
 - eläkkeensaajan tai nostajan postiosoite, kirjoittamalla x sille varattuun kenttään.

1.9.2 Maksunsaajat

Työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa

- etuudensaajalle
- edunvalvojalle
- edunvalvontavaltuutetulle
- hyvinvointialueelle
- kuolinpesälle
- ulosottoviranomaiselle
- vangin perheelle

Työkyvyttömyyseläke maksetaan pääsääntöisesti etuudensaajalle itselleen.

Työkyvyttömyyseläkettä ei saa siirtää maksettavaksi toiselle henkilölle (ns. siirtokielto). Tällainen sopimus on mitätön. (KEL 568/2007 111 §) Tästä syystä etuudensaajan asioita hoitavan lähiomaisen tai valtakirjalla toimivan henkilön tulee ilmoittaa maksuosoitteeksi etuudensaajan tili.

Huomautus

Työkyvyttömyyseläkettä ei voida maksaa työnantajalle.

1.9.2.1 Etuudensaaja

Etuus maksetaan yleensä täysi-ikäiselle etuudensaajalle itselleen, jos hänelle ei ole määrätty edunvalvojaa. Etuus maksetaan etuudensaajan omalle tilille myös silloin, kun hänen etuusasioitaan sairauden tai muun syyn perusteella hoitaa lähiomainen tai valtakirjalla toimiva henkilö.

Tilin varmistamiseksi lähiomaisen tai valtakirjalla toimivan henkilön tulee esittää, esimerkiksi

- tiliote, josta ilmenee asianomaisen tilin omistajan olevan etuudensaaja
- pankin antama todistus siitä, että tili on etuudensaajan
- muu vastaava selvitys

Tilinumeron muuttamiseksi tarvitaan myös jokin edellä esitetyistä selvityksistä.

1.9.2.2 Edunvalvontavaltuutettu

Kun henkilön antama edunvalvontavaltuutus on vahvistettu ja se kattaa etuusasioiden hoidon, maksetaan etuus edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalle tilille. Sinun ei tarvitse tarkistaa kenen nimissä tili on.

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon henkilön edunvalvontavaltuutetusta. Tiedon perusteella Oiwaan muodostuu Yleistietomuutos-työ. Tieto edunvalvontavaltuutetusta näkyy Henkilön tietojen kyselytapahumalla HEKY - Henkilön yleistiedot - Perhetiedot ja Oiwan Asiakkaan tiedot -näytöllä. Voit tarkistaa tiedot DVV:n (Digi- ja väestötietovirasto) vahvistamasta edunvalvontavaltuutuksesta myös holhousasioiden rekisterikyselyllä (Ratkaisutyö - Työvälineet, kohta Holhousasioiden rekisteri).

Pyydä edunvalvontavaltuutetulta tai DVV:sta kopio edunvalvontavaltakirjasta. Voit pyytää edunvalvontavaltuutetulta tilinumeron ja kopion edunvalvontavaltakirjasta käyttämällä kirjepohjaa YHL14. Jos edunvalvontavaltuutus kattaa etuusasioiden hoidon, tee nostajan muutos ja maksa tuki edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalle tilille. Jos edunvalvontavaltuutettu ei ilmoita uutta tilinumeroa määräajassa, voit maksaa etuuden edunvalvontavaltuutetulle etuudensaajan vanhalla tilinumerolla.

Jos edunvalvontavaltuutettu ei toimita kopiota edunvalvontavaltakirjasta eikä edunvalvontavaltakirjaa ole vahvistettu DVV:ssa, edunvalvontavaltuutettu ei voi asioida Kelan etuusasioissa asiakkaan puolesta edunvalvontavaltuutuksen perusteella.

Lue lisää:

Mikä on edunvalvontavaltuutus?

Edunvalvontavaltuutuksen sisältö, muoto ja voimaantulo

Valtuutuksen vaikutukset

Edunvalvontavaltuutuksen lakkaaminen

1.9.2.3 Edunvalvoja

Täysi-ikäinen etuudensaaja

Täysi-ikäiselle henkilölle voidaan määrätä edunvalvoja hoitamaan hänen asioitaan. Etuusasia ratkaistaessa tulee aina selvittää, onko henkilölle määrätty edunvalvoja ja mikä edunvalvontamääräyksen sisältö on.

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta. Tiedon perusteella Oiwaan muodostuu Yleistietomuutos-työ. Tieto edunvalvojasta näkyy myös Henkilön tietojen kyselytapahetkellä HEKY > Henkilön yleistiedot > Perhetiedot ja Oiwan Asiakkaan tiedot-näytöllä. HEKY-kyselyllä on nähtävissä edunvalvojan nimi ja tunniste sekä tieto siitä, onko henkilön toimintakelpoisuutta rajoitettu tai onko henkilö julistettu vajaavaltaiseksi. Tarkempi tieto edunvalvojan tehtävästä selviää edunvalvontamääräyksestä. Tarkista edunvalvojan tehtävän sisältö holhousasioiden rekisterikyselyllä (Ratkaisutyö > Työvälineet, kohta Holhousasioiden rekisteri).

Etuus maksetaan edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille, jos henkilölle on määrätty edunvalvoja hoitamaan

- hänen taloudellisia asioitaan
- hänen omaisuuttaan
- hänen omaisuuttaan ja taloudellisia asioita

Jos edunvalvontamääräyksessä ei mainita mitään edunvalvojan tehtävästä, voidaan katsoa, että se kattaa eläkeasioiden hoitamisen.

Etuus tulee maksaa edunvalvojalle siinäkin tapauksessa, vaikka edunvalvontamääräyksessä ei ole rajoitettu etuudensaajan omaa toimintakelpoisuutta.

Jos edunvalvojan tehtävä on rajattu koskemaan ainoastaan määrättyä oikeustointa, asiaa tai omaisuutta (esim. perinnönjako), edunvalvojan toimivalta rajoittuu vastaavasti. Kelan maksama etuus ei siten aina välttämättä kuulu edunvalvojan toimivaltaan.

Edunvalvojan tehtävänä on ilmoittaa, mille tilille etuus tulee maksaa. Jos edunvalvoja ei ole ilmoittanut uutta tilinumeroa siihen mennessä, kun tieto tulee väestörekisterijärjestelmästä, pyydä edunvalvojalta tilinumeroa suojatulla sähköpostilla, puhelimitse tai käyttämällä kirjepohjaa YHL13. Aseta vastaamiselle määräaika (yleensä kaksi viikkoa). Maksa etuus edunvalvojan ilmoittamalle tilille ja rekisteröi nostajaksi edunvalvoja. Sinun ei tarvitse tarkistaa, kenen nimissä tili on. Jos edunvalvoja ei ilmoita uutta tilinumeroa määräajassa, voit maksaa etuuden edunvalvojalle etuudensaajan vanhalla tilinumerolla.

Jos edunvalvontatehtävä on määräaikainen, tarkista nostaja-asia ennen määräajan päättymistä. Rekisteröi seurantatieto määräajan päättymisestä.

Alaikäinen etuudensaaja

Alle 18-vuotiaan lapsen etuus maksetaan pääsääntöisesti hänen edunvalvojansa ilmoittamalle tilille. Alaikäisen edunvalvoja ovat yleensä hänen huoltajansa eli

vanhemmat. Heidän tehtävänsä edunvalvojina lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Alaikäisellä voi olla myös oikeuden määräämä edunvalvoja.

Jos 15 vuotta täyttänyt alaikäinen on hakenut itse etuutta, sinun tulee pyytää lapsen edunvalvojaa ilmoittamaan maksuosoite, jolle etuus tulee maksaa. Voit pyytää edunvalvojaa ilmoittamaan maksuosoitteen käyttämällä kirjepohjaa TKL32 (työkyvyttömyyseläke). Jos hakemuksesta ilmenee, että lapsen edunvalvoja on auttanut hakemuksen täyttämässä, kirjettä ei tarvitse lähettää, vaan voit maksaa tuen hakemuksessa ilmoitetulle tilille.

Miten menettelet, kun lapsi täyttää 18 vuotta

Kun lapsi saa eläkettä ja täyttää 18 vuotta, sinun tulee selvittää lapselta tilinumero, jolle eläke maksetaan, jos hänellä ei ole edunvalvojaa. Käytä tilinumeron pyytämisessä kirjepohjaa YHL03.

Kun maksuosoitte ilmoitus on saatu, tee nostajan lakkautusratkaisu 18 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja muuta etuus maksettavaksi lapsen ilmoittamalle tilille.

Jos maksuosoitetta ei pyynnöstä huolimatta saada, voit keskeyttää etuuden maksamisen väliaikaisesti. Sovellettava lainkohta [KEL 568/2007 73 §](#) (työkyvyttömyyseläke) ja L takuueläkkeestä 703/2010 22 § (takuueläke).

Etuudensaajalla on useita edunvalvojia

Jos etuudensaajalle on määrätty useita edunvalvojia, etuus maksetaan sille edunvalvojalle, jolle tuomioistuim on määrännyt taloudellisten asioiden hoidon. Jos tehtävien jaosta ei ole päätetty, etuus voidaan maksaa kenelle tahansa edunvalvojista.

Lue lisää

Mikä on edunvalvoja?

Edunvalvojan asema ja tehtävät

Mitä tarkoittaa toimintakelpoisuuden rajoittaminen?

Mitä tarkoittaa vajaavaltaiseksi julistaminen?

Mistä saa tiedon edunvalvojan määräämisestä, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta tai vajaavaltaiseksi julistamisesta?

Voiko Kela tehdä ilmoituksen edunvalvojan tarpeessa olevasta?

Kuuleminen edunvalvontatilanteessa.

1.9.2.4 Hyvinvointialue

Etuus voidaan maksaa hyvinvointialueelle

- laitos- tai perhehoidon korvaamiseksi
- etuudensaajan elämäntapojen, sairauden tai muun erityisen syyn perusteella

Lue lisää [hyvinvointialueelle maksamisesta toimeentulotukilain \(23 §\) perusteella](#).

1.9.2.4.1 Laitos- tai perhehoito (AML 14 §)

Hyvinvointialue voi asiakasmaksulain 14 §:n perusteella periä järjestämänsä laitos- tai perhehoidon korvaukseksi etuudensaajalle tulevat etuudet siltä ajalta, jonka laitos- tai perhehoito kestää.

Hyvinvointialueen on tehtävä ilmoitus etuuden perimisestä hyvinvointialueelle

- [lomakkeella EV 255](#)
- Kuntaliiton omalla lomakkeella
- muulla tavoin kirjallisesti

Vaatimuksen tulee olla Kelassa vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää.

Miltä ajalta etuuden voi maksaa hyvinvointialueelle

Etuus voidaan maksaa hyvinvointialueelle siltä ajalta, jonka laitos- tai perhehoito kestää. Etuudensaajaa itseään tai edunvalvojaa ei kuulla ennen maksamisen ratkaisemista. Edunvalvojan määräämisellä ei ole vaikutusta hyvinvointialueelle maksamiseen. AML 14 §:n perusteella etuus maksetaan hyvinvointialueelle edunvalvojasta huolimatta.

Jos etuus on jo maksussa ja Kelaan saapuu asiakasmaksulain 14 §:n mukainen vaatimus, voit muuttaa etuuden maksettavaksi hyvinvointialueelle seuraavasta maksuerästä lukien, jos hyvinvointialueen vaatimus on saapunut Kelaan vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää. Jos vaatimus saapuu tätä myöhemmin, voit muuttaa etuuden maksettavaksi hyvinvointialueelle vasta seuraavasta maksuerästä.

Jos ratkaiset samanaikaisesti etuushakemuksen ja hyvinvointialueen vaatimuksen, tarkista, että vaatimus on saapunut Kelaan vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää. Tällöin voit maksaa etuuden hyvinvointialueelle jo laitos- tai perhehoidon alkamiskuukauden alusta. Myös takautuvat maksuerät maksetaan hyvinvointialueelle laitos- tai perhehoidon ajalta. Jos hyvinvointialueen vaatimus ei ole saapunut Kelaan vähintään kahta viikkoa ennen etuuden maksupäivää, et voi maksaa takautuvia maksueriä tai kuluvan kuukauden etuutta hyvinvointialueelle. Tällöin voit tehdä nostajaratkaisun vasta seuraavan kuukauden alusta.

Etuus maksetaan hyvinvointialue sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana laitos- tai perhehoito päättyy.

Onko etuudensaaja laitos- tai perhehoidossa

Sinun tulee selvittää, onko etuudensaaja laitoshoidoksi määritellyssä toimintayksikössä tai perhehoidossa. Toimintayksikön luonne selvitetään laitostietojen kyselytapahtumalla YZLK tai osoite- ja yhteystiedot kyselytapahtumalla OSKY. "Vaikutus etuuksiin" - tietona tulee laitoshoidon yksikön osalta olla "ei makseta" tai "ratkaistaan julkisen tuen perusteella/ostopalvelusopimus".

Jos kyseessä ei ole laitos- tai perhehoito, hylkää hyvinvointialueen vaatimus. Kun henkilö asuu avohoidon toimintayksikössä (esim. palveluasuminen), etuus voidaan maksaa hyvinvointialueelle asiakasmaksulain 14 §:n perusteella vain, jos kysymyksessä on huostaanoton perusteella (jälkihuoltana) järjestetty asuminen.

1.9.2.4.2 Sijais- ja jälkihuolto

Huostaanotto

Hyvinvointialue voi lastensuojelulain perusteella ottaa lapsen huostaan. Tällöin lapselle on järjestettävä sijaishuolto

- perhehoitona
- laitoshuoltona
- muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla

Sijaishuollon päättymisen jälkeen hyvinvointialueen on aina järjestettävä lapselle tai nuorelle jälkihuolto. Se voidaan järjestää esimerkiksi laitos- tai perhehuoltona tai väliaikaisena avohuollon tukitoimena, esimerkiksi asumispalveluna. Hyvinvointialueen velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy nuoren täyttäessä 25 vuotta. Jälkihuollon päättymisen ikäraja nousi 21 ikävuodesta 25 ikävuoteen 1.1.2020. Ikärajan korotusta sovelletaan niihin lapsiin ja nuoriin, jotka ovat oikeutettuja jälkihuoltoon 1.1.2020.

Hyvinvointialue voi periä edellä mainitusta perhehoidosta, laitoshoidosta tai asumispalvelusta asetuksella säädettävän maksun. Hyvinvointialueella on oikeus periä korvaus lapselle tai nuorelle tulevista asiakasmaksulain 14 §:n mukaisista etuuksista siltä ajalta, jonka hoito kestää (ks. Lastensuojelulain 417/2007 3 luku 19 § ja AML 734/1992 7 §). Oikeus maksun perimiseen koskee myös jälkihuoltoa.

Voit maksaa etuuden hyvinvointialueelle asiakasmaksulain 14 §:n perusteella myös silloin, kun lapsi on lastensuojelun toimenpiteenä hyvinvointialueen kustannuksella sijoitettuna esimerkiksi lastenkotiin tai saa muita asumispalveluja.

1.9.2.4.3 Elämäntapa, sairaus ja muut erityiset syyt

Etuus voidaan maksaa etuudensaajan hyvinvointialueelle käytettäväksi etuudensaajan tai hänen omaistensa elatukseen, jos etuuden maksaminen hänelle itselleen vaarantaa hänen toimeentulonsa. Lisäksi edellytetään, että etuudensaajalle ei ole määrätty edunvalvojaa. (KEL 568/2007 67 §) (TKL 703/2010 18 §) (ETL 1531/2016 21 §)

Etuuden maksaminen hyvinvointialueelle ei edellytä etuudensaajan suostumusta.

Hyvinvointialue ei vastoin etuudensaajan suostumusta saa käyttää sille maksettua etuutta muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan elatukseen, jolta etuus on maksettu.

Esitys etuuden maksamisesta hyvinvointialueelle

Esityksen etuuden maksamisesta hyvinvointialueelle voi tehdä

- etuudensaaja
- hänen avio- tai avopuolionsa
- muu omainen
- etuudensaajasta pääasiallisesti huolehtiva henkilö

- hyvinvointialueen sosiaalipalvelu

Esitys tulee tehdä kirjallisesti:

- lomakkeella EV 241N (Esitys etuuden maksamisesta hyvinvointialueelle)
- muulla tavoin kirjallisesti.

Maksuesitys on aina perusteltava. Pelkästään asiakkaan suostumus ei voi olla peruste hyvinvointialueelle maksamiselle.

Ennen etuuden maksamista hyvinvointialueelle sinun on yleensä kuultava etuudensaajaa. Arvioi maksamisen peruste aina ensin ja harkitse kuulemisen tarve vasta tämän jälkeen.

Jos hyvinvointialueen maksuvaatimuksen yhteydessä toimitetaan asiakkaan suostumus hyvinvointialueelle maksamiseen, Kelassa voidaan arvioida suostumuksen merkitystä asiakkaan kuulemisen kannalta. Tapauskohtaisen arvioinnin perusteella voit joko:

- Kuulla asiakasta puhelimitse: Tarkenna suostumuksen tiedot puhelimitse. Varmista, että asiakas ymmärtää, mistä on kyse ja kirjaa kuulemisen sisältö tarkasti yhteydenottoon.
- Kuulla asiakasta kirjallisesti: Jos suullinen kuuleminen ei ole asiakkaan kohdalla tarkoituksenmukaista tai asia jää suullisessa kuulemisessa epäselväksi tai et saa asiakkaaseen yhteyttä, kuule asiakasta maksuesityksen johdosta kirjeitse. Käytä kuulemisessa kirjepohjaa YHL18.
- Jättää kuulemisen ilmeisen tarpeettomana tekemättä. Kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta ainakin tilanteissa, joissa suostumus on uusi ja sisällöltään niin yksiselitteinen, ettei erillisen kuulemisen voida olettaa tuottavan asiaan mitään lisätietoa. Jos päätät jättää kuulemisen tekemättä, kirjaa työn kommenttiin, että asiakasta ei ole kuultu ja perustelut kuulematta jättämiselle.

Mitä teet, kun etuudensaajan hyvinvointialue muuttuu

Etuus voidaan maksaa vain etuudensaajan hyvinvointialueelle. Jos etuudensaajan hyvinvointialue muuttuu, selvitä, voidaanko etuus maksaa etuudensaajalle itselleen. Uudelle hyvinvointialueelle etuutta ei voida maksaa, ellei hyvinvointialue ole tehnyt perusteltua esitystä etuuden maksamisesta. Uuden hyvinvointialueen esityksen perusteista sinun on myös kuultava etuudensaajaa.

Mitä teet, kun etuudensaaja vaatii hyvinvointialueelle maksamisen lakkauttamista

Jos etuudensaaja vaatii kirjallisesti hyvinvointialueelle maksamisen lakkauttamista, selvitä hyvinvointialueelta, vaatiiko se yhä etuuden maksamista itselleen. Sinun on aina kuultava hyvinvointialueen sosiaalipalvelua asiakkaan vaatimuksen johdosta. Voit käyttää kuulemisessa kirjepohjaa YHL19. Anna maksamisesta päätös.

1.9.2.5 Vangin perhe

Etuus tai osa siitä voidaan maksaa puolison, avopuolison tai alle 16-vuotiaiden lasten toimeentulon turvaamiseksi, jos etuudensaaja on ennen vankilaan joutumistaan elättänyt heitä. Lisäksi perheen muiden tulojen edellytetään olevan niin pienet, että perheen koko huomioon ottaen voidaan katsoa sen elatuksen olevan keskeytettävän etuuden varassa.

Jos puoliso saa sairaus-, äitiys- tai työttömyyspäivärahaa tai on itse eläkkeensaaja, hänen katsotaan tulevan toimeen omilla tuloillaan.

Perheen saamat muut jatkuvat tulot kuten esimerkiksi lasten kotihoidontuki, otetaan huomioon. Lisäksi on huomattava, että vankeusrangaistusta suorittavan etuudensaajan työeläkkeen maksaminen jatkuu yleensä vankilassaolosta huolimatta.

Jos lapsi täyttää 16 vuotta aikana, jolloin etuutta maksetaan perheen toimeentulon turvaamiseksi, on maksaminen tai maksettava määrä tarkistettava.

Kun etuus tai osa etuudesta maksetaan perheen huoltoon, rekisteröi etuusjärjestelmän nostajaratkaisun nostajaksi muu nostaja (KEL 66 § vangin perhe) ja muuta nostajaksi se henkilö tai viranomainen, jolle etuus maksetaan. Lue myös > Tekniset ohjeet.

Maksamisen muuttaminen, kun henkilön vankeusrangaistus päättyy

Jos koko etuus on maksettu rangaistuksen suorittamisen ajalta perheen toimeentuloon, muuta se henkilön vapauduttua tai päästyä valvottuun koevapauteen maksettavaksi hänelle itselleen tai sille, joka ennen keskeytystä on sen nostonut. Mikäli vain osa etuudesta on maksettu perheen toimeentulon turvaamiseksi, aloita lisäksi keskeytettynä olleen osan maksaminen.

1.9.2.6 Kuolinpesä

Kuolinpesä ei voi hakea etuutta.

Maksussa oleva etuus maksetaan vainajan tai mahdollisen maksunsaajan tilille sen kuukauden loppuun, jonka aikana etuudensaaja on kuollut.

Etuus voidaan lisäksi maksaa kuolinpesälle, jos etuushakemus on saapunut Kelaan etuudenhakijan kuolinpäivänä tai sitä ennen. Etuus maksetaan tällöin hakemuksessa ilmoitetulle vainajan tilille.

Vainajan tili on voimassa

Kun vainajan tili on voimassa, etuus maksetaan hakemuksessa ilmoitetulle vainajan tilille.

Vainajan tili on ehditty lopettaa:

Jos vainajan tili on ehditty lopettaa, sinun tulee selvittää tili, jolle etuus voidaan maksaa. Päätös lähetetään näissä tilanteissa sille, kenelle etuus maksetaan. Päätöksessä tulee olla teksti, jossa kerrotaan vastaanottajan velvollisuudesta ilmoittaa tiedoksisaannista muille pesän osakkaille sekä ilmoitetaan laiminlyöntiin liittyvästä vahingonkorvausvastuusta.

Etuus maksetaan

- **pesänselvittäjälle** aina, jos kuolinpesälle on määrätty selvittäjä. Hakemus maksamisesta tehdään lomakkeella EV 224 (Eläkkeen tai muun etuuden maksaminen kuolinpesälle). Pesänselvittäjän tulee toimittaa hakemuksen liitteeksi jäljennös oikeuden antamasta määräyskirjasta.
- jos kuolinpesälle ei ole määrätty pesänselvittäjää, etuus maksetaan hakemuksen EV 224 perusteella
 - **leskelle**. Lesken tulee toimittaa Kelalle vain hakemus.

- **kuolinpesän edustajalle.** Hakemukseen on liitettävä vahvistettu perukirja ja yksilöidyt valtakirjat pesän osakkailta. Valtakirjamalli (EV111) on tulostettavissa kela.fi-sivuilla. Jos vahvistettua perukirjaa ei ole, hakemukseen liitetään perukirja ja sukuselvitys. Voit pyytää kuolinpesän edustajaa toimittamaan puuttuvat valtakirjat ja muut asiakirjat kirjeellä (YHL16).
- **yleistestamentin saajalle.** Hakemukseen on liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös testamentista ja vahvistettu perukirja. Jos vahvistettua perukirjaa ei ole, hakemukseen liitetään perukirja ja sukuselvitys. Valtakirjoja ei tarvita.
- **testamentissa määrätyle toimeenpanijalle.** Hakemukseen on liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös testamentista ja vahvistettu perukirja sekä yksilöidyt valtakirjat pesän osakkailta. Valtakirjamalli (EV111) on tulostettavissa kela.fi-sivuilla. Jos vahvistettua perukirjaa ei ole, hakemukseen liitetään perukirja ja sukuselvitys.
- **hyvinvointialueelle** niissä tapauksissa, joissa vainajan omaisia ei ole löydetty ja hyvinvointialue on huolehtinut hautauksesta.

Lainkohdat: Kansaneläkelaki (568/2007) 64 §

1.9.3 Ulosotto

Kansaneläkelain ja eläketukilain mukainen etuus voidaan ulosmitata lapselle maksettavan elatusavun tai siihen rinnastettavan vahingonkorvauksen perimiseksi (KEL 568/2007 111 §, ETL 1531/2016 23 §) Ulosmittaus voi koskea sekä kuukausittain erääntyvää elatusapua että viisi vuotta nuorempia rästejä. Ulosmittauksen perusteena on oikeuden päätös tai kunnallisen toimielimen vahvistama sopimus.

Ulosmittaaminen toimeenpannaan ulosottoviranomaiselta saapuneen maksukiellon perusteella ja siinä noudatetaan ulosottolain palkkaa koskevia säännöksiä.

Ulosottoviranomainen toimittaa eläkettä, eläketukea tai lapsikorotusta koskevat maksukiellot Kelalle pääasiassa sähköisesti. Poikkeuksellisesti etuuksia koskevia maksukieltoja voi tulla myös postitse.

Maksukieltojen käsittely on keskitetty Kelan perintäkeskukseen. Ulosmittauskelpoisia etuuksia käsiteltäessä tulee kiinnittää huomiota Oiwassa avoimina oleviin maksukieltoihin. Maksukielto-työ tulee tehdä ennen etuushakemuksen käsittelyä.

1.9.3.1 Tulopohja

Tulopohjalla tarkoitetaan sitä tulojen määrää, josta ulosmittaus suoritetaan. Tulopohjaan kuuluvat myös eläkkeet, eläketuki, lapsikorotus ja sairauspäiväraha ja muut palkan sijasta maksettavat toimeentuloetuudet riippumatta siitä, ovatko ne ulosmittauskelpoisia vai eivät. Määrättyyn tarkoitukseen tarkoitettuja avustuksia ja korvauksia (esimerkiksi vammaisetuudet, asumistuet, lapsilisä) ei kuitenkaan lasketa mukaan tulopohjaan.

1.9.3.2 Suojaosuus

Etuudensaajalle on jätettävä hänen omaan sekä hänen elatuksensa varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsen elatukseen tietty vuosittain tarkistettava euromäärä päivää kohden (Ulosottokaari 4 luku 48 §).

Käytä eläkkeen, eläketuen ja lapsikorotuksen ulosmittauksessa aina ulosottomiehen ilmoittamaa suojaosuuden määrää. Suojaosuuden muuttuessa ulosottomies antaa uuden maksukiellon.

Ulosottovelalliselle jätettävä suojaosuus on vuoden 2023 alusta

- 30,75 euroa päivässä velallisen itsensä osalta
- 8,99 euroa päivässä velallisen elatuksen varassa olevan henkilön osalta.

Suojaosuus lasketaan kertomalla päiväkohtainen suojaosuus 30:lla. Yksinäisen velallisen suojaosuus on siten vuoden 2023 alusta lukien 922,50 euroa kuukaudessa.

Suojaosuudet tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Tästä johtuen ulosottomiehen tulisi vuosittain toimittaa Kelaan uusi maksukielto.

Velallisen elatuksen varassa olevina lapsina voidaan ottaa huomioon alaikäiset, samassa taloudessa asuvat

- aviolapset
- ottolapset
- tunnustetut avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset

Eri taloudessa asuvaa lasta ei oteta huomioon, vaikka eläke-etuuden maksaisi lapselle elatusapua. Myös avopuoliso otetaan huomioon suojaosuutta laskettaessa, jos hän on etuudensaajan elatuksen varassa.

Velallisen elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioon ottaminen suojaosuutta määrättäessä on harkinnanvarainen ja kokonaan ulosottomiehen vastuulla. Sitä sinun ei tarvitse tarkistaa ulosottomieheltä, vaikka päätteellä olevien tietojen mukaan huollettavia näyttäisikin olevan.

1.9.3.3 Toimenpiteet palvelupisteessä

Tulopohjan laskeminen	Vapaakuukausijärjestelmä	Kun eläkkeen maksaminen keskeytyy tai lakkaa	Takautuvan eläkerän maksaminen
Ulosmitattavan määrän tarkistaminen	Ennakonpidätyksen korjaus	Lapsikorotus	Ulosmittauksen lakkauttaminen

Tulopohjan laskeminen

Laske ensin, mikä on tulopohjaan kuuluvien tulojen yhteenlaskettu nettomäärä. Lisää ulosottomiehen maksukiellossa ilmoittamaan muun tulon nettomäärään kansaneläkkeen ja/tai perhe-eläkkeen/eläketuen nettomäärä sekä mahdollinen lapsikorotus ja rintamalisät. Lisää tulopohjaan myös muut Kelan ko. henkilölle maksamat etuudet, jotka otetaan huomioon tulopohjassa (esim. sairauspäiväraha). Jos tulojen yhteenlaskettu nettomäärä ei ylitä suojaosuutta, et voi ulosmitata eläkettä, eläketukea tai lapsikorotusta lainkaan.

Jos ulosmitattavaksi vaadittu määrä on maksukiellossa ilmoitettu vakiomääräisenä, ulosmittaa tämä määrä, enintään kuitenkin suojaosuuden ylittävä määrä.

Jos vaadittu määrä on ilmoitettu murtolukuna (1/3 tai 2/3), laske ulosmitattava määrä seuraavasti:

- Jos tulopohjaan kuuluvien tulojen yhteenlaskettu nettomäärä on suurempi kuin ko. henkilölle laskettu suojaosuus kerrottuna kahdella, ulosmitattava määrä on 1/3 tulojen yhteenlasketusta nettomäärästä.
- Jos yhteenlaskettu nettomäärä on yhtä suuri tai pienempi kuin ko. henkilölle laskettu suojaosuus kerrottuna kahdella, ulosmitattava määrä on 2/3 tulojen yhteenlasketun nettomäärän ja suojaosuuden erotuksesta (ns. tuloajausmittaus).

Jos maksukiellossa on määrätty ulosmittaukselle euromääräinen enimmäismäärä, ei sitä saa ylittää.

Voit ulosmitata kansaneläkkeestä, eläketuesta, lapsikorotuksesta ja leskeneläkkeestä elatusapusaatavan perimiseksi edellä mainittua säännönmukaista määrää (1/3 tai 2/3) suuremman määrän. Ulosottomies ilmoittaa ulosmitattavan määrän maksukiellossa. Velalliselle olisi kuitenkin aina jätettävä vähintään yksi kolmasosa palkan ja siihen rinnastuvien tulojen yhteismäärästä eikä suojaosuutta saa ulosmitata.

Ota muut tulot huomioon sen suuruisena kuin ulosottomies ilmoittaa maksukieltoomakkeella. Jos ulosottomies ei ole ilmoittanut muita tuloja, katsotaan, ettei niitä ole. Tällöin tulojen yhteenlaskettu nettomäärä ei yleensä ylitä suojaosuutta. Etuutta ei siten voida ulosmitata ja maksukielto palautetaan.

Voit laskea ulosmitattavan määrän oikeushallinnon sivuilla olevaa [maksukieltoalaskuria](#) apuna käyttäen.

Takautuvan etuus-erän ulosmittaus

Voit elatusapumaksujen suorittamiseksi pidättää takautuvasti maksettavasta kansaneläkkeestä, eläketuesta, perhe-eläkkeestä ja lapsikorotuksesta 2/3 niiden nettomäärästä. Tällöin ei sovelleta suojaosuussäännöstä. Siten myönnettäessä etuutta ensimmäisen kerran tai jatkettaessa kuntoutustukea suojaosuus ei rajoita takautuvista eristä ulosmitattavaa määrää. Ainoana rajoituksena on vaatimus 2/3 nettomäärästä.

Lapsikorotus

Eläkkeensaajalle voidaan myöntää lapsikorotus alle 16-vuotiaasta lapsesta ulosmittauksen perusteella, jos eläkkeensaajan tuloista säännöllisesti ulosmitataan vähintään elatustuen (167,01 euroa/kk vuonna 2020) verran tai hänellä ulosmitattava määrä mukaan lukien on kustannuksia lapsesta yhteensä vähintään elatustuen verran. Katso myös lapsikorotus.

Jos eläkkeeseen on jo ennen ulosmittausta myönnetty lapsikorotus lapsesta, jonka elatusavun perimiseksi ulosmittausta on vaadittu, mutta ulosmittausta ei voida suojaosuuden vähentämisen jälkeen toteuttaa, tarkista eläkkeensaajan oikeus samaansa lapsikorotukseen. Pyydä tarkistusta varten hakemus.

Jos eläkkeeseen on myönnetty lapsikorotus ulosmittauksen perusteella ja ulosmittaus lakkaa, lakkautaa lapsikorotus.

Vapaakuukausijärjestelmä

Kun ulosmittaus toimitetaan elatusavun perimiseksi, voidaan velalliselle antaa vapaakuukausia vain painavasta syystä. Keskeytä ulosmittaus vapaakuukausien ajaksi. Keskeytyksestä ei anneta päätöstä asiakkaalle.

Ulosottomies ilmoittaa Kelalle kirjallisesti vapaakuukausista. Uutta maksukieltoa ei kuitenkaan tarvitse antaa. Jos ulosottomies ei toimita uutta maksukieltoa, noudata aiempaa maksukieltoa keskeytyksen jälkeenkin. Vapaakuukausista voidaan ilmoittaa myös maksukiellossa, jos kuukaudet ovat ennalta tiedossa. Jos vapaakuukausien ilmoitetaan olevan esim. heinäkuu ja joulukuu, huolehdi siitä, että vapaakuukaudet tulevat huomioonotetuksi.

Ulosmitattavan määrän tarkistaminen

Ulosmitattava määrä on tarkistettava, kun eläkkeen, eläketuen tai lapsikorotuksen määrä muuttuu. Tarkistuksen voi aiheuttaa veroprosentin muutos, lapsen täyttäminen 16 vuotta tai muu syy. Tästä syystä rekisteröi muutosta edeltävälle kuukaudelle seurantatieto.

Myös kun lapsikorotus myönnetään henkilölle, jolla on jo voimassa eläke-etuuteen kohdistuva maksukielto, tulee ulosmitattava määrä tarkistaa. Ulosmitattavan määrän selvittämiseksi ota tarvittaessa yhteyttä ulosottoviranomaiseen.

Ulosmittauksen lakkauttaminen

Lakkauta ulosmittaus, kun

- ulosottomies lähettää Kelaan ilmoituksen maksukiellon peruuttamisesta/ muuttumisesta tai muulla tavoin kirjallisesti peruuttaa ulosmittauksen.
- eläkkeen, eläketuen määrän ja/tai suojaosuuden muuttuessa ei jää enää ulosmitattavaa. Tällöin maksukielto palautetaan ulosottomiehelle.

Kun eläke-etuuden maksaminen keskeytyy tai lakkaa

Jos eläkkeen tai eläketuen maksaminen keskeytetään esim. vankeusrangaistuksen suorittamisen tai tuntemattomissa olon vuoksi tai määräajaksi myönnetty kuntoutustuki lakkaa, ilmoita ulosottomiehelle eläkkeen tai eläketuen maksamisen keskeytymisestä ja tiedustele, onko maksukielto edelleen voimassa maksua jatkettaessa vai palautetaanko maksukielto.

Eläkkeensaajan kuoltua ilmoita ulosmittauksen päättymisestä kuoleman johdosta ja palauta maksukielto ulosottomiehelle.

Ennakonpidätyksen korjaus

Maksujenhallintaryhmä lähettää toimistolle tiedon ennakonpidätyksen korjaamisesta. Selvitä, onko palautettavasta ennakosta vielä maksettava ulosottomiehelle ja laske tarvittaessa ulosmitattava määrä uudelleen. Rekisteröi maksamista koskevat tiedot ja ilmoita siitä maksujenhallintaryhmälle. Maksujenhallintaryhmä ilmoittaa, milloin rahat ovat maksussa. Ilmoituksen saatuasi, anna ennakon palautusta koskeva päätös eläke-etuudensaajalle.

1.9.3.4 Ulosottoviranomaisen tiedonsaantioikeus

Kelan on annettava ulosottoviranomaisen pyynnöstä ulosmittauksen täytäntöönpanoa varten tiedot kansaneläkelain mukaisen eläkkeen, eläketuen ja lapsikorotuksen määrästä. Voit ilmoittaa Kelan maksaman eläkkeen, eläketuen ja lapsikorotuksen määrän muunkin velan kuin elatusavun ulosmittaamista varten. Ulosmittauksen

ulkopuolella jääviä etuuksia, kuten vammaisetuudet ja asumistuki, ei ilmoiteta ulosottoviranomaiselle.

Työeläkkeen maksajaa koskevan tiedon saa antaa ulosottoviranomaiselle. Työeläkkeen määrää koskevia tietoja ei yleensä anneta, vaikka ne ovat nähtävissä kyselyillä. Työeläkelaitoksille ei anneta tietoja Kelan ulosmittauksesta.

1.9.4 Maksaminen regressinä

Työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa regressinä eli takautumisvaatimuksen perusteella toiselle viranomaiselle, työttömyyskassalle tai Kelalle muun, eläkkeeseen nähden toissijaisen etuuden tai korvauksen liikamaksun korvaukseksi. Regressitilanne voi syntyä esimerkiksi, kun työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuen samalle ajalle, jolta henkilölle on jo maksettu työttömyysetuutta.

Työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa regressinä kun kyseessä on:

- toimeentulotukilain mukainen vaatimus (TOTUL 1412/1997 23 §)
- työttömyysturvaa koskeviin lakeihin perustuva vaatimus (TTL 1290/2002 11 luku 14 §, VVL 1305/2002 19 §, [JTYPL 916/2012 9 luku 5 §](#))
- Kelan kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen vaatimus (KKRL 566/2005 4 luku 39 §)
- sairauspäivärahan perimistä koskeva vaatimus (KEL 568/2007 70 §)
- maahanmuuttajan erityistukilain mukainen vaatimus (MMETL 1192/2002 17 §)
- opintotukilain mukainen vaatimus (OTL 65/1994 6 § ja OTL 65/1994 28 §)
- sosiaaliturva-asetuksen ja sopimusten regressimääräykset
- Kelan perhe-eläkkeen liikamaksun kuittaaminen (KEL 568/2007 69 §)
- takuueläkettä koskeva vaatimus (TKL 21§)

Työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa vaatimuksen perusteella siltä ajalta, jolle toisen etuuden tai korvauksen liikamaksu kohdistuu. Tällöin takautuva eläke ja/tai säännöllinen maksuerä maksetaan vaatijalle joko kokonaan tai osittain. Regressiperintä ei edellytä etuudensaajan suostumusta.

Maksaminen muulle viranomaiselle tai työttömyyskassalle edellyttää, että se on toimittanut Kelaan kirjallisen maksuvaatimuksen. Maksuvaatimus tulee kuvata Oiwaan ja rekisteröidä vireille eläkejärjestelmään heti sen saapumisen jälkeen.

Maksettaessa työkyvyttömyyseläkettä regressinä toisen Kelan etuuden liikamaksun korvaukseksi lähtökohtana on, että kyseiseen etuuteen on tehty tarkistus- tai lakkautusratkaisu ja sen johdosta on syntynyt liikamaksua samalle ajalle, jolle eläke myönnetään.

- Jos liikamaksu koskee työttömyysetuutta, sairauspäivärahaa, kuntoutusetuutta tai perhe-eläkettä, työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen liikamaksun korvaukseksi vaatii, että eläkejärjestelmään rekisteröidään (regressiperintää koskeva) maksuvaatimus.
- Jos liikamaksu koskee muuta Kelan etuutta, maksuvaatimusta ei tarvita.

Eläkkeen maksamisesta maksunvaatijalle annetaan päätös eläkkeensaajalle itselleen. Maksunsaajalle ei yleensä anneta päätöstä erikseen, vaan tiedot maksusta välitetään maksunsaajalle pankin tiliotteella.

Useat vaatimukset

Työkyvyttömyyseläkkeeseen voi kohdistua samanaikaisesti useita vaatimuksia tai vähennyksiä. Useita vaatimuksia voi olla esimerkiksi, kun henkilölle on maksettu samanaikaisesti toimeentulotukea ja työttömyysetuutta ja hänelle myönnetään eläke takautuen tälle ajalle. Jos TTL-vaatimus ja TOTUL 23 §:n mukainen vaatimus koskevat samaa aikaa, on TTL-vaatimus ensisijainen. Bruttoperintä on ensisijainen nettoperintään nähden.

Brutto- ja nettoperintä

Regressiperintä kohdistuu yleensä eläkkeen bruttomäärään. Etuudet, joiden liikamaksut peritään bruttomäärästä ovat:

- työttömyysetuus
- sairauspäiväraha
- maahanmuuttajan erityistuki
- kuntoutusraha
- opintotuki
- Kelan perhe-eläke (ennakkosuoritus) ja
- takuueläke

Perintä kohdistetaan kuitenkin eläkkeen nettomäärään, kun kyseessä on

- toimeentulotukilain 23 §:n mukainen vaatimus
- sosiaaliturvasopimuksien mukainen vaatimus tai
- asiakkaan suostumukseen perustuva Kelan liikaa maksaman etuuden takaisinperintä

1.9.4.1 Maksaminen toimeentulotuen korvaukseksi

1.1.2017 alkaen Kela on myöntänyt ja maksanut perustoimeentulotuen ja hyvinvointialue ehkäisevän sekä täydentävän toimeentulotuen.

Kela ja hyvinvointialue voivat myöntää toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa eläke-etuutta vastaan. Molemmat voivat periä eläke-etuudesta ennakkona myöntämänsä toimeentulotuen, jos eläke-etuus myönnetään samalle ajalle, jolta toimeentulotukea on maksettu (Totul 1412/1997 23 §). Toimeentulotuki voidaan periä vain niiden kuukausien etuudesta, joilta ennakkona myönnettyä toimeentulotukea on maksettu.

Kelan vaatimus muodostetaan eläke-etuuteen (kansaneläke, takuueläke ja eläkkeensaajan asumistuki) ohjelmallisesti, kun perustoimeentulotuen käsittelijä on tehnyt tuen myöntöratkaisussa kuittauspyynnön eläke-etuudesta. Kun vaatimus on vireillä, voi eläke-etuuden ratkaisusta kuitata perustoimeentulotuen vaatimuksen. Jos perustoimeentulotuen käsittelijä ei ole tehnyt kuittauspyyntöä eläke-etuuteen perustoimeentulotuen ratkaisun yhteydessä, ei takautuvaa etuutta voi kuitata perustoimeentulotukeen.

Hyvinvointialueen vaatimus saapuu Kelaan joko sosiaalitoimen etuustietopalvelun kautta tai lomakkeella. Vaatimuksen tulee olla Kelassa vähintään kaksi viikkoa ennen eläke-etuuden maksupäivää.

Esimerkki

Jos eläke-etuuden maksupäivä on torstai, vaatimuksen on täytynyt saapua Kelaan viimeistään torstaina kaksi viikkoa aikaisemmin.

Hyvinvointialue vastaa tekemänsä vaatimuksen oikeellisuudesta. Käsittelijän ei siten tarvitse selvittää, onko hyvinvointialue myöntänyt toimeentulotukea odotettavissa olevaa eläke-etuutta vastaan. Epäselvissä tapauksissa voit kuitenkin varmistaa, kohdistuuko hyvinvointialueen vaatimus käsittelemääsi eläke-etuuteen.

Jos Kela ja hyvinvointialue vaativat eläke-etuuden samalta ajalta, Kelan maksama perustoimeentulotuki kuitataan etuudesta ensin ja jäljelle jäävä etuus maksetaan hyvinvointialueelle. Jos eläke-etuuden lisäksi maksetaan viivästyskorotusta, Kelan ja eläkkeensaajan osuuteen kohdistuva viivästyskorotus maksetaan eläkkeensaajalle itselleen. Hyvinvointialueelle maksetaan sen osuuteen kohdistuva viivästyskorotus.

Lue lisää Perintä- ja kuittaus odotettavissa olevasta etuudesta ja Perustoimeentulotuen aiheuttamat muutokset eläkejärjestelmiin.

Ennakonpidätyksen korjaukset

Ennakonpidätyksen korjauksessa palautettava ennakko maksetaan ensin Kelalle ja mahdollinen loppuosa hyvinvointialueelle, jos niiden molempien TOTUL 23 § -vaatimukset ovat voimassa samalle ajalle, johon palautus kohdistuu. Kun Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa ennakonpidätyksen korjaamisesta Toimeksianto-työllä, selvitä, onko Kelan maksuvaatimus vielä voimassa ja miltä ajalta. Jos Kelan vaatimus on voimassa, rekisteröi siihen jäljellä olevan perustoimeentulotuen tiedot (aika ja määrä). Ota yhteyttä hyvinvointialueelle ja selvitä sen vaatimuksen tiedot vain, jos ennakonpalautus on suurempi kuin Kelan vaatiman perustoimeentulotuen määrä. Jos hyvinvointialueen vaatimus ei ole enää voimassa, poista vaatimuksen voimassaolo. Jos hyvinvointialueen vaatimus on voimassa, rekisteröi vaatimukseen jäljellä olevan toimeentulotuen tiedot. Kirjaa vaatimusten tiedot Toimeksianto-työhön ja siirrä työ Vero- ja kirjanpitoryhmään. Vero- ja kirjanpitoryhmä kirjaa Toimeksianto-työhön, milloin rahat ovat nostettavissa.

1.9.4.2 Työttömyysetuuden korvaukseksi

Työttömyyskassoilla ja Kelalla on oikeus periä eläkkeestä (myös lapsikorotuksesta) samalta ajalta maksamansa työttömyysetuuden ja lapsikorotuksen määrä. Tällöin edellytetään, että eläke myönnetään

- takautuvasti ja
- samalle ajalle, jolta henkilö on saanut työttömyysetuutta, koulutustukea tai vuorottelukorvausta.

(KEL 568/2007 70 §) , (TTL 1290/2002 11 luku 14 §) , (JTPL 1295/2002 12 luku 4 §) , (VVL 1305/2002 19 §)

Eläke maksetaan työttömyyskassalle tai Kelalle, jos Kelassa on vaatimus (TTL-vaatimus) eläkkeen maksamisesta työttömyysetuuden liikamaksun korvaukseksi.

TTL-vaatimus tulee vireille

- työttömyyskassan toimittamalla ennakoilmoituksella (lomake ETK/KELA 7301 tai vapaamuotoinen lomake) tai

- Kelan aloitteesta, kun sillä on tieto Kelan tai kassan työttömyysetuuden maksamisesta

Vaatumuksesta on oltava tieto Kelassa vähintään kaksi viikkoa ennen takautuvan eläkkeen maksamista. Jos tieto on saatu tämän määräajan kuluessa, et voi maksaa eläkettä etuudensaajalle itselleen siltä ajalta, jolta työttömyysetuutta on maksettu. Laske määräaika eläkkeen maksupäivästä kaksi viikkoa taaksepäin. Jos takautuva eläke maksetaan torstaina, tiedon on pitänyt olla Kelassa torstaina kaksi viikkoa aikaisemmin.

Toimenpiteet vakuutuspiirissä

Kun myönnät eläkkeen, ota eläke takautuvalta ajalta talteen, jos

- työttömyyskassa on toimittanut ennakkoilmoituksen maksamastaan työttömyysetuudesta tai
- jos Kelan tiedoista selviää, että työttömyyskassa tai Kela on maksanut hakijalle työttömyysetuutta samalta ajalta.
 - Kassan työttömyysetuus: ks. HEKY/Työttömyyskassan etuustiedot.

Kun teet myöntöratkaisua, vie TTL-maksuvaatimukseen tiedot TTL-varausta varten. Tällöin takautuvalta ajalta myöntämäsi eläke jää talteen (ei makseta etuudensaajalle itselleen) ja etuudensaaja saa eläkkeen seuraavasta kuukaudesta alkaen.

Talteenotosta lähtee työttömyyskassalle ohjelmallisesti lomake E7304, jolla kassaa pyydetään ilmoittamaan tarkat tiedot perittävästä työttömyysetuudesta.

Jos etuudensaaja on saanut Kelan työttömyysetuutta, luo työttömyysetuuteen Seuranta (Regressi, TTL) - työ, jolla ilmoitat eläkkeen myönnöstä, talteenotosta ja pyydät ilmoittamaan tarkat tiedot perittävästä työttömyysetuudesta. Työttömyysetuuden lakkautettuaan käsittelijä kirjaa työhön pyydetty tiedot.

Kun tiedot ovat selvillä, täydennä ne TTL-maksuvaatimukseen ja tee eläkkeen maksuunpanoratkaisu.

Lue lisää Tekniset ohjeet > QE- järjestelmä > Valmistelu > Maksuvaatimukset

Maksettava määrä ja vaatimuksen voimassaolo

Eläke maksetaan työttömyyskassalle/Kelalle samoilta päiviltä (osakuukaudet), joilta työttömyysetuutta on maksettu. Maksujakson keskellä olevan lauantain ja sunnuntain eläke maksetaan myös työttömyysetuuden maksajalle. Viiden päivän työttömyysetuusviikkoa vastaa seitsemän päivän eläkeviikko.

Jos työttömyysetuuden maksatuksessa on ollut katkoja (esimerkiksi sairaspäivät, kurssipäivät tai työssäolopäivät) tai etuuden määrä/päivä on vaihdellut, ota tämä huomioon, kun viet tietoja TTL-vaatimukseen. Vie vaatimuksen Aika -kohtaan erikseen jokainen aikaväli (maksujakso), jolta työttömyysetuutta on maksettu yhdenjaksoisesti ja etuuden määrä / päivä on ollut sama. Katkopäivien osuus eläkkeestä maksetaan etuudensaajalle itselle.

Bruttoeläkkeestä vähennetään työttömyysetuuden bruttomäärä. Ennakonpidätys toimitetaan eläkkeen ja työttömyysetuuden erotuksesta. Ennakonpidätyksen jälkeen erotus maksetaan etuudensaajalle itselleen.

Etuudensaajalle itselleen maksettavaan osuuteen voidaan maksaa viivästyskorotusta. Työttömyysetuuden maksajalle maksettavaan osuuteen viivästyskorotusta ei makseta.

TTL-vaatimus ei ole enää voimassa, kun työttömyysetuuden maksaja ilmoittaa, ettei vaatimus ole enää voimassa tai eläkkeen takautuvasta maksusta on kuitattu vaadittu työttömyysetuuden määrä.

Lue lisää eläke-etuuksien ja työttömyysetuuden regressistä.

1.9.4.3 Kuntoutusrahan korvaukseksi

Eläke voidaan myöntää takautuvasti samalle ajalle, jolle on maksettu Kelan kuntoutusrahaa. Samalta ajalta maksettu kuntoutusraha peritään regressinä kansaneläkkeestä (KEL 568/2007 70 §). Jos kuntoutustukea jatkettaessa edellisen kuntoutustukimyönnön ja jatkomyönnön väliselle takautuvalle ajalle on ehditty maksaa Kelan ammatillista kuntoutusrahaa, peritään se niin ikään regressinä kansaneläkkeestä.

Jos eläke myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolle on myönnetty kuntoutusrahaa, eläkekäsittelijä katsoo kuntoutusrahan ratkaisun, maksutiedot ja maksuerän tiedot ja huomioi ne eläkeratkaisua tehdessä. Eläkekäsittelijä rekisteröi päätöstä antaessaan regressiä koskevat tiedot (Maksunsaajat > Maksunvaatija > perusteeksi Regressi / kuntoutusraha KRL 39 § ja ajat, jona kuntoutusrahaa on maksettu ja kuntoutusrahan bruttomäärät). Eläkepäätöksen jälkeen asiasta lähtee tieto kuntoutusrahaan (Oiwa > Tarkistettava asia).

Takautuvasti maksettavasta kansaneläkkeestä ei peritä eli regressiä ei sovelleta samalta ajalta maksettuun

- ylläpitokorvaukseen (lue lisää kuntoutusrahan ohjeesta) eikä
- eläkkeensaajan kuntoutusrahaan.

Myöskään työeläkelakien mukaiseen ammatilliseen kuntoutusrahaan ei sovelleta regressiä.

1.9.4.4 Sairauspäivärahan korvaukseksi

Jos kansaneläke myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolla on maksettu sairauspäivärahaa, voidaan maksettu päiväraha periä eläkkeestä (KEL 568/2007 70 §). Ennen kuin myönnät eläkkeen samalle ajalle, jolta on maksettu sairauspäivärahaa, ilmoita asiasta päivärahan käsittelijälle.

Luo Oiwassa sairauspäivärahaan Toimeksiantotyö ja lisää tarkenteeksi Perimisilmoituspyyntö ja tarkenteen lisätiedoksi Eläkemyöntö samalle ajalle. Kirjaa kommenttiin kansaneläkkeen määrä ja mistä lukien se myönnetään. Siirrä Kansaneläke -työ odottamaan Toimeksiantotyön valmistumista.

Sairauspäivärahan käsittelijä kirjaa Kansaneläke-työn kommenttiin liikamaksun, jos työeläkkeen perimisen jälkeen regressiperintä tulee sovellettavaksi tai jos kyseessä on pelkkä kansaneläkkeen perintä. Rekisteröi maksuvaatimus Maksuvaatimus/ Maksunsaajat -toiminnolla ja anna kansaneläkkeestä päätös. Maksuvaatimuksen perusteella liikamaksu palautuu sairauspäivärahaan. Asiakkaalle maksetaan sairauspäivärahan määrällä vähennetty kansaneläke.

Jos kansaneläkkeestä ei jää perittävää, sairauspäivärahan käsittelijä kirjaa myös tätä koskevan tiedon Kansaneläke-työn kommenttiin.

Sama ohjeistus pätee osasairauspäivärahaan. Osasairauspäivärahalla henkilö työskentelee, joten eläkettä/kuntoutustukea myönnettäessä tulee tutkia, ylittääkö työansioden määrä voimassa olevan ansiorajan eli, jääkö eläke/kuntoutustuki lepäämään. Lue lisää eläkkeen lepäämään jättämisestä.

1.9.4.5 Maahanmuuttajan erityistuen korvaukseksi

Jos eläke myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolla on maksettu maahanmuuttajan erityistukea, voidaan liikaa maksettu erityistuki periä eläkkeestä. Vaatijalle eli Kelan toimistolle maksetaan eläkkeestä se osuus, joka on rekisteröity maksuvaatimukseen. (MMETL 17 §)

1.9.4.6 Maksaminen opintotuen liikamaksun korvaukseksi

Jos kansaneläke myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta on maksettu opintotukea, voidaan liikaa maksettu opintotuki periä kansaneläkkeestä. Edellytyksenä on, että Kelan toimisto tai korkeakoulun opintotukilautakunta on ilmoittanut vaatimuksensa vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää (OTL 6 ja 28 §).

Toimenpiteet vakuutuspiirissä

Kansaneläkkeen myöntöratkaisun yhteydessä ohjelma antaa tiedon aikaisemmin samalle ajalle myönnetystä opintotuesta. Ilmoita ennen eläkeratkaisua Oiwan Toimeksianto -työllä tieto kansaneläkkeen myöntämisestä opintotuen myöntäjälle, joko korkeakoulun opintotukilautakunnalle tai vakuutuspiirille. Ilmoita kansaneläkkeen myöntämisestä, vaikka takautuvia eriä ei ole tai ne on jo maksettu. Jos opintotuki on myönnetty, mutta sitä ei ole vielä ehditty maksaa, ilmoita myös silloin eläkkeen myöntämisestä, jotta opintotuen maksaminen ehditään estää.

Opintotuen liikamaksun kansaneläkkeestä voi periä regressikuittauksena.

1.9.4.7 Maksaminen perhe-eläkkeen liikamaksun korvaukseksi (ennakkosuoritus)

Jos kansaneläkelain mukaista perhe-eläkettä saavalle henkilölle myönnetään takautuvasti kansaneläke, pidetään maksettua perhe-eläkettä kansaneläkkeen ennakkosuorituksena. Samalta ajalta maksettu perhe-eläke peritään kansaneläkkeestä eläkejärjestelmien välisenä kuittauksena. (KEL 568/2007 69 §)

1.9.4.8 Maksaminen takuueläkkeen liikamaksun korvaukseksi

Jos eläke myönnetään tai sitä korotetaan takautuvasti samalle ajalle, jolle on maksettu takuueläkettä, voidaan liikaa maksettu takuueläke periä eläkkeestä. Rekisteröi maksuvaatimus Maksuvaatimus/ Maksunsaaja-toiminnolla. Lue lisää teknisistä ohjeista > QE- järjestelmä > Takaisinperintä > Takaisinperintäasian valmistelu > Regressikuittaus- ja perintä.

1.9.4.9 Maksaminen Potilasvakuutuskeskukselle

Kelan maksamat eläke-etuudet ovat ensisijaisia potilasvahinkokorvauksena maksettavaan työkyvyttömyyseläkkeeseen ja ansionmenetyskorvaukseen nähden, jos korvaukset perustuvat samaan vahinkotapahtumaan. Potilasvakuutuskeskus vastaa potilasvahingon korvauksesta vain siltä osin kuin vahingon kärsinyt ei saa siitä korvausta Kelan maksamien eläke-etuuksien tai muiden laissa mainittujen korvausten perusteella.

Myös työeläkkeet ovat ensisijaisia potilasvahinkokorvaukseen nähden.

Huomautus

Jos potilasvahinko on tapahtunut 1.1.2017 – 31.12.2020, työeläke on potilasvahingon perusteella maksettavaan työkyvyttömyyseläkkeeseen tai ansionmenetyskorvaukseen nähden toissijainen. Työeläkelaitos vähentää potilasvahingon perusteella maksetun korvauksen työeläkkeen määrästä.

Potilasvakuutuskeskuksen regressioikeus

Jos Potilasvakuutuskeskus on jo maksanut työkyvyttömyyseläkettä tai ansionmenetyskorvausta ja vahingon kärsineellä on oikeus Kelan maksamaan eläke-etuuteen, syntyy Potilasvakuutuskeskukselle regressioikeus samalta ajalta maksettuun Kelan etuuteen (Potilasvakuutuslaki 948/2019 46 §).

Regressioikeus syntyy ensisijaisesti kansaneläkkeeseen. Takuueläkkeeseen regressioikeus on vain siltä osin kuin potilasvahingon perusteella maksettua korvausta ei ole saatu perittyä kansaneläkkeestä.

Regressioikeuden syntyminen edellyttää, että Kelan maksama etuus perustuu samaan vahinkotapahtumaan. Lisäksi edellytetään, että Potilasvakuutuskeskuksen ilmoitus on saapunut Kelaan viimeistään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää.

1.9.4.9.1 Toimenpiteet toimistossa/TK-ratkaisukeskuksessa

Kun potilasvahinkoasia tulee vireille potilasvakuutuskeskuksessa, se voi lähettää Kelaan ennakkoilmoituksen käyttäen Potilasvahinkokorvausta koskevaa ilmoitus- ja

takautumisvaatimus -lomaketta. Kun ilmoitus saapuu Kelaan, tulee se välittömästi kuvata Oivaan ja rekisteröidä etuusjärjestelmään maksuvaatimuksena.

Kun käsittelet työkyvyttömyyseläkettä koskevaa hakemusta ja potilasvahinkolain mukainen vaatimus on vireillä, tulee sinun ennen etuuspäätöksen antamista ilmoittaa myönnettävän etuuden määrä potilasvakuutuskeskukselle. Voit tehdä sen palauttamalla saamasi ilmoituksen potilasvakuutuskeskukselle etuutta koskevin tiedoin varustettuna.

Kun potilasvakuutuskeskus on saanut tiedon eläkkeen määrästä, laskee se takautumisvaatimuksensa määrän ja esittää sen jälkeen vaatimuksensa Kelalle.

Potilasvakuutuskeskuksen vaatimuksesta tulee käydä ilmi

- potilasvakuutuskeskukselle maksettava etuus ja sen määrä
- aika, jolta etuus on maksettava potilasvakuutuskeskukselle
- aika, mistä lukien Kelan myöntämä etuus voidaan maksaa etuudensaajalle itselleen

Kun vaatimus on saapunut, voit ratkaista eläkeasian. Ennen päätöksen antamista sinun tulee aina varmistua siitä, että Kelan maksama työkyvyttömyyseläke perustuu samaan vahinkotapahtumaan kuin potilasvahinko.

Kun potilasvakuutuskeskukselle maksamisen edellytykset täyttyvät, maksetaan takautuvat etuuserät potilasvakuutuskeskukselle. Eläke maksetaan henkilölle itselleen Potilasvakuutuskeskuksen ilmoittamasta ajankohdasta lukien.

Potilasvakuutuskeskus voi esittää vaatimuksensa myös ilman ennakoilmoitusta. Takautuvat etuuserät maksetaan tässäkin tilanteessa potilasvakuutuskeskukselle, jos sille maksamisen edellytykset täyttyvät ja ilmoitus on saapunut Kelaan viimeistään kaksi viikkoa ennen eläkkeen maksupäivää.

Erityiskysymyksiä

Jos potilasvakuutuslain mukainen vaatimus on vireillä, mutta takautumisvaatimus ei saavu kohtuullisessa ajassa, voit tiedustella potilasvakuutuskeskukselta, aikooko se esittää vaatimuksen Kelalle. Jos potilasvakuutuskeskus peruuttaa esittämänsä ennakoilmoituksen, voit myöntää eläkkeen ja maksaa sen hakijalle itselleen.

Jos eläkkeen hakija on hakemuksessa ilmoittanut hakevansa tai saavansa korvausta myös potilasvakuutuksesta, tulee sinun tiedustella potilasvakuutuskeskuksesta, haluaako se tehdä takautumisvaatimuksen. Sinun ei kuitenkaan tarvitse tehdä tiedustelua, jos on ilmeistä, että eläkettä haetaan eri vahinkotapahtuman perusteella.

Potilasvakuutuskeskukselle maksettavaan eläkkeeseen tai sen osaan ei makseta viivästyskorotusta.

Menettely, kun Kelan maksamaa korvausta on suoritettu

Jos vahingon kärsineelle on suoritettu korvausta muun lain perusteella, potilasvakuutuskeskus vähentää korvauksestaan muun lain perusteella suoritettun korvauksen ja maksaa vahingon kärsineelle näiden erotuksen.

Kun Kela on jo myöntänyt potilasvahinkokorvauksen hakijalle yhteensovitetun etuuden, tiedustele potilasvakuutuskeskus Kelalta sen myöntämien etuuksien määrät. Potilasvakuutuskeskus lähettää tiedustelunsa Kelaan, josta vastataan tiedusteluun. Ennen määrän ilmoittamista sinun tulee tutkia, perustuuko etuus potilasvahinkotapahtumaan.

1.9.5 Kansainväliset säännökset

Euroopan unionin sosiaaliturva-asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksissa on määräyksiä siitä, milloin toisen maan eläke on maksettava toisen maan laitokselle tai toimeentulotukea antaneelle viranomaiselle sen liikaa maksaman eläkkeen tai muun etuuden korvaamiseksi.

1.9.5.1 EU-lainsäädännön vaikutukset

([987/2009 artikla 72](#))
([574/72 art. 111](#))

Jos toisen asetuksia soveltavan maan laitos on maksanut liikaa eläkettä tai muuta etuutta, liikamaksu voidaan tietyin edellytyksin periä toisen maan eläkkeestä. Samoin voidaan menetellä, jos henkilö on saanut toimeentulotukea ajalta, jolta hänellä olisi ollut oikeus toisen maan eläkkeeseen. Liikamaksu voidaan periä toisen maan laitokselta regressiperintänä tai eräissä tilanteissa takaisinperintänä.

1.9.5.1.1 Maksaminen regressivaatimuksella

Eläke – eläke

[987/2009 72 artiklan 2 kohta](#)
[574/72 111 artiklan 1 kohta](#)

Jos toisen maan laitos on maksanut liian suurta eläkettä, se voi vaatia Suomen laitoksia (Kelaa ja työeläkelaitosta) pidättämään liikaa maksetun määrän Suomen takautuvista eläke-eristä ja maksamaan sen itselleen. Eläkkeen liikamaksun ei tarvitse kohdistua samaan aikaan, jolle Kela myöntää eläkkeen. Kela ei voi kieltäytyä maksamisesta esimerkiksi siitä syystä, että toisen maan eläke on työeläkettä, jota lain mukaan ei voi periä kansaneläkkeestä.

Eläke – muu etuus

[987/2009 72 artiklan 1 kohta](#)
[574/72 111 artiklan 2 kohta](#)

Toisen maan laitos voi vaatia muun etuuden kuin eläkkeen liikamaksun regressiperintänä Kelan ja työeläkelaitoksen myöntämän eläkkeen takautuvista eristä, jos se on mahdollista molempien maiden lainsäädännön mukaan.

Kelan toimeenpaneman lainsäädännön mukaan takautuva kansaneläke on vaadittaessa maksettava toisen maan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa tai työttömyysturvaetuksia vastaavien etuuksien liikamaksun korvaamiseksi ikään kuin kysymyksessä olisi Suomesta liikaa maksetut etuudet.

Kansaneläkettä ei voida maksaa toisen maan maksaman lapsilisän, elatusavun, tapaturmavakuutuksen elinkoron eikä yleisen asumistuen liikamaksuun käytettäväksi.

Kansaneläkettä ei myöskään voida maksaa Ruotsin sairauspäivärahan, kuntoutusrahan eikä työttömyysturvaetuuksien liikamaksun korvaamiseksi, koska tämä ei ole Ruotsin lainsäädännön mukaan mahdollista.

Eläke – toimeentulotuki

[987/2009 72 artiklan 3 kohta](#)

[574/72 111 artiklan 3 kohta](#)

Ennakkona eläkettä vastaan annettu toimeentulotuki voidaan myös vaatia toisen maan eläkkeen takautuvista eristä, jos tämä on mahdollista molempien maiden lainsäädännön mukaan.

Jos toisen maan viranomainen on antanut eläkkeenhakijalle toimeentulotukea, viranomainen voi vaatia Suomesta takautuen maksettavan kansaneläkkeen ja työeläkkeen toimeentulotuen korvaukseksi.

Toimenpideohje

Selvitä, minkä etuuden liikamaksun korvaamiseksi toisen maan vaatimus on esitetty, jos tämä ei ilmene vaatimuksesta.

Sovellettaessa asetusta 987/2009 Kela ilmoittaa regressivaatimuksen esittäneelle laitokselle, miltä ajalta ja paljonko eläkettä myönnetään takautuen (takautuva talteenotto ja jatkuvan maksamisen aloittaminen). Tämän jälkeen vaatijan on eläkkeen liikamaksua Kelan eläkkeestä kuitatessaan ilmoitettava kahden kuukauden kuluessa liikamaksunsa määrä. Kela maksaa vaatijalle liikamaksun määrän talteen otetuista eristä ja eläkkeensaajalle mahdollisen ylitteen. Jos ilmoitusta ei saada määräajassa, takautuva eläke maksetaan eläkkeensaajalle. Jos liikamaksun määrää ei ole ilmoitettu euroina, valuutta muunnetaan euroiksi yksilöidyn liikamaksupyynnön lähettämispäivänä voimassa olevan kurssin mukaan (<http://sdw.ecb.europa.eu/curConverter.do>).

Sovellettaessa asetusta 574/72 koko takautuva eläke maksetaan vaatijalle, kun maksaminen edellä olevien kohtien mukaan on ylipäättään mahdollista. Vaatija vähentää suorituksesta saatavansa ja maksaa mahdollisen yli jäävän osan asiakkaalle.

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuvat erät maksetaan Ruotsin vakuutuskassalle vain, jos kysymyksessä on Ruotsin eläkkeen liikamaksu.

1.9.5.1.2 Maksaminen takaisinperintänä

Jos toisen maan laitos ei saa etuutensa liikamaksua regressisuorituksena, se voidaan periä takaisin Suomen maksussa olevasta eläkkeestä (kansaneläke ja työeläke). Näin voidaan menetellä vain, jos se on mahdollista kummankin maan lainsäädännön mukaan. Maksaminen edellyttää, että toisen maan laitos on antanut takaisinperintäpäätöksen ja että se on lainvoimainen.

Kansaneläkelain mukaan ei ole mahdollista periä kansaneläkkeestä takaisin toisen maan työeläkkeen liikamaksua. (KEL 568/2007 75 §)

Lue lisää takaisinperintäohjeesta > Menettelyohjeet > Takaisinperintä > EU-asetuksen 883/2004 mukainen perintä YHTE-takaisinperintäjärjestelmässä

1.9.5.2 Sosiaaliturvasopimusten vaikutukset

Regressi- ja takaisinperintäartikla on Israelin (artikla 31), Chilen (artikla 22) ja Australian (artikla 18) sosiaaliturvasopimuksissa.

Sopimusmaan laitoksen on eräissä tilanteissa maksettava myöntämänsä eläke lainsäädäntönsä sallimissa puitteissa toisen sopimusvaltion laitokselle tai viranomaiselle. Kelan eläke on maksettava, jos suoritusta pyytää Israelin, Chilen tai Australian

- laitos, joka on maksanut liikaa eläkettä, tai
- laitos, joka on maksanut eläkkeen ennakkoa samalta ajalta, jolle Kela myöntää eläkkeen, tai
- viranomainen (ei koske Australian sopimusta) , joka on maksanut toimeentulotukea samalta ajalta, jolle Kela myöntää eläkkeen.

Sopimusmaiden vaatimukset käsitellään KV-keskuksessa.

1.9.6 Viivästyskorotus

Etuudensaajalla on oikeus viivästyskorotukseen, jos hakemuksen tai muun vaatimuksen käsittely viivästyy. Viivästyskorotus määräytyy viivästysajan ja korkolain mukaisen viivästyskoron mukaan.

Viivästyskorotusta ei tarvitse hakea erikseen.

Viivästyskorotusta laskettaessa pääoma muodostuu kaikista viivästyneistä etuuseristä. Korotus lasketaan etuuskohtaisesti ja pääsääntöisesti ohjelmallisesti.

Viivästyskorotuksesta ei anneta yleensä erillistä päätöstä, vaan viivästysaika ja viivästyskorotuksen määrä ilmoitetaan etuuspäätöksessä.

Viivästyskorotuksesta on valitusoikeus samalla tavalla kuin etuudesta.

Viran puolesta myönnettävään tai tarkistettavaan etuuteen ei makseta viivästyskorotusta.

Viivästyskorotuksen veronalaisuus määräytyy etuuden mukaan. Siten vain kansaneläkkeeseen, takuueläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen maksettava viivästyskorotus on veronalaista.

Säädökset

- Kansaneläkelaki (568/2007) 106–107 §
- Laki takuueläkkeestä (703/2010) 32 § / kansaneläkelaki (568/2007) 106–107 §
- Laki vammaisetuksista (570/2007) 49–50 §
- Laki eläkkeensaajan asumistuesta (571/2007) 51–52 §
- Rintamasotilaseläkelaki (119/1977) 17 § / kansaneläkelaki (568/2007) 106-107 §
- Korkolaki (633/1982) 4 ja 12 §

1.9.6.1 Viivästysaika

Viivästysaika alkaa pääsääntöisesti

- hakemuksen jättämistä seuraavan neljännen kuukauden alusta (**kolmen kuukauden sääntö**)
- yhden kuukauden kuluttua eläke- tai korvaustiedon saapumisesta (**yhden kuukauden sääntö**)

Viivästysaika voi alkaa erityistilanteissa etuudensaajasta johtuvan esteen poistuttua tai eräpäivästä.

1.9.6.1.1 Kolmen kuukauden sääntö

Viivästyskorotuksen maksaminen edellyttää, että hakija on jättänyt Kelalle etuushakemuksen tai muun vastaavan vaatimuksen sekä antanut etuuden ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset. Hakemus tai vaatimus katsotaan saapuneeksi silloin, kun se on saapunut Kelaan. Kuitenkin jos hakemus on jätetty työeläkelaitokseen, työeläkelaitoksen saapumispäivä katsotaan myös Kelaan saapumispäiväksi. Näin menetellään myös, jos ulkomaan laitos on lähettänyt eläkehakemuksen Ulkomaan yksikön asemesta työeläkelaitokseen.

Viivästysaika alkaa pääsääntöisesti, kun hakemuksen jättämiskuukautta seuraavat kolme kalenterikuukautta ovat kuluneet eikä etuus vielä ole maksussa. Etuuserä tai etuuden korotuserä ei kuitenkaan ole viivästynyt, jos se maksetaan saman kuukauden aikana, jolloin oikeus siihen on syntynyt.

Esimerkki

Esimerkki 1. Hakemus on tullut vireille 3.7. Oikeus etuuteen alkaa 1.9., mutta etuus maksetaan 14.12. Koska käsittelyaika on pitempi kuin hakemuksen jättökuukausi ja kolme sitä seuraavaa kuukautta, viivästysaika alkaa 1.11. ja päättyy 14.12. Siten syys- ja lokakuun etuuseriin maksetaan viivästyskorotusta ajalta 1.11. -14.12. ja marraskuun etuuserään ajalta 1.-14.12. Joulukuun etuuserä ei ole viivästynyt, koska se on maksettu joulukuussa.

Jos hakija ei ole toimittanut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia selvityksiä, viivästysaika alkaa kulua vasta, kun kolme kuukautta on kulunut selvityksen esittämiskuukauden päättymisestä.

Esimerkki

Esimerkki 2. Hakemus ja lääkärinlausunto ovat saapuneet Kelaan 3.2. Hakija toimittaa toisen lääkärinlausunnon 8.3. Etuus myönnetään uuden lääkärinlausunnon perusteella, jolloin kolmen kuukauden määräaika lasketaan lisäselvityksen saapumispäivästä eli 8.3 saapuneesta lääkärinlausunnosta. Viivästysaika alkaa 1.7. lukien.

Ulkomaan laitokselta hakemuksen saapumisen jälkeen saadut selvitykset, esimerkiksi tiedot vakuutusajoista, ovat lisäselvityksiä, jotka myöhentävät viivästysaikaa.

Jos hakemuksen käsittely on viivästynyt lisäselvityksen puuttumisen vuoksi, rekisteröi ratkaisua tehdessäsi viivästyskorotusnäytölle (EJVK) lisäselvityksen saapumispäivä. Ohjelma laskee viivästysajan tästä päivästä. Lue lisää Tekniset ohjeet > RAKE > Viivästyskorotuksen laskenta.

Viivästysaika lasketaan etuuden todelliseen maksupäivään saakka. Ulkomaille maksettavan etuuden maksupäiväksi katsotaan se päivä, jolloin se on maksettu Suomessa toimivaan rahalaitokseen.

Selvitysvelvollisuus

Hakijalta edellytetään, että hän on antanut Kelalle sellaiset etuuden perusteeseen ja määrään vaikuttavat selvitykset, joita häneltä kohtuudella voidaan vaatia. Hän on täyttänyt velvollisuutensa, kun hän on vastannut riittävän tarkasti hakemuksessa esitettyihin kysymyksiin ja toimittanut Kelaan hakemuksessa mainitut liitteet ja muut hakemuksen ratkaisemiseksi vaadittavat selvitykset.

Kun **Kelalla** on oikeus saada tarvittava tieto lain perusteella esimerkiksi työeläketiedot kansaneläkelain 85 §:n perusteella, **hakija** on täyttänyt selvitysvelvollisuutensa, kun hän on ilmoittanut hakemuksessa, mistä tieto on saatavissa. Tällöin kolmen kuukauden määräaika lasketaan hakemuksen jättämiskuukauden päättymisestä. Lue lisää Yhden kuukauden säännöstä (Etuusohje > Viivästyskorotus > Yhden kuukauden sääntö).

Jos hakija määrätään kansaneläkelain tai vammaisetuuksista annetun lain perusteella lisätutkimuksiin ja hakemuksen käsittely tämän vuoksi viivästyy, lasketaan viivästysaika kolmen kuukauden säännön perusteella hakemuksen saapumisesta. Lue lisää Viivästyskorotus > Lääketieteellisten lisäselvitysten kustannukset.

Kun Kela hankkii muita etuuden ratkaisemiseksi välttämättömiä lisäselvityksiä viran puolesta, lasketaan viivästysaika kolmen kuukauden säännön perusteella lisäselvitysten saapumisesta.

Ulkomailta Kela ei hanki selvityksiä viran puolesta, vaan hakijan on itse hankittava selvitykset. Jos sopimusmaan vakuutuslaitos ei ole vahvistanut hakijan henkilötietoja, hakija on itse velvollinen hankkimaan asuinmaansa viranomaiselta Suomen virkatodistusta vastaavan todistuksen.

1.9.6.1.2 Yhden kuukauden sääntö

Jos hakemuksen ratkaisua varten on jouduttu odottamaan tietoa tulona huomioon otettavasta tai etuusoikeuteen vaikuttavasta eläkkeestä tai korvauksesta, viivästysaika alkaa, kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona tieto eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan ja edellä mainittu etuus on tällöin lopullisesti ratkaistu. Myös ulkomailta maksettaviin tulona huomioon otettaviin etuuksiin sovelletaan yhden kuukauden sääntöä.

Työeläke tai korvaus katsotaan lopulliseksi ratkaistuksi päätöksen antopäivänä, jos asiasta ei ole valitettu. Jos päätöksestä on valitettu, se on lopullinen silloin, kun viimeisin valitusaste on ratkaissut asian ja päätöksestä saadaan tuloksi huomioonottamisessa tarvittava tieto. Vastaavaa sovelletaan työeläkkeen itseoikaispäätöksiin. Hylkäyspäätös katsotaan lopulliseksi, kun valitusajaksi on kulunut umpeen eikä valitusta ole tullut vireille. Jos valitus koskee sellaista seikkaa, jolla ei ole vaikutusta henkilön oikeuteen saada vammaisetuutta, viivästysaika alkaa, kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona tieto eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan.

Sovella yhden kuukauden sääntöä vain silloin, jos sen mukaan laskettu viivästyskorotuksen alkamisaika on myöhäisempi kuin kolmen kuukauden säännön mukaan laskettu aika.

Ohjelma laskee yhden kuukauden käsittelyajan sen kuukauden päättymisestä, jolloin ilmoitus eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan. Jos työeläkepäivä eli päivä, jona ilmoitus työeläkkeen tai muun korvauksen myöntämisestä on saapunut Kelaan, on myöhäisempi kuin hakemuksen saapumispäivä, rekisteröi etuusratkaisussa viivästyskorotusnäytölle myös Työeläkepäivä. Jos ilmoituksia on useita, merkitse Työeläkepäiväksi viimeisimmän ilmoituksen Kelaan saapumispäivä. Jos myöhempi ilmoitus koskee kuitenkin vain sellaista seikkaa, jolla ei ole vaikutusta henkilön oikeuteen saada vammaisetuutta, tulee Työeläkepäiväksi merkitä vammaisetuuteen vaikuttavan ilmoituksen Kelaan saapumispäivä.

Eläkettä tai korvausta koskevan ilmoituksen Kelaan saapumispäivän saat HEKY/ Työeläkkeet ja korvaukset -kyselyllä kyseisen eläkkeen tai korvauksen näytöllä, kohdasta 'Saapumispäivä.'

1.9.6.1.3 Etuus ei maksussa eräpäivänä (eräpäiväkorotus)

Etuuden maksupäivä ilmoitetaan päätöksessä. Jos etuus ei ole maksussa luvattuna säännöllisenä maksupäivänä, viivästysaika on eräpäivän ja todellisen maksupäivän välinen aika.

Esimerkki

Eläke-etuus on keskeytetty tai lakkautettu virheellisesti, joten sitä ei makseta säännöllisenä maksupäivänä 4.7. Eläke-etuuserät maksetaan 22.8, viivästysaika alkaa 4.7 ja lasketaan 22.8. saakka.

Viivästyskorotusta ei lasketa ohjelmallisesti RAKE-, AE-, QE- eikä GE-järjestelmässä. Laske viivästyskorotus laskentatapahtumalla (ELLA).

Anna maksumääräys maksujenhallintaryhmälle ja etuudensaajalle päätös viivästyskorotuksesta RAKE-järjestelmässä Päätöksenanto-tapahtumalla.

Maksa viivästyskorotus AE-, QE- ja GE-järjestelmässä Yksittäismaksu-toiminnolla (Viivästyskorotuksen maksu). Anna päätös Asiakaskirjejärjestelmästä.

Lue lisää Viivästyskorotuksen laskenta.

1.9.6.1.4 Etuudensaajasta johtuva maksuste (estekorotus)

Jos etuutta ei ole voitu maksaa oikeassa ajassa etuudensaajasta johtuvasta syystä, viivästysaika alkaa siitä lukien, kun Kela on saanut tiedon esteen poistumisesta.

Jos etuushakemus olisi muutoin ratkaistavissa, mutta hakija ei ole toimittanut sen maksamista varten välttämätöntä tietoa, viivästyskorotuksen maksaminen alkaa aikaisintaan siitä, kun tieto on saatu. Tällöin kuitenkin edellytetään, että viivästysaika kolmen tai yhden kuukauden säännön perusteella on alkanut. Tällainen tilanne

syntyy, jos etuushakemus olisi muutoin ratkaistavissa, mutta hakija ei ole toimittanut maksuosoitetta.

Maksuunpantaessa etuusoikeuden epäselvyyden vuoksi keskeytettyä etuutta viivästysaika alkaa, kun etuudensaaja on antanut vaaditun selvityksen tai se muutoin on saatu. Jos eläke sen sijaan oli keskeytetty sen määrään vaikuttavan seikan selvittämiseksi, viivästyskorotus määräytyy lopullista päätöstä annettaessa tarkistushakemuksen tai muun vastaavan vaatimuksen perusteella kolmen tai yhden kuukauden säännön mukaisesti.

Viivästyskorotuksen määrä lasketaan ohjelmallisesti RAKE-järjestelmässä. Lue lisää Tekniset-ohjeet > RAKE > Viivästyskorotus-EJVK.

Laske viivästyskorotus laskentatapahtumalla (ELLA). Maksa viivästyskorotus AE- ja GE-järjestelmässä Yksittäismaksu-toiminnolla (Viivästyskorotuksen maksu). Anna päätös YHTE-kirjejärjestelmästä.

1.9.6.2 Erytistilanteet

Muutoksenhaku

Jos etuus myönnetään tai sitä korotetaan muutoksenhaun tai oikaisun takia, viivästysaika lasketaan alkuperäisestä hakemuksesta. Myös väliaikaiseen päätökseen viivästyskorotus lasketaan yleensä alkuperäisestä hakemuksesta. Rekisteröi asia vireille alkuperäisen hakemuksen mukaisesti.

Muutoksenhakuaste voi kuitenkin määrätä viivästysajan alkamaan myöhemmästä ajankohdasta kuin alkuperäisen hakemuksen perusteella määräytyvästä ajasta. Edellytyksenä on, että Kela on esittänyt oleellisen muutoksen tapahtuneen hakijan olosuhteissa muutoksenhaun aikana.

Jos katsot, että viivästysaika tulisi laskea myöhemmästä ajankohdasta kuin alkuperäisen hakemuksen perusteella määräytyvästä ajasta, ilmoita tästä muutoksenhakuelimelle antamassasi lausunnossa.

Oikaisu

Oikaistaessa hakemuksen käsittelyn yhteydessä tapahtunutta Kelan virhettä, viivästysaika lasketaan virheellisesti ratkaistun hakemuksen jättämisestä. Rekisteröi asia vireille alkuperäisen hakemuksen mukaisesti.

Jos on kysymys Kelan viran puolesta tekemän ratkaisun oikaisusta, viivästyskorotusoikeus syntyy vain etuudensaajan esittämän oikaisupyynnön perusteella. Viivästysaika lasketaan oikaisupyynnön esittämisestä. Kun päätös oikaistaan uuden selvityksen perusteella, viivästysaika alkaa selvityksen saapumisesta.

Kun oikaistaan päätöstä, jolla etuutta on virheellisesti pienennetty tai etuuden maksaminen on virheellisesti keskeytetty, viivästysaika lasketaan etuuden tai etuuserän oikeasta eräpäivästä todelliseen maksupäivään. Etuudensaajan esittämällä oikaisuvaatimuksella ei ole merkitystä viivästysajan laskemisessa.

Jos etuudensaaja vaatii esittämänsä uuden selvityksen perusteella aikaisemmin tehdyn päätöksen oikaisua, eikä kyseessä ole Kelan virhe, viivästyskorotusoikeus määräytyy kolmen tai yhden kuukauden säännön perusteella vaatimuksen esittämisestä. Jos

oikaisu tehdään Kelan aloitteesta, esimerkiksi työeläkelaitoksen oikaisupäätöksen perusteella, ei viivästyskorotusta makseta.

Hyvinvointialue

Jos etuus maksetaan hyvinvointialueelle toimeentulotuen korvaukseksi taikka perhehoidon tai laitoshoidon kustannusten korvaukseksi, hyvinvointialueelle maksettaviin etuuseriin voidaan maksaa viivästyskorotus.

Maksunjako

Jos eläke maksetaan regressivaatimuksen perusteella esimerkiksi samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan korvaukseksi ja osa siitä jää maksettavaksi eläkkeensaajalle, viivästyskorotus maksetaan vain eläkkeensaajalle maksettavaan osuuteen.

Viivästyskorotus lasketaan normaaliin tapaan, kun etuuteen kohdistuu ulosmittausvaatimus. Tällöin viivästyskorotus voi tulla maksettavaksi myös ulosottoviranomaisellemaksettavaan osuuteen.

1.9.6.3 Korkoprosentti

Korkoprosentti määräytyy etuuden maksupäivää edeltävälle puolivuotiskaudelle vahvistetun korkolain mukaisen viivästyskoron mukaan. (Korkolaki 633/1982 4 § 1 mom.)

Esimerkki

Jos etuuden maksupäivä on 4.5., korkoprosentti on edellisen vuoden puolivuotiskauden eli 1.7.–31.12. vahvistettu korko. Jos etuuden maksupäivä 14.10., korkoprosentti on 1.1.–30.6 ajalle vahvistettu korko.

Selvitä tarvittaessa viivästyskorkoprosentit www.suomenpankki.fi > [Ajankohtaista](#) > [Lehdistötiedotteet](#) > [Korkolain mukainen viitekorko ja viivästyskorko](#).

1.9.6.4 Ei viivästyskorotusta

Etuuteen ei makseta viivästyskorotusta, kun se maksetaan

- toiselle Suomessa tai ulkomailla lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle
- Kelalle
- työttömyyskassalle.

Lue lisää Viivästyskorotus - Erityistilanteet - Maksunjako.

Etuuteen ei makseta viivästyskorotusta myöskään, kun

- etuus tai sen korotus myönnetään viran puolesta
- etuuden maksaminen on viivästynyt lain säännöksen johdosta tai yleisen liikenteen taikka maksuliikenteen keskeytymisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi
- korotuksen määrä etuudelta jäisi pienemmäksi kuin 2,04 euroa vuonna 2023.

1.9.7 Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet

Tuloverolain mukaan henkilö voi olla Suomessa joko yleisesti verovelvollinen tai rajoitetusti verovelvollinen.

Yleisesti verovelvollinen on henkilö, joka verotuksellisesti asuu Suomessa. Hän on velvollinen suorittamaan Suomessa veroa sekä Suomesta että ulkomailta saamastaan tulosta. Kela toimittaa ennakonpidätyksen yleisesti verovelvolliselle maksamastaan etuudesta tai eläkkeestä, jos niitä ei ole säädetty verovapaiksi (TVL 1535/1992 92 §). Ennakonpidätys tehdään myös työkorvauksesta, jos sen saajaa ei ole merkitty enakkoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollinen on henkilö, joka ei vakinaisesti asu Suomessa. Hän on velvollinen maksamaan Suomessa veroa vain Suomesta saamastaan tulosta. Tällaisen henkilön verotuksessa sovelletaan pääasiallisesti rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia.

Lue lisää Ennakonpidätys > Lähdevero

Ulkomailla asuvan henkilön Suomesta maksettavasta eläketulosta ei peritä lähdeveroa, vaan siitä toimitetaan ennakonpidätys.

1.9.7.1 Ennakonpidätyksen perusteet

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä säädetään, millä perusteilla ennakonpidätys toimitetaan Kelan maksamista etuuksista ja veronalaisista työkorvauksista.

Ennakonpidätys- ja lisäprosentti

Ennakonpidätys toimitetaan palkkaa varten määrätyn prosentin mukaan siltä osin, kun maksettava määrä ei ylitä Verohallinnon määrittelemää henkilökohtaista tuloarajaa. Tulorajan ylittävältä osalta pidätys toimitetaan lisäprosentin mukaan.

Määräprosentti

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä on määritelty tilanteita, joissa ennakonpidätys määräytyy eläkkeissä, muissa etuuksissa ja työkorvauksissa kaavamaisesti määräprosentin perusteella.

Taulukkoprosentti

Sairausvakuutuslain mukaisissa päivärahoissa ja kuntoutusrahassa pidätys voidaan toimittaa [Verohallinnon päätöksessä olevan prosenttitaulukon mukaan](#). (VeroHp ennakonpidätyksen toimittamistavasta ja määrästä 6 § 3 mom.)

Muutosverokortti

Maksunsaaja voi hakea Verohallinnolta muutosta ennakonpidätykseen. Jos Verohallinto antaa maksunsaajalle sosiaalietuutta tai eläkettä taikka opintorahaa varten myönnetyn muutosverokortin, se saadaan pääsääntöisesti suorasiirtona (pl. opintoraha) Kelaan, jolloin tiedot kirjautuvat ohjelmallisesti. Jos Verohallinto tai asiakas toimittaa muutosverokortin suoraan toimistoon, rekisteröi muutosverokortin tiedot HEMU-tapahtumalla.

Verohallinto merkitsee muutosverokorttiin tiedon siitä, mihin tarkoitukseen sitä voidaan käyttää. Sosiaalietuuksien ennakonpidätyksessä voidaan käyttää vain sosiaalietuutta varten annettua muutosverokorttia. Kuitenkin opintorahassa ja eläkkeissä voidaan käyttää vain näitä varten annettua muutosverokorttia.

Muutosverokortissa on pidätysprosentti, jota käytetään verokortissa olevaan euromääräiseen tulokertymään asti, jonka jälkeen käytetään korttiin merkittyä lisäprosenttia. Tulokertymää laskettaessa huomioidaan voimassaoloaikana maksetut etuudet tai työkorvaukset. Jos muutosverokorttia käytetään vuodenvaihteen yli, tulokertymän seuranta aloitetaan alusta.

Eläkettä varten annetussa muutosverokortissa ei ole tulokertymää.

Muutosverokortissa voi myös olla merkittynä vain yksi pidätysprosentti.

Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin.

Maksunsaajan oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

1.9.7.2 Tietojen saanti ja käyttöönotto

Etuuksien ennakonpidätyksen toimittamisessa käytetään hyväksi Kelaan suorasiirtona saatuja ennakonpidätysperusteita. Maksunsaaja voi toimittaa Kelaan myös verokortin tai ilmoittaa muun pidätysperusteen.

Lue lisää kohdasta [Oma pyyntö](#) (Tiedot maksunsaajalta > Oma pyyntö)

Työkorvauksista ei toimiteta ennakonpidätystä, jos saaja on merkitty ennakkoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollisen eläkkeensaajan myöntöpäätöksen jälkeen maksujenhallintaryhmä lähettää Verohallintoon ennakonpidätysprosentin pyyntökirjeen. Verohallinto antaa sen perusteella eläkettä varten kirjoitetun henkilökohtaisen pidätysprosentin.

1.9.7.2.1 Suorasiirtotiedot

Kela saa suoraan Verohallinnolta vuosittain tiedot Suomessa verovelvollisten etuudensaajien ennakonpidätysperusteista. Muutosverokortit saadaan Kelaan suoraan Verohallinnolta joka arkipäivä.

Eläkettä varten määrättyt henkilökohtaiset ennakonpidätysprosentit saadaan Kelan pyynnöstä yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisille eläkkeensaajille, joiden eläke on maksussa marraskuussa tai joille eläke on myönnetty etukäteen. Pyyntö lähetetään ohjelmallisesti yleensä marraskuussa ja siinä ilmoitetaan arvio seuraavana vuonna maksettavasta eläkkeestä. Verohallinnolta saadut uudet ennakonpidätysprosentit seuraavaa vuotta varten tallennetaan järjestelmään ohjelmallisesti.

Verohallinnolta suoraan saadut ennakonpidätysprosentit otetaan vuosittain käyttöön erikseen ilmoitettavana ajankohtana. Siihen asti käytetään edellisen vuoden joulukuussa voimassa olleita ennakonpidätysperusteita.

1.9.7.2.2 Tiedot maksunsaajalta

Verokortti

Jos maksunsaaja tai Verohallinto toimittaa sosiaalietuutta, opintorahaa, eläkettä tai työkorvausta varten muutosverokortin, ennakonpidätys lasketaan muutosverokortin mukaisesti. Tarkistettua ennakonpidätystä sovelletaan yleensä seuraavan maksuerän alusta lukien.

Takautuvaan aikaan kohdistuvan muutoksen voi kuitenkin ottaa huomioon, jos muutosverokortin voimassaoloaika ulottuu maksettujen erien ajalle. Lue lisää [Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus](#)

Palkkaa varten annettuja muutosverokortteja ei käytetä etuuksien eikä eläkkeiden ennakonpidätyksessä.

Rajoitetusti verovelvollinen etuudensaaja voi pyytää Verohallinnolta muutosverokortin. Verohallinto toimittaa verokortin postitse Kelaan.

Oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

Lähdevero

Lähdeverotusta varten etuuden tai työkorvauksen saaja toimittaa lähdeverokortin. Lähdeverokortin pitää olla Kelaan varten kirjoitettu. Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

Eläkkeistä ei peritä lähdeveroa, vaan rajoitetusti verovelvolliselle eläkkeensaajalle määrätään ennakonpidätys.

1.9.7.2.3 Ennakonpidätyksen tallennus

Ennakonpidätystietojärjestelmään tallennetaan kaikki etuudensaajien ja Verohallinnon toimittamat ennakonpidätysperusteet. Rekisteröi tiedot valitsemalla HEMU-aloitusvalikolta Ennakonpidätystiedot.

Rajoitetusti verovelvollisten ennakonpidätysperusteet tallennetaan kansainvälisten asioiden keskuksessa, työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa tai maksujenhallintaryhmässä.

Verokorteissa olevia tulorajoja seurataan ohjelmallisesti. Kertymätiedot päivitetään ohjelmallisesti maksujen eräajoissa ja palautusten kirjaamisen yhteydessä. Mikäli kertymätietojen korjaamisessa ilmenee ongelmia, ota yhteyttä maksujenhallintaryhmään.

1.9.7.3 Toimittaminen

Ennakonpidätys toimitetaan ennakoperintäasetuksen (1124/1996) ja Verohallinnon päätöksen ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä mukaisesti.

Ensisijaisia pidätysperusteita ovat

- muutosverokortti
- lähdeverokortti tai
- oma ilmoitus muuta perustetta suuremmasta pidätysprosentista.

1.9.7.3.1 Kansaneläke

Kansaneläkkeen säännöllisesti maksettavasta eläke-erästä (kuukausieläkkeestä) ennakonpidätys toimitetaan ensisijaisesti henkilökohtaisen Kelan eläkettä varten annetun ennakonpidätysprosentin mukaan. ([VeroHp ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä 4 ja 5 §](#))

Jos henkilökohtaista pidätysprosenttia ei ole,

- ennakonpidätys toimitetaan täysimääräisestä kansaneläkkeestä 0 % mukaan
- ennakonpidätys toimitetaan vajaamääräisestä kansaneläkkeestä 40 % mukaan
- ennakonpidätystä ei toimiteta lainkaan, jos eläke-erä on enintään 20 euroa

Rajoitetusti verovelvolliselle eläkkeensaajalle Kela (maksujenhallintaryhmä) pyytää Verohallinnosta henkilökohtaisen ennakonpidätysprosentin uuden eläkkeen myöntämisen jälkeen.

Rajoitetusti verovelvollisen eläkkeessä määräprosentti on 0 %, ellei käytössä ole henkilökohtaista eläkkeen ennakonpidätysprosenttia.

Lue lisää eläkkeiden verotuksesta www.vero.fi > [Eläketulon verotus](#).

Takautuva eläke

Kansaneläkkeen takautuvasti maksettavista eläke-eristä ennakonpidätys toimitetaan ensisijaisesti henkilökohtaisen takautuvaa eläkettä varten määrätyn pidätysprosentin mukaan.

Jos henkilökohtaista pidätysprosenttia ei ole ja takautuva eläke kertyy vain maksuvuodelta, toimitetaan ennakonpidätys täysimääräisestä takautuvasta eläkkeestä seuraavasti:

- kuukausieläkettä varten määrätyn henkilökohtaisen pidätysprosentin mukaan tai
- 0 % mukaan.

Jos henkilökohtaista pidätysprosenttia ei ole ja takautuva eläke kertyy vain maksuvuodelta, toimitetaan ennakonpidätys vajaamääräisestä takautuvasta eläkkeestä seuraavasti:

- kuukausieläkettä varten määrätyn henkilökohtaisen pidätysprosentin mukaan tai
- 40 % mukaan.

Jos henkilökohtaista pidätysprosenttia ei ole ja takautuva eläke kertyy myös maksuvuotta aikaisemmalta ajalta, toimitetaan ennakonpidätys 40 % mukaan.

Jos henkilökohtaista pidätysprosenttia ei ole ja takautuva eläke-erä on enintään 20 euroa, ennakonpidätystä ei toimiteta lainkaan.

Rajoitetusti verovelvollisen eläkkeessä määräprosentti on 0 %, ellei käytössä ole henkilökohtaista eläkkeen ennakonpidätysprosenttia.

1.9.7.3.2 Eläkejärjestelmien välinen kuittaus

Jos eläkkeensaajalle myönnetään kansaneläke samalta ajalta, jolta hän on jo saanut perhe-eläkettä tai päinvastoin, aikaisemmin maksettu eläke kuitataan myönnettävästä eläkkeestä ja eläkkeensaajalle maksetaan vain eläkkeiden erotus.

Veronalaisesta kuitataan veronalaista

Kun veronalaisesta eläkkeestä kuitataan toista veronalaista eläkettä, veronlaiseksi eläkkeeksi luetaan eläkkeiden veronalaisten osien erotus, kuitenkin enintään koko eläkkeiden erotus.

Veronalaisesta kuitataan verovapaata

Kun veronalaisesta kansaneläkkeestä kuitataan verovapaata leskeneläkettä, eläkkeen veronalaiset määrät lasketaan eri lailla maksuvuoden eläkkeen ja maksuvuotta aikaisemman ajan eläkkeen osalta.

Jos erotus on maksuvuotta aikaisempaan aikaan kohdistuvaa eläkettä, veronlaiseksi eläkkeeksi luetaan myönnettävän eläkkeen veronalaisten osien ja aikaisemmin maksetun verovapaan eläkkeen vastaavien osien erotus, enintään kuitenkin eläkkeiden bruttoerotus.

Ennakonpidätys toimitetaan erotuksesta

- henkilökohtaisen takautuvaa eläkettä varten määrätyn pidätysprosentin tai

- 40 %:n mukaan.

Jos eläke kohdistuu maksuvuoteen, veronalaiseksi eläkkeeksi luetaan maksuvuodelta takautuvasti myönnetty veronalainen eläke kokonaisuudessaan.

Ennakonpidätys toimitetaan

- henkilökohtaisen takautuvaa eläkettä varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaan
- henkilökohtaisen kuukausieläkettä varten määrätyn ennakonpidätysprosentin mukaan
- viimesijaisesti 40 %:n mukaan.

Ennakonpidätys voi kuitenkin olla enintään eläkkeiden bruttoerotuksen määrä.

1.9.7.3.3 Tulontasaus ja jaksottaminen

Eläkkeensaaja voi joissakin tapauksissa vaatia Verohallinnolta takautuvasti maksettujen eläkkeiden eläketulon jaksotusta tai tulontasausa. (TVL 1535/1992 128 § ja 112 §)

Tulontasaus voidaan tehdä valtionverotuksessa, jos

- verovuonna on kertatulona maksettu veronalaista eläkettä vähintään 2 500 euroa
- tulo on kertynyt yhtäjaksoisesti yli vuoden ajalta
- tulo on vähintään neljäsosa verovuonna saadun puhtaan ansiotulon yhteismäärästä.

Eläketulo voidaan jaksottaa, jos se

- on vähintään 500 euroa ja
- se kohdistuu vähintään kolmen kuukauden ajalle maksuvuotta edeltäneeseen aikaan.

Jaksotus voidaan tehdä enintään kolmelle vuodelle. Jos eläkettä maksetaan tätä pidemmältä ajalta, se jaksotetaan kolmeen yhtä suureen erään maksamisvuodelle ja kahdelle sitä edeltävälle vuodelle.

Eläkepäätöksessä kerrotaan eläketulon jaksotuksen tai tulontasauksen hakemisesta. Fraasi tulee niihin päätöksiin, joissa asiakkaalle on maksettu takautuvaa eläkettä edellisiltä vuosilta vähintään kolmen kuukauden ajalta. Verohallinto ei tee eläketulon jaksottamista tai tulontasausa ilman asiakkaan omaa pyyntöä. Eläketulon jaksotusta tai tulontasausa pyydetään Verohallinnon OmaVero-palvelussa tai paperilomakkeella.

1.9.7.4 Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus

Muutosverokortti

Voit korjata ennakonpidätyksen, jos Kelaan on tullut muutosverokortti, joka on voimassa takautuvasti. Liikaa pidätettyä ennakonpidätystä voidaan korjata vain maksuvuoden aikana. Palautettavan määrän on oltava maksussa viimeistään saman vuoden joulukuun lopussa.

Jos eläkkeensaajalle on maksettu eläkettä takautuvalta ajalta, saadakse ennakonpidätyksen korjauksen, asiakkaan pitää pyytää muutosverokortti säännöllisesti

ja takautuvasti maksettavaa eläkettä varten. Muutosverokortin saavuttua Kelaan, eläkkeensaajan ennakonpidätys korjataan automaattisesti.

Esimerkki

Asiakkaalle on maksettu takautuvaa etuutta ajalta 3.6.-31.8., maksupäivä on ollut 31.8. Asiakkaan tulee toimittaa Kelaan muutosverokortti jonka on oltava voimassa maksupäivänä 31.8.

Esimerkki

Asiakkaalle on maksettu etuutta kuukausittain kesä-elokuulta. Asiakkaan tulee toimittaa Kelaan muutosverokortti jonka on oltava voimassa 1.6. alkaen.

Lähdevero

Jos etuudesta on peritty liikaa lähdeveroa, voit korjata liikapidätyksen vain saman maksuvuoden aikana.

Palveluntuottaja ennakonpidätysrekisteriin

Korjaa ennakonpidätys aina silloin, kun työkorvauksensaaja ilmoittaa kesken vuotta tiedon ennakkoperintärekisteriin kuulumisesta.

Kelan virhe

Jos Kela on toimittanut ennakonpidätyksen virheellisesti liian suurena, voit korjata virheen ilman muutosverokorttia. Kelan virhe on kyseessä esimerkiksi silloin, kun Verohallinnon antama ennakonpidätysprosentti on tallennettu väärin liian suurena.

Korjauksen voit tehdä verovuoden aikana. Palautettavan määrän on oltava maksussa viimeistään saman vuoden joulukuun lopussa. Verovuosi on kalenterivuosi, jolta vero määrätään.

Ennakonpidätyksen korjaaminen

Muutosverokortin saavuttua Kelaan, eläkkeensaajan ennakonpidätys korjataan automaattisesti. Voit korjata ja maksaa liikaa perityn ennakonpidätyksen HERE-aloitussivun Ennakonpidätyksen korjaus -toiminnolla. RAKE-eläkkeiden ennakonpidätyksen korjaukset ja palautukset tehdään aina maksujenhallintaryhmässä.

1.9.7.5 Takaisin maksetut etuudet

Maksettua etuutta voidaan periä takaisin ja kuitata nettomääräisenä etuuden maksuvuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun saakka. Tämän jälkeen perintä ja kuittaus tehdään bruttomääräisenä.

Jos etuudensaaja maksaa takaisin etuutta sellaiselta vuodelta, jonka verotus on jo vahvistettu, Kela ilmoittaa palautetun etuuden määrän tulorekisteriin. Verohallinto ottaa palautetun etuuden määrän huomioon takaisinmaksuvuoden verotuksessa.

(TVL 1535/1992 112 a § 1 ja 2 mom.)

Lastenhoidon tuen työkorvauksia ei peritä takaisin työkorvauksen saajalta, vaan perintäpäätös tehdään lastenhoidon tuen hakijalle (perheelle). Kun työsopimussuhteinen hoitaja palauttaa tuen takaisin perheelle tai suoraan Kelalle, Kela

korjaa palautetun tuen määrän tulorekisteriin. Tulorekisterin korjaamista varten hoitajan tai perheen täytyy toimittaa Kelaan kuitti palautuksesta ja vapaamuotoinen selvitys tuen liikamaksusta sähköpostilla osoitteeseen vekki@kela.fi.

Jos ennakoperintärekisterissä oleva varhaiskasvatuksen tuottaja palauttaa tuen perheelle tai suoraan Kelalle, hän huolehtii itse tietojen ilmoittamisesta Verohallinnolle. Kela ei ilmoita ennakoperintärekisteriin kuuluvien tuloja tulorekisteriin.

Kuntoutuksen työkorvausten palautukset on ilmoitettu tulorekisteriin verovuodesta 2019 alkaen.

1.9.7.6 Regressisuoritukset

Eri laitosten väliset ja (Kelan) saman maksajan eri veronalaisten etuuksien väliset regressisuoritukset käsitellään ja maksetaan verottomina bruttomäärinä. Jos kuitenkin regressinä perittävä etuus tai sen osa on verotonta, on maksettava etuus verottomalta osin veronalaista esim. kun kuntoutusrahasta peritään opintotuen asumislisää. (TVL 1535/1992 112 a § 3 mom.)

Lue lisää regressiperinnästä ao. etuuden ohjeesta Regressiperintä-kohdasta.

Asiakkaan veronalaista tuloa on aina hänelle itselleen maksettu etuus.

1.9.7.7 Vuosi-ilmoitukset

Työkorvaukset, eläkkeet ja etuudet ilmoitetaan tulorekisteriin, joten niistä ei enää anneta erillistä vuosi-ilmoitusta Verohallintoon. Verohallinto saa tarvitsemansa tiedot tulorekisteristä. Kela kuitenkin ilmoittaa edelleen asiakkaalle maksamiensa veronalaisten etuuksien määrät ja ennakonpidätykset.

Lisäksi Verohallintoon ilmoitetaan seuraavat tiedot:

- asiakkaan takausvastuusaatavien pääomat
- asiakkaan opintolainan lyhennystiedot.
- opintolainavähennyksen myöntämistä varten Kela ilmoittaa tarpeelliset tiedot kuukausittain

Verohallinto ottaa huomioon edellä mainitut Kelan ilmoittamat tiedot asiakkaan lopullisessa verotuksessa.

Alle 18-vuotiaille etuudensaajille, edunvalvoille, kuolinpesille lähetetään vuosi-ilmoituskirje. Työkorvausten saajille lähetetään tosite Kelan maksamista etuuksista ja niistä toimitetusta ennakonpidätyksestä. Muut etuuden- ja eläkkeensaajat voivat katsoa vuosi-ilmoitustiedot Kelan sähköisestä asiointipalvelusta. Eläkkeensaajille lähetetään tiedot myös postitse. Jos työkorvauksen saaja pyytää toiminnan päättyessä tositetta maksetuista määristä, tulosta hänelle tosite.

Eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitustiedot ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä HEKY > Etuussummat > Verotusta varten annetut tiedot.

Päivähoidontuottajien tositteet ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä APKY-aloitusvalikolta kohdassa 'Maksetut työkorvaukset' valinnalla 'Verotukseen annetut tiedot'.

Tietojen korjaaminen

Vuosi-ilmoitustietoja voidaan korjata ennen verotuksen päättymistä, jos etuuden tai ennakonpidätyksen määrä muuttuu esimerkiksi takaisinperinnän vuoksi. Edellisen vuoden nettopalautukset on tehtävä huhtikuun loppuun mennessä.

1.9.7.8 Kuukausivalvonta

Kirjanpito- ja maksuliikenneryhmä tekee kuukausittain (viimeistään 10. päivä) Verohallinnolle valvontailmoituksen ennakonpidätyksistä ja lähdeveroista. Ilmoitus sisältää ilmoituskuukautta edeltävän kuukauden tiedot. Ennakonpidätys ja lähdevero maksetaan kuukausittain viimeistään maksukuukautta seuraavan kuukauden 10. päivänä.

1.9.8 Etuusmaksujen peruutukset pankista

Maksuja ei voi enää peruuttaa pankista.

1.9.8.1 Etuusmaksujen palauttaminen kuoleman jälkeen

Jos kansaneläkettä, takuueläkettä, rintamalisiä, leskeneläkettä, lapseneläkettä, eläkkeensaajan asumistukea, eläketukea, 16 vuotta täyttäneen vammaistukea tai eläkettä saavan hoitotukea on maksettu liikaa etuudensaajan kuolemasta johtuen (kuoleman jälkeiseltä ajalta), Palautusten käsittelytiimi pyytää aiheetta maksetut maksuerät takaisin pankista. Kelan oikeus saada maksut takaisin pankilta perustuu etuuslainsäädännöksiin. Lainsäännökset ovat:

- Kansaneläkelaki 75 a §
- Takuueläkelaki 32 § (viittaus kansaneläkelain 75 a §:ään)
- Eläketukilaki 22 § (viittaus takuueläkelain 32 §:ään josta viittaus kansaneläkelain 75 a §:ään)
- Rintamasotilaseläkelain 17 § (viittaus kansaneläkelain 75 a §:ään)
- Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä 10 § (viittaus kansaneläkelain 75 a §:ään)
- Laki eläkkeensaajan asumistuesta 33 a §
- Laki vammaisetuksista 34 a §

Jos pankki ei palauta maksua tai palauttaa vain osan, Palautusten käsittelytiimi pyytää kuolinpesää palauttamaan maksun.

Palautuspyyntökirjeiden mallit voit katsoa asiakaskirjeistä: VTJ03 (pankin kirje), VTJ04 (kuolinpesän kirje).

Lue lisää Menettelyohjeet: Takaisinperintä, Perintätilanne, Kohtuullistamisharkinta, Etuudensaaja kuollut.

1.10 Ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan on ilmoitettava Kelalle

- terveydentilan tai työkyvyn olennaisesta paranemisesta
- ryhtymisestä työhön, josta hän ansaitsee 1.1.2023 alkaen yli 922,42 euroa kuukaudessa (ajalla 1.1.-31.7.2022 yli 855,48 euroa kuukaudessa ja 1.8.-31.12.2022 yli 885,63 euroa kuukaudessa).
- kuntoutuksen keskeyttämisestä. (KEL 568/2007 57 § 3 mom.)

Tämän lisäksi työkyvyttömyyseläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan Kelalle

- eläketulojen muutoksista
- perhesuhteiden muutoksista
- muutostaan ulkomaille tai ulkomailla asuessa muutosta maasta toiseen
- osoitteen muutoksesta. (KEL 568/2007 56 §)

1.11 Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

1.12 Tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläke voidaan tarkistaa, kun tieto muutoksesta tulee esim. asiakkaalta itseltään, työeläkelaitokselta tai työtuloseurannan yhteydessä. Tarkistamisessa otetaan huomioon asiakkaan kokonaistilanne ja usein tarvitaan ajantasainen lääkärinlausunto.

Kansaneläkkeen tarkistaminen, katso etuusohje.

Työkyvyttömyyseläkkeensaajalla on velvollisuus ilmoittaa olosuhteidensa muutoksista.

Olosuhdemuutoksia ovat esim.

- terveydentilan ja työkyvyn olennainen paraneminen
- työskentely
 - eläkkeen maksu keskeytetään, jos bruttotulot ylittävät kolmena peräkkäisenä kalenterikuukautena 922,42 e/kk 1.1.2023 alkaen (855,48 e/kk ajalla 1.1.-31.7.2022 ja 1.8.-31.12.2022 885,63 e/kk). Katso työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen.
 - jos lepäämisen edellytykset eivät täyty, voidaan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistaa työnteon johdosta, jos eläkkeensaaja työskentelee toistuvasti lyhytaikaisissa keikka- tai pätkättöissä eikä työkyvyttömyyseläkkeen lepääminen tule kyseeseen
- kouluttautuminen uuteen ammattiin, katso myös Lakkauttaminen
- ammatillisen kuntoutuksen keskeytyminen

Lomakkeet ja muut selvitykset

Pyydä asiakkaalta tilanteen edellyttämä lisäselvitys, joka voi olla:

- EV 267 työkyvyn paraneminen (kirjeen TKH04 liite)

- ajantasainen, enintään vuoden vanha lääkärinlausunto
- EV 278 työskentelyn aloittaminen (työansiot vaikuttavat olevan yli ansiorajan, kirjeen TKH13 liite)
- EV 275 työansioiden muutos, kun eläke on jo lepäämässä (väheneminen tai työnteon jatkuminen)

Myöntämisperusteen tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeensaajan näkö- tai liikuntakyky heikkenee, myöntämisperuste voidaan muuttaa yleisen työkyvyttömyysmääritelmän KEL 12 §:n 2 momentin eläkkeestä pysyvästi sokean tai liikuntakyvyttömän eläkkeeksi (KEL 12 § 4 mom.).

Pysyvästi sokeat tai liikuntakyvyttömät voivat ansaita työkyvyttömyyseläkkeellä ilman ansiorajaa.

Myöntämisperusteen tarkistaminen edellyttää ajantasaista lääkärinlausuntoa. Pyydä asiantuntijalääkärin kannanotto, voidaanko myöntämisperustetta muuttaa.

Työskentelyyn liittyvät tiedot voidaan tarkistaa suullisesti

Kun työkyvyttömyyseläkeoikeus tarkistetaan terveydentilan perusteella, tarvitaan pääsääntöisesti ajantasainen lääkärinlausunto eikä suullinen tarkistaminen riitä.

Työskentelyyn ja siitä saatuihin ansioihin liittyviä tietoja voit ottaa vastaan myös suullisesti.

Jos asiakas ei pyynnöstä huolimatta toimita tarvittavia tietoja, ratkaise asia käytettävissä olevin tiedoin.

Kansaneläke

Kansaneläkkeen määrä tarkistetaan, jos siihen vaikuttavat tulot tai eläkkeensaajan perhesuhteet muuttuvat. (KEL 568/2007 24 §) Asiakkaalla on velvollisuus ilmoittaa sellaisista olosuhteistaan tapahtuneista muutoksista, jotka voivat vaikuttaa kansaneläkeoikeuteen tai kansaneläkkeen määrään (KEL 568/2007 56 §).

Kansaneläkkeen tarkistamista varten asiakas täyttää lomakkeen Tarkistaminen: Kansaneläke / Takuueläke (E285). Asiakas voi täyttää kansaneläkkeen tarkistushakemuksen myös OmaKelassa (www.kela.fi/omakela) tai suullisesti. Pyydä eläkkeensaajalta tarkistushakemuslomake kirjeellä TKH11, viestillä tai soita hänelle ja ota vastaan suullinen tarkistushakemus.

Voit tarkistaa kansaneläkkeen myös eläkkeensaajan asumistukihakemuksen (AE1) perusteella, jos asiakas on toimittanut Kelaan asumistukihakemuksen, josta selviää muutosajankohtana voimassa oleva tilanne. Jos kansaneläkkeen määrä pienenee tarkistuksessa, kuule eläkkeensaajaa ennen ratkaisun tekemistä. Voit lähettää asiakkaalle kirjeen (VEH05), viestin tai kuulla häntä suullisesti.

Jos asiakas ei toimita tarkistushakemusta määräajassa, voit ratkaista asian käytettävissä olevien tietojen perusteella (kansaneläkkeen tarkistus tai lakkautus). (KEL 568/2007 73 §)

Suullinen tarkistaminen

Kansaneläkkeen suullinen tarkistaminen voidaan ottaa vastaan **hakemussovelluksella** tai tehdä **puhelimessa saatujen tietojen** perusteella.

1. Jos otat vastaan suullisen tarkistushakemuksen [henkilöasiakkaan asiointipalvelussa](#), hakemus tulee vireille ohjelmallisesti ja sen käsittely etenee vastaavasti kuin paperisen

hakemuslomakkeen käsittely. Jos hakemuksen liitteeksi tarvitaan lisäselvityksiä, pyydä asiakasta toimittamaan liitteet erikseen Kelaan.

2. Jos otat tarkistamista varten tarvittavat tiedot vastaan puhelimesta, kirjaa tiedot huolellisesti Oiwan Yhteydenottoon. Puhelimesta saadut tiedot vastaavat hakemusta. Hakemuksen saapumispäivä on se päivä, jolloin asiakkaalle on soitettu. Ratkaisu tehdään käsittelyjärjestelmään välittömästi soiton jälkeen. Päätökseen lisätään fraasi suullisesta tarkistamisesta (QET11). Huomaa, että tarkistamista varten tarvittavat tiedot voidaan ottaa asiakkaalta vastaan puhelimesta vain silloin, kun tieto muutoksesta on tullut Kelaan muualta kuin asiakkaalta ja Kelassa on kaikki tarkistamiseen tarvittavat tiedot, jotka tarkistetaan asiakkaalta itseltään. Jos keskustelun perusteella selviää, että asiakkaan pitää toimittaa kirjallisesti lisäselvityksiä, tarkistusta ei voi tehdä pelkästään puhelimesta saatujen tietojen perusteella. Täytä tällöin tarkistushakemus hakemussovelluksella ja pyydä asiakasta toimittamaan liitteet erikseen tai lähetä asiakkaalle tarkistushakemuslomake ja lisäselvityspyyntö. Vaihtoehtoisesti voit ohjata asiakasta täyttämään tarkistushakemus verkkoasiointipalvelussa.

Kun tarkistat kansaneläkkeen, ota tulot huomioon tarkistusajankohdan tasoisina. Jos eläketulo on kuitenkin jäädytetty, säilyy eläke edelleen jäätyneenä, ellei siinä ole tapahtunut perustemuutosta. Lue lisää jäätymisestä.

1.12.1 Eläkeoikeuden tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläkeoikeus tarkistetaan, kun asiakas ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuneesta muutoksesta tai muulla tavoin ilmenee, että

- asiakkaan terveydentila ja työkyky ovat olennaisesti parantuneet.
- asiakas työskentelee toistuvasti lyhytaikaisissa (= enintään 2 peräkkäisenä kalenterikuukautena työansiot yli ansaintarajan) keikka- tai pätkätöissä. Ansioraja on 1.1.2023 alkaen 922,42 euroa kuukaudessa (ajalla 1.1.-31.7.2022 855,48 euroa ja 1.8.2022 alkaen 885,63 euroa kuukaudessa).
- asiakas on saanut koulutuksen uuteen ammattiin ja sen mukaisella työllä hänen voidaan katsoa saavan kohtuullisen toimeentulon.
- kuntoutustuensaajan kuntoutus on keskeytynyt.

Pyydä asiakasta täyttämään työkyvyttömyyseläkkeen tarkistuslomake tai antamaan sitä vastaavat tiedot. Pyydä tarvittaessa asiakkaalta ajantasainen lääkärinlausunto tai muu selvitys. Voit käyttää kirjepohjaa TKH04 (Työkyvyttömyyseläkkeen tarkistus). Kirjeen liitteenä on lomake, Työkyvyttömyyseläkkeen tarkistus (EV 267). Tarkistuslomake on myös tulostettavissa Sinetistä.

Jos asiakas ei pyynnöstä huolimatta palauta tarkistuslomaketta, ratkaise asia käytettävissä olevin tiedoin.

1.12.2 Myöntämisperusteen tarkistaminen

Työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisperuste voidaan tarkistaa yleisen työkyvyttömyysmääritelmän, KEL 12 §:n 2 momentin mukaisesta eläkkeestä pysyvästi sokean tai liikuntakyvyttömän eläkkeeksi KEL 12 § 4 momentilla. Eläkkeen myöntämisperuste voidaan tarkistaa myös toisin päin eli sokean tai liikuntakyvyttömän eläkkeestä yleisen määritelmän mukaiseksi.

Pyydä asiakasta täyttämään työkyvyttömyyseläkkeen tarkistulomake EV 267 ja toimittamaan ajantasainen lääkärinlausunto. Myöntämisperuste tarkistetaan ainoastaan asiakkaan vaatimuksesta. Voit tehdä tarkistuksen enintään kuuden kuukauden ajalta takautuvasti.

1.12.3 Perhesuhteiden muutos

Kansaneläke tarkistetaan, jos eläkkeensaajan perhesuhteet muuttuvat. Perhesuhteet muuttuvat, kun

- eläkkeensaaja solmii avioliiton tai avioliitto purkautuu
- eläkkeensaaja rekisteröi parisuhteen tai parisuhde purkautuu
- eläkkeensaaja menee avoliittoon tai avoliitto päättyy
- toinen puolisoista joutuu jatkuvaan, vähintään kolme kuukautta yhtäjaksoisesti kestävään laitoshoitoon tai hoitoon, jota annetaan avohoidon toimintayksikössä
- aviopuolisoiden tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolten yhteistalous purkautuu tai palautuu
- puoliso kuolee

Tee kansaneläkkeen tarkistus perhesuhteiden muuttumisen vuoksi vain silloin, kun eläkkeensaajan perheluokka muuttuu (Vanhuuseläke > Määräytymisperusteet > Perhesuhteet). Kansaneläkettä ei siten tarkisteta esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaaja solmii avioliiton avopuolisonsa kanssa. Tarkistus kuitenkin tehdään edellä mainitussa tilanteessa, jos eläkkeensaajan kansaneläke on maksettu suojatun Y-perheluokan mukaan.

Suojattu Y-perheluokka voi muuttua tarkistuksessa Y:ksi tai P:ksi. Suojattu Y-perheluokka purkautuu avioliiton solmimisen tai purkautumisen vuoksi taikka avoliittoon menon tai sen päättymisen vuoksi. Suoja purkautuu näin ollen myös silloin, kun aiemmin avoliitossa ollut eläkkeensaaja solmii avioliiton puolisonsa kanssa. Suoja säilyy kuitenkin silloin, kun toinen puolisoista joutuu avo- tai laitoshoitoon ja palaa laitoksesta myöhemmin takaisin kotiin.

(KELVpL 569/2007 12 § 1 mom.)

Tarkistus perhesuhteiden muutoksen vuoksi tehdään myös silloin, kun eläkkeensaajan puoliso vaihtuu, vaikka perheluokka ei muuttuisikaan. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaajan avopuoliso vaihtuu ilman, että väliin jää vähintään yhden kuukauden jaksoa yksin asuvana.

Asiakas voi ilmoittaa avoliittoon menosta tai sen päättymisestä Kelan sähköisen asiointipalvelun kautta. Voit tehdä tarkistuksen perhesuhteiden muuttumisen vuoksi tämän ilmoituksen perusteella, jos eläketuloissa ei ole tapahtunut muutoksia. Jos asiassa on epäselvyyttä, pyydä eläkkeensaajalta tarvittaessa tarkistushakemus.

Asiakas voi ilmoittaa sähköisen asiointipalvelun kautta, että ei asu aviopuolisonsa kanssa yhteisessä taloudessa. Kansaneläkkeen tarkistusta ei tehdä pelkästään tämän ilmoituksen perusteella. Pyydä tässä tilanteessa asiakkaalta tarkistushakemus tai muu selvitys perhesuhteiden muutoksesta. Lue lisää aviopuolisoiden eri taloudesta (Vanhuuseläke > Määräytymisperusteet > Perhesuhteet > Eri talous).

Kansaneläkkeen saajan perheluokka tarkistetaan, kun saadaan tieto puolison kuolemasta. Voit tehdä tarkistuksen ilman hakemusta silloin, kun eläkkeensaajan vuositulo ei muutu. Vuositulo ei muutu esimerkiksi silloin, kun edunjättäjällä ei ollut työeläke- tai SOLITA -eläkeoikeutta, jonka perusteella leskelle myönnettäisiin perhe-eläke. Mikäli vuositulo muuttuu, tee eläkkeen tarkistus perheluokan ja tulojen muutoksen vuoksi vasta sen jälkeen, kun päätökset perhe-eläkkeistä on annettu.

Kun tarkistat kansaneläkkeen perhesuhteiden muutoksen vuoksi, ota tulot huomioon tarkistusajankohdan tasoisina. Jos eläketulo on kuitenkin jäädytetty, säilyy eläke edelleen jäätyneenä, ellei siinä ole tapahtunut perustemuutosta. Lue lisää jäätymisestä (Vanhuuseläke > Määräytymisperusteet > Tulot > Jäätyminen).

1.12.3.1 Puolison- tai oma laitoshoido

Aviopuolisoiden tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolten perheluokka tarkistetaan Y-perheluokan mukaiseksi, jos eläkkeensaaja tai hänen puolisonsa joutuu jatkuvaan, vähintään kolme kuukautta yhtäjaksoisesti kestävään laitoshoidon. Tee tarkistus hakemuksen perusteella.

Puolisoiden perheluokka tarkistetaan Y-perheluokan mukaiseksi heti laitokseen menoa seuraavan kuukauden alusta lukien sen jälkeen, kun laitoshoido on osoittautunut jatkuvaksi. Jos laitoksessa olo päättyy ja puoliset muuttavat jälleen yhteen, tarkista perheluokka hakemuksen perusteella.

Huomaa, että **avoliitto** päättyy lähtökohtaisesti, kun puoliset muuttavat erilleen esim. toisen puolison jouduttua laitoshoidon. Tämän vuoksi aviopuolisoiden kansaneläke tarkistetaan laitoshoidon alkamista seuraavan kuukauden alusta. Jos puoliset ilmoittavat avoliiton kuitenkin edelleen jatkuvan, kansaneläkettä ei tarkisteta, vaan puoliset katsotaan edelleen avoliitossa oleviksi asiakkaan oman ilmoituksen mukaisesti.

Lue lisää tarkistamisajankohdasta

1.12.3.2 Puolison vankilassaolo

Kun kansaneläkkeen saajan **aviopuoliso tai rekisteröidyn parisuhteen osapuoli** suorittaa ehdotonta vankeusrangaistusta ja vankilassanolevan eläkkeensaajan Kelan eläkkeen **maksaminen keskeytetään yli kuuden kuukauden ajaksi**, toisen puolison kansaneläke tarkistetaan hakemuksesta yksinäisen henkilön kansaneläkkeen määräytymisperusteiden mukaiseksi keskeyttämisajankohdasta lukien.

Vastaava tarkistus voidaan tehdä hakemuksesta, jos kansaneläkkeen saajan aviopuoliso tai rekisteröidyn parisuhteen osapuoli on vankilassa ja vankilassa olevan puolison saama toimeentuloa turvaava etuus lakkautetaan yli kuuden kuukauden ajaksi. Kyseessä voi olla tutkintavankeus, ehdottoman vankeusrangaistuksen suorittaminen vankilassa, sakon muuntorangaistus tai näiden yhdistelmä. Toisen puolison kansaneläke tarkistetaan tällöin yksinäisen henkilön määräytymisperusteiden mukaiseksi vankilassa olevan aviopuolison tai rekisteröidyn parisuhdekumppanin etuuskien maksamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta

Voit tehdä perheluokan muutoksen selvissä tapauksissa ennen kuin puolison etuuden maksaminen on ollut keskeytettynä tai lakkautettuna kuusi kuukautta.

Perheluokan muutosta ei tehdä, kun aviopuoliso tai rekisteröidyn parisuhteen osapuoli

- on tutkintavankeudessa ja hänelle maksetaan edelleen Kelasta eläkettä
- saa Kelasta eläkettä ja se maksetaan perheen huoltoon käytettäväksi ajalta, jolta vankilassa oleva henkilö ei itse ole oikeutettu saamaan etuutta
- saa vain työeläkettä tai vastaavaa etuutta ja sen maksaminen jatkuu vankilassaolo ajan.

Jos eläke on ollut keskeytettynä yli kuusi kuukautta ja kotona olevan puolison kansaneläke on tarkistettu Y-perheluokan mukaisiksi, tarkistetaan eläke todellisten perhesuhteiden mukaiseksi samasta ajankohdasta, josta vankilassa olleen puolison etuuden maksaminen valvotun koevapauden alkamisen tai vapautumisen jälkeen alkaa.

Huomaa, että lähtökohtaisesti **avoliitto** päättyy, kun puoliset muuttavat erilleen esim. puolison jouduttua vankilaan. Tämän vuoksi avopuolisoiden kansaneläke tarkistetaan vankilaan menoa seuraavan kuukauden alusta. Vankeusrangaistuksen kestolla ei ole merkitystä. Jos puoliset ilmoittavat avoliiton kuitenkin edelleen jatkuvan, kansaneläkettä ei tarkisteta, vaan puoliset katsotaan edelleen avoliitossa oleviksi asiakkaan oman ilmoituksen mukaisesti.

1.12.4 Vuositulojen muutos

Kansaneläke tarkistetaan, kun kansaneläkkeen määrään vaikuttavissa tuloissa on tapahtunut muu kuin indeksisidonnaisuudesta johtuva muutos. Tee tarkistus hakemuksen perusteella, jos kansaneläkkeen määrä pienenesi tai lakkaisi. Voit tehdä tarkistuksen ilman hakemusta, jos kansaneläkkeen määrä korottuisi ja kansaneläkkeen korottamisen edellytykset ovat Kelan tiedossa (KEL 568/2007 54 §).

Tarkistus kahden vuoden välein (Suomesta eläke, jonka määrä vaihtelee)

Kansaneläke tarkistetaan kuitenkin kahden vuoden kuluttua kansaneläkkeen myönnöstä tai edellisestä tarkistuksesta, kun eläkkeensaaja saa tulona huomioon otettavaa eläkettä, jonka määrä vaihtelee jatkuvasti. Tällainen eläke on esimerkiksi sijoitussidonnaiseen vakuutukseen perustuva eläke, jonka määrä saattaa vaihdella kuukausittain sijoituksesta saadun tuoton mukaan. Eläke otetaan kansaneläkkeessä tulona huomioon kansaneläkkeen myöntö- tai tarkistamisajan tasoisena. Pyydä näissä tilanteissa tarkistushakemus eläkkeensaajalta kirjeellä (VEH07, TKH07). Sijoitussidonnaisen eläkkeen määrä on HEKY / Työeläkkeet ja korvaukset / Vapaaehtoiset eläkkeet -kyselyllä eläkkeen alkamisajan tasossa. Jos tarvitset muun ajankohdan määrän, pyydä maksujenhallintaryhmää selvittämään määrä maksajalta.

Laita tapaus seurantaan käsittelyjärjestelmässä siten, että kansaneläkkeen tarkistus huomataan tehdä kahden vuoden kuluttua.

Jos kansaneläke tarkistetaan perheluokan tai muun tulon muutoksen vuoksi, ota sijoitussidonnainen tai vastaava eläke tulona huomioon aina kansaneläkkeen tarkistusajankohdan tasossa.

Kansaneläkkeen määräaikaistarkistus (ulkomailta tulona huomioon otettava eläke)

Kansaneläke tarkistetaan kahden vuoden kuluttua kansaneläkkeen myönnöstä tai edellisestä tarkistuksesta, kun eläkkeensaaja saa ulkomailta tulona huomioon otettavaa eläkettä (määräaikaistarkistus).

Ulkomailta tulona huomioon otettavan eläkkeen vuoksi tehtävää määräaikaistarkistusta varten Suomessa asuvalle kansaneläkkeen saajalle tai eläkkeen nostajalle lähetetään kirje (VEJ13) ja esitäytetty hakemuslomake ohjelmallisesti. Kirjeessä mainitaan, milloin täytetty hakemuslomake on viimeistään palautettava Kelaan. Ajankohta on noin kuukautta ennen tarkistusajankohtaa. Kirje ja lomake lähetetään kansaneläkkeen saajalle noin kaksi kuukautta ennen määräaikaistarkistuksen ajankohtaa.

Kirjettä ja esitäytettyä hakemuslomaketta ei lähetetä, kun

- kansaneläkkeen tarkistushakemus on vireillä
- kansaneläke on keskeytettynä vankilassa olon tai muun syyn vuoksi

Jos määräaikaistarkistushakemus ei ole tullut vireille määräaikaan mennessä, kansaneläkkeen maksaminen keskeytetään ohjelmallisesti määräaikaistarkistuksen ajankohdasta ja asiakkaalle annetaan päätös. Ohjelmallisesti keskeytetyistä kansaneläkkeistä viedään tieto KV-keskuksen TORE/Tarkistettavat asiat/Eläke- ja vammaisuuudet / Määräaikaistarkistuksen vuoksi keskeytetyt -luetteloon.

Voit aloittaa keskeytetyn kansaneläkkeen maksamisen sen jälkeen, kun asiakas on toimittanut tarkistushakemuksen liitteineen. Takautuva haku aika on kuusi kuukautta.

Jos kansaneläke tarkistetaan perhesuhteiden tai muun tulon muutoksen vuoksi, ota ulkomailta maksettava eläke tulona huomioon aina kansaneläkkeen tarkistusajankohdan tasossa.

Lue lisää tarkistusmenettelystä (Vanhuuseläke > Kansaneläkkeen tekninen ohje > Kansaneläkkeen määräaikaistarkistus).

Lue lisää Ulkomailla asuvien tarkistusmenettelystä (Vanhuuseläke > Tarkistaminen > Ulkomailla asuvien olosuhteiden tarkistus).

Ennakoitu eläke muuttuu myönnettyksi työeläkkeeksi

Kun ennakoitu eläke muuttuu myönnettyksi työeläkkeeksi, kansaneläke tarkistetaan. Kun ennakoitu työeläke muuttuu myönnettyksi eläkkeeksi, anna eläkkeensaajalle uusi kansaneläkepäätös, vaikka eläkkeen määrä ei muuttuisikaan.

1.12.5 Tarkistamisajankohta

Kansaneläke tarkistetaan pääsääntöisesti muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos muutos tapahtuu kuukauden ensimmäisenä päivänä, eläke tarkistetaan kuitenkin sen kuukauden alusta.

Puolison kuoleman vuoksi tehtävä kansaneläkkeen tarkistus tehdään kuitenkin aina puolison kuolemaa seuraavan kuukauden alusta.

Tarkistus tehdään kahden vuoden kuluttua kansaneläkkeen alkamisesta tai edellisestä tarkistamisesta, jos eläkkeensaajalla on ulkomailta tulona huomioon otettava eläke (määräaikaistarkistus) tai Suomesta maksettava eläke, jonka määrää muuttuu jatkuvasti.

Kansaneläkkeen määrää korotetaan kuitenkin enintään kuusi kalenterikuukautta ennen korotuksen hakemista. Erityisestä syystä korotus voidaan myöntää pitemmältäkin kuin kuuden kuukauden ajalta.

1.12.6 Eläkelaji vaihtuu

Jos kansaneläkkeen määräytymisperusteet eivät ole muuttuneet, eläkkeen maksamista jatketaan entisin perustein, kun

- työttömyyseläke tai työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Kansaneläkkeen määräytymisperusteet muuttuvat mm. silloin, kun työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja työeläkelakien mukaiseen vanhuuseläkkeeseen lisätään ns. lepäävä tulevan ajan osuus. Tällöin kansaneläke tarkistetaan. (KEL 568/2007 54 §) ja (KELVpL 569/2007 2 § 5 mom.) ja (KELVpL 569/2007 3 § 3 mom.)

1.12.7 Ennen 1.9.1991 alle vuositulon nousurajan jäänyt eläke tai sen korotus

Ennen 1.9.1991 lisäosa tarkistettiin vain, jos vuositulo oli noussut vähintään vuositulon nousurajan verran (= 7 400 mk / 1 244,59 KE-indeksi 1104). Alle tarkistusrajan jäänyt eläke tai sen korotus suojattiin.

Tämä **suoja purkautuu** aina, kun **kansaneläke tarkistetaan perhesuhteiden tai tulojen muutoksen vuoksi**. Suoja purkautuu myös silloin, kun kansaneläke tarkistetaan kahden vuoden välein tehtävässä tarkistuksessa (tulona ulkomaan eläke tai Suomesta maksettava eläke, jonka määrä muuttuu jatkuvasti). Jos eläke on suojattu kokonaan, otetaan se tarkistuksessa tuloksi tarkistusajankohdan suuruksena. Kun tulosta on suojattu vain sen korotus, otetaan eläke huomioon viimeisen perustemuutoksen ajankohtaan jäädytettynä, ellei eläkkeessä ole tapahtunut perustemuutosta 1.1.2008 tai myöhemmin.

Jos tarkistus tehdään ajalle ennen 1.1.2008 suoja purkautuu vain perheluokan vuoksi tehtävässä tarkistuksessa.

1.12.8 Vuosien 1983 ja 1984 suojat

Jos kansaneläkkeeseen maksetaan 1.1.1983 tai 1.1.1984 lainmuutosten yhteydessä syntynyttä suojaa, suoja lakkaa, kun eläke tarkistetaan vuositulon noustua tai perhesuhteiden muututtua (KELVpL 569/2007 11 §)

1.12.9 Ulkomailla asuvan olosuhteiden tarkistus

Eläkkeensaajat ovat velvollisia ilmoittamaan yleistietojensa ja sellaisten olosuhteidensa muutoksista, joilla voi olla vaikutus eläkkeen maksamiseen tai sen määrään. Eläkepäätöksessä kerrotaan asiat ja tilanteet, joista Kelalle on ilmoitettava. Ulkomailla asuvilta eläkkeensaajilta tiedot saadaan yleensä huonommin kuin Suomessa asuvilta.

Tieto eläkkeensaajan kuolemasta saadaan satunnaisesti omaisilta tai ulkomaan laitokselta.

Ruotsin ja Norjan laitosten kesken on sovittu, että asuinmaan laitos ilmoittaa ohjelmallisesti asiakkaan yleistietojen muutoksista, kun hän saa eläkettä toisesta Pohjoismaasta (LEVI-liikenne). Muutokset koskevat nimeä, osoitetta, asuinmaata, kansalaisuutta, siviilisäätystä ja kuolintietoa.

LEVI-liikenteessä Ruotsista ja Norjasta saadut muutostiedot ilmoitetaan KV-keskukseen toimenpiteitä varten TORE / Tarkistettavat asiat -luettelossa.

KV-keskus tarkistaa lisäksi erikseen kansaneläkelain perusteella joka toinen vuosi ulkomailla asuvien eläkkeensaajien perhesuhteet ja eläketulot. Eläketulotietoja ei saada edes Ruotsista eikä Norjasta laitosten välisessä liikenteessä. Tarkistusta varten eläkkeensaajille lähetetään ohjelmallisesti Tiedustelu perhesuhteista ja tuloista (EV 16K) ja lomake Selvitys perhesuhteista ja tuloista (EV 16L). Palauttamiselle on määräaika.

Jos eläkkeensaaja ei vastaa määräaikaan mennessä, kansaneläkkeeseen tehdään ohjelmallisesti keskeytysratkaisu (keskeytysjakso Jaksot-toimintoon), josta annetaan myös päätös. KV-keskus aloittaa eläkkeen maksamisen uudelleen vasta saatuaan pyydytyt tiedot, kuitenkin enintään kuusi kuukautta takautuen tiedoksisaannista.

Muuttuneiden perhesuhteiden johdosta eläke tarkistetaan muutoskuukauden alusta, jos muutos on tapahtunut kuukauden 1. päivänä ja muulloin seuraavan kuukauden alusta. Ulkomaan eläkkeet otetaan samalla huomioon tarkistusajankohdan määräisinä.

Jos muita muutoksia ei ole ja tehdään vain olosuhdetarkistus, eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta eläkkeen maksaminen olisi keskeytetty, jos asiakas ei olisi palauttanut selvityslomaketta määräajassa. Ulkomaisten eläketulojen muutoksen tosiasiallisella ajankohdalla ei siten ole merkitystä. Eläke tarkistetaan kyseisenä ajankohtana ja asiasta annetaan päätös, ovatpa ulkomaiset eläketulot muuttuneet tai eivät. Jos ulkomaan eläkettä ei ole ilmoitettu euroissa, valuutan muuntamisessa käytetään ulkomaan eläkkeen tuloksi ottamiskuukautta edeltävän kuukauden 1. päivänä voimassa olevaa kurssia (<http://sdw.ecb.europa.eu/curConverter.do>).

KV-keskus korjaa muuttuneet yleistiedot Kela-tietoihin ja tarkistaa eläkkeen, jos perhesuhteet ovat muuttuneet tai eläketulona on otettu huomioon jokin ulkomaan eläke.

Päätös annetaan aina eli silloinkin, kun eläkkeensaajalla ei ole tulona huomioonotettavaa ulkomaan eläkettä tai hänen yleistietonsa eivät ole muuttuneet tai niiden muutokset eivät edellytä päätöksen antamista. Päätöksessä asiakkaalle ilmoitetaan seuraava olosuhteiden tarkistamisen aika.

Jos asiakas ilmoittaa olosuhteidensa muuttumisesta oma-aloitteisesti tai esimerkiksi sukulainen ilmoittaa eläkkeensaajan kuolemasta, välitä tiedot myös työeläkelaitokseen.

1.12.10 Vakinainen muutto Suomeen

Ennen eläkeasian käsittelyä tarkista, että eläkkeensaajan vakuuttamisasia on selvitetty ja myönteinen vakuuttamisjakso rekisteröity järjestelmään.

Eläkkeen maksamisen aloittaminen

(KEL 568/2007 65 §)

Katso ensin eläkepäättöksestä, onko eläkkeen maksaminen keskeytetty vai lakkautettu.

Kun asiakas on muuttanut vakinaisesti Suomeen, aloita ulkomailla olon vuoksi keskeytetyn eläkkeen maksaminen aikaisintaan Suomeen muuttoa seuraavan kuukauden alusta. Jos muutosta ilmoitetaan Kelalle myöhemmin kuin muuttoa seuranneen 7. kuukauden aikana, maksa eläkettä takautuen vain kuudelta kuukaudelta ilmoituksen tekemisestä.

Keskeytetyn eläkkeen maksaminen aloitetaan entisin perustein. Siten eläkkeessä ollut lykkäyskorotus tai varhennusvähennys ja suhteutus säilyvät ennallaan. Tarkista kuitenkin, onko tulona huomioon otettavissa eläkkeissä tai perhesuhteissa tapahtunut muutoksia.

Jos eläkkeen maksaminen ulkomailla olon johdosta on lakkautettu, maksamista ei voida aloittaa, vaan eläkettä on haettava. Uuteen eläkkeeseen lasketaan uusi suhteutus ja muutenkin otetaan huomioon eläkkeen alkamisajan mukaiset perusteet. Vain lykkäyskorotus tai varhennusvähennys on sama kuin lakanneessa eläkkeessä.

Tarkistaminen

Kun eläkettä on maksettu ulkomailla olosta huolimatta ja eläkkeensaaja on muuttanut vakinaisesti Suomeen, eläkkeen maksaminen jatkuu entisin perustein, ellei sitä ole tarkistettava perhesuhteiden tai eläketulojen muutosten johdosta.

Jos eläke on alun perin myönnetty toisessa sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa asuvalle hakijalle pro rata -eläkkeenä, älä muuta sitä nytkään asetuksen mukaiseksi itsenäiseksi eläkkeeksi, vaikka sen saamisen edellytykset täyttyisivät ja se olisi pro rata -eläkettä suurempi.

Jos pro rata -eläkkeessä on tulona Suomen työeläkkeen teoreettinen määrä, tämä tarvitaan myös eläkettä tulojen muutoksen vuoksi tarkistettaessa. Jos pro rata -eläke on alkanut ennen 1.1.1997, eläketulona on teoreettisen työeläkkeen asemesta työeläkkeen todellinen määrä. Sitä käytetään myös eläkettä tulojen muutoksen johdosta tarkistettaessa.

Jos lapseneläke on maksettu pro rata -eläkkeenä, voit myöntää koululaiseläkkeen asetuksen mukaisena kansallisena eläkkeenä. Tämä edellyttää kuitenkin, että edunjäntäjä on kuollut Suomessa asuessaan ja hänen kolmen vuoden karenssiaikansa on täyttynyt Suomessa asutulla ajalla.

Suomeen muuttaneen eläkkeensaajan eläketiedoissa on edelleen seuraavana muutoksena eläkkeen keskeyttäminen (KES ULK) ulkomailla olevan olosuhteiden tarkistamista varten. Tiedot tulee poistaa, jotta eläkkeen maksamista Suomessa asualta ei turhaan keskeytetä. Tee poisto/muutos seuraavasti:

- Jos eläketulona on jokin ulkomainen eläke, rekisteröi vireille sekä eläkelajin että kansaneläkkeen (EK) tarkistus. Eläkelajin käsittely (TAR) poistaa seuraavana muutoksena olevan KES ULK -tiedon ja muodostaa ERLO-näytölle ulkomaisen eläkkeen tarkistusta varten seuraavaksi muutokseksi KES EKM -tiedon. Sen aika on noin kahden vuoden päässä käsittelyajankohdasta. Lyhennä aikaa, jos edellisestä ulkomaan eläkkeen tarkistuksesta on kulunut yli puoli vuotta.

- Jos eläketulona ei ole ulkomaista eläkettä, rekisteröi vireille vain eläkelajin tarkistus. Ratkaisun tallentaminen poistaa KES ULK -tiedon. Tee tarkistus päätöstä antamatta, jos eläkeasiassa ei muusta syystä ole tarpeen antaa päätöstä.

Lue lisää Suomeen muuttaneen olosuhdetarkistusajan käsittelystä (Ratkaisutyö > Kansaneläkkeen (QE) tekninen ohje > Valmistelu > Olosuhdetark.ajan käsittely).

1.12.11 Kansainväliset säännökset

(KEL 568/2007 24 ja 36 §)

Myös kansainvälisissä tilanteissa eläkkeen määrä tarkistetaan, jos saajan perhesuhteet tai eläketulot muuttuvat.

Kansaneläkelain mukaan eläkkeen määrä tarkistetaan vähintään joka toinen vuosi, jos vuositulona on otettu huomioon jokin ulkomainen eläke tai korvaus. Suomessa asuville eläkkeensaajille, joiden eläkkeeseen ulkomainen eläke tai korvaus vaikuttaa, lähetetään ohjelmallisesti joka toinen vuosi Tiedustelu ulkomaisista eläkkeistä (EV17K) ja Selvitys ulkomaisista eläkkeistä (EV17L). Ulkomailla asuville eläkkeensaajille lähetetään Tiedustelu perhesuhteista ja tuloista (EV16K) ja Selvitys perhesuhteista ja tuloista (EV16L).

Riippumatta siitä, milloin ulkomaiset eläketulot ovat tosiasiallisesti muuttuneet, eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta eläkkeen maksaminen olisi keskeytetty (KES EKM, KES ULK), jos asiakas ei olisi palauttanut selvityslomaketta määräajassa. Eläke tarkistetaan ja asiasta annetaan päätös, ovatpa ulkomaiset eläketulot muuttuneet tai eivät.

Tarkistuksissa otetaan tulona huomioon sellaisetkin ulkomaiset eläkkeet ja korvaukset, joita eläkkeen alkamisajankohtana voimassa olleen lain mukaan ei otettu huomioon, elleivät kansainväliset säännökset sitä estä. Huomaa lisäksi seuraavat asiat:

- Pro rata -eläkkeenä myönnetty eläke säilyy pro rata -eläkkeenä myös kaikissa tarkistuksissa. Eläkettä tarkistettaessa ei siis tehdä vertailua asetuksen 1408/1971 mukaisen kansallisen eläkkeen ja pro rata -eläkkeen välillä. **Poikkeus:** Jos asiakas asui Suomessa eläkkeen alkaessa ja pro rata -suhteutuskerroin oli 1, suhteutuksen maksamisperusteen saa muuttaa. Näin siitä syystä, että tällöin lain mukainen eläke on vähintään yhtä suuri kuin pro rata -eläke.
- Asetuksen 883/2004 perusteella myönnetty pro rata -eläke säilyy myös pro rata -eläkkeenä kaikissa tarkistuksissa.
- Jos ETA-eläke on alkanut ennen 1.1.1997, myös pro rata -eläkkeessä otettiin eläketulona huomioon todellinen työeläke nykyisen teoreettisen työeläkkeen asemesta. Kun ennen 1.1.1997 alkanutta pro rata -eläkettä myöhemmin tarkistetaan, myös tarkistuksissa eläketulona on todellinen työeläke.
- Jos eläke on myönnetty asetuksen 1408/1971 mukaisena pro rata -eläkkeenä 1.1.1997 – 30.4.2010 välisenä aikana, eläketulona on Suomen maksettavan työeläkkeen sijasta sen teoreettinen yhteen sovitettu määrä. Jos eläkkeensaajalla on edelleen oikeus mainitun asetuksen mukaiseen eläkkeeseen, teoreettinen määrä säilyy tulona myöhemmissä tarkistuksissakin.

Sosiaaliturva-asetuksissa on myös määräykset siitä, milloin ja missä tilanteissa eläkkeitä on tarkistettava. Asetusten siirtymäsäännökset koskevat menettelyjä, kun Euroopan unioni laajenee ja liittynyt maa alkaa soveltaa asetuksia.

Australian sopimusta lukuun ottamatta sosiaaliturvasopimuksissa ei ole määräyksiä eläkkeiden tarkistamisesta. Kukin sopimusmaa noudattaa siis kansallista lainsäädäntöään.

1.12.11.1 EU-säännökset

([883/2004 artiklat 50 ja 59](#), [987/2009 artikla 51](#))
(1408/71 art. 49 ja 51)

Asetuksen mukaan maksussa olevan eläkkeen määrä on laskettava uudelleen, kun

- eläkkeensaaja hakee uudesta maasta vanhuuseläkettä täytettyään sen maan eläkeiän tai lykättyään aikaisemmin eläkkeen hakemista. Eläkettä ei kuitenkaan tarvitse laskea uudelleen, jos tämän maan vakuutuskaudet on jo aiemmin otettu huomioon.
- eläkkeen laskemissäännöt tai määräytymisperusteet muuttuvat jossakin maassa (lainmuutos).

Uudelleenlaskemisesta tulee antaa päätös asiakkaalle ja tiedoksi muille eläkettä maksaville maille.

Lainmuutos

Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikön kv-osaamiskeskuksessa ohjeistetaan, mitkä kansaneläkelainsäädännön muutokset aiheuttavat tarkistushakemuksen lähettämisen toiseen eläkettä maksavaan maahan.

Indeksikorotus

Eläkkeitä ei tarkisteta pelkän indeksikorotuksen perusteella, joten indeksikorotuksista ei tarvitse ilmoittaa toisiin maihin.

Eläkkeen hakeminen uudesta maasta

([883/2004 artikla 50](#))
(1408/71 art. 49)

Tässä uudella maalla tarkoitetaan maata, joka on jo soveltanut sosiaaliturva-asetuksia, mutta sieltä ei ole aikaisemmin voinut saada eläkettä esimerkiksi korkeamman eläkeiän vuoksi.

Eläkkeen hakeminen uudesta maasta käynnistää uuden käsittelyn yleensä myös muissa jo eläkettä maksavissa maissa. Uudesta maasta saatujen tietojen perusteella jokaisen eläkettä jo maksavan maan tulisi tarkistaa maksamansa eläkkeen määrä ja antaa päätös. Eläkkeen myöntäminen uudesta maasta ei aiheuta muutosta läheskään kaikkien muiden maiden maksussa oleviin eläkkeisiin, joten ne eivät välttämättä anna uutta päätöstä. Tästä syystä yhteyslaitoskaan ei yleensä tee uutta yhteenvedoa, jos päätöksen antaneita laitoksia on vain yksi.

Asetusta 883/2004 sovellettaessa eläkettä jo maksavan maan ei tarvitse laskea eläkettä uudelleen, jos niiden maiden, joista eläkettä nyt haetaan, vakuutusajat on otettu jo

aikaisemmin huomioon. Tällaisessa tilanteessa Kelan eläke siis tarkistetaan vain mahdollisen eläketulomuutoksen takia, jos vakuutusaikojia ei ole tarpeen muuttaa. Jos samalla vakuutusaikoihin tulee muutoksia, ratkaisu tehdään ETA-tarkistuksena (vireilläolossa ETA-tunnus) ja päätös toimitetaan myös yhteyslaitokselle.

Suomessa uuden maan eläkettä haetaan täyttämällä kansallinen hakemus ja myös liite U, ellei sitä ole täytetty jo aikaisemmin Suomen eläkkeitä haettaessa. Jos työeläkettä jo maksetaan tai siihen ei ole oikeutta, välitä hakemus työeläkejärjestelmään sähköisenä sanomana Anni-käyttöliittymässä, joka ohjaa hakemuksen merkintöjesi perusteella Eläketurvakeskuksen ulkomaisten eläkeasiain osastolle.

Saatuasi uuden maan vakuutuskaudet ja eläkepäättöksen kirjaa Eläkkeen vakuutusajat -tietoihin uuden maan kaudet, ellei niitä ole ennestään, ja tekninen FIN-keistorivi. Tarkista Kelan maksussa oleva eläke samasta ajankohdasta, josta uusi maa on eläkkeen myöntänyt. Jos uusi maa on hylännyt eläkkeen, tarkista Kelan maksussa oleva eläke ulkomaan eläkkeen hylkäävän päätöksen antopäivää seuraavan kuukauden alusta.

Ota tulot huomioon seuraavasti:

- Toisen maan kausia tulee huomioitavaksi/lisättäksi ja suhteutuskerroin muuttuu
 - Tehdään ETA-tarkistus aina riippumatta siitä, myöntääkö ulkomaan eläkkeen vai ei ja muut kansaneläkkeeseen vaikuttavat tulot otetaan huomioon tarkistushetken mukaisina.
 - Huom! Jos eläke on jäätynyt eikä siinä ole tapahtunut perustemuutoksia, otetaan se huomioon edelleen jäätyneenä.
- Toisen maan kausia tulee huomioitavaksi/lisättäväksi, mutta suhteutuskerroin pysyy ennallaan
 - ETA-tarkistus tehdään kun ulkomaan myöntää tulona huomioitavan eläkkeen ja muut kansaneläkkeeseen vaikuttavat eläkkeet otetaan huomioon tarkistushetken mukaisena.
 - Huom! Jos eläke on jäätynyt eikä siinä ole tapahtunut perustemuutoksia, otetaan se huomioon edelleen jäätyneenä.
 - Jos ulkomaan hylkää eläkkeen, annetaan "maksetaan entisen suuruusena" - päätös.
- Jos ns. uuden maan vakuutuskaudet on jo ennestäänkin huomioitu, jolloin ei tule mitään lisättäviä kausia eikä suhteutus muutu, ei kyseessä ole ETA-tarkistustilanne. Jos tällaisessa tilanteessa ulkomaan myöntää eläkkeen, kansaneläkkeeseen tehdään normaali tulotarkistus. Jos ulkomaan hylkää eläkkeen, ei ole kyse kansaneläkkeen tarkistamistilanteesta. Tällöin annetaan "maksetaan entisen suuruusena" -päätös.

Jos Kelan eläke on maksussa suhteuttamattomana, kirjaa eläkkeensaajalle ensin Eläkkeen vakuutusajat -tiedot ja sinne teknisen FIN-keistorivin lisäksi eläkkeen alkamisajaksi se ajankohta, josta tarkistat eläkkeen. Laske näissä tilanteissa eläkkeen määrä myös suhteuttamattomana VTS-eläkkeenä, jossa voit ottaa eläketulona huomioon myös asetuksen piiriin kuuluvat toisen maan työeläkkeet ja peruseläkkeet. Lopullisena eläkkeenä maksetaan näistä eri tavoilla lasketuista eläkkeistä suurin.

Viron työkykyisyysetuuden lakkaaminen ja Viron vanhuuseläkkeen alkaminen

- Jos Viron työkykyisyysetuus, eli WAA (*Work ability allowance*) muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja Suomen työkyvyttömyysetuuden (tai varhennetun vanhuuseläkkeen) maksu jatkuu:

- Lasketaan eläke kokonaan uudelleen. Poistetaan kansaneläkkeestä Viron WAA: ta varten vahvistamat asumiskaudet ja otetaan huomioon vain Viron vanhuuseläkkeeseen vaikuttavat työskentelykaudet suhteutuskertoimia laskettaessa.
- Jos kansaneläkkeen laskennassa on aikaisemmin huomioitu vain Sotiaalkindlustusametin (SKA) vahvistamat työskentelykaudet, eikä Töötukassan ilmoittamia asumiskausia, ei eläkkeen vakuutusaikoja muuteta ja kansaneläkkeeseen tehdään pelkkä tulotarkistus Viron vanhuuseläkkeen myöntämisen johdosta.
 - Viron asumisaikoja on alettu huomioimaan 1.1.2019 jälkeen annetuissa päätöksissä.
 - Suomessa asuville tehdään kuitenkin vertailu pro rata / itsenäinen, jos karenssi täyttyy Suomen ajalla .

Muut ilmoitukset

Muihin eläkettä maksaviin maihin on ilmoitettava eläkkeensaajan

- kuolemasta
- eläkkeen lakkaamisesta muusta syystä.

Suomessa asuvista eläkkeensaajista välitetään kuolintieto ohjelmallisesti väestötietojärjestelmän tietojen perusteella Ruotsiin, Norjaan ja Saksaan. Eläketurvakeskus saa väestötietojärjestelmästä kuolintiedot Suomessa asuvista työeläkkeensaajista ja niistä ulkomaan eläkettä saavista, joiden ulkomainen eläkepäätös on rekisteröity eläkerokisteriin. Eläketurvakeskus välittää kuolintiedot Ruotsin ja Norjan ulkopuolisiin maksajamaihin.

1.12.11.2 Siirtyminen asetuksen 883/2004 erityismääräyksen mukaiseen laskentaan

Kun asetus 883/2004 tuli 1.5.2010 Suomessa EU-maiden kanssa sovellettavaksi, kansaneläkkeet laskettiin sen artiklojen 52 - 57 sääntöjen mukaisesti. Artiklat vastaavat asetuksen 1408/1971 artiklojen 46 – 48 laskentasäännöksiä. Kansaneläkkeen laskentaa koskee kuitenkin perusasetuksen 883/2004 johtolause 43 ja asetuksen liitteen XI Suomea koskeva erityismääräys, jotka korvaavat artiklojen määräykset.

Asetusta 883/2004 alettiin soveltaa Sveitsin kanssa 1.4.2012 ja Eta-maiden (Islanti, Liechtenstein, Norja) kanssa 1.6.2012. Kun alla olevassa luettelossa mainitaan aika 1.5.2010, se tarkoittaa Sveitsin ja Eta-maiden kohdalla tässä mainittua soveltamisen alkamisaikaa.

Laskennan tekniset muutokset valmistuivat huhtikuussa 2012. Ennen muutosten valmistumista kansaneläkkeitä on laskettu entisin säännöin. Eläkkeitä tarkistetaan tilanteittain alla olevien periaatteiden mukaisesti. Selvitä samalla , onko eläkkeensaajalle karttunut lisää Suomen vakuutusaikaa ulkomaan eläkkeen saamisen ajalta (kansaneläkelain 21 §:n muutos 1.7.2012).

Täytäntöönpanoasetuksen 987/2009 94 artikla koskee eläkkeiden siirtymäsäännöksiä. Asetuksen mukaisesti hakijalla on oikeus saada aina edullisempi eläke, kun vertaillaan asetuksia 1408/71 ja 883/2004. Eläkkeen tarkistaminen ei saa johtaa myönnetyn etuuden pienenemiseen. Jos hakijalle on myönnetty asetuksen 1408/71 mukainen eläke ja asiakas hakee eläkkeen laskemista 883/2004 mukaiseksi, niin silloin tehdään

asetusten välinen vertailu. Jos vertailu osoittaa, että asetuksen 1408/71 mukainen eläke olisi isompi, asiakas saa pitää sen. Jos 883/2004 mukainen olisi isompi niin silloin myönnetään se. Jos huomaat etukäteen, että asetuksen 883/2004 mukainen eläke tulee olemaan edullisempi, pyydä eläkkeensaajalta hakemus.

- **Kansaneläke alkaa ennen 1.5.2010, perhesuhde- tai tulotarkistus taikka oikaisu ajalle ennen 1.5.2010**

Ratkaise ajalta ennen 1.5.2010 asetuksen 1408/71 säännöin. Tee vertailu asetuksen 883/2004 erityismääräyksen perusteella 1.5.2010 alkaen. Jos kansaneläke pienenesi, maksa edelleen asetuksen 1408/1971 mukainen eläke (siirtymäsäännös 987/2009 artikla 94).

- **Kansaneläke alkaa ennen 1.5.2010, toinen maa hylännyt hakemuksen ja myöntää eläkkeen vasta 1.5.2010 tai sen jälkeen**

Tee vertailu asetuksen 883/2004 erityismääräyksen perusteella toisen maan eläkkeen myöntämisestä lukien. Jos kansaneläke pienenesi, maksa edelleen asetuksen 1408/1971 mukainen eläke (siirtymäsäännös 987/2009 artikla 94).

- **Kansaneläke alkaa ennen 1.5.2010, myös toinen maa on myöntänyt tk-eläkkeen ennen 1.5.2010 ja myöntää vanhuuseläkkeen 1.5.2010 jälkeen (toisen maan tk-eläke ei muutu automaattisesti vanhuuseläkkeeksi vaan sitä on pitänyt erikseen hakea).**

Tarkista kansaneläke asetuksen 883/2004 erityismääräyksen perusteella toisen maan vanhuuseläkkeen myöntämisestä lukien. Jos kansaneläke pienenesi, maksa edelleen asetuksen 1408/1971 mukainen eläke (siirtymäsäännös 987/2009 artikla 94).

- **Kansaneläke alkaa kansallisena ennen 1.5.2010, toinen maa myöntää eläkkeen**

Jos toisen maan eläke alkaa ennen 1.5.2010, ratkaise asetuksen 1408/1971 säännöin. Tarkista kansaneläke asetuksen 883/2004 erityismääräyksen perusteella 1.5.2010 lukien. Jos kansaneläke pienenesi, maksa edelleen asetuksen 1408/1971 mukainen eläke (siirtymäsäännös 987/2009 artikla 94).

Jos toisen maan eläke alkaa 1.5.2010 tai sen jälkeen, muuta asetuksen 883/2004 erityismääräyksen mukaiseksi (eduksi ja haitaksi) toisen maan eläkkeen alkamisesta.

- **Kansaneläke alkaa 1.5.2010 tai sen jälkeen, ei sovellettu erityismääräystä**

Oikaise eduksi erityismääräyksen perusteella myöntämisestä lukien. Tarkista haitaksi seuraavasta KES EKM- tai KES ULK-ajankohdasta. Jos teet eläkkeeseen perhesuhde- tai tulotarkistuksen taikka oikaisun ennen seuraavan KES EKM- tai KES ULK-ajankohtaa, muuta asetuksen 883/2004 erityismääräyksen mukaiseksi (eduksi ja haitaksi) samasta ajankohdasta.

Jos KES EKM-aikaa ei ole ja asia tulee muulla tavoin hakemuksetta esille, pyydä asiakkaalta hakemus (EV 17L). Oikaise eduksi asetuksen 883/2004 erityismääräyksen perusteella eläkkeen alkamisesta ja tarkista haitaksi seuraavan säännöllisen maksun ajankohdasta.

- **Väliaikainen kuntoutustuki alkaa ennen 1.5.2010, jatkohakemus vireillä**

Lopullista päätöstä antaessasi tarkista kuntoutustuki asetuksen 883/2004 erityismääräyksen perusteella 1.5.2010. Jos kansaneläke pienenisi, maksa edelleen asetuksen 1408/1971 mukainen eläke (siirtymäsäännös 987/2009 artikla 94).

- **Väliaikainen kuntoutustuki alkaa 1.5.2010 tai sen jälkeen, jatkohakemus vireillä**

Lopullista päätöstä antaessasi muuta asetuksen 883/2004 erityismääräyksen mukaiseksi (eduksi ja haitaksi) kuntoutustuen myöntämisestä lukien.

- **Lopullinen kuntoutustuki alkaa 1.5.2010 tai sen jälkeen, ei sovellettu erityismääräystä, jatkohakemus vireillä**

Oikaise eduksi asetuksen 883/2004 erityismääräyksen perusteella kuntoutustuen alkamisesta. Tarkista haitaksi kuntoutustuen jatkon myöntämisestä tai, jos aika on etukäteinen, sitä ennen tulevasta KES EKM- tai KES ULK-ajankohdasta.

1.12.11.3 Siirtymäsäännökset Euroopan unionin laajentuessa

([883/2004 artikla 87](#), [987/2009 artikla 94](#))

(1408/71 art 94 – 95e)

(574/72 art. 118 – 119)

Siirtymäsäännösten soveltaminen edellyttää, että eläkkeeseen on oikeus viimeistään uuden maan liittymisajankohdasta. Jos eläkeoikeus alkaa liittymisajankohtaa myöhemmin, muut eläkettä maksavat maat soveltavat siirtymäsäännösten sijaan asetuksen tarkistamista koskevia säännöksiä (1408/1971 artikla 49, [883/2004 artikla 50](#)).

Asiakas voi hakea liittyneen maan eläkettä, johon hänellä aikaisemmin ei ole ollut oikeutta tai pyytää tarkistamaan maksussa olevat eläkkeensä EU-säännösten mukaisiksi. Jotta eläke voitaisiin myöntää tai tarkistaa uuden maan liittymisen ajankohdasta, hakemus tulee jättää kahden vuoden kuluessa unioniin liittymisestä. Myöhemmin tehtyyn hakemukseen sovelletaan kunkin maan kansallisia hakuajoja.

Asetuksen 883/2004 siirtymäsäännöksen mukaan eläkkeensaaja voi myös pyytää maksussa olevan eläkkeensä, johon on sovellettu asetusta 1408/1971, tarkistamista tämän asetuksen mukaiseksi.

Uuden maan unioniin liittymisestä seuraa erilaisia toimenpiteitä sen mukaan, mitä eläkkeensaaja saa ja onko hakemus jo vireillä liittymisen ajankohtana.

Jos hakija jo saa eläkettä liittyneestä maasta, sen määrä saattaa pysyä samana lasketaanpa se EU-säännösten tai esimerkiksi aiemmin sovelletun sosiaaliturvasopimuksen mukaan. Siten aina ei ole tarpeen lähettää hakemusta uuteen maahan. Kansaneläkkeen asetuksen mukaista laskemista varten liittyneestä maasta tarvitaan kuitenkin vakuutuskaudet sekä tieto eläkkeen alkamisajasta ja sen määrästä.

Siirtymävaiheessa voi tulla esille seuraavia tilanteita:

- Suomessa asuva eläkkeensaaja saa jo Kelan eläkettä ja työeläkettä. Hakee nyt liittyneen maan eläkettä. Kansallinen hakemus ja U-liite toimitetaan työeläkejärjestelmälle. Kansaneläke tarkistetaan ETA-asiana, jos liittyneen maan vakuutusajat otetaan vasta nyt huomioon.
- Suomessa asuva eläkkeensaaja saa jo Kelan eläkettä, työeläkettä ja myös liittyneen maan eläkettä. Hakee nyt eläkkeiden tarkistusta EU-säännösten mukaiseksi. Jos asiakas haluaa tarkistuttaa liittyneestä maasta saamansa eläkkeen, kansallinen hakemus ja U-liite toimitetaan työeläkejärjestelmälle. Kelan eläke tarkistetaan ETA-asiana (suhteutus/tulot).
- Suomessa asuvan Kelan eläke on hylätty liittyneen maan eläkkeen tulona huomioon ottamisen vuoksi. Nyt hakee Kelan eläkettä. Jos hakija haluaa myös tarkistuttaa liittyneestä maasta saamansa eläkkeen, kansallinen hakemus ja U-liite toimitetaan työeläkejärjestelmälle. Hakemuksen käsittelyä varten KV-keskus tarvitsee kuitenkin toisen maan vakuutuskaudet.
- Liittyneessä maassa asuva ei saa Kelan eläkettä kansaneläkelain eikä sosiaaliturvasopimuksen perusteella. Hakee nyt Kelan eläkettä KV-keskuksesta.
- Toisessa sosiaaliturva-asetuksia soveltavassa maassa asuva saa Kelan eläkettä ja hakee nyt samanlaista eläkettä liittyneestä maasta. Kelan eläke tarkistetaan KV-keskuksessa.

Jos Suomessa asuva eläkkeensaaja saa myös takuueläkettä, se tarkistetaan samalla kansaneläkkeen muutoksen johdosta.

1.12.11.4 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset

Australiasta Suomeen muuttaneen eläkkeensaajan vanhuuseläke tarkistetaan eläketulojen muutoksen johdosta KV-keskuksessa. Tarkistuksen aika on ajankohta, jolloin Australiassa asunut henkilö muuttaa vakinaisesti Suomeen ja saa myönteisen vakuuttamispäätöksen. Tarkistuksessa otetaan tulona huomioon Australian maksama vanhuuseläke (Age Pension). Ilmoita yhteydenpitomakkeella Australian eläkelaitokselle, että asiakas on muuttanut Suomeen ja kansaneläke tarkistetaan muuton vuoksi.

Jos eläkkeensaaja Australiassa tai muussa sosiaaliturvasopimusmaassa asuessaan on saanut EU-säännösten mukaista pro rata -eläkettä, se säilyy pro rata -eläkkeenä Suomen muuton jälkeenkin. Kun otat tuloksi Australian vanhuuseläkkeen, tarkista myös muut EU/Eta-maista tulona huomioon otetut eläkkeet samasta ajankohdasta. Jos kysymyksessä on muu sosiaaliturvasopimus, tarkista ulkomaiset eläketulot viimeistään seuraavan määräaikaistarkistuksen yhteydessä.

Suomesta Australiaan muuttaneen vanhuuseläke tarkistetaan KV-keskuksessa siten, että Australian vanhuuseläkettä ei oteta tulona huomioon vakinaisen muuton ajankohdasta alkaen.

1.12.11.5 Brexit

Erosopimus

Erosopimustilanteissa sovelletaan asetuksia 883/2004 ja 987/2009. Erosopimuksen mukaisessa tarkistamisessa noudatetaan EU-asetuksen tarkistamista koskevia säännöksiä. Katso niistä tarkemmin.

Kumppanuussopimus

Kumppanuussopimuksen vanhuuseläkettä ja perhe-eläkettä koskevat säännökset vastaavat asetuksen 883/2004 ja asetuksen 987/2009 säännöksiä. Artiklojen numerot kuitenkin eroavat EU-asetusten artikloista. Kumppanuussopimuksen mukaisesti vanhuus- ja perhe-eläkettä tarkistettaessa noudatetaan vastaavan sisältöisiä säännöksiä kuin EU-asetuksen tarkistamista koskevat säännökset ovat. Ks. EU-lainsäädännön vaikutuksista tarkemmin täältä.

Työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ei kumppanuussopimuksessa ole säännöksiä. Työkyvyttömyyseläke tarkistetaan kansallisten sääntöjen mukaisesti. Katso niistä lisää täältä ja sen alakohdista. EU-lainsäädännön vaikutukset kohdan alla oleva ei kuitenkaan koske työkyvyttömyyseläkettä kumppanuussopimuksen mukaisessa tilanteessa. Työkyvyttömyyden pahentuessa on kumppanuussopimuksen mukaan kuitenkin otettava pahentuminen huomioon ja työkyvyttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi, vanhuuseläke lasketaan asetuksen 883/2004 ja asetuksen 987/2009 eläkeluvun säännösten mukaisesti.

1.13 Keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti, jos on perusteltua syytä olettaa, että eläke tulisi lakkauttaa. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää mm. terveydentilan tai ansioiden perusteella.

Kansaneläke voidaan keskeyttää

- vankilassaolon vuoksi
- ulkomailla olon vuoksi
- jos, eläkkeensaaja ei ole palauttanut määräaikaistarkistusta koskevaa hakemusta määräajassa (eläkkeensaajalla ulkomailta tuloksi otettava eläke)

Eläke voidaan keskeyttää myös väliaikaisesti, kun

- on syytä olettaa, että eläke on maksussa väärin perustein
- eläkkeensaaja ei toimita maksuosoitetta

(KEL 568/2007 65 §, KEL 568/2007 66 § ja KEL 568/2007 73§)

1.13.1 Väliaikainen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläke

Eläkkeen maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää, jos on perusteltua syytä olettaa, että työkyvyttömyyseläke tulisi lakkauttaa (KEL 568/2007 73 § 1 mom.). Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää terveydellistä syistä, kun on oletettavaa, että eläkkeensaajan terveydentila on parantunut.

Keskeytyspäätös voidaan tehdä myös ansioiden perusteella, kun on ilmeistä, että eläkkeensaaja on palannut töihin. Työkyvyttömyyseläkkeen maksun keskeyttäminen ansioiden perusteella voi tulla kyseeseen silloin, kun eläkkeensaaja työskentelee toistuvasti 1.1.2023 alkaen 922,42 euron (ajalla 1.1.-31.7.2022 855,48 euron ja 1.8.-31.12.2022 885,63 euron) kuukausiansaintarajan ylittävästi lyhytaikaisia (alle 3 kk) keikka- tai pätkätöitä tehden. Ansaintarajan ylittyessä työkyvyttömyyseläkeoikeus tarkistetaan ja eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää lisätietojen saamiseksi.

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää myös silloin, kun eläkkeensaaja on saanut koulutuksen uuteen ammattiin ja tämän mukaisella työllä hänen arvioidaan ansaitsevan kohtuullisen toimeentulon. Eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti silloinkin, kun eläkkeensaaja ei mene työkykynsä uudelleen arvioimista varten Kelan määräämään tutkimukseen. Katso myös Tutkimuksiin määrääminen.

Kuntoutustuki voidaan lisäksi keskeyttää, jos kuntoutustuensaaja kieltäytyy ilman pätevää syytä kuntoutuksesta.

Keskeyttämisen yhteydessä pyydä asiakasta täyttämään työkyvyttömyyseläkkeen tarkistuslomake (EV 267). Kun tarkistuslomake ja tarvittavat lisäselvitykset on saatu, voit ratkaista asian lopullisella päätöksellä.

Keskeytyspäätöksen jälkeen eläke joko lakkautetaan tai sen maksaminen aloitetaan uudelleen. Jos tarkistuslomaketta ei pyynnöstä huolimatta saada, ratkaise asia lopullisella päätöksellä käytettävissä olevien tietojen perusteella (KEL 568/2007 73 § 1 mom.). Jos olosuhteissa tapahtuneiden muutosten johdosta väliaikaisesti keskeytettyä eläkettä aletaan maksaa uudelleen, sitä ei makseta ilman erityistä syytä pidemmältä ajalta kuin kuudelta kuukaudelta takautuvasti (KEL 568/2007 73 § 3 mom.).

Työkyvyttömyyseläkkeen keskeyttäminen ratkaistaan Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa. Katso myös [työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen](#) ja [työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen](#).

Kansaneläke

Kansaneläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti maksusteella tai antamalla väliaikainen päätös (KEL 568/2007 73 §). Kansaneläkkeen väliaikainen keskeyttäminen osittain tai kokonaan tulee kysymykseen silloin, kun

- Kelan tietoon on tullut, että eläkkeensaajan olosuhteet ovat muuttuneet
- eläkkeensaaja ei toimita maksuosoitetta

Väliaikaisella keskeyttämisellä osittain tai kokonaan on tarkoitus estää liिकासuoritus. Väliaikaisesta päätöksestä/maksusteesta ei ole valitusoikeutta.

Eläkkeensaajan olosuhteet ovat muuttuneet

Jos keskeytät kansaneläkkeen maksusteella, pyydä tarkempi selvitys muutoksesta välittömästi viestillä, puhelimitse tai asiakaskirjeellä TKH11. Viestiä voit käyttää, jos asiakas on antanut luvan viestipalvelun käyttöön ja toimintatapa sopii asian selvittelyyn. Muussa tilanteessa pyydä tarkempi selvitys asiakaskirjeellä (TKH11).

Jos keskeytät kansaneläkkeen maksun osittain tai kokonaan väliaikaisella päätöksellä, päätökseen kirjoittuu ohjelmallisesti päätösteksti QEO30 (väliaikainen vähennys) tai QEO31 (väliaikainen keskeytys). Päätöstekstin perusteella asiakkaalle lähtee kansaneläkkeen tarkistushakemuslomake (E285).

Jos selvitystä ei saada pyydettyinä aikana, ratkaise asia käytettävissä olevien tietojen perusteella lopullisella päätöksellä muutosajankohdasta lukien. Anna päätös neljän viikon kuluessa väliaikaisesta keskeyttämisestä/vähentämisestä koskevasta ilmoituksesta tai päätöksestä. Päätöksestä on muutoksenhakuoikeus.

Jos pyydät kansaneläkkeen saajalta lisäselvityksiä keskeyttämättä eläkettä ja hän ei toimita pyydettyä selvitystä, voit antaa kansaneläkkeestä lopullisen päätöksen käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Mahdollisesti liikaa maksettu eläke peritään takaisin. Lue lisää takaisinperinnästä.

Eläkkeensaaja ei toimita pyydettyä maksuosoitetta

Jos eläkkeensaaja ei toimita pyydettyä maksuosoitetta, keskeytä kansaneläkkeen maksu väliaikaisella päätöksellä. Muokkaa päätöstä tilanteeseen sopivaksi.

Maksuunpano

Jos keskeytettyä eläkettä aletaan maksaa uudelleen tai osittain keskeytettyä eläkettä korotetaan, eläke tai sen korotus maksetaan kuuden kalenterikuukauden takautuvan hakuajan puitteissa (KEL 568/2007 73 § 2 mom.).

1.13.2 Keskeyttäminen vankilassaolon vuoksi

Eläkkeen maksaminen keskeytetään pääsääntöisesti ehdottoman vankeusrangaistuksen alkamista seuraavan neljännen kuukauden alusta. Lue lisää > Vankilassaolo ja Kelan etuudet

Kun eläke laitetaan uudelleen maksuun, tulot säilyvät entisenä, ellei tuloksi otetussa eläkkeessä ole tapahtunut perustemuutosta. Jos eläkkeensaajan tulot tai perhesuhteet ovat muuttuneet kansaneläkkeen keskeytyksen aikana, tarkista määräytymisperusteet oikeiksi kansaneläkkeen maksuunpanoajankohdasta lukien.

1.13.3 Vakinainen muutto ulkomaille

(KEL 568/2007 65 §)
(KELVpL 569/2007 7 §)

Kun eläkkeensaajan vakuuttaminen on selvitetty ja vakuuttamisratkaisu on kielteinen, kirjaa päättymisaika EU-eläkkeet-vastuuyksikkötiedolle eläkkeensaajan yleistietoihin. Eläkkeen ulkomaille maksamiseen liittyvät toimenpiteet hoidetaan KV-keskuksessa riippumatta siitä, mihin maahan eläkkeensaaja muuttaa. Jos eläkkeensaajalle

maksetaan etuuksia, joita ei makseta ulkomaille ollenkaan, lakkautta nämä etuudet ennen KV-keskukseen siirtämistä.

Eläkkeen ulkomaille maksamisessa noudatetaan pelkästään kansaneläkelain määräyksiä silloin, kun eläkkeensaaja muuttaa vakinaisesti Suomesta maahan, joka ei sovelleta Euroopan unionin sosiaaliturva-asetuksia tai jonka kanssa Suomella ei ole sosiaaliturvasopimusta.

Kansaneläkelakia sovelletaan myös silloin, kun eläkkeensaaja muuttaa sosiaaliturva-asetuksia soveltavaan maahan tai sosiaaliturvasopimusmaahan, mutta hän ei kuulu sopimusten piiriin esimerkiksi siitä syystä, että sopimusten kansalaisuusedellytykset eivät täyty tai hän saa eläkettä, joka ei kuulu sopimusten piiriin.

Kansaneläke ja perhe-eläke maksetaan ulkomaille muuttaneelle eläkkeensaajalle kansaneläkelakia sovellettaessa vuoden ajan. Etuuden maksaminen keskeytetään kuitenkin ulkomaille muuttoa seuraavan kuukauden alusta, jos eläkkeensaaja ei välittömästi ennen ulkomaille muuttoa ole asunut Suomessa (kuulunut Suomen sosiaaliturvaan) vuoden pituista aikaa. Lapsikorotus maksetaan samalta ajalta kuin kansaneläke, jos sen saamisen edellytykset eivät muutoin muutu. Jos lapsikorotus on myönnetty työeläkkeen perusteella, lapsikorotusta maksetaan ulkomaille enintään vuoden ajan sillä edellytyksellä, että työeläkkeen saaja vastaa edelleen lapsen toimeentulosta. Työeläkkeet maksetaan ulkomaille toistaiseksi.

KV-keskus keskeyttää eläkkeen ja lapsikorotuksen maksaminen muuttoa seuraavan 13. kuukauden alusta. Maksamista ulkomaille ei voida hakemuksestakaan jatkaa, jos muutto on tapahtunut 1.1.2008 tai sen jälkeen.

Jos muutto on tapahtunut ennen vuotta 2008, eläkkeen ja lapsikorotuksen maksaminen jatkuu entisin perustein (KELVpL 569/2007 7 §) siihen saakka, kunnes eläkettä tarkistetaan perhesuhteiden tai vuositulojen muutoksen johdosta tai kunnes etuus lakkaa. KV-keskus tarkistaa olosuhteiden muutokset vähintään joka toinen vuosi.

Ulkomaille muuttaneella veteraanilla on oikeus ulkomaille maksettavaan rintamalisään, jota maksetaan kaksi kertaa vuodessa. Jos veteraanille maksetaan kansaneläkkeen lisäksi rintamasotilaseläkelain mukaista rintamalisää ja ylimääräistä rintamalisää, KV-keskus keskeyttää ylimääräisen rintamalisän maksaminen samasta ajankohdasta kuin eläke ja muuta rintamalisä ulkomaille maksettavaksi rintamalisäksi.

Jos eläkkeensaaja, joka jo eläkettä myönnettäessä oli asunut ulkomailta, muuttaa siellä uuteen maahan, kysymykseen saattaa keskeyttämisen asemesta tulla eläkkeen lakkauttaminen (Ratkaisutyö > Vanhuuseläke > Etuusohje > Lakkauttaminen).

Toimenpideohje KV-keskukselle kun hakija asuu ulkomailta

Kun eläkkeensaaja muuttaa ulkomaille, selvitä miten kauan eläkettä voidaan maksaa kyseiseen maahan. Jos eläkettä maksetaan ulkomaille

- yhden vuoden ajan, tee eläkelajin tarkistusratkaisu ja lakkautuksen aika (LAK ULY), tai
- toistaiseksi, tee eläkelajin tarkistusratkaisu ja olosuhteiden tarkistus (KES ULK).

Jos eläkkeessä on tulona jokin ulkomailta maksettava eläke tai korvaus, olosuhteiden tarkistustieto poistaa määräaikaistarkistustiedon KES EKM, joka Suomessa asuvalla eläkkeensaajalla on ollut ulkomaan eläkkeen tarkistamista varten. Muuta ohjelman muodostama KES ULK-tiedon aika aikaisemmaksi, jos edellisestä KES EKM-määräaikaistarkistuksesta on kulunut yli puoli vuotta.

Lue lisää QE-järjestelmän muuttotilanteiden toimenpiteistä (Ratkaisutyö > Kansaneläkkeen (QE) tekninen ohje > Valmistelu > Olosuhdetark.ajan käsittely).

1.13.4 Kansainväliset säännökset

Euroopan unionin sosiaaliturva-asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksissa on määräyksiä eläkkeiden maksamisesta toisiin maihin ja siitä, mitä eläkkeitä määräykset koskevat.

1.13.4.1 EU-säännösten vaikutukset

([883/2004 artikla 7](#))
([1408/71 art. 10](#))

Sosiaaliturva-asetuksen mukaan eläkettä, johon on saavutettu oikeus yhden tai useamman asetuksia soveltavan maan lainsäädännön mukaan, ei saa vähentää, muuttaa, keskeyttää, peruuttaa eikä takavarikoida sen vuoksi, että eläkkeensaaja asuu muun asetuksia soveltavan maan alueella kuin sen, joka on vastuussa eläkkeen maksamisesta.

Eläkkeensaajalle, johon sovelletaan sosiaaliturva-asetuksia, ja hänen perheenjäsenelleen maksetaan edelleen kansaneläke ja perhe-eläke, kun hän on muuttanut toiseen sosiaaliturva-asetuksia soveltavaan maahan. Pääperiaate on siis, että eläkkeen voi muuttaessaan viedä siihen maahan, jonne eläke voidaan asetuksen perusteella myöntääkin.

1.13.4.2 Kahdenväliset sosiaaliturvasopimukset

Kahdenvälisten sosiaaliturvasopimusten mukaan eläkkeet maksetaan sopimusmaiden kansalaisille, jotka muuttavat toiseen sopimusmaahan, jos kyseinen eläke kuuluu sopimuksen piiriin. Pääperiaate on se, että sopimusmaan kansalainen saa viedä sopimuksen piiriin kuuluvan eläkkeen mukanaan muuttaessaan toiseen sopimusmaahan. Muiden eläkkeiden maksamisesta sopimuksessa tulee olla erityismääräys.

Amerikan yhdysvaltojen, Kanadan, Israelin ja Chilen sopimuksen mukaan Suomessa myönnetyn vanhuuseläkkeen ja perhe-eläkkeen saa viedä mukanaan eläkkeensaaja, joka on Suomen tai sen sopimusmaan kansalainen, jonne hän muuttaa. Australian sopimuksen mukaan vanhuuseläke maksetaan Australiaan muuttaneelle jommankumman sopimusmaan kansalaiselle. Muille kyseisiin maihin muuttaneille eläke maksetaan kansaneläkelain perusteella vain vuodeksi.

Amerikan yhdysvaltojen sopimuksessa on erityismääräys (6 artikla 3 kohta) Suomessa myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen maksamisesta Yhdysvaltoihin. Se maksetaan Suomen tai Amerikan yhdysvaltojen kansalaiselle, joka on asunut 16 vuotta täytettyään Suomessa yhdenjaksoisesti vähintään viisi vuotta ennen eläkkeen alkamista. Muulloin työkyvyttömyyseläke maksetaan yhdysvaltoihin vain vuodeksi.

Vastaava työkyvyttömyyseläkettä koskeva erityismääräys (10 art. 5 kohta) on myös Kanadan sopimuksessa. Työkyvyttömyyseläke maksetaan Kanadaan muuttaneelle

Suomen tai Kanadan kansalaiselle, joka on asunut 16 vuotta täytettyään Suomessa yhdenjaksoisesti kolme vuotta. Muulloin työkyvyttömyyseläke maksetaan Kanadaan vain vuodeksi.

Israelin ja Chilen sopimuksissa ei ole työkyvyttömyyseläkkeen maksamista koskevia määräyksiä. Työkyvyttömyyseläke maksetaan siis toiseen sopimusmaahan muuttaneelle kansaneläkelain perusteella vain vuodeksi. Australian sopimuksessa ei ole työkyvyttömyyseläkkeen eikä perhe-eläkkeen maksamista koskevia määräyksiä. Siten nämä eläkkeet maksetaan Australiaan muuttaneelle vain vuodeksi.

Intian, Kiinan ja Etelä-Korean sopimus ei koske Kelan eläkkeitä. Siten Kelan eläkkeet maksetaan Intiaan, Kiinaan ja Koreaan muuttaneelle vain vuodeksi.

Jos eläkkeensaaja ei saa kansaneläkettä ja lapsikorotus maksetaan Suomen työeläkkeen perusteella, sopimusmaahan muuttaneelle maksetaan edelleen lapsikorotusta työeläkkeen saantiajan. Maksamisen edellytyksenä on, että työeläkkeen saaja edelleen vastaa lapsen toimeentulosta. Työeläkkeet maksetaan ulkomaille toistaiseksi.

Jos EU-/Eta-maan kansalaiselle (ei koske 3. maan kansalaista) on myönnetty eläke hänen asuessaan Eta-alueella, eläke maksetaan edelleen, kun hän muuttaa sosiaaliturvasopimusmaahan (USA, Kanada, Chile, Israel ja Australia). Maksamisen edellytyksenä on kuitenkin, että eläkkeensaaja (perhe-eläketilanteessa edunjäntäjä) on 16 vuotta täytettyään asunut Suomessa kolme vuotta. Muussa tapauksessa eläke lakkautetaan. Jos eläkkeessä on tulona Australian eläke, se poistetaan Australiaan muuttaneen tuloarviosta, mutta ei muuhun sopimusmaahan muuttaneelta.

1.13.4.3 Brexit

Erosopimus

Erosopimuksen piiriin kuuluvan henkilön eläkkeen maksaminen jatkuu niin kauan kuin henkilö edelleen oleskelee Isossa-Britanniassa tai EU-asetuksia soveltavassa maassa.

Kumppanuussopimus

Vanhuuseläke ja perhe-eläke maksetaan kumppanuussopimuksen perusteella Isossa-Britanniassa asuvalle. Kelan työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen päättyy viimeistään vuoden kuluttua Isoon-Britanniaan muutosta.

1.14 Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen

Kelan maksaman työkyvyttömyyseläkkeen ohella voi tehdä töitä lain sallimissa rajoissa (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009, TyedL 5 §). Jos työstä saatavat ansiot ylittävät sallitun rajan, työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään eli sen maksaminen keskeytetään lepäämässä olon ajalta. Sama koskee kuntoutustukea. TK-ratkaisukeskus ratkaisee eläkkeen lepäämään jättämisen, kv-tilanteissa TK-keskus ja KV-keskus tekevät yhteistyötä.

Työkyvyttömyyseläkkeen ohella voi ansaita laissa säädetyn ansaintarajan verran työansioita kuukaudessa ilman vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeen maksun jatkumiseen. Työkyvyttömyyseläkkeen ansioraja on 1.1.2023 alkaen 922,42 e/kk (855,48 e/kk ajalla 1.1.-31.7.2022 ja 1.8.-31.12.2022 885,63 e/kk). Ansiot huomioidaan bruttomääräisinä ja pääsääntöisesti maksuperiaatteen mukaisesti. Jos palkka tai palkkio maksetaan kerralla useamman kuukauden ajalta, määritä kuukausiansion määrä jakamalla palkan/palkkion määrä niiden kuukausien lukumäärällä, jonka aikana työ on tehty.

Työansio

Työansioina otetaan huomioon työeläkelakien mukaisesti vakuutettavat ansiot, esim.

- rahapalkka
 - ylityökorvaukset
 - lomarahat
 - palkkaennakko
 - lomakorvaus työsuhteen päättyessä
 - korvaus pitämättä jääneestä säästövapaasta
 - työharjoittelusta, työkokeilusta, työllistymistä tukevasta toiminnasta maksettu palkka
 - esim. mielenterveyskuntoutujien siirtymätyöstä saama palkka työsuhteeseen perustuvana
 - virtuaalivaluuttana maksettu palkka
- luontoisedut (asunto-, auto-, puhelin-, ravintoetu, täysihoitomaksu) verotusarvon mukaisesti
- yrittäjän ja maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulo (YEL- ja MyEL-työtulo) -> toiminta vakuutettu
 - jos toimintaa ei ole vakuutettu, huomioidaan yrityksestä nostetun palkan määrä tai tosiasialliset tulot yrityksestä verottajan hyväksymillä vähennyksillä vähennettyinä tai elinkeinotoiminnan ansiotulo edellyttäen, että eläkkeensaaja työskentelee
 - apurahan saajan työansiona huomioidaan MyEL-työtulo
 - jos apuraha ei täytä vakuuttamisehtoja, apurahansaajan työansiona huomioidaan apurahan suuruus sellaisenaan tai kuluilla vähennettynä, jos osa apurahasta on myönnetty työskentelystä syntyviin kuluihin
- omais-, perhe- ja läheishoitajan hoitopalkkio
 - hoidettavan henkilön hoitoon tai ylläpitoon tarkoitettua kulukorvausta ei huomioida ansiona
- yksityisen hoidon tuki sekä kuntalisä
- luottamustoimesta saadut palkkiot, jotka on vakuutettu
- EPL 25 §:n mukainen työkorvaus
 - jos toiminta on YEL-vakuutettu, otetaan tällöin huomioon YEL-työtulo

Työansiota eivät ole esim.

- sairausajan palkka
- pääomatulot (vuokratulo, osinkotulo)
- irtisanomisajan palkka, jos ei työskentele
- päivärahat ja kilometrikorvaukset (ovat kustannusten korvauksia)
- kotihoidon tuki
- työtoiminnasta maksettava korvaus
- satunnaiset taiteen tai taideteoksen myynnistä saadut tulot

- jos kuitenkin työskentelee säännöllisesti ja saa myyntituloja yli laissa säädetyn rajan, myyntitulot jaetaan työskentelykuukausille ja eläke voi jäädä lepäämään
- näyttelykorvaukset
- käyttökorvaukset
- tekijänoikeuskorvaukset
- kohdeapuraha, esim. gallerian vuokrausta varten (kustannusten korvausta)
- stipendit (silloin, kun ei ole vakuutettu)
- starttiraha
- arvonlisäveron palautukset
- virtuaalivaluutan louhinnasta saatu tulo

Työansiota koskeva listaus ei ole tyhjentävä vaan lepäämislain voimassa olon aikana esille nousseita tilanteita. Jos eläkkeensaaja saa jotakin muuta korvausta, jonka vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeeseen et osaa ratkaista, tiedustele asiaa sähköpostilla Työ- ja toimintakykyetuuksien osaamiskeskukseen sairauspäiväraharyhmästä RP_TYÖKYKY -ryhmäpostilaatikon kautta.

Työskentelystä voit saada viitteitä esim. seuraavista asiakirjoista:

- työkyvyttömyyseläkehakemus ja maatalousyrittäjillä Maatalousyrittäjän selvitys, Liite TM
- lääkärinlausunto
- verotustiedot
- tulorekisteri 1.1.2019 alkaen
 - Kelan järjestelmä hakee veronalaiset tulotiedot tulorekisteristä työkyvyttömyyseläkkeen ratkaisemista varten. Tulorekisteritietoja käytetään myös työkyvyttömyyseläkkeellä olon aikaisessa ansiovalvonnassa. Tästä tarkemmin etuusohjeen kohdassa Työansioista ilmoittaminen.
- YEL- ja MyEL-työtulo
- sairauspäivärahaa varten toimitettu työnantajan ilmoitus
- työhistoriaote

Lepäämään jättäminen

Ansiorajan ylittyessä työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään yhdenjaksoisesti minimissään 3 kalenterikuukaudeksi ja enimmillään 2 vuodeksi. Lepäämään jättäminen edellyttää, että ansiot ovat yli rajan vähintään 3 perättäisenä kalenterikuukautena. Työsuhteen ei tarvitse kestää 3 kuukautta.

Työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään eläkkeensaajan ilmoituksesta. Eläkkeensaaja voi tehdä ilmoituksen:

- verkossa
- puhelimitse
- kirjallisesti EV 278 eläkkeen lepäämään jättämistä koskevalla ilmoituksella tai vapaamuotoisesti
- asioimalla Kelassa

Jos eläkkeensaaja ei ilmoita työnteostaan, Kela voi jättää eläkkeen lepäämään, jos edellytykset täyttyvät. Lepäämään jättäminen voi tällöin perustua esim. muuta etuutta varten saatuihin palkkatietoihin, työeläkelaitokselta saatuihin tietoihin, verotietoihin, tulorekisteriin 1.1.2019 alkaen tai yrittäjän/maataloudenharjoittajan työtulotietoihin (HEKY/Työeläkkeet ja korvaukset). Ennen päätöksen antamista ole yhteydessä asiakkaaseen, jotta asiakas saa mahdollisuuden esittää asiasta oman näkemyksensä.

Työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään sen kuukauden alusta, josta lukien työansiot ylittävät ansiorajan. Jos ansiorajan ylityksestä tulee tieto jälkikäteen, eläke jätetään edellytysten täytyessä lepäämään takautuvasti sen kuukauden alusta, josta lukien eläkkeensaaja on ollut töissä ja kyseisille kuukausille maksettu palkka ylittää ansiorajan.

Työkyvyttömyyseläke voidaan jättää lepäämään heti myöntöajankohdasta. Lepäämään jättäminen on mahdollista myös 2 vuoden lepäämisen jälkeen edellyttäen, että eläke on lepäämisten välissä vähintään yhden kuukauden ajan maksussa. (TyedL 6 §)

Pysyvästi sokeat tai liikuntakyvyttömät voivat ansaita työkyvyttömyyseläkkeellä ollessaan vapaasti eli heitä ansioraja ei koske (TyedL 2 § 2 mom.). **Takuueläkkeen** maksamiseen työstä saadut ansiot sen sijaan vaikuttavat, myös pysyvästi sokean tai liikuntakyvyttömän (Kel 12 § 4 mom. työkyvyttömyyseläke) takuueläkkeeseen. Takuueläke jää lepäämään, jos työansiot ylittävät 1.1.2023 alkaen 922,42 e/kk (ajalla 1.1.-31.7.2022 855,48 e/kk ja 1.8.-31.12.2022 885,63 e/kk).

Jos henkilö saa työeläkettä, työstä saaduilla ansioilla voi olla vaikutusta pysyvästi sokean tai liikuntakyvyttömän työeläkkeen maksun jatkumiseen. Työeläkelaeissa ei ole erityissäännöistä sokeista tai liikuntakyvyttömistä.

Katso myös muut etuudet eläkkeen lepäämisen aikana.

Epäsäännöllistä työtä tekevillä työstä saatavat ansiot voivat vaihdella kuukausittain. Jos työansiot vaihtelevat lähes kuukausittain, työkyvyttömyyseläkeoikeus tarkistetaan, kun ansioraja on ylittynyt kolmena kuukautena lyhyehköllä aikavälillä ja ansiorajan ylittävät kuukaudet eivät ole peräkkäisiä.

Esimerkki

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja Taisto aloittaa puhelinmyyntityöt 1.1.2017. Taistolle maksetaan työsopimuksen mukainen vähimmäispalkka ja tämän lisäksi tuloksen mukaan provisiota.

Uudesta työstään innostuneena Taisto yltää heti ensimmäisenä työskentelykuukautenaan hyviin myyntituloksiin ja työhönpaluun edistämislain mukainen ansioraja, 737,45 €/kk ylittyy (v. 2017). Helmikuussa asiakkaat eivät innostu tammikuun tavoin ja Taiston ansiot jäävät alle ansaintarajan. Maaliskuussa työansiot nousevat jälleen yli ansiorajan, mutta huhtikuussa menee taas heikommin, ansioita kertyy 650 euroa. Toukokuu on taas Taistolle suotuisa ja työansioita karttuu reilusti yli ansaintarajan. Kesäkuusta työnteon edelleen jatkuessa on lyhyellä aikavälillä kolmena kuukautena ansioraja ylittynyt, mutta kun ylitys ei ole tapahtunut peräkkäisinä kuukausina, työkyvyttömyyseläkeoikeus tarkistetaan. Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa arvioidaan, onko eläkkeensaajan työkyky palautunut niin, ettei hänellä olisi enää oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen ja pitäisikö työkyvyttömyyseläke lakkauttaa.

Jotta lepäämistä koskevia säännöksiä voidaan soveltaa, tulee työansioiden olla yli ansiorajan vähintään 3 peräkkäisenä kalenterikuukautena. Jos työansiot ylittävät kuukausiansaintarajan enintään 2 peräkkäisenä kalenterikuukautena, työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen ei tule kyseeseen. Katso myös [Alle 3 kuukauden työskentely](#).

Työansioista ilmoittaminen

Eläkkeensaaja ilmoittaa työansiodensa nousemisesta yli ansiorajan verkkoasiointipalvelun viesti-toiminnolla (www.kela.fi/omakela), suullisesti tai vaihtoehtoisesti kirjallisesti lomakkeella, Ilmoitus eläkkeen lepäämään jättämisestä EV 278 tai vapaamuotoisella ilmoituksella. TK-keskus ilmoittaa asiasta työeläkelaitokselle (Vilma-laitokselle tai jos tapaus ei ole kuulunut Vilma-säännösten piiriin, pääasialliselle maksajalle). Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämiseen liittyvät ilmoitukset

- Ilmoitus eläkkeen lepäämään jättämisestä EV 278
- Ilmoitus eläkkeelle paluusta / työn teon jatkamisesta EV275

lähetetään käyttöliittymän avulla työeläkelaitokseen. Käyttöliittymälle siirrytään Asiakirjojen siirto -työn Työeläkesanomien käsittely –painikkeella. Käyttöliittymälle rekisteröidään asiakkaan tiedot. Ilmoitusten Sanomatyyppi on ”Hakemuksen liite” ja eläkelaji on ”Työkyvyttömyyseläke”.

Työeläkelaitokset ilmoittavat eläkkeensaajien työhönmenosta tk-ratkaisukeskukseen sähköpostitse. Pyydä asiakkaalta tarvittaessa lisäselvityksiä viestillä, puhelimitse tai jos et saa häneen yhteyttä, kirjeellä TKH13.

Tulorekisterin käyttäminen

Tulorekisteristä näet, onko asiakkaalla palkkatuloja tai muita huomioon otettavia työansioita 1.1.2019 lukien, paitsi yrittäjätuloja. Tulorekisteristä voi olla saatavilla kuukausittaiset palkat tulolajeittain eriteltynä ja työsuhteen kesto (ns. ilmoitustapa 2) tai vaihtoehtoisesti vain palkkojen yhteissumma (ns. ilmoitustapa 1) ilman palvelussuhdetietoja.

Järjestelmä selvittää 3/2019 lukien kuukausittaisilla eräajoilla eläkkeensaajat, joilla ansioraja ylittyy kolmena peräkkäisenä kalenterikuukautena. Jos ansioraja ylittyy lepäämisen tarkoittamalla tavalla, eräajo muodostaa Oiwaan työn eläkeasian selvittämistä varten. Myös työkyvyttömyyseläkkeen käsittelyjärjestelmä antaa impulssin mennä tulorekisteriin tarkistamaan palkkatiedot, jos asiakkaalla on palkkatietoja. Käsittelyjärjestelmästä on Valmistelun aloitus –näytöltä linkki tulorekisteriin. Jos impulssia/linkkiä ei tule, ei käsittelijän tarvitse mennä tulorekisteriin, ellei tulotietojen tutkiminen muusta syystä ole tarpeen.

Tulorekisteritieto ja tulokäsitteen mukainen tulo

- Tietoja käytetään kuten paperista palkkatodistusta/-laskelmaa. **Tulorekisteri ei muuta työkyvyttömyyseläkkeen tulokäsitettä ja siihen liittyvää ohjeistusta.**
- Tulorekisterissä työkyvyttömyyseläkkeen hakijan tai saajan ansiotulot ilmoitetaan palkkakauden mukaan. Työkyvyttömyyseläkkeessä työansiot huomioidaan lähtökohtaisesti maksuajankohdan mukaan, joten muuta tiedot näkymään maksupäivän mukaan. Tulorekisterissä näkyy asiakkaan saama palkkatulo bruttona (ennakonpidätyksen alainen määrä) sekä tulorekisterin muodostama huomioitava määrä, joka ei poikkea ennakonpidätyksen alaisesta määrästä.

Tulorekisteritiedon täydentäminen

- Käytä lähtökohtaisesti tulorekisterin tietoja, kun ratkaiset etuutta. Asiakkaalle kerrotaan Kela.fi:ssä, että Kela hyödyntää tulorekisteriä. Pyydä asiakkaalta selvityksiä vain, jos
 - tietoja ei saada tulorekisteristä,
 - tulorekisteristä saatavia tietoja tulee tarkentaa,
 - jos tiedot olennaisesti poikkeavat asiakkaan ilmoittamasta

Osa tulorekisterin tiedoista on ns. täydentäviä tietoja, joiden toimittaminen on työnantajalle vapaaehtoista. Työkyvyttömyyseläkkeessä tärkeät täydentävät tiedot koskevat mm.

- palvelussuhteen kestoa, alkua, päättymistä
- palkallista tai palkatonta sairauspoissaoloa.

Tarvittavat liitteet

- Tietoja, jotka tulorekisteristä saa, ei tarvitse pyytää erikseen asiakkaalta.
- Jos käytettävissä ei ole tarvittavia tietoja etuusasian ratkaisemiseksi, pyydä ne asiakkaalta. Tällainen tieto voi olla esim. palvelussuhteen kestoa koskeva tieto. Lähtökohtaisesti asiakkaan ilmoitus on riittävä.

Jos asiakas ei vastaa yhteydenottoon, tee ratkaisu käytettävissä olevilla tiedoilla. Ennen päätöksen antamista ole vielä asiakkaaseen yhteydessä, jotta asiakas voi halutessaan esittää näkemyksensä ennen kuin eläke jätetään lepäämään.

Ratkaisun tekeminen

Tulorekisteristä saatujen tietojen tai muulla tavoin ilmi tulevissa ansiorajan ylitystilanteissa työkyvyttömyyseläke voidaan jättää lepäämään myös takautuvasti siitä lähtien, kun kuukausittaiset työansiot ovat ylittäneet 1.1.2023 alkaen ansaintarajan 922,42 e (ajalla 1.1.-31.7.2022 ansaintarajan 855,48 e ja 1.8.-31.12.2022 885,63 e ansaintarajan). Ole yhteydessä asiakkaaseen ennen lepäämispäätöksen antamista, jotta asiakas voi esittää oman näkemyksensä asiasta. Ennen 1.1.2019 alkanutta työskentelyä koskevat tiedot pyydetään asiakkaalta.

Aina kun käytät ratkaisun perusteena tulorekisteritietoja, muodosta tiedoista pdf-tiedosto ja liitä se Oiwa-työhön/-töihin. Luo pdf-tiedosto myös silloin, kun tulorekisteristä saatu tieto on edes joltain osin vaikuttanut annettuun ratkaisuun.

Mitä lisäät pdf-tulosteelle?

- Ratkaisun kannalta olennaiset tiedot ovat osioissa Palkat ja Palvelussuhteet
- Poissaolajaksot tilanteesta riippuen voi jättää tulosteelle tai poistaa. Jos poissaolon syy on sairaus ja jakso on ollut palkallinen ja se liittyy aikaan, jolle ratkaisu kohdistuu, liitä Poissaolajaksot tulosteelle (sairausajan palkkaa ei huomioida).

Katso tulorekisteriohjeesta, miten luot pdf-tiedoston. Kirjaa lisäksi tieto tulorekisterin käytöstä myös Oiwa-työn kommenttiin.

Työskentelyä ennen 1.1.2019 koskevat lisätiedot pyydetään asiakkaalta.

Yrittäjät

Yrittäjillä katsotaan riittäväksi, jos kirjallisesti ilmoittaa ansaitsevansa yrittäjätoiminnallaan kohtuullisen toimeentulon = 1.1.2023 alkaen yli 922,42 e/kk (ajalla 1.1.-31.7.2022 yli 855,48 e/kk ja 1.8.-31.12.2022 yli 885,63 e/kk). Etukäteisissä eläkkeen lepäämään jättämisestä koskevilla ilmoituksissa olennaista on yrittäjän itsensä näkemys saamastaan työtulosta, jonka perusteella mahdollinen yrittäjävakuutus otetaan. Alle 4 kuukautta yrittäjänä toimineiden tulisi selvittää työtulonsa määrä työeläkelaitoksessa mahdollista vakuuttamista varten. Takautuvissa ratkaisuissa merkitystä on YEL-työtulon määrällä. Jos yrittäjä ei täytä vakuuttamisen edellytyksiä eikä hän nosta yrityksestä palkkaa, huomioidaan elinkeinotoiminnan ansiotulo edellyttäen, että eläkkeensaaja työskentelee yrityksessä. Katso nämä tiedot verotiedoista.

Lepäämisen kesto

Työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki jätetään lepäämään yhdenjaksoisesti vähintään 3 kuukaudeksi ja enintään 2 vuodeksi. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 6 § 1 mom.) Lepäämisaikaa voidaan työnteon jatkuessa tarkistaa pidemmäksi, enintään kuitenkin 2 vuodeksi. Kuntoutustuki voidaan jättää lepäämään enintään voimassaolonsa ajalle.

Jos kuntoutustuki on ollut päättymiseensä saakka lepäämässä ja työkyvyttömyys jatkuu kuntoutustuen päätyttyä, jatkoa voi hakea uudella lääkärinlausunnolla. Kuntoutustukea jatkettaessa voidaan lepäämistä jatkaa yhteensä enintään 2 vuoden ajalle, jos kuntoutustuki on ennen jatkomyöntöä ollut lepäävänä yhdenjaksoisesti vähemmän kuin 2 vuotta.

Työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki voidaan jättää lepäämään useamman kerran. Eläkkeellä/kuntoutustuella tulee kuitenkin olla yhdenjaksoisesti 2 vuotta kestäneen lepäämisen jälkeen vähintään yhden kuukauden ajan ennen kuin eläke/tuki voidaan jättää uudelleen lepäämään. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 6 § 2 mom.) Jos kuntoutustuki on ollut 2 vuoden ajan päättymiseensä saakka lepäävänä, tukea jatkettaessa tulee kuntoutustuella olla vähintään kuukauden ajan ennen kuin uusi lepääminen voi tulla kyseeseen.

Jos lepäämässä olleen eläkkeen/kuntoutustuen maksuun palautuksen jälkeen työansiot nousevat yli ansaintarajan esimerkiksi jo heti maksuunpalautuskuukautta seuraavana kalenterikuukautena, voidaan eläke jättää lepäämään ylityskuukauden alusta yhdenjaksoisesti enintään 2 vuoden ajalle.

Esimerkki

Eläke on jätetty lepäämään ajalle 1.2.–30.9.2017 työansioiden ollessa 1 500 €/kk. Lokakuulta ansiot jäivät enintään 737,45 €/kk ja näin eläke laitetaan takaisin maksuun 1.10.2017 lukien. 1.11.2017 lukien työansiot jälleen nousevat ja ansaintaraja ylittyy. Jos työansiot tulevat olemaan yli 737,45 euron ansiorajan vähintään 3 peräkkäisenä kalenterikuukautena 1.11.2017 lukien, eläke jätetään marraskuusta lukien lepäämään enintään 2 vuoden ajalle.

Jos kuntoutustuki on ollut päättymiseensä saakka lepäävänä (jopa maksimi lepäämisajan eli 2 vuotta), voidaan myöhemmin myönnettävä työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki jättää suoraan myönnöstä lepäämään enintään 2 vuodeksi riippumatta siitä, kuinka kauan edellinen kuntoutustuki on ollut lepäämässä.

Esimerkki

Kuntoutustuki on ollut päättymiseensä 31.12.2014 saakka lepäämässä maksimi lepäämisajan eli 2 vuotta. Asiakas hakee kuntoutustuella jatkoa elokuussa 2015 saapuneella B-lääkärinlausunnolla. Kuuden kuukauden takautuvan hakuajan puitteissa myöntö on mahdollinen aikaisintaan 1.2.2015 lukien. Työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki voidaan jättää suoraan myönnöstä lepäämään, mikäli työansiot ylittävät voimassa olevan ansaintarajan 1.2.2015 lukien.

Jos jatkon hakemista varten saapunut lääkärinlausunto olisi tullut ajoissa eli kuukauden katkosta ei olisi päässyt syntymään, 2 vuoden yhtäjaksoisen lepäämisen jälkeen kuntoutustuen/tk-eläkkeen on oltava maksussa vähintään kuukauden ajan ennen kuin se voidaan jättää uudelleen lepäämään.

Kansaneläkkeen maksun keskeyttäminen ansiorajan ylittyessä

Kun on saatu tieto, että työkyvyttömyyseläkkeen/kuntoutustuen saaja on aloittanut työnteon, mutta ei ole riittäviä tietoja eläkkeen/tuen lepäämään jättämiseksi, keskeytä eläkkeen maksaminen liikamaksujen estämiseksi.

Pyydä lisäselvitystä työnteon alkamisajankohdasta, työn kestosta, työansioiden määrästä viestillä tai puhelimitse tai jos asiakas ei vastaa, kirjeellä TKH13. Jos asiakas ei vastaa yhteydenottopyyntöön, anna käytettävissä olevilla tiedoilla lepäämään jättämispäätös (lopullinen päätös), jos lepäämään jättämisen edellytykset näyttäisivät täyttyvän.

Työnteon aloittamisesta ilmoitus toisen maan eläkelaitokselle

Asiakas ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuneista muutoksista ulkomaan eläkelaitokselle. Kirjepohjassa TKH13 asiakasta kehoitetaan ilmoittamaan työnteon aloittamisesta myös ulkomaiselle eläkettä maksavalle laitokselle. Jos asiakas ei saa eläkettä ulkomailta (EU-eläkkeistä tiedot näkyvät HEKY > työeläkkeet ja korvaukset tiedoissa) ja olet lähettämässä asiakkaalle TKH13-kirjettä, poista kirjeestä kyseinen kohta.

Jos toisen maan eläkelaitos tiedustelee eläkkeensaajan työnteosta ja eläkkeen lepäämään jättämisestä, anna pyydetyt tiedot.

Esimerkki

1.) Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva Aino Ahkera ilmoittaa Kelaan 13.2.2015 aloittavansa työskentelyn 1.3.2015 ansaiten 1500 € kuukaudessa. Ahkeran työsopimus on määräaikainen 29.2.2016 saakka. Työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään ajalle 1.3.2015–29.2.2016.

2.) Työkyvyttömyyseläkkeensaaja Mari Mallikas ilmoittaa Kelaan 22.3.2017 aloittaneensa työnteon 15.3.2017 palkkatulojen ollessa 1 400 € kuukaudessa. Työsopimus on tehty toistaiseksi.

Työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään sen kuukauden alusta, jonka aikana henkilö on ansiotyössä ja työstä maksettu palkka ylittää 737,45 euron ansaintarajan (v. 2017). Lisäksi edellytetään, että työansiot ylittävät ansaintarajan vähintään 3 peräkkäisenä kalenterikuukautena.

Eläkkeen lepäämäänjättämisaikaa ratkaistaessa kuukausipalkan maksuajankohdalla on merkitystä. Jos Mari saa palkkaa yli ansaintarajan jo maaliskuun aikana, työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään 1.3.2014 lukien. Jos palkka maksetaan vasta huhtikuussa, eläke jätetään lepäämään 1.4.2014 lukien. Työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään toistaiseksi, koska työsopimus on tehty toistaiseksi. Katso myös [Ratkaiseminen](#).

3.) Kuntoutustuella syyskuun loppuun 2015 oleva Uuno Uuttera ilmoittaa Kelaan 18.1.2015 menevänsä töihin 1.3.2015 ansaiten 750 € kuukaudessa. Työsopimus on tehty toistaiseksi. Kuntoutustuki voidaan jättää lepäämään voimassaolonsa ajalle 1.3.–30.9.2015.

Kuntoutustuen päätyttyä Uuno voi työkyvyttömyyden edelleen jatkuessa hakea kuntoutustuelle jatkoa. Tällöin työkyky arvioidaan uudelleen. Jos kuntoutustuelle myönnetään jatkoa, voidaan tuki/työkyvyttömyyseläke jättää lepäämään suoraan jatkomyönnön ajankohdasta, jos ansiot ylittävät 746,57 (v.2015) euroa kuukaudessa.

4.) Antti Ahkera ilmoittaa tammikuussa 2012 jättävänsä työkyvyttömyyseläkkeensä lepäämään 1.2.2012 lukien ansiotulojen noustessa 1 000 euroon kuukaudessa. Lepäämiselle säädetyn kahden vuoden enimmäisajan päättyessä Antti ilmoittaa Kelaan haluavansa eläkkeensä takaisin maksuun 1.2.2014 alkaen. Työstään pitävänä Antti pohtii mahdollisuutta jättää eläke uudelleen lepäämään; olisihan kesällä tiedossa jos jonkinlaista rahanmenoa. Antti voi jättää työkyvyttömyyseläkkeensä uudelleen lepäämään 1.3.2014 lukien ja näin estettä ansaintarajan ylittävälle kuukausiansioille ei ole. Koska yhdenjaksoisesti 2 vuotta kestäneen lepäämisen jälkeen eläkkeen on oltava maksussa vähintään yhden kuukauden (1 kk), on lepäämään jättäminen mahdollista maaliskuun alusta. Antin on mahdollista työskennellä myös ajalla 1.2.–28.2.2014 mutta niin, että työansiot jäävät enintään voimassa olevaan ansaintarajaan.

5.) Elli Eläkeläinen on jättänyt työkyvyttömyyseläkkeensä lepäämään 1.1.2012 lukien toistaiseksi. Elli ilmoittaa kahden vuoden kuluessa eläkkeen lepäämään jättämisestä haluavansa eläkkeensä takaisin maksuun 1.1.2014 lukien työansioiden vähennyttyä enintään voimassa olevaan ansaintarajaan. Helmikuusta 2014 lukien Ellin palkkatulot kuitenkin nousevat yli ansaintarajan ja hän miettii, voisiko eläkkeen jättää uudelleen lepäämään.

Jos työkyvyttömyyseläke on ollut lepäävänä yhdenjaksoisesti 2 vuotta, sen on oltava maksussa vähintään 1 kk ennen kuin uusi lepääminen on mahdollista. Eläkkeen maksaminen edellyttää, että henkilön työansiot ovat enintään ansaintarajan verran kuukaudessa. Tammikuulta 2014 ansiot jäävät alle rajan ja näin Ellin työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään 1.2.2014 lukien.

6.) Toimi Työkyvyttömyyseläkeläisen kuukausittaiset työansiot ovat tasan 737,45 euroa. Lomarahojen maksukuukautena kesäkuussa työkyvyttömyyseläkkeen ansioraja (v. 2018) ylittyy. Työkyvyttömyyseläkkeen maksamista jatketaan kuitenkin normaalisti. Lomarahojen maksamisesta johtuva ansiorajan ylitys yhden kuukauden aikana ei aiheuta toimenpiteitä.

1.14.1 Ratkaiseminen

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen ratkaistaan TK-ratkaisukeskuksessa. Keskeytä eläkkeen maksaminen lepäämisajalta tai jätä eläke lepäämään suoraan sen myöntöajankohdasta. Anna lepäämään jättämisestä valituskelpoinen päätös.

Jos eläke jätetään lepäämään takautuvasti ja keskeytysratkaisu ulottaa vaikutuksensa eläkepäätöksen tai useamman eläkepäätöksen (esim. tarkistus, kuntoutustuen jatko) alkamisajankohtaan, noudata vahingoksi oikaisun menettelyä eli pyydä asiakkaan suostumus päätöksen oikaisuun. Jos suostumusta ei saada, hae päätöksen / päätösten poistoa SAMUsta. Jos lepäämisratkaisu ei ulota vaikutustaan sanotulla tavalla eläkepäätöksen alkamisajankohtaan eikä kyse ole oikaisusta, voit jättää eläkkeen lepäämään tarkistamalla eläkepäätöstä asiakkaan kuulemisen jälkeen. Lue lisää oikaisusta vahingoksi.

Työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään toistaiseksi (= kahdeksi vuodeksi) tai määräajaksi. Jos lepäämisajan pituudesta ei ole varmaa etukäteistietoa, jätä eläke lepäämään toistaiseksi. Lepäämään jättämistä koskevassa päätöksessä asiakkaalle kerrotaan, että eläkkeen on mahdollista olla lepäämässä enintään kaksi vuotta ja, että tämän määräajan kuluessa hänen on ilmoitettava Kelalle ansioiden vähentymisestä/ työskentelyn päättymisestä ja halusta saada työkyvyttömyyseläke uudelleen maksuun.

Ilmoitus eläkkeelle paluusta tulee tehdä ennen lepäämään jättämiselle säädetyn kahden vuoden määräajan päättymistä tai sen päättyessä.

Luo lepäämään jättämisspätöksen yhteydessä Oiwaan Seuranta -työ ja siirrä se odottamaan lepäämään jättämisaikalle (jätetään lepäämään alle 2 vuodeksi) palauttaaksesi eläkkeen/kuntoutustuen lepäämisen päätyttyä maksuun tai järjestelmän sallimaan maksimiaikaan 1 vuodeksi 9 kuukaudeksi (jätetään lepäämään maksimiajalle eli 2 vuodeksi). Seurannan perusteella ole tarvittaessa yhteydessä asiakkaaseen ja tiedustele, jatkaako hän työssä. Jos et saa asiakkaaseen yhteyttä viestillä tai puhelimitse, pyydä Ilmoitus eläkkeelle paluusta/työnteon jatkamisesta (EV 275) kirjeellä TKL14.

Työkyvyttömyyseläke voidaan jättää lepäämään myös määräajaksi, esimerkiksi määräaikaisen työsuhteen perusteella.

Katso myös etuuskien väärinkäytösprosessi. Työkyvyttömyyseläketilanteissa työskentelyn salaaminen voi käynnistää väärinkäytösprosessin. Lue lisää väärinkäytösten tunnusmerkeistä.

Lepäämään jättäminen työeläkearvion ylittäessä kel-tulorajan

Jos työeläkkeen määrä ylittäisi maksuun laitettaessa kansaneläkkeeseen oikeuttavan tulorajan, anna työeläkkeen jäädessä samasta ajankohdasta (= myöntöajankohdasta) lepäämään lepäämisspätös. Asiakkaalle ilmoitetaan, että alettaessa maksaa työeläkettä, selvitetään, jääkö kansaneläkettä maksettavaksi. Kun työeläkettä ei lepäämisen johdosta makseta, ei sitä voida ottaa tulona huomioon. Näin kansaneläkettä hakeneelle työkyvyttömälle annetaan myöntö-/lepäämisspätös, vaikka työeläkettä maksettaessa, kansaneläkehakemus hylättäisiin tulojen johdosta.

Työeläkelaitoksen jättäessä eläkkeen/kuntoutustuen suoraan myönnöstä lepäämään Kela saa tiedon eläkkeen/tuen määrästä ja lisäksi tiedon, että eläke/kuntoutustuki jää lepäämään.

1.14.2 Lepäävän eläkkeen maksuunpano

Ratkaisun lepäävän eläkkeen maksuunpanosta tekee TK-ratkaisukeskus. Aloita eläkkeen maksaminen, kun asiakas ilmoittaa työskentelyn päättyneen tai työansioden vähentyneen 1.1.2023 alkaen enintään 922,42 euroon kuukaudessa (ajalla 1.1.-31.7.2022 enintään 855,48 euroon kuukaudessa ja 1.8.-31.12.2022 enintään 885,63 euroon kuukaudessa). (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 5 §)

Asiakas ilmoittaa työnteon päättymisestä / työansioden vähentymisestä verkkoasiantuntijapalvelun viesti-toiminnolla (www.kela.fi/omakela), suullisesti tai kirjallisesti lomakkeella, Ilmoitus eläkkeelle paluusta/työnteon jatkamisesta EV 275 tai vapaamuotoisella ilmoituksella. Ilmoita asiasta myös työeläkelaitokselle, jos asiakkaalla on ollut työeläke maksussa (Vilma-laitokselle tai jos tapaus ei ole kuulunut Vilma-säännösten piiriin, pääasialliselle maksajalle). Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämiseen liittyvät ilmoitukset

- Ilmoitus eläkkeen lepäämään jättämisestä EV 278
- Ilmoitus eläkkeelle paluusta / työnteon jatkamisesta EV275

lähetetään käyttöliittymän avulla työeläkelaitokseen. Käyttöliittymälle siirrytään Asiakirjojen siirto -työn Työeläkesanomien käsittely –painikkeella. Käyttöliittymälle

rekisteröidään asiakkaan tiedot. Ilmoitusten Sanomatyyppi on "Hakemuksen liite" ja eläkelaji on "Työkyvyttömyyseläke".

Pyydä työkyvyttömyyseläkkeelle paluuta koskevan ilmoituksen (suullinen/kirjallinen) liitteeksi tarpeen mukaan lisäselvitystä, kuten todiste työsuhteen päättymisestä/ työansioden vähenemisestä. Jos todistetta ei pyynnöstä saada, ratkaise asia käytettävissä olevin tiedoin.

Yrittäjillä työtulon vähentyessä myös työpanos pienenee. Jos yritystoiminta päättyy kokonaan, päätetään yrittäjävakuutuskin.

Maksuunpalautuksen aika

Palauta työkyvyttömyyseläke maksuun ilman uutta työkyvyn arviointia, jos työansiot vähenevät enintään ansiorajan suuruiseksi tai työnteko päättyy kahden vuoden kuluessa työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä. Palauta lepäämässä ollut työkyvyttömyyseläke maksuun sen kuukauden alusta, josta kuukausittaiset työansiot jäivät enintään 922,42 euron ansaintarajan suuruiseksi 1.1.2023 alkaen (ajalla 1.1.-31.7.2022 enintään 855,48 euron ja 1.8.-31.12.2022 enintään 885,63 euron ansaintarajan suuruiseksi). Jos lepäämisen edellytykset eivät lopulta täyttyneet (työansiot ylittivät enintään kahtena peräkkäisenä kalenterikuukautena ansiorajan), palauta eläke maksuun lepäämään jättämisen alusta alkaen.

Maksuun palautuksessa ei ole takautuvaa aikarajaa, mutta työkyvyttömyyseläke voidaan jättää lepäämään yhdenjaksoisesti enintään 2 vuodeksi eli tätä pidemmältä ajalta maksuun palautus ei ole mahdollista.

Kun laitat työkyvyttömyyseläkkeen uudelleen maksuun, tarkista, että eläketulot ja perhesuhteet ovat säilyneet entisinä. Tulojen osalta tarkista, onko tuloksi otetussa eläkkeessä tapahtunut perustemuutos, onko eläkkeensaajalle myönnetty uusi eläke tai onko jokin tuloksi otettu eläke lakannut. Jos kansaneläkkeen perusteissa ei ole tapahtunut muutosta, laita eläke maksuun entisin perustein. Kun eläke laitetaan maksuun entisin perustein, jäänyt työeläke otetaan tuloksi kansaneläkeindeksillä korotettuna. Järjestelmä hoitaa tämän ohjelmallisesti edellyttäen, että jäätymisaika on merkitty työeläkkeeseen. Jos perusteet ovat sen sijaan muuttuneet, tarkista kansaneläkkeen määrä normaaliin tapaan.

Anna lepäävän eläkkeen maksuunpanosta päätös.

Määräajaksi lepäämään jätetyn eläkkeen maksuunpano

Palauta määräajaksi (esim. kuudeksi kuukaudeksi) lepäämään jätetty eläke maksuun määräajan päätyttyä, ellei asiakas ennen lepäämisajan päättymistä tai sen päättyessä ilmoita jatkavansa työssä, josta ansaitsee yli ansaintarajan. Työsuhteen päätyttyä maksetut lomarahat tms. voi kuitenkin myöhentää eläkkeen maksuun palautuksen ajankohtaa, jos niiden määrä ylittää voimassa olevan ansaintarajan, ks. esimerkki 4 alla.

Asiakas ilmoittaa työnteon jatkumisesta verkkoasiointipalvelun viesti-toiminnolla (www.kela.fi/omakela), suullisesti tai kirjallisesti lomakkeella, Ilmoitus eläkkeelle paluusta/työnteon jatkamisesta EV 275 tai vapaamuotoisella ilmoituksella. Pyydä asiakkaalta tarvittaessa lisäselvitystä, kuten kopiota työsopimuksesta. Voit jatkaa eläkkeen lepäämistä enimmäisaikaan eli kahteen vuoteen saakka.

Esimerkki

1.) Elli Eläkkeensaaja jättää työkyvyttömyyseläkkeensä lepäämään toistaiseksi 1.2.2015 lukien. Ellin työkyky kuitenkin heikkenee syksyn 2015 aikana ja niinpä hän ilmoittaa Kelaan 17.9.2015 vähentävänsä työntekoa niin, että työansiot jäävät 1.10.2015 lukien 746,57 euroon kuukaudessa. Työkyvyttömyyseläke laitetaan takaisin maksuun 1.10.2015 lukien.

2.) Antti Ahkeran työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään ajalle 1.1.2013–31.12.2013. Heinäkuun helteet saavat Antin miettimään työnteon mielekkyyttä ja niinpä Antti päättääkin lopettaa työskentelyn kokonaan 5.7.2013. Antin työansiot ovat heinäkuulta yli 733,80 euron, joten Antin työkyvyttömyyseläke palautetaan maksuun 1.8.2013 lukien.

3.) Toimi Toimielias on jättänyt eläkkeensä lepäämään 1.1.2012 lukien toistaiseksi (= kahdeksi vuodeksi). Toimilla menee töissä hyvin, eikä hän halua työkyvyttömyyseläkettään takaisin maksuun. Tammikuun lopulla 2014 työnantaja joutuu kuitenkin irtisanomaan Toimin tuotannollisista ja taloudellisista syistä ja näin ollen Toimi ilmoittaa Kelaan haluavansa työkyvyttömyyseläkkeensä takaisin.

Kun työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään toistaiseksi, on henkilön ilmoitettava ennen lepäämään jättämiselle säädetyn kahden vuoden enimmäisajan päättymistä tai sen päättyessä, että hän haluaa eläkkeensä takaisin. Asiakkaalla on oikeus saada lepäämään jätetty työkyvyttömyyseläkkeensä takaisin maksuun ilman uutta työkyvyn arviointia, jos hän ilmoittaa asiasta Kelaan kahden vuoden kuluessa lepäämään jättämisestä.

Toimin kohdalla kahden vuoden määräaika päättyy 31.12.2013, johon mennessä hänen olisi tullut ilmoittaa Kelaan haluavansa eläkkeensä takaisin. Toimi tekee ilmoituksen vasta tammikuussa 2014 ja näin ollen työkyvyttömyyseläkettä ei voida enää palauttaa automaattisesti maksuun. Toimin on haettava työkyvyttömyyseläkettä uudelleen. Katso myös Lepäävän eläkkeen lakkaaminen.

4.) Työsuhde päättyy 30.6.2013. Kesäkuun palkka maksetaan 15.6.2013, mutta lomarahat vasta 15.7.2013. Lepäävä eläke palautetaan maksuun sen kuukauden alusta, josta työansiot (ml. lomaraha) jäävät enintään 733,80 euron ansiorajan suuruisiksi. Jos heinäkuussa maksettava lomaraha ylittää 733,80 euroa, asiakkaan katsotaan saavan kohtuullisen toimeentulon, eikä eläkettä palauteta maksuun 1.7.2013 lukien, vaikka työnteko päättyykin 30.6.2013.

1.14.3 Lepäävän eläkkeen lakkaaminen

Jos asiakas jatkaa työntekoa eikä pyydä lepäämään jätettyä työkyvyttömyyseläkettään uudelleen maksettavaksi kahden vuoden kuluessa eläkkeen lepäämään jättämisestä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan takautuvasti eläkkeen lepäämään jättämisen alusta lukien. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 6 § 3 mom.)

Jos eläke lakkautetaan takautuvasti ja lakkautusratkaisu ulottaa vaikutuksensa eläkepäätöksen tai useamman eläkepäätöksen (esim. tarkistus, kuntoutustuen jatko) alkamisajankohtaan, noudata vahingoksi oikaisun menettelyä eli pyydä asiakkaan

suostumus päätöksen oikaisuun. Jos suostumusta ei saada, hae päätöksen / päätösten poistoa SAMUsta. Jos lakkautusratkaisu ei ulota vaikutustaan sanotulla tavalla eläkepäätöksen alkamisajankohtaan eikä kyse ole oikaisusta, voit lakkauttaa eläkkeen tarkistamalla eläkepäätöstä asiakkaan kuulemisen jälkeen. Lue lisää oikaisusta vahingoksi.

Lepäämään jättämispäätöksen yhteydessä on Oiwaan luotu Seuranta -työ ja siirretty se odottamaan lepäämään jättämisaikalle (järjestelmä sallii maksimiajaksi 1 v 9 kk). Ole seurannan perusteella tarvittaessa yhteydessä asiakkaaseen ja tiedustele, jatkaako hän työssä. Jos et saa asiakkaaseen yhteyttä viestillä tai puhelimitse, pyydä Ilmoitus eläkkeelle paluusta/työnteon jatkamisesta (EV 275) kirjeellä TKL14.

Työkyvyttömyyseläkkeensä lepäämään jättänyt voi pyytää eläkkeen lepäämisen loppuvaiheessa eläkkeensä lakkauttamista. Lakkauttamispyyntöön voi olla syynä työkyvyn palautuminen ja asiakkaan halu jatkaa työelämässä eläkkeen lepäämisen jälkeen.

Jos asiakas ilmoittaa jatkavansa kahden vuoden lepäämisajan päätyttyä ansiorajan ylittävässä työssä tai jos hän ei ilmoita mitään, tarkista tulorekisteristä, näkyykö siellä palkkatietoja ja lakkauta työkyvyttömyyseläke edellytysten täytyessä lepäämisajan päätyttyä lepäämään jättämisen alusta alkaen. Kela voi myös omasta aloitteestaan lakkauttaa työkyvyttömyyseläkkeen, jos asiakkaan työansiot eivät vähene enintään voimassa olevaan ansiorajaan lepäämään jättämiselle säädetyn kahden vuoden määräajan jälkeen. Ennen päätöksen antamista ole yhteydessä asiakkaaseen, jotta asiakas voi esittää näkemyksensä ennen kuin eläke lakkautetaan.

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamisesta annetaan päätös. Päätöksen antaa tk-ratkaisukeskus. Lakkauttamisen jälkeen työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää vain uuden hakemuksen perusteella ja tällöin myös työkyky arvioidaan uudelleen.

Katso myös Lepäävän eläkkeen maksuunpano. Maksuunpanoa koskevan luvun esimerkki nro 3 (Toimi Toimielias) tilanteessa anna työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamispäätös lepäämään jättämiselle säädetyn kahden vuoden määräajan jälkeen, sillä Toimi ei ilmoita määräajassa halustaan saada eläke takaisin. Lakkauta työkyvyttömyyseläke eläkkeen lepäämään jättämisen alusta lukien.

Erityistilanteita

Jos kuntoutustuki on ollut kahden vuoden ajan päättymiseensä saakka lepäämässä, eikä työkyvyttömyyttä koskevien edellytysten katsota jatkoa haettaessa enää täyttyvän, lakkauta kuntoutustuki lepäämään jättämisen alusta alkaen.

Kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lepääminen lakkaa aina viimeistään 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta henkilön saavuttaessa vanhuuseläkeiän. Vanhuuseläkettä on haettava, jos työkyvyttömyyseläke on lepäämässä silloin, kun oikeus vanhuuseläkkeeseen syntyy.

Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lepääminen päättyy niin ikään viimeistään asiakkaan saavuttaessa työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkeiän, joka nousee asteittain 63 vuodesta. Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lepääminen lakkaa vanhuuseläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Jos kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke on lepäämässä työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lepäämisen päättymisajankohtana, kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lepääminen voi jatkua työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen rinnalla.

1.14.4 Alle 3 kuukauden työskentely

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämistä koskevien säännösten soveltaminen edellyttää, että eläkkeensaajan työansiot ylittävät voimassa olevan kuukausiansaintarajan vähintään 3 peräkkäisenä kalenterikuukautena. Jos työansiot ovat yli ansaintarajan enintään 2 peräkkäisenä kalenterikuukautena, ei lepäämään jättäminen tule kyseeseen. Yksi lyhytaikainen työskentelyjakso ansiorajan ylittävästi (ansiot yli rajan enintään 2 peräkkäisenä kalenterikuukautena) voidaan tulkita työkokeiluksi. Työkyvyttömyyseläkkeen maksamista jatketaan. Asiasta voi ilmoittaa asiakkaalle viestillä tai kirjeellä TKH18. Viestillä tai kirjeellä voit ilmoittaa eläkkeen maksamisen jatkumisesta myös silloin, kun työskentely tapahtuu ansaintarajoissa.

Jos ansiorajan ylittäviä lyhytaikaisia työskentelyjaksoja on kaksi tai useampi vuodessa, työkyvyttömyyseläkeoikeus tarkistetaan. Tarkistaminen ratkaistaan TK-ratkaisukeskuksessa. Työkyvyttömyyseläkeoikeus tarkistetaan myös silloin, kun 922,42 euron kuukausiansioraja 1.1.2023 alkaen (855,48 euron kuukausiansioraja ajalla 1.1.-31.7.2022 ja 1.8.-31.12.2022 885,63 euron kuukausiansioraja) on ylittynyt lyhyellä aikavälillä kolmannen kerran, mutta eläkettä ei voida jättää lepäämään (työansiot esim. joka toinen kuukausi yli ansiorajan, joka toinen kuukausi ansaintarajoissa).

Lue lisää tarkistamisesta, keskeyttämisestä ja lakkauttamisesta.

Esimerkki

Anni Ahkera ilmoittaa Kelaan menevänsä töihin kahdeksi kuukaudeksi ajalle 15.2.–15.4.2018 ansaiten yli 737,45 euron kuukausiansiorajan. Palkka tehdystä työstä maksetaan maalisi- ja huhtikuussa. Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen edellyttää, että henkilöllä on työansioita yli kuukausiansiorajan vähintään 3 peräkkäisenä kalenterikuukautena. Koska Annilla on työansioita ansiorajan ylittävästi vain 2 peräkkäisenä kalenterikuukautena, ei eläkettä voi jättää lepäämään.

Kirjaa työntekoa koskeva ilmoitus Oiwan kommenttiin ja ilmoita Annille seuraavaa:

- eläkkeen lepäämään jättäminen ei tule työntöön lyhytaikaisuudesta (työansiot yli rajan enintään 2 peräkkäisenä kalenterikuukautena) johtuen kyseeseen,
- yksi lyhytaikainen työskentelyjakso ansiorajan ylittävästi katsotaan työkokeiluksi: työkyvyttömyyseläkkeen maksamista jatketaan,
- työntöön edelleen jatkuessa asiasta on ilmoitettava Kelaan,
- jos työskentely jatkuu niin, että työansioita on yli kuukausiansaintarajan vähintään 3 peräkkäisenä kalenterikuukauden ajan, työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään takautuvasti sen kuukauden alusta, jonka aikana tehdystä työstä maksettu palkka on ylittänyt ansiorajan,
- myös takaisinperintä voi tulla kyseeseen.

Jos ansiorajan ylittäviä lyhytaikaisia työskentelyjaksoja on kaksi tai useampi vuodessa, työkyvyttömyyseläkeoikeus tarkistetaan.

Voit ilmoittaa asiasta myös viestillä tai kirjeellä TKH18.

Anni ilmoittaa huhtikuun alkupuolella jatkavansa töissä tauotta aina kesän yli 31.8.2018 saakka. Annin ansiorajan ylittävä työskentely jatkuu yhdenjaksoisesti 6,5 kuukautta ja näin ollen Annin työkyvyttömyyseläke on jätettävä lepäämään takautuvasti siitä lähtien, kun työansiot ovat ylittäneet

kuukausiansaintarajan eli 1.3.2018 alkaen, koska tuolloin Annille maksettiin ensimmäisen kerran ansiorajan ylittävä määrä palkkaa.

Työansiot yli rajan – kuntoutustukea jäljellä enintään 2 kalenterikuukautta

Jos kuntoutustuensaaja ilmoittaa aloittavansa ansiorajan ylittävän työnteon niin, että kuntoutustukea ei ole enää jäljellä lepäämään jättämissäännösten edellyttämää kolmea kalenterikuukautta, ei lepääminen tule tässä vaiheessa kyseeseen. Ilmoita asiasta asiakkaalle viestillä tai kirjeellä TKH18. Kirjeessä asiakkaalle kerrotaan, että kuntoutustuen maksamista jatketaan, mutta kuntoutustuelle jatkoa haettaessa ja tuen jatkuessa se voidaan jättää lepäämäänjättämisedellytysten täytyttyä takautuvasti lepäämään sen kuukauden alusta, jonka aikana tehdystä työstä on maksettu palkkaa yli ansaintarajan.

1.14.5 Erillislain voimassaolo

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettu laki (= Työhönpaluun edistämislaki) on kansaneläkelaista erillinen, määräaikainen laki, joka on voimassa vuoden 2024 loppuun. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 12 § 1 mom./10 a §) Lain voimassaolon aikana seurataan, edistääkö se käytännössä riittävästi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluuta.

Työhönpaluun edistämislakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, jotka jätetään lepäämään lain voimassaolon aikana (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 12 § 2 mom.). Työhönpaluun edistämislain voimaantultua työkyvyttömyyseläke voi tosin olla lepäämässä myös kansaneläkelain säännöksiin, mutta tämä edellyttää, että eläke on jätetty lepäämään ennen työhönpaluun edistämislain voimaantuloa eli ennen 1.1.2010. Eläkkeen lepäämistä kansaneläkelain säännöksiin voidaan myös jatkaa työhönpaluun edistämislain voimaantultua.

Esimerkki

Tuomo Työteliäs on jättänyt työkyvyttömyyseläkkeensä lepäämään kansaneläkelain mukaisesti ajalle 1.10.2009–30.9.2011. Tuomo viihtyy työssään hyvin ja haluaa jatkaa eläkkeensä lepäämistä edelleen. Eläkkeen lepäämistä voidaan jatkaa aina 30.9.2014 saakka. Kansaneläkelain 17 §:n 2 momentin mukaan eläke voi olla lepäämässä enintään 5 vuotta. Katso myös Kansaneläkelaki ja eläkkeen lepäämään jättäminen.

1.14.6 Muut etuudet eläkkeen lepäämisen aikana

Vammaistuki

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäneelle maksetaan työhön palaamisen tukemiseksi ylintä 16 vuotta täyttäneen vammaistukea. Vammaistuki myönnetään eläkkeen lepäämisen ajalle ilman harkintaa ja vammaisetuksista annetun lain mukaisia saamisedellytyksiä.

Vammaistuen maksaminen edellyttää, että asiakkaalla on ollut eläkettä lepäämään jätettäessä eläkettä saavan hoitotuki maksussa. Hoitotuen tasolla ei ole

merkitystä. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 8 §) Vammaistuen maksaminen edellyttää lisäksi, että asiakkaan kaikki työkyvyttömyyseläkkeet ovat lepäävänä, mikäli hän on saanut eläkettä sekä kansaneläkejärjestelmästä. Ulkomaan eläkkeiden lepäämään jättämistä ei edellytetä.

Kansaneläkelain ja työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke voivat jäädä lepäämään eri ajankohdista. Vammaistuen maksaminen alkaa sen kuukauden alusta, josta viimeisin työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään. Jos eläke on jätetty lepäämään eläkelaitoksen aloitteesta takautuvasti, vammaistukea ei makseta takautuvalta ajalta. Vammaistuki voidaan myöntää vain ajassa eteenpäin. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 8 §)

Vammaistukea ei haeta. Eläketurvakeskus on ohjeistanut työeläkelaitokset ilmoittamaan lepäämään jättämiskäytännöistä sähköpostilla TK-ratkaisukeskukseen. Välitä tieto TK-keskuksesta vakuutuspiiriin, jossa tutkitaan, olisiko asiakkaalla oikeus vammaistukeen.

Vakuutuspiiri laittaa edellytysten täytyessä 16 vuotta täyttäneen ylimmän vammaistuen maksuun eläkkeen lepäämisajalle ja keskeyttää eläkettä saavan hoitotuen maksamisen. Myös pelkän työeläkkeen saajilla on oikeus hoitotukea koskevan edellytyksen täytyessä vammaistukeen työkyvyttömyyseläkkeen jäätyä lepäämään.

Ylin vammaistuki voidaan myöntää eläkkeen lepäämisajalle myös silloin, kun eläkettä saavan hoitotuki on myönnetty määräaikaisena päättymään eläkkeen lepäämistä edeltävänä päivänä.

Esimerkki

Kuntoutustuki on jätetty lepäämään 1.6.2010 lukien toistaiseksi. Myös työeläkkeen ansaintaraja ylittyy ja sekin jää lepäämään 1.6.2010 alkaen. Asiakkaalle on myönnetty korotettu hoitotuki määräaikaisena 31.5.2010 saakka. Kuntoutustuen lepäämisajalle voidaan myöntää ylin vammaistuki 1.6.2010 lukien.

Eläkkeensaajan asumistuki

Jos asiakas on saanut työkyvyttömyyseläkettä lepäämään jätettäessä eläkkeensaajan asumistukea, hän voi saada sitä myös eläkkeen ollessa lepäämässä edellyttäen, että asumistuen saamisedellytykset muuten täyttyvät.

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisellä ei ole vaikutusta eläkkeensaajan asumistuen maksamiseen, vaikka eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukainen edellytys työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta ei eläkkeen lepäämässä oloajalta täytykään. Muilta osin sovelletaan eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia. Jos asiakkaan tulot nousevat yli huomattavan muutoksen rajan, asumistuki tarkistetaan ja tarvittaessa lakkautetaan. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 10 § 1 mom.) Lue lisää eläkkeensaajan asumistuen myöntöedellytyksistä.

Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan lepäämään jättämisajankohdasta, jos lepäävää eläkettä ei vaadita uudelleen maksettavaksi kahden vuoden kuluessa eläkkeen lepäämään jättämisestä. Eläkkeensaajan asumistukea ei tarkisteta kahden vuoden takautuvalta eläkkeen lepäämisajalta ja näin asiakas saa pitää saamansa eläkkeensaajan asumistuen, vaikka työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiinkin takautuvasti samalta ajalta. Eläkkeensaajan asumistuki lakkaa viimeistään kahden vuoden kuluttua eläkkeen lepäämään jättämisestä. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 10 § 2 mom.)

Sairauspäiväraha

Asiakkaalla voi olla oikeus sairauspäivärahaan, jos hän työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla tai eläkkeen lepäämisen aikana on työssä ja tulee sairausvakuutuslain mukaisesti työkyvyttömäksi tähän työhön. Sairauspäivärahan myöntämistä voi kuitenkin rajoittaa sairauspäivärahan enimmäisaikaa koskevat säännökset. Lue lisää päivärahaoikeudesta enimmäisajan jälkeen.

Työttömyysturva

Työkyvyttömyyseläkkeen ollessa lepäämässä asiakkaalla on oikeus työvoimahallinnon palveluihin työllistymisen tukemiseksi. Työttömyysturvajärjestelmässä asiakasta ei pidetä työkyvyttömänä sinä aikana, kun hänen työkyvyttömyyseläkkeensä on lepäämässä. Eläkkeen lepäämisen aikana voi saada työttömyysturvaa, jos tämän saamista koskevat edellytykset täyttyvät.

Lapsikorotus

Lapsikorotuksen maksaminen edellyttää, että asiakas saa eläkettä (KEL 51 §). Jos asiakkaan kaikki työkyvyttömyyseläkkeet (kansan- ja/tai työeläke) ovat lepäämässä, lapsikorotusta ei voida maksaa, vaan sen maksaminen keskeytetään.

Takuueläke

Työkyvyttömyyseläkkeen jäädessä lepäämään myös takuueläke jää lepäämään. Takuueläkkeen lepäämään jättäminen on ollut mahdollista ajalla 1.3.2011-31.12.2013 ja edelleen 1.1.2017-31.12.2024.

1.1.2014-31.12.2016 välisellä ajalla kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen/kuntoutustuen jäädessä lepäämään takuueläke tarkistetaan tulojen muutoksen vuoksi, jos työeläkkeen maksaminen jatkuu. Jos työeläkekin jää lepäämään tai siihen ei ole oikeutta, takuueläke lakkautetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Esimerkki: Jos kansaneläkettä maksetaan 31.5.2015 saakka (ja kansaneläke jää lepäämään 1.6.2015 lukien), takuueläke lakkautetaan 1.6.2015 lukien.

Pysyvästi sokeat ja liikuntakyvyttömät (KEL 12 § 4 mom.)

Pysyvästi sokeat tai liikuntakyvyttömät (KEL 12 § 4 mom.) voivat ansaita työkyvyttömyyseläkkeellä ollessaan ilman ansiorajaa. Takuueläkkeeseen ansiotulot sen sijaan vaikuttavat ja pysyvästi sokean tai liikuntakyvyttömän takuueläke jääkin lepäämään, jos ansiotulot ylittävät 922,42 e/kk (v. 2023).

Pysyvästi sokeat tai liikuntakyvyttömät (KEL 12 § 4 mom.) voivat saada takuueläkkeen ohella työttömyysturvalain mukaisia työttömyysetuuksia. Takuueläke vähennetään tällöin samalta ajalta maksettavasta työttömyysetuudesta.

1.14.7 Työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke

Työhönpaluun edistämislaki koskee myös työeläkelakien mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä olevia. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 2 §)

Työeläkelakien mukaisella täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita eläkkeensä ohella enintään 40 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta. Osatyökyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltävästä keskiansiosta. Jos kuitenkin 40 prosenttia (täydellä eläkkeellä oleva) tai 60 prosenttia (osaeläkkeellä oleva) vakiintuneesta keskiansiosta on vähemmän kuin 922,42 euroa (v. 2023), voi eläkkeensaaja ansaita aina 922,42 euroon (v. 2023) saakka kuukaudessa ilman, että työansioilla on vaikutusta eläkkeen maksamiseen. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 3 §)

Työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään, jos henkilön työansiot ovat yli 922,42 euroa (v. 2023) kuukaudessa ja ne ylittävät myös 60 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Jos täydellä eläkkeellä olevan työansiot tulevat arvioidusti ylittämään yli vuoden ajan 922,42 euron (v. 2023) ansaintarajan ja työansiot ovat samalla myös yli 40 prosenttia, mutta enintään 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi. (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009 4 §)

Työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lepäämiseen keston, uudelleen lepäämään jättämisen ja lakkauttamisen suhteen sovelletaan samoja säännöksiä kuin mitä sovelletaan kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen 1.1.2010 lukien. Lue lisää työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä [Eläketurvakeskuksen sivuilta](#).

Kansan- ja työeläke lepäämään eri ajankohdista

Työeläkkeen ansaintaraja on sama kuin kansaneläkkeen ansioraja, 922,42 e/kk (v. 2023), ellei henkilökohtainen 40/60 prosentin ansioraja ole tätä korkeampi. Jos kansan- ja työeläkettä saavalla sovelletaan työeläkkeessä henkilökohtaista ansaintarajaa, 922,42 euron (v. 2023) rajan ylittyessä kansaneläke jää lepäämään, mutta työeläkkeen maksaminen jatkuu. Kansaneläke ja työeläke voivat siis jäädä lepäämään eri ajankohdista.

Työeläkkeen lepäämään jättämisestä annetaan maksukeskeytysilmoitus Eläketurvakeskuksen eläkepääätösjärjestelmään (bertta /EPJ). Tästä tulee hälytystieto Kelalle rekisteröintipäivää seuraavan yön aikana.

Tarkista työeläkkeen lepäämään jäämisen vaikutus kansaneläkkeeseen Oiwan Tarkistettava asia -työn johdosta (TOKY/TORE- tapaus, Kansaneläkkeeseen vaikuttavat muun yksikön ratkaisut -työjono). Niin ikään tulee tutkia se, tuleeko ylin vammaistuki myönnettäväksi. Lue lisää vammaistuen myöntämisestä.

1.14.8 Kansaneläkelaki ja eläkkeen lepäämään jättäminen

Täysimääräinen työkyvyttömyyseläke lepäämään

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009) voimaantultua 1.1.2010 kansaneläkelain perusteella työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen on ollut mahdollista vain, jos eläke on ollut lepäämässä ennen 1.1.2010 ja näin lepäämään jätetyn eläkkeen lepäämistä on jatkettu yhdenjaksoisena 1.1.2010 jälkeen, mahdollisesti enimmäislepäämisaikaan viiteen vuoteen. Koska viiden vuoden enimmäislepäämisaika 1.12.2009 eläkkeensä lepäämään jättäneillä on tullut täyteen 30.11.2014, **kansaneläkelain perusteella työkyvyttömyyseläkkeitä ei voi olla lepäämässä 1.12.2014 lukien. Kansaneläkelain mukaista lepäämistä koskeva ohjeistus ei siten ole voimassa olevaa**, mutta pidetään kuitenkin ohjeissa, koska laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä on määräaikainen ja jatkuu vuoden 2022 loppuun.

Jos kansaneläkelain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen saaja on aloittanut työnteon ennen 1.1.2010 ja ansainnut vähintään 588,66 euroa kuukaudessa, eläkeoikeus on joko tarkistettu ja eläke mahdollisesti lakkautettu tai täysimääräisen työkyvyttömyyseläkkeen ollessa kyseessä eläke on jätetty lepäämään kansaneläkelain säännöksiin (KEL 568/2007 17 §).

Kansaneläkelain säännösten mukaan lepäämään jätettävän eläkkeen tulee olla täysimääräinen kansaneläke. Kansaneläke maksetaan täysimääräisenä, jos eläkkeeseen vaikuttavat tulot eivät ylitä täyteen kansaneläkkeeseen oikeuttavaa tuloarajaa. Täysimääräiseen eläkkeeseen rinnastetaan myös eläke, jonka määrä on täysimääräistä kansaneläkettä pienempi ulkomailla asumisen perusteella tehdyn suhteutuksen takia tai kansaneläkelain 22 §:n mukaisen huolto- tai perhe-eläkkeen johdosta.

Lepäämään voidaan kansaneläkelain säännösten mukaan jättää kansaneläkelain 12 §:n 2 momentin mukainen työkyvyttömyyseläke. Pysyvästi sokeat tai liikuntakyvyttömät voivat ansaita työkyvyttömyyseläkkeellä ollessaan ilman ansaintarajaa, joten lepäämään jättäminen ei koske kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

Lepäämään voidaan jättää kansaneläkelain 17 §:n mukaan vain toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke. Kuntoutustukea ei kansaneläkelain säännösten mukaan ole mahdollista jättää lepäämään.

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen edellyttää lisäksi, että eläkkeensaajan terveydentilassa ei ole tapahtunut eläkkeen myöntämisen jälkeen sellaista olennaista muutosta, jonka perusteella eläke voitaisiin lakkauttaa.

Ansaintarajat

- 588,65 e/kk (ennen 1.1.2010)
- 600,00 e/kk (1.1.2010 - 28.2.2011)
- 687,74 e/kk (1.3. - 31.12.2011)
- 713,73 e/kk (v. 2012)
- 733,80 e/kk (v. 2013)
- 743,38 e/kk (v. 2014)

- 746,57 e/kk (v. 2015)
- 743,84 e/kk (v. 2016)
- 737,45 e/kk (v. 2017)
- 737,45 e/kk (v. 2018)
- 784,52 e/kk (v. 2019)
- 834,52 e/kk (v. 2020)
- 837,59 e/kk (v. 2021)
- 855,48 e/kk (1.1.-31.7.2022)
- 885,63 e/kk (1.8.2022 alkaen)

Jos eläke on jätetty kansaneläkelain 17 §:n säännöksiin lepäämään, eläke palautetaan maksuun, jos työansiot vähenevät sen hetkisen ansiorajan (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009) suuruiseksi.

Esimerkki

Työkyvyttömyyseläkkeensaaja A aloittaa työnteon 1.8.2009 työansioden ollessa enintään 588,65 €/kk. Työnteko sujuu ja palkkakin nousee pikkuhiljaa. 1.6.2010 palkkaa korotetaan 600 euroon kuukaudessa ja 1.6.2011 lukien 700 €/kk. Työkyvyttömyyseläke jätetään työhönpaluun edistämislain säännöksiin lepäämään 1.6.2011 lukien, sillä työansiot tulevat ylittämään 687,74 €/kk vähintään kolmena peräkkäisenä kalenterikuukautena.

Lepäämisen kesto

Kansaneläkelain mukaan työkyvyttömyyseläke jätetään lepäämään vähintään kuuden kuukauden ajaksi ja enintään eläke voi olla lepäämässä viisi vuotta. Lepäämisaikaa on työnteon jatkuessa mahdollista tarkistaa pidemmäksi, enintään kuitenkin viideksi vuodeksi.

Jos asiakas on jättänyt eläkkeensä lepäämään esim. kahdeksi vuodeksi vuoden 2009 loppupuolella, eläkkeen lepäämistä jatketaan soveltaen kansaneläkelain säännöksiä työhönpaluun edistämislain voimaantultuakin. Asiakas voi siis tällaisessa tilanteessa jatkaa eläkkeensä lepäämisaikaa aina kansaneläkelain sallimaan viiteen vuoteen.

Ilmoitus työnteon jatkamisesta

Eläkkeensaaja ilmoittaa työskentelyn jatkumisesta suullisesti tai kirjallisesti lomakkeella, Ilmoitus eläkkeelle paluusta/työnteon jatkamisesta E 274 tai vapaamuotoisella ilmoituksella. Tarpeen mukaan asiakkaalta pyydetään lisäselvitystä, kuten kopio työsopimuksesta tai palkkakuitti.

Lepäävän eläkkeen lakkaaminen

Kansaneläkelain säännöksiin lepäämässä oleva työkyvyttömyyseläke lakkaa ilman erillistä päätöstä, jollei sitä ole vaadittu ennen lepäämiskauden päättymistä uudelleen maksettavaksi.

1.14.8.1 Muut etuudet eläkkeen lepäämisen aikana

Vakuutuspiiri laittaa kansaneläkelain säännöksiin lepäämään jätetyn eläkkeen lepäämisajalle, enintään kuitenkin kahdeksi vuodeksi 16 vuotta täyttäneen ylimmän vammaistuen maksuun (KEL 568/2007 17 § 2 mom.). Vammaistukea ei tarvitse hakea.

16 vuotta täyttäneen ylimmän vammaistuen maksaminen lakkaa, kun sitä on maksettu kaksi vuotta. Tämän jälkeen henkilöllä saattaa olla oikeus normaalien myöntämisedellytysten mukaiseen vammaistukeen.

Eläkkeen maksuunpano

Jos henkilölle on maksettu eläkkeen lepäämisajalla 16 vuotta täyttäneen ylintä vammaistukea, vakuutuspiiri lakkauttaa sen maksamisen samasta ajankohdasta, josta eläke laitetaan takaisin maksuun.

Jos henkilölle on maksettu ennen eläkkeen lepäämistä eläkettä saavan hoitotukea, vakuutuspiiriin tulee tarkistaa eläkettä maksuun laittaessa hoitotuen saamisedellytykset ennen sen maksuunpanoa.

1.15 Lakkauttaminen

Muutokset työkyvyssä	Eläkkeen hakeminen lakkauttamisen jälkeen	Lakkauttaminen kuolemantapauksissa	Lakkauttaminen asiakkaan pyynnöstä
<ul style="list-style-type: none"> Terveystilan paraneminen Työskentely ja ansioraja Uusi ammatti Asiakas kieltäytyy ammatillisesta kuntoutuksesta Asiakas kieltäytyy tutkimuksista Ulkomaille muutto Määräaikaistarkistus		<ul style="list-style-type: none"> Liikamaksu Liikamaksun periminen kuolinpesältä 	<ul style="list-style-type: none"> Hakemuksen peruminen Toimenpiteet, kun eläkettä ei ole maksettu Toimenpiteet, kun eläkettä on maksettu Maksussa olevan eläkkeen lakkauttaminen

Lakkauttamisella tarkoitetaan etuusoikeuden päättämistä.

Huomautus

Työkyvyttömyyseläkeoikeutta (ml.kuntoutustukea) koskevat lakkautusasiat ratkaistaan TK-ratkaisukeskuksessa. Jos kyse on kv-eläkeasiasta, TK-ratkaisukeskuksen käsittelijä tekee yhteistyötä KV-ratkaisukeskuksen kanssa.

Lakkauttaminen voi tulla selvitettäväksi seuraavissa tilanteissa:

- työkykyiseksi toteaminen
 - lääkärintodistukseen perustuen
 - työskentelyyn perustuen (huomaa ansioraja ja eläkkeen lepäämään jättäminen)
- koulutus uuteen ammattiin
- kuntoutuksesta tai tutkimuksesta kieltäytyminen
- ulkomaille muutto
- määräaikaistarkistuksen johdosta keskeytynyttä eläkettä ei ole pyydetty maksuun

- eläkkeensaajan pyyntö.

Ennen varsinaisen lakkautuspäätöksen antamista työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan tietyissä tapauksissa keskeyttää.

Jos asiakkaalla on myös työeläke, ole tarvittaessa yhteydessä työeläkelaitokseen.

Lue lisää

- työkyvyttömyyseläkkeen tarkistaminen.
- työkyvyttömyyseläkkeen keskeyttäminen.

Muutokset työkyvyssä

Terveystilan paraneminen

Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jos eläkkeensaaja tulee työkykyiseksi (KEL 568/2007 18 §). Asiakkaan työ- ja toimintakyky voi kohentua eläkepäättöksen jälkeen siinä määrin, ettei kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyysedellytys enää täyty.

Työkyvyttömyyden uudelleenarviointia varten asiakkaalta pyydetään tarvittaessa ajantasainen lääkärinlausunto terveystilasta.

Työskentely ja ansioraja

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja voi työskennellä eläkkeellä ollessa, jos hänen ansionsa jäävät alle laissa säädetyn rajan (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009).

Jos asiakas työskentelee niin, että työansiot ylittävät ansaintarajan 922,42 e/kk 1.1.2023 alkaen (855,48 e/kk ajalla 1.1.-31.7.2022 ja 1.8.-31.12.2022 885,63 e/kk) yhdenjaksoisesti vähintään kolme kalenterikuukautta, työkyvyttömyyseläke laitetaan lepäämään eli sen maksaminen keskeytetään. Työkyvyttömyyseläke voi olla lepäämässä yhdenjaksoisesti enintään kaksi vuotta. Jos eläke on ollut lepäämässä kaksi vuotta ja työskentely edelleen jatkuu, lakkautetaan eläke lepäämisen alusta lukien.

Asiakkaalla voi olla toistuvia työjaksoja, mutta ei kuitenkaan ansiotuloja siinä määrin, että edellytys työkyvyttömyyseläkkeen lepäämiselle täyttyisi. Toistuvat työjaksot voivat kuitenkin ilmentää asiakkaan työ- ja toimintakyvyn kohentumista.

Lue lisää

- työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättäminen
- lepäävän eläkkeen lakkaaminen .

Uusi ammatti

Työkyvyttömyyseläkkeen aikana voi kouluttautua uuteen ammattiin. Jos uusi ammatti voi jatkossa turvata asiakkaalle kohtuullisen toimeentulon, kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyys on arvioitava uudelleen. Pyydä asiakkaalta tarvittaessa lisätietoja, kuten esim. ajantasainen lääkärinlausunto terveystilasta ja tiedot suoritetusta koulutuksesta.

Koulutuksen tulee olla pidempikestoista, ammattiin valmistavaa koulutusta. Lyhyt, kurssityyppinen koulutus ei yleensä vaikuta eläkkeen jatkumiseen. Asiakkaan opiskelutietoja saa käsittelyjärjestelmän Opintotukeen vaikuttavat tiedot –kyselystä ja VIRTÄ-käyttöliittymästä (korkeakoulussa opiskelevat).

Asiakas kieltäytyy ammatillisesta kuntoutuksesta

Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos asiakas kieltäytyy ammatillisesta kuntoutuksesta ilman pätevää syytä (KEL 568/2007 18 §). Pätevä syy on esimerkiksi asiakkaan terveydentilan heikkeneminen, joka selviää lääkärinlausunnosta.

Asiakas kieltäytyy tutkimuksista

Kela voi määrätä asiakkaan tutkimukseen työkyvyn selvittämiseksi (KEL 568/2007 61 §). Jos asiakas kieltäytyy tutkimuksesta, työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa kieltäytymisen perusteella.

Lue lisää tutkimukseen määräämisestä.

Ulkomaille muutto

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voi tulla keskeytettäväksi, kun asiakas muuttaa ulkomaille. Työkyvyttömyyseläke lakkaa ilman eri päätöstä, ellei ulkomaille muuton vuoksi keskeytynyttä työkyvyttömyyseläkettä ole vaadittu maksuun kahden vuoden kuluessa keskeyttämisestä (KEL 568/2007 74 § 2 mom.).

Lue lisää keskeyttäminen.

Määräaikaistarkistus

Jos asiakas saa ulkomailta tulona huomioon otettavaa eläkettä tai korvausta, hänen työkyvyttömyyseläkkeensä maksaminen tarkistetaan määräajoin. Kela kysyy tuloista eräajona lähetettävällä kirjeellä. Jos kirje ei palaudu määräajassa, keskeytyy eläke automaattisesti.

Työkyvyttömyyseläke lakkautuu ilman erillistä päätöstä, jos määräaikaistarkistusmenettelyn (ulkomaan eläke tai korvaus) vuoksi keskeytynyttä eläkettä ei ole vaadittu maksettavaksi kahden vuoden kuluessa keskeytysajankohdasta (KEL 568/2007 74 § 2 mom.).

Eläkkeen hakeminen lakkauttamisen jälkeen

Asiakas voi hakea työkyvyttömyyseläkettä lakkauttamisen jälkeen uudella hakemuksella ja ajantasaisella lääkärinlausunnolla.

Jos asiakas on saanut ennen lakkautusta KEL 568/2007 12 § 4 mom. mukaista eläkettä, hän voi pyytää eläkkeen takaisin maksuun ilman uutta hakemusta tai lääkärinlausuntoa. Hakemiseen riittää soitto, viesti asiointipalvelussa tai Kelan toimistossa vastaanotettu tieto.

Lakkauttaminen kuolemantapauksissa

Jos asiakas kuolee, oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen lakkaa seuraavan kuukauden alusta. Työkyvyttömyyseläkkeestä ei anneta kirjallista lakkautuspäätöstä, vaan eläke lakkautetaan päätöksettömänä lakkautusratkaisuna.

Lakkautusratkaisu tehdään vakuutuspiirissä, jos työkyvyttömyyseläkettä on maksettu. TK-ratkaisukeskus hoitaa lakkauttamisen, jos päätös työkyvyttömyyseläkkeestä on tehty, mutta eläkettä ei ole maksettu ennen etuudensaajan kuolemaa. Ks. myös ohje ohjelmistorobotiikan hyödyntämisestä eläke-etuuksien lakkautuksissa.

Huomautus

Jos asiakas kuolee ennen eläkeoikeuden alkamista ja ennen kuin hakemus on ratkaistu, annetaan asiassa hylkäyspäätös kuolinpesälle.

Lue lisää Maksunsaajana kuolinpesä.

Liikamaksu

Jos lakkauttamisesta syntyy liikamaksua, Palautusten käsittelytiimi pyytää pankkia palauttamaan liikaa maksetun työkyvyttömyyseläkkeen Kelalle. Jos tämä ei onnistu, Palautusten käsittelytiimi pyytää kuolinpesää palauttamaan liikamaksun. Jos kuolinpesä ei palauta liikamaksua, vakuutuspiiri antaa kuolinpesälle kirjallisen takaisinperintäpäätöksen.

Hallintolain 45 §:n mukaan Kelan on perusteltava päätöksensä, ellei se ole erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta. Kuolema on selkeä peruste työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamiselle, eikä sitä ole tarpeen mainita takaisinperintäpäätöksen perusteluissa.

Huomautus

Voit lisätä pahoittelun takaisinperintäpäätökseen sopivaan kohtaan: Osanottomme menetyksenne johdosta. Jätä lisäys tekemättä, jos se on jo kertaalleen ilmaistu muussa kuolinpesälle lähetetyssä kirjeessä.

Tarkista, että päätöksessä ei mainita kuolemaa lakkauttamisen perusteluissa ja korjaa tarvittaessa päätöstekstien sanamuotoja; esimerkiksi ”työkyvyttömyyseläkkeenne on lakkautettu” korjataan ”työkyvyttömyyseläke on lakkautettu”. Poista päätöksestä maininta henkilökohtaisesta sähköisestä asiointipalvelusta. Tee vastaavat muutokset myös kuulemiskirjeeseen. Kuolinpesän osoitetiedon saa muutettua päätöksen antamisen ajaksi henkilötietoihin.

Liikamaksun periminen kuolinpesältä

Muokkaa takaisinperintäpäätöksen teksti kuolinpesälle sopivammaksi.

Lue myös :

- Kuolinpesältä periminen
- Tekninen ohje, Lakkautus ja Kuoleman jälkeiset liikamaksut
- [Eläkkeen maksamisesta kuolinpesälle](#)
- Epävirallisen ja virallisen kuolintiedon prosessikuvaus

Lakkauttaminen asiakkaan pyynnöstä

Asiakas voi pyytää työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttamista kirjallisesti tai suullisesti. Olennaista on, että Kela saa tiedon lakkautuspyynnön perusteista.

Työkyvyttömyyseläke voidaan lakkauttaa **myöntämisajankohdasta** lukien seuraavissa tilanteissa:

- päätös ei ole lainvoimainen
- päätös on lainvoimainen, mutta eläkettä ei ole vielä maksettu.

Hakemuksen peruminen

Asiakas voi perua hakemuksensa, jos työkyvyttömyyseläkkeestä ei ole annettu päätöstä.

Toimenpiteet, kun eläkettä ei ole maksettu

Estä eläkkeen maksaminen maksusteellä, jos päätös on annettu, mutta eläkettä ei ole vielä maksettu. Anna asiakkaalle hylkäyspäätös myöntöajankohdasta lukien. Kerro päätöksessä asiakkaalle, että annettu päätös on hänen pyynnöstään lakkautettu myöntöajankohdasta lukien.

Toimenpiteet, kun eläkettä on maksettu

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen alettua voidaan eläke lakkauttaa pyynnöstä, jos asiakas palauttaa Kelalle jo maksetut eläkkeet. Keskeytä eläkkeen maksaminen väliaikaisella päätöksellä seuraavan säännöllisen maksun ajankohdasta. Keskeytyspäätöksellä asiakasta pyydetään palauttamaan maksetut eläkkeet (fraasi QEO29). Kelan Palautusten käsittelytiimiin ilmoitetaan tulevasta palautuksesta ja he ilmoittavat, kun palautus on saapunut. Tämän jälkeen asiakkaalle annetaan lopullinen päätös, jossa kerrotaan, että annettu päätös on hänen pyynnöstään oikaistu myöntöajankohdasta lukien.

Maksussa olevan eläkkeen lakkauttaminen

Pääsääntönä on, ettei maksussa olevaa työkyvyttömyyseläkettä lakkauteta asiakkaan pyynnöstä. Tästä säännöstä voi poiketa vain erityisestä syystä:

- Asiakas menettää määrältään suuremman etuuden.
- Asiakas ei pääse haluamaansa työelämään aktivoivan palvelun piiriin.
- Eläke on myönnetty KEL 12§ 4 mom. mukaan ja asiakas haluaa maksuun ylimmän vammaistuen eläkkeen tilalle.

Jos eläke on ollut maksussa jo pidemmän aikaa, eläke lakkautetaan keskeytysajankohdasta tai muusta sopivaksi katsotusta ajankohdasta esim. TE-palveluiden kurssin alkamisajankohdasta.

Lakkautus omasta pyynnöstä tehdään käsittelyjärjestelmässä Työkyvyttömyystiedot-näytöllä, jotta myös eläkeoikeus lakkautuu.

Huomautus

Selvitä edunvalvojan tai edunvalvontavaltuutetun suostumus lakkauttamispyynnölle, jos asiakas esittää erityisen syyn lakkauttamiselle. Suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos asiakas saa työstään kohtuullisen toimeentulon.

1.15.1 Kansainväliset säännökset

Eläke myönnetty ulkomailla asuttaessa

Kun eläke ulkomailla asuvalle on myönnetty Euroopan unionin sosiaaliturva-asetuksen, sosiaaliturvasopimuksen tai muun kansainvälisen säädöksen perusteella, eläkkeen maksaminen lakkautetaan, jos eläkkeensaaja muuttaa sellaiseen maahan, jonne kyseistä eläkettä ei voida sopimusten perusteella myöntää. (KEL 568/2007 65 §)

Lakkauttaminen tulee siis kysymykseen, kun eläkkeensaaja ulkomailla

- muuttaa sosiaaliturva-asetuksia soveltavien maiden tai sosiaaliturvasopimusmaiden ulkopuolelle
- muuttaa sosiaaliturvasopimusmaahan, mutta ei ole kummankaan sopimusmaan kansalainen eikä sellainen EU-/Eta-maan kansalainen, joka on asunut Suomessa kolme vuotta 16 vuotta täytettyään
- muuttaa sosiaaliturvasopimusmaahan, mutta saa eläkettä, jota ei siinä sopimusmaassa asuvalle myönnettäisi eikä sopimuksessa ole erityismääräystä maksamisesta.

Lakkauta eläkkeen maksaminen muuttoa seuraavan kuukauden alusta.

Jos eläke on myönnetty sosiaaliturvasopimusmaassa asuvalle, joka muuttaa EU-/Eta-alueelle, eläkkeeseen ei ole oikeutta enää sopimuksen perusteella, mutta EU-säännösten perusteella siihen saattaa olla oikeus.

Eläke myönnetty Suomessa asuttaessa

Jos eläke on alun perin myönnetty Suomessa asuvalle ja eläkkeensaaja nyt ulkomailla asuessaan muuttaa toiseen maahan, kysymykseen voi tulla maksamisen keskeyttäminen kansaneläkelain mukaisesti.

1.16 Liikamaksu

Liikamaksu syntyy takautuvan pienentävän tarkistuksen tai lakkautuksen yhteydessä. Muodostunut liikamaksu näytetään Liikamaksun kysely -näytöllä muutosjaksoittain. Seuraavalla näytöllä voit ottaa kantaa liikamaksun perintään ja luopua jo tässä yhteydessä perinnästä.

Liikamaksu voidaan saada kokonaan tai osittain regressiperintänä tai voidaan katsoa toisen etuuden ennakosuoritukseksi.

1.16.1 Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.16.2 Regressimenettely

Kansaneläkkeen liikamaksu voidaan periä takaisin suoraan eläkelaitokselta tai vakuutusyhtiöltä regressimenettelyllä, jos

- työeläkkeestä, tapaturma- tai sotilasvammakorvauksesta on valitus vireillä (KEL 568/2007 72 § 1 mom.)
- työeläkettä, tapaturmakorvausta tai liikennevahinkokorvausta korotetaan takautuen (KEL 568/2007 72 § 2 mom.)
- työeläkelaitos tai vakuutusyhtiö myöntää kansaneläkkeen saajalle perhe-eläkkeen (KEL 568/2007 72 § 2 mom.).

Kansaneläkkeen liikamaksu voidaan periä takaisin suoraan myös takuueläkkeestä, jos takuueläke myönnetään tai sitä korotetaan takautuen (TKL 703/2010 19 §).

1.16.2.1 Tuloksi otettavasta eläkkeestä valitus vireillä

Regressimenettelyn tarkoitus on turvata eläkkeensaajan toimeentulo muutoksenhakuajalta. Regressimenettelyä käytetään, kun

- tuloksi otettavasta eläkkeestä tai muusta korvauksesta on valitus vireillä tai
- työeläkelaitos jatkaa muutoksenhaun perusteella myönnettyä kuntoutustukea.

Menettelyä käytetään vain silloin, kun valitus koskee henkilön omaa työeläkettä tai muuta korvausta.

Menettelyä ei käytetä, jos etuuden myöntämisellä ei ole eläkkeensaajalle taloudellista merkitystä.

Regressioikeus on seuraavista työeläkkeistä ja korvauksista:

- lakisääteiset yksityisoikeudelliset ja julkisoikeudelliset omat työeläkkeet
- luopumistuki, sukupuolenvaihdoseläke ja luopumiskorvaus
- tapaturmavakuutusta koskevan lainsäädännön mukainen elinkorko ja tapaturmaeläke
- sotilasvammalain mukainen elinkorko ja huoltoeläke.

Muut eläkkeet ja korvaukset jäävät regressimenettelyn ulkopuolelle.

Toimenpiteet vakuutuspiirissä ja Eteläisessä vakuutuspiirissä (perhe-eläke)

Anna väliaikainen päätös ja ilmoita muulle laitokselle Kelan regressioikeudesta. Tee ilmoitus asiakaskirjeellä YHV48.

Lähetä ilmoitus sille laitokselle, jonka eläke- tai korvauspäätöksestä on haettu muutosta ja myös seurannalaitokselle. Ilmoitus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen eläkkeen tai korvauksen maksupäivää.

Luo Oiwaan Seuranta-työ ja kirjoita kommentiksi, mistä laitoksista työeläkettä halutaan periä eläkkeen regressinä. Liitä kirje työhön ja siirrä työjonolle Eteläinen vakuutuspiiri/Regressit 38000.

Jos eläke tulisi myönnettäväksi samalle ajalle, jolta vakuutetulle on maksettu työttömyysturvalain mukaista ansiopäivärahaa, myönnetään eläke regressimenettelyllä vasta ansiopäivärahan lakkaamisesta lukien.

Toimenpiteet Eteläisessä vakuutuspiirissä

Vahvista väliaikainen päätös sen jälkeen, kun valituksen johdosta annettu työeläkepäätös tai muu korvauspäätös on lainvoimainen.

Anna väliaikainen päätös kunkin päätöksen tultua, jos muutoksehakuasteet ovat antaneet päätökset eri aikoina. Anna lopullinen vahvistuspäätös vasta, kun kaikista valituksista on annettu lainvoimaiset päätökset.

Lähetä perimisilmoitus (etuudesta riippuen kirje VEG81, GEG81, AEG81 tai YHV50) kullekin laitokselle erikseen, kun liikamaksua peritään usealta eri laitokselta. Jos liikamaksua ei ole syntynyt, ilmoita eläkettä maksavalle laitokselle, että regressivaatimus raukeaa (kirje YHV49).

Jos liikamaksua ei saada perittyä kokonaan eläkkeen tai korvauksen maksajalta regressimenettelyllä, peri jäljellä oleva liikamaksu eläkkeensaajalta itseltään normaalia takaisinperintämenettelyä käyttäen.

Jos työeläkelaitos on valituksen vireillä ollessa myöntänyt eläkkeen väliaikaisella päätöksellä tai esimerkiksi tapaturmaeläkkeestä on annettu ennakkopäätös, tarkista Kelan maksama etuus väliaikaisella päätöksellä. Anna lopullinen päätös, kun työeläkettä tai korvausta koskevasta valituksesta on annettu lainvoimainen päätös. Lähetä perimisilmoitus eläkkeen tai korvauksen maksajalle.

Työeläkevalituksen regressin prosessikuvaus

1.16.2.2 Tulona huomioon otettavaa eläkettä korotettu takautuen

Kun tuloksi otettavaa eläkettä tai korvausta oikaistaan tai tarkistetaan takautuen tai oikaisupäätöksen jälkeen myönnetään kuntoutustuelle jatkoa, Kelalla on oikeus saada takaisin samalta ajalta aiheutta maksettu kansaneläke ja takuueläke eläkkeen tai korvauksen maksajalta regressimenettelyä käyttäen (KEL 568/2007 72 § 2 mom. / TKL 703/2010 21 § 1 mom.).

Regressioikeus Kelalla on seuraavista eläkkeistä ja korvauksista:

- lakisääteiset yksityisoikeudelliset ja julkisoikeudelliset omat työeläkkeet ja perhe-eläkkeet
- tapaturmavakuutusta koskevan lainsäädännön mukainen tapaturmaeläke/ elinkorko, perhe-eläke/huoltoeläke sekä kuntoutuksena maksettava tapaturmaeläke/elinkorko
- liikennevahingon perusteella maksettava työkyvyttömyyseläke, perhe-eläke, yli vuoden ajalta maksettava ansionmenetyksenkorvaus sekä kuntoutuksena maksettava työkyvyttömyyseläke ja ansionmenetyksenkorvaus.

Muut eläkkeet ja korvaukset (esim. rekisteröimätön lisäeläke) eivät kuulu Kelan regressioikeuden piiriin. Regressioikeutta ei ole myöskään uutena etuutena myönnettävään työeläkkeeseen tai muuhun korvaukseen.

Toimenpiteet Eteläisessä vakuutuspiirissä

Työeläkelaitokset ja muuta korvausta maksavat laitokset ilmoittavat Eteläisen vakuutuspiirille työeläkkeen tai muun korvauksen takautuvasta korottamisesta. Tieto voi tulla, joko Tarkistettava asia-työnä Oiwaan, sähköpostilla tai puhelimitse.

Kun olet saanut tiedon

- anna kansaneläkkeen/takuueläkkeen, ylimääräisen rintamalisän ja yleensä eläkkeensaajan asumistuen oikaisu- tai tarkistuspäätös ja
- peri työeläkkeen tai muun korvauksen maksajalta samalta ajalta liikaa maksettu kansaneläke, takuueläke ylimääräinen rintamalisä ja asumistuki.
- peri takaisin liikamaksu, jota ei saada takaisin regressimenettelyllä.

Työeläkkeen tarkistus- ja oikaisuregressin prosessikuvaus.

1.16.2.3 Työperhe-eläkkeen maksaminen Kelan eläkkeen korvaukseksi

Kelalla on oikeus periä työeläkelakien mukainen perhe-eläke sekä tapaturman ja liikennevahingon perusteella maksettava perhe-eläke ja sotilasvammalain mukainen huoltoeläke siltä osin, kun se vastaa samalta ajalta maksettua

- kansaneläkettä
- takuueläkettä
- ylimääräistä rintamalisää ja
- eläkkeensaajan asumistukea.

Liikaa maksetun eläkkeensaajan asumistuen perintä edellyttää, että samalla peritään myös kansaneläkettä.

Toimenpiteet vakuutuspiirissä

Selvitä kuolintiedon saavuttua

- saako edunjättäjä (vainaja) kansaneläkettä/takuueläkettä/eläkkeensaajan asumistukea ja lakkauttaa niiden maksaminen
- saako puoliso (leski) kansaneläkettä/takuueläkettä/eläkkeensaajan asumistukea ja
- saiko edunjättäjä (vainaja) työeläkettä tai hänellä oli työhistoriaa.

Lähetä leskelle kirje (VEH02) tai (GEH02) perhe-eläkkeen hakemista ja eläke-etuuksien tarkistamista varten, jos puoliso sai työeläkettä tai hänellä olisi ollut oikeus työeläkkeeseen. Lähetä kirje vain silloin kun leski saa Kelasta eläke-etuuksia, joihin perhe-eläke tulee vaikuttamaan (kansaneläke, takuueläke tai eläkkeensaajan asumistuki).

Huomaa ettei leski voi aina saada työeläkelaitokselta perhe-eläkettä, jos lesken työeläkkeen määrä on suurempi kuin edunjättäjän työeläkkeen määrä. Arvion perhe-eläkkeen määrästä voit katsoa työeläke.fi -sivulta/Vähennetty leskeneläke 'Lesken omien tulojen vaikutus eläkkeeseen'.

Kun pyydetty hakemukset on palautettu vakuutuspiiriin

- ohjautuu perhe-eläkehakemus Eteläinen vakuutuspiiri/ Perhe-eläke 38000 -työjonolle myös silloin kun perhe-eläkettä haetaan ulkomailta.
- kansaneläke/takuueläke/eläkkeensaaja asumistuki -työ siirtyy suoraan Eteläisen vakuutuspiiriin Regressit -työjonolle, jos näihin liittyy perhe-eläkeasia.
- siirrä kansaneläke-/ takuueläkehakemuksen Eteläisen vakuutuspiiriin työjonolle 38000 tarkenteella 'Regressi' ja tarkenteen lisätiedolla 'Perhe-eläke' ellei työ ole siirtynyt ohjelmallisesti. Asumistukihakemuksen voit siirtää Eteläisen vakuutuspiiriin työjonolle vain silloin, kun asumistukihakemus on valmis ratkaistavaksi. Kirjaa ratkaisuun tarvittavat tiedot kommenttikenttään.

Jos eläkkeensaaja saa pelkkää takuueläkettä, siirrä perhe-eläkepäätoksesta syntynyt Tarkistettava asia työjonolle Eteläinen vakuutuspiiri 38000. Kirjaa työn kommenttiin syy, miksi työ on siirretty Eteläisen vakuutuspiiriin työjonolle.

Toimenpiteet keskittämisyksikössä

Kun hakemukset ovat saapuneet

- rekisteröi perhe-eläkehakemus vireille ja lähetä perhe-eläkehakemus työeläkelaitoksiin sekä ennakkoilmoitus regressiperinnästä (kirje YHV48) eFaxina eläkettä maksaviin laitoksiin. Jos edunjättäjällä on kansainvälinen kytkös, rekisteröi myös ETA/KVH-tunnus vireilläöoloon
- rekisteröi myös kansaneläkkeeseen HEMU / Eläkkeet ja vammaisetuudet / QERV Regressivaatimus muulle laitokselle –tapahtumalla tieto regressistä. Tämä tieto ohjaa muualta maksettavien eläkkeiden Tarkistettavat asia- työt Eteläisen vakuutuspiiriin työjonolle. Jos eläkkeensaajalla (maahanmuuttaja) on pelkkä takuueläke, maksuvaatimus tietoa ei rekisteröidä.
- ratkaise kansaneläkelain mukainen alkueläke sen jälkeen, kun kansaneläkkeestä on annettu päätös. Siirrä alkueläkehakemus KV-keskukseen, jos siihen liittyy kansainvälinen kytkös.

Kun tieto työeläkelaitoksen antamasta perhe-eläkepäätöksestä tulee

- tarkista kansaneläke, takuueläke, ylimääräinen rintamalisä ja mahdollisesti eläkkeensaajan asumistuki ja lähetä työeläkelaitokseen perimisilmoitus (VEG81, GEG81, AEG81, YHV50) eFaxina, jolla ilmoitat samalta ajalta liikaa maksettujen Kelan eläke-etuuksien määrät
- anna kansainvälisissä tilanteissa kansaneläkkeen, takuueläkkeen ja ylimääräisen rintamalisän tarkistamisesta lopullinen päätös, kun ensin varmistat ettei ulkomailta ole vielä tullut perhe-eläkepäätöstä Kelaan. Jos ulkomainen perhe-eläkepäätös on tullut jo Kelaan, tee tarkistuspäätös yhteistyössä KV-keskuksen eläkeratkaisijan kanssa, jotta asia saadaan ratkaistua yhdellä päätöksellä
- palauta eläke-etuuksien tarkistushakemukset perhe-eläkkeen hakijan vakuutuspiiriin ratkaistavaksi, jos työeläkelaitos hylkää perhe-eläkehakemuksen. Vakuutuspiiri tekee myös takaisinperinnän, jos kaikkea liikamaksua ei saada perityksi regressimenettelyä käyttäen. Kv-kytkökselliset hakemukset käsittelee KV-keskus.

Jos perhe-eläkehakemus on otettu vastaan työeläkelaitoksessa, eläkelaitos ilmoittaa vireille tulosta Eteläiseen vakuutuspiiriin sähköpostitse. Samalla eläkelaitos ilmoittaa, missä muissa eläkelaitoksissa perhe-eläkehakemus on mahdollisesti vireillä. Ilmoituksen saatuaasi, lähetä ennakkoilmoitus (kirje YHV48) eFaxina työeläkelaitokseen.

Lue lisää regressimenettelystä Työperhe-eläkeregressin prosessi.

1.16.2.4 SOLITA-huolto- ja perhe-eläkkeen maksaminen Kelan eläkkeen korvaukseksi

Toimenpiteet vakuutuspiirissä

Selvitä kuolintiedon saavuttua

- saako edunjättäjä (vainaja) kansaneläkettä/takuueläkettä/eläkkeensaajan asumistukea ja lakkauttaa eläke-etuuksien maksaminen
- saako puoliso (leski) kansaneläkettä/takuueläkettä/eläkkeensaajan asumistukea
- saiko edunjättäjä (vainaja) työeläkettä tai hänellä oli työhistoriaa.

Lähetä leskelle kirje (VEH02) tai (GEH02) perhe-eläkkeen hakemista ja eläke-etuuksien tarkistamista varten, jos puoliso sai työeläkettä tai hänellä olisi ollut oikeus työeläkkeeseen. Lähetä kirje vain silloin kun leski saa Kelasta eläke-etuuksia, joihin perhe-eläke tulee vaikuttamaan (kansaneläke, takuueläke tai eläkkeensaajan asumistuki).

Kun HEKY / Työeläkkeet ja korvaukset -kyselyltä selviää, että edunjättäjä on saanut vähintään 30 prosentin haitta-asteen mukaan sotilasvammalain mukaista elinkorkoa, pyydä leskeä hakemaan perhe- tai huoltoeläke suoraan maksavalta laitokselta.

Kun pyydetty hakemukset on palautettu vakuutuspiiriin

- ohjautuu perhe-eläkehakemus keskittämisyksikön Eteläinen vakuutuspiiri/ Perhe-eläke 38000 -työjonolle myös silloin kun perhe-eläkettä haetaan ulkomailta
- kansaneläke/takuueläke/eläkkeensaaja -työ siirtyy suoraan Eteläisen vakuutuspiiriin Regressit -työjonolle, jos näihin liittyy perhe-eläkeasia
- siirrä kansaneläke-/ takuueläkehakemus työjonolle Eteläinen vakuutuspiiri/Regressi 38000 tarkenteella 'Regressi' ja tarkenteen lisätiedolla 'Perhe-eläke' ellei työ ole ohjautunut regressitilanteessa ohjelmallisesti. Asumistukihakemuksen voit siirtää Eteläisen vakuutuspiiriin työjonolle vain silloin, kun asumistukihakemus on valmis ratkaistavaksi. Kirjaa ratkaisuun tarvittavat tiedot kommenttikenttään.

Jos eläkkeensaaja saa pelkkää takuueläkettä, siirrä perhe-eläkepäättöksestä syntynyt Tarkistettava asia työjonolle Eteläinen vakuutuspiiri 38000. Kirjaa työn kommenttiin syy, miksi työ on siirretty Eteläisen vakuutuspiiriin työjonolle.

Toimenpiteet Eteläisessä vakuutuspiirissä

Selvitä edunjättäjän (vainajan) SOLITA (sotilasvamma-, liikennevahinko- ja tapaturmavakuutuslaki) -etuudet (HEKY/Työeläkkeet ja korvaukset):

- Jos edunjättäjä on saanut sotilasvammalain mukaista elinkorkoa vähintään 30% haitta-asteen mukaan, pyydä leskeä hakemaan perhe- tai huoltoeläke suoraan maksavalta laitokselta ellei sitä ole vielä haettu ja lähetä ennakkoilmoitus (kirje YHV48) eFaxina Valtiokonttorille.
- Jos edunjättäjä on saanut tapaturma- tai liikennevahingon perusteella eläkettä tai korvausta, lähetä ennakkoilmoitus korvausta maksaneeseen laitokseen vain silloin, jos on ilmeistä, että edunjättäjän kuolema on johtunut kyseisestä tapaturmasta/ ammattitaudista tai liikennevahingosta. Lähetä ennakkoilmoitus myös perhe-eläkkeen hakemuslomakkeella ilmoitettuun vakuutusyhtiöön. Muilta osin toimi vastaavasti kuin työperhe-eläkkeen kohdalla on kerrottu.

Rekisteröi HEMU / Eläkkeet ja vammaisetuudet / QERV Regressivaatimus muulle laitokselle –tapahtumalla tieto regressivaatimuksen voimassaolosta. Jos eläkkeensaajalla (maahanmuuttaja) on pelkkä takuueläke, maksuvaatimus tietoa ei rekisteröidä.

Jos asiaan liittyy kansainvälinen kytkös, siirrä hakemus KV-keskukseen siten kuin edellä työeläketilanteessa on selostettu.

Lue lisää regressimenettelystä Työperhe-eläkeregressin prosessi.

1.16.2.5 Takuueläkkeen maksaminen kansaneläkkeen korvaukseksi

Kansaneläke voidaan periä samalle ajalle maksetusta takuueläkkeestä.

Regressimenettely tulee kyseeseen, kun kansaneläkkeensaajalle myönnetään takautuvasti takuueläke tai takuueläkettä korotetaan takautuvasti.

Toimenpiteet

Anna päätökset eläkkeistä. Peri takaisin kansaneläkkeen tai perhe-eläkkeen liikamaksu regressiperintänä takuueläkkeestä. Lue lisää teknisistä ohjeista Kansaneläkkeen (QE) tekninen ohje > Valmistelu > Kannanotto liikamaksuun > Liikamaksunäyttö.

1.16.3 Ennakkosuoritus

Jos perhe-eläkkeen saajalle myönnetään kansaneläke, pidetään perhe-eläkettä samalta ajalta maksettavan kansaneläkkeen ennakkosuorituksena (KEL 568/2007 69 §).

Lakkauta perhe-eläke siitä ajankohdasta, josta myönnät kansaneläkkeen. Perhe -eläkkeessä syntyy liikamaksua. Perhe-eläke on tällöin kansaneläkkeen ennakkosuoritusta ja voit merkitä liikamaksun kuitatuksi muusta järjestelmästä. Jos et saa liikamaksua kokonaan kuitatuksi ennakkosuorituksena, peri ylimenevä osuus takaisinperintänä.

Lue lisää valintaoikeudesta (Ratkaisutyö > Leskeneläke > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Kansaneläkkeen saaja)

Katso kansaneläkkeen liikamaksun käsittelystä alkueläkkeen myönnön yhteydessä (Tekniset ohjeet > Rake-järjestelmä > Alkueläkkeen myöntäminen kansaneläkkeen saajalle).

1.16.4 Kansainväliset säännökset

Euroopan unionin sosiaaliturva-asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksissa on määräyksiä siitä, milloin toisen maan eläke on maksettava toisen maan laitokselle tai toimeentulotukea antaneelle viranomaiselle sen liikaa maksaman eläkkeen tai muun etuuden korvaamiseksi.

1.16.4.1 EU-lainsäädännön vaikutukset

([987/2009 artikla 72](#))
(574/72 art. 111)

Jos toisen asetuksia soveltavan maan laitos on maksanut liikaa eläkettä tai muuta etuutta, liikamaksu voidaan tietyin edellytyksin periä toisen maan eläkkeestä. Samoin voidaan menetellä, jos henkilö on saanut toimeentulotukea ajalta, jolta hänellä olisi ollut oikeus toisen jäsenvaltion eläkkeeseen. Liikamaksu voidaan periä toisen jäsenvaltion laitokselta regressiperintänä tai eräissä tilanteissa takaisinperintänä.

1.16.4.1.1 Kelan regressivaatimus

Eläke – eläke

[987/2009 artikla 72 kohta 2](#)

[574/1972 artikla 111 kohta 1](#)

Jos Kela on maksanut liian suurta eläkettä, se voi vaatia toisen maan laitosta pidättämään liikaa maksetun määrän takautuvista eläke-eristä ja maksamaan sen Kelalle. Eläkkeen liikamaksun ei tarvitse kohdistua samaan aikaan, jolle toisen maan laitos myöntää eläkkeen. Toisen maan laitos ei voi kieltäytyä maksamisesta siitä syystä, että se ei ole maan lainsäädännön mukaan mahdollista.

Eläke – muu etuus

[987/2009 artikla 72 kohta 1](#)

[574/1972 artikla 111 kohta 2](#)

Takautuva eläke voidaan vaatia regressisuorituksena toisen maan muun etuuden kuin eläkkeen liikamaksun korvaukseksi vain, jos se on mahdollista molempien maiden lainsäädännön mukaan.

Kela voi toimeenpanemansa lainsäädännön mukaan vaatia regressisuorituksena toisen maan takautuvaa eläkettä samalta ajalta liikaa maksamansa sairauspäivärahan, kuntoutusrahan tai työttömyysturvaetuuksien korvaamiseksi. Kela ei voi vaatia toisen maan eläkettä eläkkeensaajan asumistuen liikamaksuun käytettäväksi. Myöskään Ruotsin työkyvyttömyyseläkettä ei voi vaatia Kelan sairauspäivärahan, kuntoutusrahan eikä työttömyysturvaetuuden liikamaksun korvaamiseksi, koska tämä ei ole Ruotsin lainsäädännön mukaan mahdollista.

Eläke – toimeentulotuki

[987/2009 artikla 72 kohta 3](#)

[574/1972 artikla 111 kohta 3](#)

Ennakkona eläkettä vastaan annettu toimeentulotuki voidaan myös vaatia toisen maan eläkkeen takautuvista eristä, jos tämä on mahdollista molempien maiden lainsäädännön mukaan.

Jos kunta on antanut Suomessa asuvalle eläkkeenhakijalle toimeentulotukea, kunta voi vaatia toisen maan takautuvan eläkkeen ennakkona eläkettä vastaan antamansa toimeentulotuen korvaukseksi.

Toimenpideohje

Sovellettaessa asetuksen 987/2009 artiklan 72 kohtia 1 ja 2 KV-keskus voi vaatia toisen maan eläkettä maksettavaksi Kelalle esimerkiksi silloin, kun väliaikaisen ratkaisun perusteella eläkettä on maksettu liikaa. Menettely on kuitenkin erilainen kuin asetuksen 574/1972 mukaisissa regressiperinnöissä, joten Kelan liikamaksun periminen on asiallisesti ja hallinnollisesti yksinkertaisinta hoitaa kansallisin säännöin.

Asetuksen 987/2009 artiklan 72 mukainen menettely on seuraava

1. Kela esittää regressivaatimuksensa R-SEDeillä. Tällöin ei vielä ole selvillä, minkä verran liikamaksua tulee vai tuleeko ollenkaan.
2. Toinen maa ilmoittaa hakemuksen ratkaistuaan, miltä ajalta ja paljonko takautuvaa eläkettä olisi mahdollista maksaa Kelan vaatimuksen perusteella. Toinen maa pidättää takautuvan maksun ja aloittaa säännöllisen maksamisen eläkkeensaajalle.
3. Kelan on kahden kuukauden kuluessa ilmoitettava eläkkeen liikamaksun aika ja määrä toiselle maalle. Tällöin Kelan hakemusta ei välttämättä ole vielä edes ratkaistu (esimerkiksi asetuksen ulkopuoliset lisäeläkkeet selvittävänä).
4. Toinen maa maksaa pidättämistään takautuvista eläke-eristä Kelan vaatiman määrän Kelalle, jos se on saanut Kelan liikamaksuilmoituksen ajoissa. Jos Kelan ilmoitusta ei ole tullut määräajassa, toinen maa maksaa pidättämänsä erät eläkkeensaajalle.

Asetus 574/1972

Toisen maan eläkkeeseen kohdistuvat päivärahojen ja työttömyysturvaetuuksien Kelan regressivaatimukset käsitellään KV-keskuksessa. KV-keskus hoitaa näiden etuuksien regressiasiat Eläketurvakeskuksen kanssa.

Eläketurvakeskus merkitsee viran puolesta Kelan regressivaatimuksen toiseen maahan lähtevään eläkehakemukseen silloin, kun Kela on maksanut hakijalle eläkettä edeltävältä ajalta sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa tai työttömyysturvaetuuksia. Eläketurvakeskus näkee etuuksien suorittamisajan Kela-tietojen kyselyllään. Tämä ei koske Ruotsiin lähetettäviä työkyvyttömyyseläkehakemuksia.

Toisen maan laitos maksaa yleensä koko takautuvan eläkkeensä Eläketurvakeskukselle. Se maksaa suorituksen vaatijoille ja mahdollisen yli jäävän osan eläkkeensaajalle.

Eläketurvakeskus ilmoittaa Kelalle ja muille vaatijoille, jos toinen maa hylkää eläkehakemuksen. Tällöin Kela voi periä liikamaksunsa kansallisen takaisinperintämenettelyn mukaisesti. Samoin voidaan menetellä silloinkin, kun toisen maan laitos Kelan regressivaatimuksesta huolimatta maksaa koko takautuvan eläkkeen eläkkeensaajalle itselleen.

Vastaanotettuaan toisen maan regressisuorituksen Eläketurvakeskus pyytää Kelasta yksilöidyn vaatimuksen suorituksen jakamista varten. Ilmoita yksilöidyssä vaatimuksessa asiakkaan nimi ja henkilötunnus, Kelan toimiston nimi, osoite ja kansainväliset maksuosoitetiedot. Täsmennä myös vaatimus eli ilmoita mitä etuutta, miltä ajalta ja kuinka paljon Kela vaatii.

Kunta lähettää TOTUL-vaatimuksensa sekä Kelan toimistoon että työeläkelaitokseen. Eläketurvakeskus saa siis vaatimuksen työeläkelaitoksesta toiseen maahan

toimittamista varten. Toimisto siirtää vaatimuksen KV-keskuksen työjonoon, jos vaatimus koskee Kelan eläkettä.

1.16.4.1.2 Kelan etuuksien takaisinperintä

Jos Kela ei saa etuutensa liikamaksua regressisuorituksena, se voidaan periä takaisin toisen maan maksussa olevasta eläkkeestä. Näin voidaan menetellä vain, jos se on mahdollista kummankin maan lainsäädännön mukaan. Edellytyksenä on, että Kela on antanut takaisinperinnästä päätöksen ja että se on lainvoimainen.

Kelan liikaa maksama eläke peritään yleensä takaisin tulevista Kelan eläke-eristä kuukausittain. Jos tämä ei ole mahdollista, liikamaksu pyydetään asiakkaalta kertasuorituksena tai tehdään osamaksusuunnitelma. Viimeisenä voidaan yrittää perintää toisen maan eläkkeestä.

1.17 Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.

1.17.1 EU-lainsäädännön vaikutukset

([987/2009 artikla 48](#))

(574/1972 artikla 48)

Sovellettaessa asetusta 987/2009 asiakkaat saavat muutoksenhakuohjeen kunkin laitoksen kansallisessa päätöksessä. Yhteislaitos antaa asiakkaalle hänen äidinkielellään yhteenvedon (P1) sen jälkeen, kun se on saanut kaikki kansalliset päätökset. Tämä yhteenvedo ei kuitenkaan avaa enää uutta muutoksenhakumahdollisuutta. Kuitenkin jos asiakas yhteenvedon saatuaan on sitä mieltä, että kahden tai useamman laitoksen antamilla päätöksillä on kielteinen yhteisvaikutus hänen oikeuksiinsa (esimerkiksi jokin vakuutuskausi ei ole mukana minkään laitoksen päätöksessä), hän voi pyytää päätösten tarkistusta. Tarkistaminen määräytyy kunkin maan kansallisen lainsäädännön mukaan. Kelan eläkepäätös voidaan oikaista asiakkaan eduksi ilman määräaikaa.

Jos asiakas vaatii päätösten yhteenvedon (P1) saatuaan päätösten tarkistamista ja Kelan päätöksestä on valitus vireillä tai päätös ei vielä ole lainvoimainen,

- tutki, onko tarkistusvaatimuksen perusteella syytä oikaista Kelan antama päätös.
- käsittele asia muutoksenhakuna, jos Kelan päätöstä ei voi oikaista eikä asiakkaalla ole valitusta vireillä.
- käsittele asia muutoksenhaun vireillä ollessa tullessa lisäselvityksenä, jos Kelan päätöksestä on valitus vireillä.

Jos asiakas vaatii päätösten yhteenvedon saatuaan päätösten tarkistamista ja Kelan päätös on lainvoimainen, tarkistamisvaatimukseen tulee yleensä sovellettavaksi oikaisua koskevat säännökset. Oikaise päätös asiakkaan eduksi, jos tarkistusvaatimuksessa esitetään sellaista selvitystä, joka edellyttäisi päätöksen oikaisemista. Tutki, onko laitosten päätöksillä ollut kielteinen yhteisvaikutus asiakkaan eläkkeeseen ([P1 lomakkeen ohjeessa](#) esimerkkejä kielteisestä yhteisvaikutuksesta).

Jos uutta selvitystä ei ole esitetty eikä laitosten päätöksillä ole ollut kielteistä yhteisvaikutusta, hylkää oikaisuvaatimus. Päätökseen saa hakea normaalisti muutosta.